

الإحسان

Al-Ihsān

(Åndelig fullkommenhet)

© Noor 92 Publications
Al-Ihsān (Åndelig fullkommenhet)

ISBN 978-82-998540-5-4

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengselsstraff.

Noor 92 Publications

الإحسان

Al-Iḥsān
(Åndelig fullkommenhet)

Abo Mahi

*I Guds, den mest Barmhjertiges, den evig Nåderikes navn.
Fred være med sendebudet Hans.*

INNHOLD

Forord	11
En appell	15
Kapittel 1: Sannheten om <i>ihsān</i>	17
Hva betyr <i>ihsān</i> ?	17
Hva betyr <i>ṣōfi</i> ?	20
<i>Ṣōfi</i> og <i>ihsān</i>	23
Hva er <i>ihsān</i> ?	24
Hvilken grad har <i>īmān</i> , islam og <i>ihsān</i> ?	26
<i>Īmāns</i> , islams og <i>ihsāns</i> forhold til hverandre	29
Hva er <i>zohd</i> (زهد – avholdenhet)?	38
Hva er <i>ikhhlās</i> (إخلاص – oppriktighet)?	39
Hva er <i>tazkiyah</i> (تزكية – selvrensing)?	41
<i>Ihsāns</i> grader	45
Hvor viktig er <i>ihsān</i> ifølge Koranen?	49
Kunnskapen om <i>ihsān</i> sett i lys av <i>ḥadīth</i>	54
Profeten صلى الله عليه وسلم og <i>ihsān</i>	55
Følgesvennene og <i>ihsān</i>	65
<i>Tābi'īn</i> (تابعين) og <i>ihsān</i>	78
Kapittel 2: <i>Ihsān</i> og sjelen	87
Hva betyr <i>ash-sharī'ah</i> (الشريعة – Guds lov)?	87

Litt mer om <i>taṣawwof</i> og <i>ṭarīqah</i> (طريقة – vei, metode)	88
' <i>Aqīdah</i> (عقيدة – trosoverbevisning) og <i>iḥsān</i>	96
<i>Iḥsān</i> og dens deler	97
<i>Iḥsān</i> s belønning	98
Er <i>taṣawwof</i> og <i>iḥsān</i> det samme?	101
<i>An-niyyah</i> (النّية – intensjonen)	104
Hvordan oppnå Guds tilfredshet?	110
Hva er <i>taṣawwof</i> s grunnleggende krav?	113
Hvordan oppnå <i>iḥsān</i> ?	123
Anstrenge seg mot <i>nafs</i> (نفس – sitt eget jeg)	126
<i>Nafs</i> ' grader	132
Hva er <i>ẓikr</i> (ذکر – ihukommelse)?	140
Er <i>taṣawwof bid'ah</i> (بدعة – innovasjon, kjetteri)?	157
Oppfordrer <i>taṣawwof</i> oss til å bli eneboere?	161
Hva er <i>mo'jizah</i> (معجزة – mirakel) og <i>karāmah</i> (كرامة – underverk)?	162
Hva er <i>kashf</i> (كشف – guddommelig avsløring) og <i>ilhām</i> (إلهام – guddommelig inspirasjon)?	170
Kapittel 3: <i>Iḥsān</i> og helgenene	173
Joneyd al-Baghdādi	173
Visdomsord	177
Bortgangen	178
Dāta Ganj Bakhsh al-Hojjwāri	180
Ankomsten til Lahore	181
Visdomsord	182

Al-Ghauth-ol-a'zam al-Gīlāni	184
Slektstre	184
Shaykh Abo Ṣāliḥ Mōsā	184
Barndommen	189
«Snakk alltid sant, min sønn!»	190
Livet i Bagdad	192
Satans angrep	196
Tittelen <i>Mohyiddīn</i> (محي الدين – den som gjenoppliver levemåten)	198
Underverk	198
Bortgangen	202
Konklusjon	203
Ordliste (arabisk)	205
Litteraturliste	209
Koran register	213
Generelt register	215

Forord

«Allah! Allah! Stor og god!/ Evig være Allah priset!/ Se, Hans Ord i Lysets Flod/ strømmer ut fra Paradiset!/ Se, Profetens store Bud:/ 'Allah dyrk og elsk din Neste!'/ såes over himlen ut/ i de milde Strålers Brudd,/ som til minste Strå seg fester./ Palmen i det fjerne brenner/ som et Kaabas Kuppelhvelv;/ Gresset selv/ seg i Bønn mot Østen vender;/ Fikenbladets rene Hender,/ badede i Duggens Dåp,/ løfter seg, som om de ville/ blande sine Bønner stille/ mellom Livets Fryderop:/ Allah! Allah! Evig være,/ Pris og Ære!/ Evig lovet/ Han, som etter Ormen leter/ under Bregnens kalde Løv/ med Sin godhets milde Varme/ for å mette dens Behov!/ Han, som breder/ over Jordens Herres Hoved/ og sekundbelivte Støv/ Kjærlighetens Strålearmer – /Allah! Allah! Pris og Lov!»¹

Ære være Gud den aller mest Høytstående og måtte det regne evigvarende velsignelser over Hans elskede og vår mester Mohammad صلى الله عليه وسلم og over Hans Hellighets صلى الله عليه وسلم familie, avkom, følgesvenner og våre lærde og alle de troende.

Denne boken gir verdifull innsikt om *ihsān*, vi vil se på *ihsān*s historie, dens relasjon til levemåten islam og dens utvikling, samtidig vil vi bli kjent med helgenenes liv.

I vår tid er det mange som velger å kalle *ihsān* for en god handling eller rettskaffenhet, men dessverre er ikke dette en tilstrekkelig oversettelse av ordet *ihsān*. Det er ingen tvil om at både rettskaffenhet og gode og fromme handlinger er en del av *ihsān*, men å oversette eller tolke ordet *ihsān* med dette vil være feil.

Ihsān eller *taṣawwuf*, som er det samme, inneholder morallære, som gir rettesnor for rett og god livsførsel og er et læresystem som vekker en til selverkjennelse ved vandring på den åndelige stien og styrker en med selvbeherskelsessevne. Denne vandringen gjør mennesker i stand til å oppdage sitt eget jeg, gjennom åndelig oppbygging og selvbebreidelse.

¹ Henrik Wergeland – Samlede skrifter, De tre: 1. dikt 3. bind 1842–1845, s. 23–24 –, her i litt modernisert språkdrakt.

Mennesket har fått en egen fri vilje som han kan leve etter, og bestemmer selv de grenser han velger å overholde eller bryte. Ved å ha bevisst frykt for Herren sin og satse i kampen mot sitt ugudelige begjær kan han bestemme hvor høyt han vil nå i Guds øyne og oppdage sannhetens virkelighet.

Målet med *ihsān* er å frigjøre oss fra avstanden mellom oss og Gud, denne muren av avstand venter på å bli revet ned, og hammeren som den troende trenger i sin hånd for å rive ned muren, er Herrens ord og profetens صلى الله عليه وسلم praksis. Denne delen av troen vår vil befri oss fra våre begrensninger og avhengigheter, *taṣawwuf* ønsker å gjøre oss ren, ærlig, lydig, pålitelig og pliktoppfyllende overfor Gud den Allmektige.

Mennesker tar i bruk sine sanser for å oppnå kunnskap og bedømme opplysninger, om det er noe nytt man lærer eller noe man kan fra før. Fremdeles er vi klar over at hjernen og sansene ikke evner å oppdage den uendelige sannheten. Det mennesker kaller visdom og fornuft og bruker for å måle sannhet, er faktisk bare en begrenset side av virkeligheten og har lite å gjøre med universell visdoms og vitens sannhet.

Hjernens evne til å begripe sannheten er bundet, det vil si at den er avhengig av den informasjon den får gjennom sansene. Den naturlige begrensningen av sansene begrenser hjernens kapasitet til å erkjenne sannheten. For å oppnå sannhetens sannhet og erkjennelsesevne må man benytte seg av de redskapene man har fått tildelt av Gud, det vil si ens eget intellekt og ens egne følelser, som må baseres på Koranen og *sonnah*. Utleder man ikke fra og konkluderer med disse kildene, vil det ikke være noe annet enn villfarelse.

Taṣawwuf lærer oss å komme nær vår Skaper, som søkes gjennom dem som står ham nær, og som i sannhet har oppnådd den nærheten ved nærhetens kilde, Mohammad den forjettede صلى الله عليه وسلم. Nærhet er å håpe på Herrens kjærlighet fordi håp er sorgens og lidelsens medisin, og bevisst frykt for Ham er de ugudelige begjærenes verste fiende. Den nærheten som man oppnår ved å være en vandrør på den åndelige stien, gjør at Guds guddommelige lys skinner konstant og kontinuerlig i menneskets hjerte. Det fører til at menneskets indre får ro og sjelefred. Når mennesket er blitt stabilt og urokkelig i denne

tilstanden, vil sannheten avsløre seg for ham. *Taşawwof*s lære er til enhver tid ute etter å bringe ens hjerte og tanker bort fra å være opptatt av det umoralske, slik at man ikke blir en blind slave av sitt eget skitne begjær, for da vil ikke hjertet adlyde Gud, men fare ravende blindt videre på mørkets sti.

Det vi skal lære, er at denne læren vil ta oss ut av fortapelsens mørke, og det er nødvendig å vite at veiledning skjer i samarbeid mellom sinnet, hjertet, sanser og moralsk fasthet, og fortapelsen kommer av at man havner på vidvanke langt ifra dette samarbeidet mellom menneskets sanser og Guds ord.

Hadīth- og Koran- oversettelsene står for undertegnede regning.

Det er ønsket med boken å gi leserne en mer åpen innsikt i fenomenet *taşawwof* og forståelse for det vide feltet som Guds nærhet er.

Målet er å nå dem som er usikre og i tvil om hva *taşawwof* egentlig er, og dem som retter sine anklagende blikk mot *taşawwof*.

Det er et inderlig håp at denne boken kan være en døråpner for alle leserne til å forstå *iḥsāns* reelle lære og frambringe en fruktbringende innsats videre i livet som en troende.

﴿رَبِّ إِيَّيْ لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ﴾

«Herren min! Sannelig, jeg har evig behov for hva Du enn nedsender til meg av det gode!»¹

Alle henvendelser vedrørende boken kan rettes til:
noor92publications@yahoo.no

¹ Koranen 28:24.

Takk til: Shaykh Hassan Mir Qadri for inspirasjon og MQIs styre.

NMKKFs styre: Aqil Qādir, Zaeem Shaukat, M. Ghulam Ghous Afzal, Abdullah Arshid, M. Zia Hussain, Shahid Mahmood, Sheraz Aslam og Qamar Ejaz.

Oslo, 9.4.2011

Abo Mahi

En appell

En appell til alle som leser denne boken: Vennligst be en skuddbønn for Sakina Bibi og Fozia Shaukat – måtte Gud godta deres tro og tålmodighet og føre dem inn i lykksalighetens hjem i Sin nådes skygge.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَ
ذَكَرْنَا وَأُنْثْنَا اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ
مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ

«Å, Gud! Tilgi alle våre levende og alle våre døde og alle våre til stede og alle våre fraværende og alle våre unge og alle våre eldre og alle våre menn og alle våre kvinner! Å, Gud! Den av oss Du lar leve, la ham leve i islam (leve som en sann muslim) og den av oss Du gir død til, la ham dø i troen (dø som en sann troende).»¹

مَوْلَايَ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا أَبَدًا
عَلَىٰ حَيِّبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

Āmīn!

¹ Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizi): abwāb-ol-janā'iz, ḥadīth nr. 1011.

Kapittel 1: Sannheten om *ihsān*

Hva betyr *ihsān*?

Ordets stammebokstaver er *ḥa, sīn og nōn* (ح س ن), og med ordet *al-ḥosn* (الحسن) – *ḥosnonn* (حسن) menes det at det er riktig og harmonisk samsvar mellom kroppsdelene.

I den dagligtalen vår sier man vakker til det som øyet finner fagert. Det vil da si at *ḥosnonns* egentlige betydning er at den rette og harmoniske overensstemmelsen og likevekten blir bevart (både fysisk og åndelig i samfunnet), og dette ordet er antonym til *sō'onn*^I.

Al-Ihsān (الإحسان) vil da bety å ordne likevekten for noen hvis vedkommende har kommet ut av sinnsroen sin. Vi opplever dette ved å se folk lide i samfunnet på grunn av dårlige livsforhold og trange kår. *Ihsān* er da navnet på å hjelpe den svake ut av hans dårlige tilstand.^{II}

Hosnonn (حسن): Vakkerhet, skjønnhet, fagerhet, og ordets adjektiv er *ḥasan* (حسن): pen, tiltrekkende, attraktiv.^{III}

Dette lærer oss at ordet har dype røtter i vakkerhet.

Fra samme roten finner vi ordet *al-ḥosnā* (الحسنى), en god handling, utøve noe godt, suksess.^{IV}

Al-ḥosnā blir også forklart som: Det som er bedre og det som er best, den gode enden, se et syn av Gud, paradiset, seier eller martyrdom. I Koranen har Gud den Allmektige valgt å kalle Sine navn for: *al-Asmā-ol-ḥosnā* (الأسماء الحسنى) – de vakreste navn), som egentlig betegner egenskapene Hans.

Hvis vi bare ser på ordet relatert til sin stamme, vil vi

^I سوء – noe som er fælt, moralsk dårlig, ordets stamme innebærer også meninger som dårlig vane, anstifte uro, behandle andre dårlig, gjøre andre trist og tenke dårlig om andre.

^{II} Loghāt-ol-Qor'ān, s. 510.

^{III} Al-Monjid, s. 154.

^{IV} Al-Monjid, s. 154.

forstå hvorfor Han har valgt å kalle dem *al-ḥosnā*, det er fordi egenskapene Hans er mest komplette og feilfrie og fullkomne på enhver måte. For mennesket gjelder det å handle basert på Guds egenskaper, ved å vise godhet, toleranse, kjærlighet, holde seg ren (for Han er hellig og elsker renhet).

Den som klarer å oppnå disse egenskapene, kaller vi *mohsin* (محسن), den som har oppnådd åndelig fullkommenhet.

Imam Rāghib al-Iṣfahāni forklarer ordet ved å skrive: «Det er to former av *ihsān*, den ene er å vise noen andre velvilje, og den andre er å utvikle åndelig fullkommenhet (nestekjærlighet og fromhet) i sine egne handlinger ved å gjøre det hele vakkert.» Videre skriver han: «Det vil si å være vakker på en slik måte som er likt på enhver måte, slik at hjernen og hjertet godtar vakkerheten og elsker det, og til slutt anser alle sansene vakkerheten som tiltrekkende.»^I

Ihsān er formen *ifʿāl* (إفعال) av *aḥsana* (أحسن) og er en handling basert på roten sin (infinitiv). Med andre ord, *ihsān* er å handle vakkert både åndelig og fysisk for å oppbygge sin grad i Herrens øyne. Det vil da si at *ihsān* ikke er navnet på en handling eller rettskaffenhet, men å elevere seg både åndelig og fysisk i Guds øyne og bli av dem Gud elsker. I Koranen blir *ihsān* omtalt som *tazkiyah* (تزكية – å rense seg)^{II}, og kunnskapen som fører oss til denne fysiske og åndelige rensingen, kaller vi *al-ʿilm-ot-taṣawwof* (العلم التصوف – kunnskapen om *taṣawwof* / *ṣōfienes* lære).

La oss se på hva Koranen sier om *Ihsān*:

ثُمَّ اتَّقُوا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقُوا وَأَحْسِنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

«Så avholder de seg og antar troen, deretter blir de (herrer av) gudfryktighet og åndelig fullkommenhet. Gud elsker de åndelig fullkomne.»^{III}

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

«Å, dere som tror! Frykt alltid Gud, og slå dere i lag med de

^I Al-Mofradāt fī gharīb-il-Qorʿān, s. 119.

^{II} Å rense seg selv åndelig og fysisk ved rettskafne handlinger.

^{III} Koranen 5:93.

sanne.»^I

Først blir ordet *taqwā* (تقوى) nevnt i vers 5:93, men før vi går videre, er det viktig å forstå hva ordet betyr. *Taqwā* stammer fra verbet *wiqāyah* (وقاية) og betyr egentlig å beskytte seg, verge og verne seg, forsvare seg fra noe smertefullt; dette er ordets opprinnelige betydning. *Taqwā* er å avholde seg fra alt det Gud forbyr, og holde godt fast ved det Gud påbyr, og å forsvare seg fra all slags synd. Dette er ordets betydning ifølge den islamske terminologien.

Ḍiyā-'ol-ommah Mohammad Karam Shāh al-Azhari skrev i sin fortolkning: «Den enkleste og mest innflytelsesrike tolkningen av ordet er i mine øyne følgende: La ikke Herren din se deg der Han har forbudt deg å gå, og la Ham ikke se deg ikke-tilstedeværende på det stedet som Han har pålagt deg å være til stede.»^{II}

Etter ordet *taqwā* blir troen nevnt i vers 5:93, dette viser at gudfryktigheten leder til den fortreffelige troen. De må være samlet og kan ikke stå hver for seg. For å oppnå åndelig fullkommenhet er det viktig å være gudfryktig, man må omfavne troen ved gudfryktigheten og først da vil man klare å bli en person med åndelig fortreffelighet. Dette er læren om *taṣawwof*: å etterleve Guds lov og handle godt ved den.

Et svært viktig punkt blir avslørt i vers 9:119, de troende skal ikke bare handle ifølge det som er dem påbudt for å lyse opp sin sjel med gudfryktighet, det er også viktig for dem å holde seg til Guds sanne og rettskafne mennesker. Gud omtaler helgenene i Koranen ved å kalle dem de sanne, som leder folk til Guds kjærlighet. Når et menneske føler seg svakt, er det slike rettskafne mennesker som gjør det sterkt igjen, når en føler seg skitten, viser de kjærlighet og renses ens indre.

^I Koranen 9:119.

^{II} Zīā-'ol-Qor'ān, bind nr. 1, s. 30.

Hva betyr *ṣōfi*?

Ordet *ṣōfi* er svært misforstått i våre dager. Ser vi på hvordan det vestlige ordet *ṣōfi* blir tolket i Vesten i dag, så oppklarer det egentlig mye. *Ṣōfi* kommer av det greske ordet «sophia», som betyr visdom. *-sof* (suff) blir brukt til å danne substantiv som betegner åndsretning, lære eller lignende i ord som filosofi og antroposofi. En filosof er en tenker, en vismann, en person som driver med filosofi. Filosofi (kjærlighet til visdom) er betegnelsen på vitenskapen som vil finne sammenhengen og grunnprinsippene i tilværelsen.

Lærde fra den muslimske verden legger forskjellige meninger i ordet, Karam Shāh al-Azhari belærer oss om ordet i forordene til *Kashf-ol-mahjōb*: «Shaykh Abo Rayḥān al-Beyrōni mente at dette ordet var dannet fra en rot med forbokstaven *sīn* (س) og ikke *ṣād* (ص). *Sōf* (سوف) med *sīn* betyr visdom, og *fila* betyr en som elsker. Legger vi disse to sammen betyr det: en som elsker visdom. Slik ble ordet *filasōf* (filosof) dannet og spredd i Vesten, men da ordet vendte tilbake til arabisk, ble det til kun *ṣōfi*.

De greske filosofenes filosofi i denne sammenheng var: Den ekte værenen eller den absolutte sannheten tilhørte den autoriteten som var den første årsaken til all skapelse og uavhengig av alle behov og all sammenslutning med alle skapningene. Deriomot er alle skapningene fullstendig avhengige av og underordnet sin enestående Skapers vilje og ordning. Det betyr da at den sanne eksistensen er den samme opprinnelige årsaken som er evigvarende og udødelig, mens resten av skaperverkets væren er uekte og forgjengelig eller forbigående og dødelig. Siden denne filosofien om tilværelsen er beslektet med tankene til en filosofisk sekt fra Midtøsten, fikk denne sekten navnet '*ṣōfi*'.

Men shaykh al-Beyrōnis forarbeid er ikke akseptabelt i sin helhet fordi oppgaven å konvertere det greske konversasjonsleksikonet til arabisk ble først gjort i siste del av det tredje århundret etter *hijrah*. Når det gjelder ordet *ṣōfi*, var det et ord som ble brukt til vanlig i det arabiske språket mye tidligere enn dette. Derfor vil teorien om at ordet *ṣōfi* stammer

fra gresk bli erklært som ikke godt nok underbygd. Den personen som ble kalt *ṣōfi* for første gang i den arabiske historien, var Abol-Hāshim al-Kōfi, og han døde i det 150. året etter *hijrah*, det var omtrent hundre år før påbegynnelsen av konverteringen av det greske konversasjonsleksikonet til arabisk.»^I

«Andre lærde mener ordet *ṣōfi* har fått sin eksistens fra ordet *ṣafā*' (صفاء) som betyr ren, muligens på grunn av *ṣōfienes* tro på innvendig og utvendig renhet – kroppens og sjelens renslighet – noe de passet svært godt på ved å forholde seg til forsiktighetsregler utenom det vanlige. Dette ga dem tittelen '*ṣōfi*', som de var tilfreds med. Men den arabiske grammatikkens regler tillater ikke en slik fornyelse. Hvis en person blir ansett som stolt over å være ren innvendig og utvendig og er tilknyttet *ṣōfienes* trosoverbevisning, bør han heller bli kalt *ṣafāwi* (صفاوی). Det er ikke riktig at grammatikkens regler blir tuklet med bare på grunn av noens egoistiske selvfølelse basert på ros!

Noen lærde sier at *ṣoffah* (صفه) er ordet *ṣōfis* rot. *Ṣoffah* var navnet på et sted^{II} i det ene hjørnet av profetens صلى الله عليه وسلم moské, her bodde de følgesvennene som var trengende. På dette stedet fikk de islamundervisning, og her lærte de bort islam til andre også. De er mer kjent som *ahl-oṣ-ṣoffah* (أهل الصفة) og *aṣhāb-oṣ-ṣoffah* (أصحاب الصفة), med andre ord *ṣoffah*-folket. De valgte å leve som islam-elever under Hans Hellighets صلى الله عليه وسلم ledelse. Hvis man sammenligner *ṣoffah*-folkets liv og *ṣōfienes* i dag, vil man finne mange likhetstrekk. Det som forener deres livsstil mest, er at begge disse gruppene holdt seg langt unna verden og fokuset var rettet mot det spirituelle. Mat, klær og andre jordiske gleder var ikke så interessant for dem, og de var blitt fritatt for å tjene levebrødet på samme måte som de andre i samfunnet, altså ved å arbeide fysisk. Når det var tid for krig, ble de heller ikke kalt inn til kamp mot fienden. De holdt seg til Guds ihukommelse til enhver tid, og jobben deres var å

^I Kashf-ol-mahjōb, s. 3–4.

^{II} Veranda som hadde et telttak over seg.

undervise andre følgesvenner og folk som viste interesse for islam, som var analfabeter eller delvis kunne lese og skrive.

Dette ordet virker mest overbevisende og hensiktsmessig vedrørende ordet *ṣūfīs* rot, men fortsatt tillater ikke grammatikkens regler å føye inn et slikt ord. Mange forskere har kommet med den konklusjonen at de fikk tittelen '*ṣūfī*' fordi de pleide å bruke en klesdrakt av *ṣūf* (صوف – tykk ull), men man blir ikke en *ṣūfī* kun av å bruke en klesdrakt. Denne klesdrakten kan bli brukt av både lærde og ikke lærde, det som skiller dem, er deres måte å tilbringe livet på. En uvitende mann kan gå rundt i en slik klesdrakt, men han vil ikke bli ansett som en *ṣūfī*, og en *ṣūfī* kan la være å bruke en slik klesdrakt, men hans atferd vil være et bevis på at han er en *ṣūfī*.»^I

«En klovn kan ta på seg kongekrone, det gjør ham ikke til konge, han vil fortsatt være en klovn.»

Ṣūfīenes lære er mer enn en klesdrakt, den er mer relatert til det åndelige enn det fysiske.

Imam Abol-Qāsim al-Qosheyri konkluderte med følgende påstand: «Det virker som om det ikke eksisterer noe ord som kilde eller opphav for ordet *ṣūfī* på arabisk, ifølge språkets grammatikk. Sannheten er den at ordet *ṣūfī* står og eksisterer av seg selv uten noen rot i avledninger som ordets struktur kan baseres på i sammenhengen av dette originale eller adopterte spesialuttrykket.»^{II}

Etter å ha lest dette forstår vi at ordet *ṣūfī* er like gåtefullt og uforståelig som en *ṣūfīs* kunnskap og tilværelse. For en *ṣūfī* er den vandreren som strever etter å oppnå sin Herres velbehag gjennom kjærligheten til sin mester Mohammad صلى الله عليه وسلم, ved sin inderlige åndelige konsentrasjon og sin fysiske utholdende anstrengelse. Den som klarer å oppnå dette velbehaget, kjenner vi som *mohsin* (محسن): den som har oppnådd åndelig fullkommenhet.

^I Kashf-ol-mahjōb, s. 5–7.

^{II} Kashf-ol-mahjōb, s. 8.

Ṣōfi og *ihsān*

Nå ser vi videre på hvilken tilknytning *ṣōfiene* har med *ihsān*, de rettskafnes sti er blitt kalt for den rette vei av Gud:

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ - صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

«Led oss på den rette vei! Deres vei som Du (lot regne) velsignelser over.»^I

I verset blir menneskene belært at alltid når de ber om noe, så be om det rette og det som er bra for dem fysisk og åndelig. Samtidig som man blir lært opp til det man skal be om, blir man også vist hvem man skal etterleve ved å søke etter deres levemåte.

Hvem er de som Gud lar regne Sine velsignelser over?

Koranen sier:

وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ
وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا

«Og de som adlyder Gud og sendebudet, vil være med de som Gud belønnet: profetene, de sannferdige, martyrene og de rettskafne. Og hvor herlig det er å få dette vennskapet.»^{II}

Fire grupper blir nevnt i verset: Profetene er Guds utvalgte mennesker som Han har skapt spesielt for å betro Sitt budskap til. De sannferdige er de personene som Gud har velsignet med en slik hjertelig følelse for sannheten at når den blir framsagt overfor dem, blir den godtatt av dem med det samme. Hjertet deres står i et slikt forholdet til sannheten at de blir ett så snart de befinner seg på det samme stedet. Profetens bestevenn Abo Bakr رضي الله عنه صلى الله عليه وسلم var et levende bevis på det. Så er det martyrene – det arabiske ordet for martyr er *shahīd* (شهيد) – og *shahīd* vil egentlig si den som bærer fram et vitneutsagn med Guds bevis eller med sin talekraft, andre ganger ved å gå i martyrdøden for Herren sin, ved å bære fram Hans budskap til sjelen forlater kroppen.

Den fjerde gruppen som er nevnt i verset, er de rettskafne. Vi skal prøve å se nærmere på hva det vil si å være

^I Koranen 1:5–6.

^{II} Koranen 4:69.

rettskafne: Ordet *aṣ-ṣāliḥīn* (الصّٰلِحِيْنَ – de rettskafne) står faktisk ordet *ihsāns* stamme svært nær. Når vi sier *aṣṣalāḥa ileyhi* (أَصْلَحَ إِلَيْهِ), betyr det *aḥsana ileyhi* (أَحْسَنَ إِلَيْهِ): Han handlet på den måten at det den andre manglet, ble oppfylt, eller det som feilet ham, ble borte.

Aṣ-ṣolḥ (الصّٰلِح) betyr gjensidig fred og trygghet, og *aṣ-ṣalāḥ* (الصّٰلَاح) betyr at tilstanden blir tolerabel og beroligende med hensyn til forstanden^I.

I lys av dette forstår vi at *aṣ-ṣāliḥīn* er de som har forsonet seg med Gud og har skværet opp med Ham på denne måten: «Alt Du vil, det vil vi også, og alt det Du ikke vil, vil ikke vi heller.» De handler ifølge Guds lov og etterlever Hans elskedes *صلى الله عليه وسلم* praksis.

Imam Fakhr-od-dīn ar-Rāzi sa: «Den rettskafne er den som er rettskaffen når det gjelder både trosverbevisningen og handlingene.»^{III}

Hva er *ihsān*?

I Koranen blir det sagt:

وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ

«Og vær velvillig (mot Guds skapninger), slik som Gud er velvillig mot deg!»^{IV}

Dette verset er det mest fullkomne når det kommer til å forklare hva *ihsān* er. Versets første del krever at menneskets konsentrasjon rettes mot alt som eksisterer, inkludert ham selv. Det kreves av ham at han skal vise godhet mot Guds skapninger og ikke være urettferdig eller ond mot noen. Versets andre del får mennesket til å bli som det treet som Herren velsigner, slik at det bærer moden frukt. Gud vil at mennesket skal ta det samme valget som dette treet, for dets greiner bøyer seg mer og mer for

^I Med andre ord den finner den tilstanden som en god levetilstand.

^{II} Loghāt-ol-Qorʿān, s. 1031.

^{III} Ziāʾ-ʾol-Qorʿān, bind nr. 1, s. 362.

^{IV} Koranen 28:77.

hver frukt som vokser på dem. Mennesker bør også bøye seg mer og mer for sin Herre, for det går ikke et sekund uten at Gud viser Sin velvilje mot dem.

Ibno 'Omar رضي الله عنه meddelte at faren hans, 'Omar bin al-Khaṭṭāb رضي الله عنه berettet en beretning for ham, han sa: «En dag var vi til stede i Guds sendebuds صلى الله عليه وسلم samling, plutselig kom det en mann, klærne hans var veldig hvite og håret var kullsort og det var ingen tegn på at han hadde vært på reisefot (klærne hans var ikke støvete) og ingen av oss kjente ham heller. Han kom fram til Guds sendebud صلى الله عليه وسلم og satte seg med knærne sine inn til Hans Nådes صلى الله عليه وسلم knær og la begge hendene på Hans Hellighets صلى الله عليه وسلم knær og sa: 'Kjære Mohammad, fortell meg om islam!' Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Islam er at du bevitner: «Det er ingen som er tilbedelsesverdig unntatt Gud og Mohammad er sendebudet Hans», og at du forretter tidebønnen, gir det pålagte bidraget, faster i måneden ramadan og drar på pilegrimsreisen til det hellige huset (*Ka'bah*) hvis du makter det (økonomisk og fysisk).' Han (mannen med spørsmålet) sa: 'Sant sier De!' Vi ble forbauset over at han spurte selv og bekreftet svaret selv. Mannen sa videre: 'Fortell meg nå om troen!' Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: 'Det er at du tror på Gud, englene Hans, skriftene Hans, sendebudene Hans og at du tror på den ytterste dag og at alt det gode og det dårlige er skjebnebestemt av Gud.' Han (mannen med spørsmålet) sa: 'Sant sier De!' Så sa han: 'Fortell meg nå om *ihsān* (åndelig fullkommenhet)!' Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم svarte: 'At du tilber Gud slik at du ser Ham, men hvis du ikke ser Ham (sjelen din har ikke nådd det stadiet), så i sannhet, vit (omfavn i det minste den forvissningen) at Han ser deg!'»¹

Dette utsagnet til profeten صلى الله عليه وسلم lærer oss at *ihsān* er navnet på den tilbedelsestilstanden hvor man oppnår følelsen av Guds stråleglans, eller at man til enhver tid har en slik følelse vekket i seg at Gud ser meg.

Imam an-Nawawi sa: «Det er først i en slik tilstand et menneske klarer å tilbe på en fullkommen måte. Han vil klare å tilbe med full respekt for den fysiske delen av bønningen og vil

¹ Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Moslim: kitāb-ol-īmān, ḥadīth nr. 93.

heller ikke tillate noe åndelig forsømmelse av bevisst frykt for Gud. Denne praktfulle tilstanden og troens følelse kaller vi *ihsān*.»¹

Konklusjonen blir å etterleve og følge profetens *صلى الله عليه وسلم* praksis, for det er den beste veien som fører en rett til Gud.

Hvilken grad har *īmān*, islam og *ihsān*?

De søylene som profeten *صلى الله عليه وسلم* nevnte om *īmān* (إيمان – troen), kalles *'ilm-ol-'aqā'id* (علم العقائد), som er vår trosoverbevisnings grunnleggende prinsipper – trosartikler. Uten å ha en overbevist tro på dette som blir sagt med tungen og stadfestet av hjertets dypeste bunn, kan man ikke kalle seg troende. Dette er det absolutte for en muslim å tro på, hvis han ikke tror på dette, er han ikke regnet som innenfor islams fold og blir av seg selv utvist av den.

- a) Det aller første er at man tror på Gud som en Gud og alene tilbedelsesverdig, uten barn og likestilte.
- b) Troens andre krav er at man tror på alle Guds sendebud, det vil da si fra profeten Adam عليه السلام til profeten Mohammad صلى الله عليه وسلم – hvis noen da skulle stå fram etter Hans Nåde صلى الله عليه وسلم og erklære seg selv som Guds profet eller sendebud, så skal den troende vite og tro at det er løgn, og hvis ikke, vil dette også føre til at han blir ekskludert fra islam. Vi lærer faktisk at troens andre krav er å være fullt forvissnet om at profeten Mohammad صلى الله عليه وسلم er profetskapets tilendebringer.
- c) Troen på det hinsidige er det tredje kravet, med dette vil det si at man skal tro på et liv etter døden, som er evig og endelig, altså den siste fasen. Før avgjørelsen vil bli tatt for enhver sjel, vil det være et oppgjør som vil bli krevd fra alle mennesker, og her skal menneskene svare for sine handlinger som de utførte med sin egen frie vilje. Denne oppgjørets dag kjenner vi til som dommens dag.

¹ *Ihsān*, s. 19 (Sharaḥ ṣaḥīḥ al-Moslim: kitāb-ol-īmān 1:27).

- d) Alle de hellige skriftene: toraen, salmene, evangeliet, Koranen og alle de tidligere som ikke er fullt så kjente ved sine navn, skal en muslim tro på, men det er kun den siste som skal følges.
- e) En skal tro på englene som Guds opphøyde og nærstående tjenere, alle andre tankeganger, som at de er Guds døtre eller kvinner, er falske og ikke en del av islamsk tro.
- f) Troen på skjebnen vil si at alt er Herrens forsyn, Han lar nød og lidelse hjemsøke en og lar glede og lykke fylle ens hverdag. Alt hviler i Guds hånd, og ingen kan gjøre Ham kraftløs, det vil si at Hans vilje skjer, og ingen makter å forhindre den.

De søylene som tilhører islam, kalles *'ilm-ol-fiqh* (علم الفقه) og *'ilm-ol-aḥkām* (علم الأحكام) og de har med de synlige og fysiske handlingene våre å gjøre.

- a) Den første søylen er trobekjennelsen, og det er å framsi den erklærende med tungen og stadfestende med hjertet, og idet man sier den, skal alle troens krav være i ens tanker.

Trosbekjennelsen er: «Jeg bevitner at ingen er tilbedelsesverdig unntatt Gud, og at Mohammad er Hans tjener og sendebud!»

- b) Forrette tidebønnen: Ikke forsøm denne plikten på noen som helst måte, dette er den troendes møte med Gud. Det er lett å anse denne delen av islam som ikke så viktig fordi man selv ikke føler noe sterkt under tidebønnen utenom når man selv virkelig trenger noe. Men sannheten er at Gud har pålagt Sine mennesker denne viktige daglige tidebønnen for at menneskene skal skape en relasjon til Ham, slik at de skal vite hvem de tilhører, og hvem de har underkastet seg.
- c) *Zakāh* (زكاة) er det pålagte bidraget som skal betales en gang i løpet av et år, som er overskuddet man har i sitt eie gjennom et år: gull, sølv, sparepenger. En troende skal betale 2,5 % av oppsparte kontanter,

smykker (gull og sølv) og handelsvarer. Ordet *zakāh* er et svært spesielt ord relatert til både *ihsān* og en *ṣōfi* fordi det blir fortolket på to måter:

- Ordets infinitiv er *tazkiyah*: å rense – rense seg selv åndelig og fysisk ved rettskafne handlinger. Derfor har dette med å holde sjelen ren og dens oppbyggelse å gjøre, men det kan også knyttes til de pengene som man bruker for Guds sak for å holde seg selv og eiet sitt rent.
- Ordet har med positiv utvikling, næringsrikhet, vokse og forbedring å gjøre, slik som en åker gir mer frukt enn vanlig og vokser fortløpende, det vil si at den er mer nærende enn andre åkrer. Denne teorien er mer relatert til den sosiale velferden som *zakāh* egentlig er. Man gir og utvikler samfunnet, samtidig som man forbedrer andres tilstand. Hvis et land klarer å innføre et slikt system, ligner det på den ovennevnte åkeren.

Det vi lærer, er at *zakāh* er å gjøre seg selv ren og forbedre samfunnet, noe som er målet til enhver *mohsin*, den som har oppnådd åndelig fullkommenhet.

d) Faste i måneden ramadan; ramadan stammer fra *ar-Ramḍā'o* (الرّمضاء), Mortaḍā az-Zabīdi skrev i *Tāj-ol-'arōs* at det betyr svært sterk varme og hete.¹

Går vi dypt nok i denne betydningen, forstår vi at det er den ekstreme velsignelsen av denne måneden som brenner opp våre synder og får dem til å forsvinne fra regnskapsregisteret vårt.

Ṣaum (صوم) er ordet for faste på arabisk og er en svært unik måte å oppbygge sin sjel på og overmanne sitt indre begjær (sin egoisme) på. Andre lærer enn islam har også fasten som en framgangsmåte for dette. Ordet stammer fra *ṣāma* (صام) og betyr å stanse,

¹ Loghāt-ol-Qor'ān, s. 781.

avvente, og det kan også bety å avholde seg.¹

Ifølge den islamske terminologien kjenner vi til at ordet betyr å avholde seg fra mat og drikke og seksuelt samkvem fra morgengry til solnedgang, med hensikt om tilbedelse. Fasten er at vi hviler (stanser) kroppen for at sjelen skal evne mer, slik som når vi sover: Kroppen hviler, men tankene/sjelen reiser og evner langt mer enn vanlig. Derfor er fasten for å oppbygge sjelen, og den som faster, er den som avholder seg fra det som er ham forbudt i den tilstanden, og en som behersker sine lyster og vaner, som holder seg innenfor Guds grenser. Fasten er et disiplinerende prinsipp, den forlanger mye av oss fysisk, men gir langt mer tilbake åndelig. Vi hviler våre kroppsdeler i Guds navn og lar sjelen bli sterkere.

- e) Pilegrimsferden til Mekka er pålagt for enhver muslim som makter å foreta denne reisen fysisk og økonomisk.

Vi leste en beretning berettet av Ibno ‘Omar رضى الله عنه, beretningen er mer kjent som «engelen Gabriels عليه السلام beretning», i og med at den mannen som kom og stilte spørsmålene, egentlig ikke var et menneske, men engelen Gabriel عليه السلام. Det tredje som ble nevnt i beretningen, er *ihsān* og det oppnår man først når *īmān* og islam er samlet. Troen er å si med tungen og stadfeste med hjertet, loven (islam) er å adlyde og ha fast fotfeste, så når disse to kombineres, blir det til *ihsān*. Slik oppnår man det åndeliges herlighet, dermed kan det fastslås at *ihsān* er en åndelig egenskap.

Īmāns, islams og ihsāns forhold til hverandre

Īmān er navnet på en muslims tro, islam er det en muslim praktiserer og viser, det vil si at ved dette retter han på sin atferd, og handlingene hans viser seg å være bedre, mens *ihsān* er en troendes pryd, som får hans indre og ytre til å stråle. *Īmān* er det man trenger for å tre inn i islams fold, i tillegg til islams første søyle, som er trobekjennelsen som en muslim ytrer sin tro med. *Ihsān* er dette frøets (*īmāns*) og treets (islams) frukt,

¹ Al-Monjid, s. 488.

den tilknytter ens hjerte til den åndelige verden. Alle disse tre punktene er sterkt knyttet til hverandre og kan ikke splittes, hvis ett av dem forsømmes, kan man regne med at de andre også blir ødelagt.

Islam kan ikke være en del av en persons *īmān* og uten islam er *īmān* verdiløs. *Ihsān* er den opphøyde graden, og uten den er både islam og *īmān* to uvakre gjenstander. Det vil si at man kan handle som en troende, men man er ikke en troende før *īmān*-delen er riktig. Eller at noen tror, men ikke handler, slik tro eksisterer, men den kan sammenlignes med en bygning uten maling. Har man begge delene – *īmān* og islam – er bygningen fullkommen utvendig, men mangler fortsatt søyler innvendig som kan holde den oppe, og hvis et uvær skulle angripe bygningen, ville den ha falt sammen på sekundet. Derfor er det avgjørende for det indre at *ihsān* er en del av ethvert menneske. Mennesker finnes i mange farger og former, mange er troende og praktiserende, men mangler den åndelige fullkommenheten inni seg. Derfor er det lett at mennesket rakner hver gang Satan angriper med sin bedragende list. De tre viktigste elementene som kan føre oss til *ihsān* er *al-ḥamd* (الحمد – lovprisning av Gud), *aṣ-ṣabr* (الصبر – tålmodigheten) og *al-akhlāq* (الأخلاق – høysinnet karakter, god moral, storsinnet væremåte). La oss fordype oss i disse tre hovedveiene til åndelig fullkommenhets oppnåelse: *al-ḥamd* (a), *aṣ-ṣabr* (b) og *al-akhlāq* (c).

- a) *Ḥamd* (حمد) er de følelsene av verdsettelse som blir uttrykt av en person ved å se på noe veldig vakkert. Målet med å uttrykke disse følelsene er å erkjenne Skaperens mesterverks storhet.¹

Gud den aller mest Høytstående sier i Koranen:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

«All lovprisning er for Gud alene!»^{II}

Med dette avslørte Han for oss at alt det vakre vi ser og ikke klarer å la være å prise eller rose, vit at det er

¹ Loghāt-ol-Qor’ān, s. 548.

^{II} Koranen 1:1.

Skaperen av alt som står bak det. Det er Han som innleder skapningens tilblivelse, så utvikler Han den steg for steg og fører den til dens fullkomne stadium.

Imām-ol-mofassirīn Mohammad bin Aḥmad al-Qorṭobi skrev følgende i fortolkningen sin om *al-ḥamd*: «*Al-ḥamd* (lovprisning av Gud) er større enn *ash-shokr* (الشكر – takknemlighet), for *al-ḥamd* omfatter alt og blir framsagt i hvilken som helst tilstand, mens *ash-shokr* (takknemlighet) kun er mot en velsignelse og gave. *Al-ḥamd* er noe vi gjør uansett hva, *ash-Shokr* (takknemlighet) viser vi når noe godt skjer oss.» Videre skriver han ved å skrive av fra Ja'far aṣ-Ṣādiq, som forklarer ordets åndelige betydning: «*Al-ḥamd* har følgende betydning:

Ḥa (ح) betyr at Gud er én!

Mīm (م) betyr at Guds kongemakt omfatter alt.

Dāl (د) betyr at Gud er Evigvarende.

Den som har oppnådd erkjennelsen om Guds Énhet, evighet og kongemakt, har Gud i sin erkjennelse (viten) og har oppnådd forståelsen om Ham. Dette er sannheten om lovprisningen av Gud.^I^{II}

Det vi forstår av dette, er at *al-ḥamd* omfatter både det fysiske og det åndelige i menneskets forhold til Gud. Det fysiske er at han sier takk til Gud når Han gir ham noe, og viser takknemlighet ved å være Ham lydige. Det åndelige er at menneskets hjerte er fullt forvissnet om at Gud er Den som gir ham og Den som oppgraderer ham. Derfor lovpriser mennesket sin Herre for å gjøre seg selv bevisst om sin Herres eksistens og forsyn. Den som klarer å oppnå *al-ḥamds* erkjennelsesevne, har kommet langt på *ihsāns sti*.

- b) Mortaḏā az-Zabīdi forklarer ordet ved å skrive: «*Ṣabr* (صبر) betyr: å være konstant engasjert i å oppnå målet

^I Når vi sier det, har vi forstått hva *ḥa* (ح), *mīm* (م) og *dāl* (د) står for.

^{II} Al-Jāmi' o li-aḥkām-il-Qor'ān, del 1, s. 207.

sitt.» Videre skriver han at den skyen som forblir stillestående i tjuetimer og ikke rører på seg i det hele tatt, kaller vi *aṣ-ṣabīr* (الصَّابِر) og det sies også *aṣ-ṣabīr* til fjell.^I

Ordets opphavelige betydning innebærer standhaftighet, fotfeste, evig bestrebelse og anstrengelse.

Ṣabrann 'ala-l-amr (صَبْرٌ عَلَى الْأَمْرِ) betyr å vise mot og være vågal. Ordet er også beslektet med ordet *taqwā* til en viss grad, for når vi sier: «*Ṣabarto naḥsī 'an kazā* (صَبْرَتِ نَفْسِي عَنْ كَذَا)», så betyr det at jeg har hindret meg selv fra noe (altså avholdt meg fra noe).^{II}

På norsk er ordet tålmod sammensatt av tåle (greie, makte, klare, gjennomgå) og mot (evne til å overvinne, sinnsstyrke til å våge noe), slik kan vi tolke *aṣ-ṣābir* (الصَّابِر – den tålmodige) som: den som evner å overvinne hva han enn måtte gjennomgå, og våger å ta den stien som er full av vansker. Med andre ord, han vet at den stien han er i ferd med å velge, ikke er noen lett vei å gå, og at det vil kreve standhaftighet hele veien, men til tross for det går han den for å oppnå målet sitt.

I Koranen sier Gud den Allmektige:

وَأَسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ

«Og søk (Guds) hjelp gjennom tålmod og bønn! Sannelig, dette er svært vanskelig, men ikke for de ydmyke.»^{III}

Framgangsmåten er tydelig i verset, og det er: Først bli tålmodig, begynn ikke å vakle med en gang et problem oppstår, vær standhaftig, våg å stå imot vanskene og deretter søk Guds hjelp gjennom bønn. Det blir også tydeliggjort at en kombinasjon av disse to er

^I Loghāt-ol-Qor'ān, s. 1002–1003.

^{II} Al-Monjid, s. 459.

^{III} Koranen 2:45.

svært vanskelig å utføre, det vil si at det er lett å komme med skuddbønn om hjelp med en gang uten å vise tålmod. For menneskets natur er slik at alt skal være lett og smidig og alt skal ordne seg uten at man må løfte en finger. Så blir det klargjort at de som har klart å oppnå hjertets ydmykhet og sjelen deres har steget til fortreffelighetens rang, mestrer dette. Det er nemlig de som eier rotfestet viten om at de skal være sin Herre takknemlige uansett hva.

- c) *Al-akhlāq* er et ord som omfatter denne betydningen: moral, høysinnet karakter, gode manerer, storsinnet væremåte, sjelsstyrke.

Al-akhlāq er flertall av *al-kholq* (الخلق), som betyr naturlig vane, sinn, natur, indre vesen.^I

Al-akhlāq er da å overmanne sitt indre vesen og gjøre sine vaner underlagt Gud. Å handle basert på Hans Nåde صلى الله عليه وسلم praksis er å vise de beste *akhlāq* (moral). Ordets betydning blir tolket som en fastholdt vane eller væremåte.

ʿAbdollah bin ʿAmro رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'De beste av dere er de som har best moral.'»^{II}

Følgesvennen Abo ad-Dardā' رضى الله عنه berettet at profeten صلى الله عليه وسلم sa: «På oppstandelsens dag (dommedagen) vil ingen ting veie mer i skålvekten til den troende enn god moral.»^{III}

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet: «Det ble spurt av Guds sendebud صلى الله عليه وسلم: 'Hvilke handlinger vil føre svært mange folk inn i paradiset?' Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم svarte: 'Gudfryktighet og god moral!' Så ble det spurt om hva som ville føre svært mange folk inn i ilden (helvete), Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: 'Munnen (tungen) og kjønnsdelen!'»^{IV}

Følgesvennen Jābir رضى الله عنه berettet at Guds

^I Al-Monjīd, s. 217.

^{II} Al-Jāmi-ʿoṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 2041.

^{III} Al-Jāmi-ʿoṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 2070.

^{IV} Al-Jāmi-ʿoṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 2072.

sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Sannelig, de av dere som er meg mest kjær, og som vil sitte nærmest meg på oppstandelsens dag, er de som har god moral.»^I

Disse fire beretningene viser god morals viktighet og hvor høyt verdsatt det er av Gud og Hans elskede sendebud صلى الله عليه وسلم. Denne betydningsfulle delen av *ihsān* fører til frelse og Guds og Hans sendebuds صلى الله عليه وسلم kjærlighet.

Ihsān er i seg selv navnet på god moral, men det er mange ting man må ta hensyn til når det gjelder *ihsān*. Moral er et svært avgjørende punkt, Koranen sier:

وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

«Og de fortrenger sitt sinne og overser folks feil, Gud elsker de velvillige (åndelig fullkommenhets besittere).»^{II}

Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Grunnen til at jeg er blitt sendt, er for at jeg skal fullkommengjøre den vakre væremåten (blant skapningene).»^{III}

Profeten Mohammad صلى الله عليه وسلم avslører en av hemmelighetene om sin tilblivelse og opplyser sine tilhengere om at Gud har sendt Hans hellighet صلى الله عليه وسلم for at Gud ville perfeksjonere menneskehetens vaner og væremåte mot hverandre på en slik vakker måte at menneskene skulle innse det fellesskapet de egentlig er.

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Redd dere fra mistanker! For i sannhet, mistanke er den største løgnen av alle og gå ikke rundt og spioner på hverandre, og let ikke etter feil i hverandre, begjær ikke denne verden, vær ikke sjalu, ha ikke hat for hverandre og vend ikke bort fra hverandre. Guds tjenere, bli brødre!»^{IV}

I en annen beretning i *ḥadīth*-samlingen til imam Mālik bin Anas finner vi en overlevering som belyser

^I Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizi): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 2086.

^{II} Koranen 3:134.

^{III} Al-Mo'attā: kitāb ḥosni-l-kholoq, ḥadīth nr. 8.

^{IV} Al-Mo'attā: kitāb ḥosni-l-kholoq, ḥadīth nr. 15.

hvor viktig det er å temme sitt indre vesen og overmanne det for å kunne komme seg på stien som fører til gode *akhlāq*. Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «En kjempe er ikke han som slenger (andre ned på ryggen deres), derimot er en kjempe han som overmanner seg selv når han blir sint.»^I

Den gode væremåten som profeten صلى الله عليه وسلم viste og lærte oss, er en viktig del av *ihsān*; *ṣōfienes* lære som vi kjenner ved navnet *taṣawwof*, er læren om *ihsān*. Shaykh-ol-islam Tahir-ol-Qadri lærer oss forholdet mellom *taṣawwof* og *akhlāq* med å si: «*Taṣawwof* er *akhlāq* – den som legger til en godhet i sin personlighet, har gått et steg videre i *taṣawwof*. Den som ikke mestrer *kholq* (sin væremåte mot andre), er ikke en *ṣōfi*!»

Profeten Mohammads صلى الله عليه وسلم praksis er den beste væremåten en person kan basere livet sitt på, og vi ser at *akhlāq* er en viktig del av *ihsān*. Vi har til nå også forstått at uten disse tre betydelige delene av *ihsān* kan man ikke oppnå en *mohsins* rang.

Gud omtaler Sin elskedes صلى الله عليه وسلم *akhlāq* i Koranen og tydeliggjør det for menneskeheten: Lær av denne væremåten og etterlev den. Det er et faktum at intet menneske kan eller noen gang vil klare å nå *akhlāqs* grad som Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم besatt, men vi kan i hvert fall prøve å praktisere på samme måte.

Gud sier om Sin elskede صلى الله عليه وسلم i Koranen:

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

«Og sannelig, du besitter den mest fornemme (beste) sjelsstyrken.»^{II}

Først er det viktig å vite hvor omfattende ordet sjelsstyrke egentlig er i denne sammenhengen. Sjelsstyrke: karakter, holdning, moralsk fasthet, natur, standhaftighet, viljestyrke.

Ordet sjelsstyrke passer best her fordi alle de

^I Al-Mo'attā: kitāb ḥosni-l-kholoq, ḥadīth nr. 12.

^{II} Koranen 68:4.

prøvene som profeten صلى الله عليه وسلم gikk gjennom for å tilfredsstill sin Herre og verge sine tilhengere, krevde såpass mye indre (tålmod) og ytre (beherskelse) styrke at det ikke er mulig å beregne det.

Imam Fakhr-od-dīn ar-Rāzi belyste ordet *kholq* ved å skrive: «*Kholq* er den egenskapen og evnen i det indre at den personen vi finner den i, for ham blir det lett å være konstant på vakre handlingers (sti).» Etter det skriver han: «Å gjøre vakre handlinger er en annen sak, men å gjøre det med letthet er en helt annen sak. En handling vil bli kalt *kholq* først når den blir gjort uten noen byrdefølelse.»^I

Slik som øyet ser og ørene hører og tungen taler uten vansker, når sjenerøsitet, modighet, anstendighet, tale sant, gudfryktighet og andre fromme ting begynner å bli utført av deg uten noe tilbakeholdenhet eller nøling, først da vil disse egenskapene bli ansett som en del av din *akhlāq* (sjelsstyrke).^{II}

Shaykh Karam Shāh al-Azhari skriver noe svært underbart når det gjelder ordet 'alā (على) i dette verset (68:4): «'Alā er for isti 'lā' (استعلاء)^{III}, ordet blir brukt i disse sammenhengene: å omfatte noe (at noe er innen ens rekkevidde), når noe brer over noe, å få noe i sin hånds makt. Verset er ikke slik: *وَإِنَّ لَكَ خُلُقًا عَظِيمًا* (*wa inna la-ka kholqann 'azīmān* – Og sannelig, for deg er den beste karakteren), derimot (er verset som følger):

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ (*wa inna-ka la-'alā kholoqinn 'azīmīn* – Og sannelig, du besitter den mest fornemme [beste] sjelsstyrken). Meningen er den at Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم har både de beste manerene som er rosverdige, og de mest likte handlingene i sin hånds makt. Alt dette er Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم underdanig. Alle disse (egenskapene) er en befordring og Hans Nåde

^I Ziā-'ol-Qor'ān, bind nr. 5, s. 331.

^{II} Ziā-'ol-Qor'ān, bind nr. 5, s. 331.

^{III} Overlegenhet, opphøyelse, forherligelse.

صلى الله عليه وسلم er dens rytter. Derfor var det ikke tungt for Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم å utføre dette, og heller ikke var det behov for å gjøre seg til (være falsk). Profeten Mohammads صلى الله عليه وسلم egenskaper og fullkommenhet skinner fra personligheten Mohammads صلى الله عليه وسلم sol til enhver tid av seg selv.» Videre skriver han: «Alle de egenskapene som ble observert i profetenes personligheter som forskjellige særegenskaper, er samlet i sin fulle prakt i denne hellige personligheten صلى الله عليه وسلم. (Slik som:) Profeten Noahs عليه السلام takknemlighet, profeten Abrahams عليه السلام hjertevenskap (med Gud), profeten Moses' عليه السلام oppriktighet, profeten Ismaels عليه السلام troverdighet, profeten Jakobs عليه السلام tålmodighet, profeten Salomos عليه السلام ydmykhet.»^I

Helgenen Joneyd al-Baghdādi sa følgende:

«Profetens صلى الله عليه وسلم *kholq* (sjelsstyrke) ble kalt den mest fornemme (beste) fordi Hans Nåde صلى الله عليه وسلم ikke hadde noe annet ønske (i livet enn å oppnå) Gud den aller mest Høytstående (velbehag).»^{II}

Helgenen Joneyd al-Baghdādi sa at den mest fornemme (beste) sjelsstyrken samler fire enestående egenskaper i seg: sjenerøsitet, nestekjærlighet, det å kunne formane og medlidenhet.^{III}

De troendes mor 'Ā'ishah رضى الله عنها berettet at hans hellighet صلى الله عليه وسلم sa at god moral er ti ting: «Tale sant, aldri sette sitt håp til verden, alltid gi den tiggende, hvis naboer eller venner er sultne så ikke spise seg mett (dele maten med dem), alltid besvare det gode som blir gjort mot en med godhet, være pålitelig^{IV}, forsonende, oppfylle en venns rett, være gjestfri og være anstendig (eie skamfølelse).»^V

^I Ziā-'ol-Qor'ān, bind nr. 5, s. 331.

^{II} Al-Jāmi'o li-aḥkām-il-Qor'ān, del 21, s. 143.

^{III} Islāmi tarbiyyati niṣāb, bind nr. 2, s. 886.

^{IV} Hvis noe blir betrodd deg så ta godt vare på det og lever det tilbake i den beste tilstanden.

^V Islāmi tarbiyyati niṣāb, bind nr. 2, s. 887.

Hva er *zohd* (زهد – avholdenhet)?

Zahada (زهد), *zahida* (زهد), *zahoda* (زهد), *zohdann* (زهدا), *zahādah* (زهادة) - 'an-ho (عنه – avholde seg fra det eller noe), fra dette er *zahada fī-d-donnyā* (زهد في الدنيا – han avholder seg fra verden)^I og den som lever på denne måten, kaller vi *zāhid* (زاهد).^{II}

Zohd er å ikke være tilbøyelig til noe, å finne noe motbydelig eller kjenne motvilje mot noe og gi slipp på det ved å fjerne seg fra det.

Ibno Fāris sa at ordets grunnbetydning er en tings mindreverdighet. *Zohd* er å slutte å være tilbøyelig til noe.^{III}

Zohd innebærer tre bokstaver: *zey* (ز) står for å gi opp verdens skjønnhet, *ha* (ه) står for å gi opp sitt indres egoistiske begjær, og *dāl* (د) står for å gi opp alt i verden. Når man vender seg bort fra alt dette som fører en bort fra Gud, først da er man verdt tittelen «*Zāhid* (avholdsmann)». *Zohd* vil da si at det Guds lov tillater, holder man seg til, og det den nekter, avholder man seg fra.^{IV}

Zohd er selvtukt gjennom strengt levevis og slekter veldig på ordet askese, som stammer fra det greske ordet *askesis*, som betyr øving eller trening. Den som driver askese, blir ofte betegnet som en eremitt av grekerne. Eremitt er en eneboer som forlater verdens skjønnhet og herligheter for å smake hva ensomheten i ødemarken har å tilby.

En *zāhid* avholder seg frivillig fra mat og drikke ved å faste, og søvnen er ham heller ikke kjær og han styrker sitt åndelige vesen ved å avholde seg fra det som ville ha styrket hans fysiske vesen. Styrken sin finner han i Guds og profetens

^I Ved å vende seg bort fra den og holder seg opptatt med kun tilbedelse av Gud.

^{II} Al-Monjid, s. 345.

^{III} Loghāt-ol-Qor'ān, s. 818.

^{IV} Ihsān, s. 71.

صلى الله عليه وسلم ihukommelse og kjærlighet. På denne måten styrker han sin sjel og renser den samtidig; når sjelen blir ren, får den det ytre til å skinne av seg selv. Et utsagn av imam 'Ali bin Abi Ṭālib om *zohd* er svært lærerikt, og lyder: «*Zohd* er ikke det at du ikke skal eie noe, men det er at ingen ting bør eie deg (utenom Gud)!»

Hva er *ikhhlās* (إخلاص) – oppriktighet?

Ikhhlās betyr å være ren, pur og oppriktig.

Imam Rāghib al-Iṣfahāni beskriver det ved å si: «Å rense hjertet sitt for alt annet enn Gud.»^I

Khalaṣa (خلص) betyr å bli ren og oppriktig ved å fjerne seg fra feil, det mangelfulle og skitt. Ibno Fāris sa at dets grunnbetydning er å rense noe og ta vekk dets unødvendige deler.^{II}

Den oppriktige er den som er åpen og ærlig og ikke har noen baktanker når han gjør noe for sin Herre, og handler av et oppriktig sinn og hjerte. Hva han enn gjør for Herren sin, gjør han fra dypet av sitt hjerte med kjærlighet. Oppriktigheten hans er såpass helhjertet at hvis det er noe som han føler er unødig og er i veien mellom ham og Herren hans, så kutter han det bort.

Oppriktighet vil da si at hva man enn gjør eller tenker, så gjør man det for Gud. Alt som spiller en rolle med handlingen, er at Gud blir tilfreds med den. Man tilber Gud for å være god i Hans øyne, man er god mot andre for å være god i Guds øyne. Å være Gud hengiven og lojal på denne måten er å være oppriktig mot Ham. Oppriktighet er all slags Gudstilbedelses sjel, om det er trosbekjennelsen, tidebønnen, det pålagte bidraget, fastene i ramadan-måneden, pilegrimsreisen, almissegaver til de fattige, tjene og pleie sine foreldre, være godhjertet mot andre mennesker, samlinger for å komme Gud i hu, vise nestekjærlighet, toleranse, tålmod, gjestfrihet, sympati, medlidenhet, velvilje og alt det gode som kan forestilles. Alt dette må innebære en intensjon om at Gud vil bli tilfreds med

^I Al-Mofradāt fī gharīb-il-Qorʿān, s. 155.

^{II} Loghāt-ol-Qorʿān, s. 608–609.

det jeg gjør, hvis ikke så vil handlingene fortsatt være vakre, men ikke oppriktige. Koranen sier:

فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ - أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ

«Så tilbe (tjen) Gud (alene) som oppriktig for Ham i levemåten (lydigheten). Vit! Gud tilhører den oppriktige levemåten (lydigheten).»^I

Imam al-Qorṭobi skrev: «*Mokhliṣann* (مخلصا) vil si: å tro på kun Én Gud, ikke likestille med Ham noe som helst! *La-ho-d-dīn* (له الدين) vil si: lydighet, det sies også: tilbedelse.» Videre skrev han: «Vit! Gud tilhører den oppriktige levemåten (lydigheten).^{II} Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet at en mann sa: 'Kjære Guds sendebud! Når jeg gir noe som en almissegave og hjelper noen med noe, har jeg til hensikt med det å oppnå Guds tilfredshet og at folk skal rose (meg høylytt)!' Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Ved Han som har Mohammads liv i Sin hånd! Gud aksepterer ikke i det hele tatt (den handlingen) som noen likestiller noe med Ham i (intensjonen) dens.' Deretter resiterte Guds sendebud صلى الله عليه وسلم: 'Vit! Gud tilhører den oppriktige levemåten (lydigheten).'^{III}

Ibno-l-'Arabi sa: 'Dette verset beviser at det er obligatorisk at intensjonen må være oppriktig i enhver handling.'^{IV}

Disse to versene (39:2–3) klarlegger hvordan Gud skal tilbes, og oppriktighet er blitt nevnt to ganger i dem. Versene tydeliggjør at tilbedelse er oppriktighet, å være oppriktig mot Ham når man tilber Ham og rette sin oppriktighet mot å adlyde Gud. Imam al-Qorṭobi tolket ordet *dīn* (دين) som lydighet, og det innebærer at alle en persons affærer skal tilhøre Guds lydighet og man skal være Ham fullstendig underkastet.

Alle handlinger har en fysisk og åndelig form. Det fysiske viser seg å være synlig først når man praktiserer, men det åndelige er ikke synlig, og det er denne handlingen som er

^I Koranen 39:2–3.

^{II} Koranen 39:3.

^{III} Koranen 39:3.

^{IV} Al-Jāmi' o li-aḥkām-il-Qor'ān, del 18, s. 246.

vanskeligst å praktisere. Det er intensjonen som er den åndelige handlingen, og hvis intensjonen forenes med oppriktighet, vil den fysiske handlingen i seg selv være en god handling. Denne hjertelige og oppriktige intensjonen kaller vi *taqwā* (gudfryktighet).

Taqwā er den tilstanden hjertet kommer i etter at man klarer å rette sin oppriktighet kun mot Gud og hengir seg fullt og helt til Ham. Det er når hjertet kommer forbi stadiet av å veie handlinger, når det ser kun en retning som gjelder, og man avholder seg fra alt det som man vet at Gud vil bli misnøyd av. Når en persons hjerte haster til moralske handlinger og hater umoralske handlinger, sitter den personen med *taqwās* krone på hodet. En slik person har klart å oppnå *taṣawwofs* indre kjerne. Fordi han har viet sin oppriktighet til Gud, kan han til og med gå på glødende jern for sin Herre med et smil.

Hva er *tazkiyah* (تزكية – selvrensing)?

Zakā (زكا), *yazko* (يزكو), *zokā-’ann* (زكاء), *zokowwann* (زكووا),

zakiya (زكي): relatert til dyrking, kultivering og utvikling, betyr å tilta og vokse, og relatert til en person vil det si: å være from og rettskaffen, ha et godt liv. Relatert til Gud betyr det: la noe øke og tilta, rense noen, gjøre noen rettskaffen.^I

Det vil da bety å rense seg selv åndelig og fysisk ved rettskafne handlinger for å tilta og øke i åndelig og fysisk rang i Guds øyne. Koranen sier:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى

«Uten tvil, den som har renset seg, har høstet framgangen!»^{II}

Vi lærer at de som kjemper for å rense seg selv ved å handle fromt og leve rettskaffent, er de personene som blir lovet framgang både i dette livet og i det hinsidige. Dermed forstår vi at *tazkiyah* vil si å oppbygge oss selv, satse alt for å vaske bort alle dårlige vaner og syndige ønsker som befinner seg i oss. Et menneske består av to aspekter – sjel og kropp – begge har sine krav. Kroppen krever å bli vedlikeholdt, ernært og passet på, og

^I Al-Monjid, s. 339.

^{II} Koranen 87:14.

det samme krever også sjelen. *Tazkiyah* er en åpen kamp mot ens egen *nafs* (نفس)^I og den baserer seg på menneskets skapelse, og mennesket er skapt av leire. Leire betegner skittenhet, det er derfor vår *nafs* hele tiden er interessert i å skitne til sjelen og kroppen vår. Koranen sier:

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ

«I sannhet, det indre (eget jeg) befaler visselig det umoralske!»^{II}

Inni oss befinner det seg et under som vi kaller sjel, den har behov for det motsatte av *nafs*, derfor har mennesket blitt gitt en utrolig fatteevne og selverkjennelsesevne, om det blir det sagt:

فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا

«Så innga Han i det (indres hjerte, forståelse av skille mellom) dets syndighet og dets gudfryktighet!»^{III}

Inni mennesket befinner begge tingene seg, både det onde og det gode, men resten er menneskets valg. Hvem ønsker det å oppbygge, og hvem ønsker det å behage? Begge disse menneskets deler opprettholder en evig krangel inne i mennesket og får det til å gjennomgå forskjellige stadier. Det er da det gjelder å holde sin sjel og sinnstilstand våken, man må ta i og kjempe mot sin *nafs*:

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ - فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ

«Og den som har fryktet for (at han en dag skal) stå foran Herren sin og forbød sitt eget jeg (skitne) lyster, sannelig, paradiset vil være hans evige oppholdssted!»^{IV}

Dette verset tydeliggjør at å begrense seg, stanse seg selv mot synd, altså å være avholden, fører til en stor belønning. Dette er det første og største steget mot godhet, nemlig å hindre seg selv i å synde. Hjertet spiller en stor rolle i kroppen vår og er tilknyttet det fysiske og det åndelige. Å gjøre fromme handlinger opplyser hjertet, mens umoralske handlinger formørker det. Blir det for lenge i den onde verdenen, blir det

^I Eget jeg, egoisme.

^{II} Koranen 12:53.

^{III} Koranen 91:8.

^{IV} Koranen 79:40–41.

fullt av rust:

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

«Aldri! Faktisk, rust har (lagt seg) på deres hjerte på grunn av det de pleide å fortjene (bedrive)!»^I

‘Allāmah Ibno Manzōr forklarte *reyn* (رين) med disse ordene: «*Reyn* er den rusten som setter seg på et sverd eller speil. Den urenheten som setter seg på hjertet som rust og dekker det, blir også kalt *reyn*.»^{II}

Qāḍi Thanā-’ollāh Pānīpatti skrev i sitt verk: «*Reyn* betyr egentlig å overmanne (basert på det sier arabere): 'Alkoholens rus overmannet hjertet hans.' Dårlige handlingers mørke overmanner deres hjerte, slik at deres hjerte blir blindt for skillet mellom sannheten og falskheten.

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Når den troende synder, så danner det seg en sort prikk i hjertet hans, men hvis han angrer og blir engstelig og ber om tilgivelse, blir hjertet rent for den prikken. Men hvis han øker på i synden, da tiltar også prikken helt til den omslutter hele hjertet hans. Dette er den *ar-reyn* som Gud har nevnt i Koranen (83:14): *Kalla, bal! Rāna ‘alā qolōbi-him mā kāno yaksibōn* (كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) – Aldri!

Faktisk, rust har (lagt seg) på deres hjerte på grunn av det de pleide å fortjene (bedrive)!’ – Gjengitt av imam Baghawi, imam Aḥmad, imam an-Nasā’i, imam Ibno Mājah, imam Ibno Ḥibbān, imam Ḥākim og imam Tirmizi, og sistnevnte klassifiserte denne beretningen som autentisk.»^{III}

Profeten صلى الله عليه وسلم sa følgende om hjertet: «I sannhet, i kroppen er det et kjøttstykke, og hvis det blir irtettesatt, blir automatisk resten av kroppen det også. Men hvis det er dårlig eller tilbøyelig til synd, blir hele kroppen utsatt for uorden. Vit at det er hjertet (det er snakk om)!»^{IV}

^I Koranen 83:14.

^{II} Ziā-’ol-Qor’ān, bind nr. 5 s. 517 (Lisān-ol-’arab).

^{III} Tafsīr-ol-maḡhari, bind nr. 12, s. 226–227.

^{IV} Ihsān, s. 96 (Sho’ab-ol-īmān 1:475#758).

Men når man presser ned sin *nafs* og overmanner den, blir hjertet rent og personligheten blir av seg selv tiltrukket til godhet. Den slutter å tenke ut onde planer hele tiden og begynner heller å konsentrere seg om godhet, for det blir det nye målet. Hjertet blir mildt og får en medlidenhetsfølelse som får det til å tenke på andre og bry seg om andres tilstand. Hjertet er veldig viktig da intensjonenes opphav er dette kjærlige og følsomme reservoaret. Gud den Allmektige legger vekt på menneskets rene hjerte:

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ - إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

«Den dag da eiendom ikke vil nytte og ei heller sønner, kun den som kommer til Gud med et bevart hjerte.»^I

Imam al-Qortobi skrev i mesterverket sitt: «*Al-qalb-os-salīm* (القلب السليم – bevart hjerte): Et friskt (hjerte), og det er en troendes hjerte fordi den vantros og en hyklers hjerte er sykt (fullt av sykdom). Gud den aller mest Høytstående sa: 'Fī qolōbi-him maraḏonn (في قلوبهم مرض – I deres hjerte er det en sykdom).'^I

Abo 'Osmān an-Neyshabori sa: 'Dette er et hjerte tomt for frafall og kjetteri, det er fredfylt og tilfreds med *sonnah*.'» Videre skriver han: «Joneyd sa: '*As-salīm* har også blitt brukt som *al-ladīgh* (اللدغ)^{II} i språket. Det vil si at hjertet hans er som en som er blitt bitt av en giftig slange når det gjelder frykt for Gud.^{III,IV}»

Helgenen Joneyd al-Baghdādis utsagn, som er blitt framlagt av imam al-Qortobi, er svært tungtveiende, for det handler om et hjerte som viser frykt og lengsel. Ved disse to tilstandene har det bevart seg, vernet seg mot alle de lystene og viljene som strider mot Guds behag. Første steget for å rense hjertet er å angre og be om tilgivelse for sine synder fra Gud, deretter bli fast bestemt på å ikke synde mer. Guds ihukommelse

^I Koranen 26:88–89.

^{II} Den som er blitt bitt av en giftig slange.

^{III} Hjertet hans banker og frykter til enhver tid for at hans Herre skal bli vred på ham.

^{IV} Al-Jāmi'o li-aḥkām-il-Qor'ān, del 16, s. 44.

er den beste medisinen mot synd.

Profeten صلى الله عليه وسلم sa: «Alle ting har sitt resemiddel, hjertets resemiddel er Guds ihukommelse.»¹

Hva man enn gjør, så er det en mening bak det, man drikker for å slokke tørsten, man bruker medisin for å bli frisk. Slik er det med *taṣawwof* også, man følger den for å rense seg fysisk og åndelig, gjøre hjertet Gud tilhørende og oppnå Hans kjærlighet.

***Ihsāns* grader**

Ihsān har to grader, ifølge beretningen om engelen Gabriel عليه السلام. Den ene graden er å se: *moshāhidah* (مشاهدة), den andre graden er å gå i dyp ettertanke, fordype seg mentalt i noe, meditere og observere: *morāqabah* (مراقبه).

Moshāhidah: «*Ihsān* er at du tilber Gud slik at du ser Ham.» For å oppnå dette gjelder det å være sin Herre hengiven til enhver tid, drukne fullstendig i kjærligheten Hans. Når hjertet er fullt og helt rettet mot Herren, vil vedkommende kun være konsentrert om Gud, alt annet rundt ham vil være uinteressant. Hva denne personen enn gjør, vil være for å tilfredsstille sin Herre. Denne tilstanden løfter slør fra hjertet og hjernen, man begynner å se Guds skjønnhet og utstrålinger på en helt annen måte. Mennesket begynner å se sin Herres skjønnhet i alle ting og lovpriser Ham for alt som eksisterer.

Morāqabah: «Men hvis du ikke ser Ham (sjelen din har ikke nådd det stadiet), så i sannhet, vit (omfavn i det minste den forvissningen) at Han ser deg!» Dette er *ihsāns* andre grad og noe lavere enn den første. Eksemplet som kan få oss til å forstå dette på best mulig måte er: En tjener tjener sin herre best først når han ser at hans herre er til stede. Tjeneren vet at han er der og servicen må være bedre og alt må bli gjort på en god måte. Men vet han at herren ikke er der, er det store sjanser for at tjeneren sluntrer unna.

Moshāhidah-formen for *ihsān* gjør et menneske

¹ *Ihsān*, s. 98 (Mishkāt: kitāb-od-da'wāt 17#2286).

oppmerksomt på at Herren hans ser ham og ikke er uoppmerksom på det han gjør. Den vekker alles sovende samvittighet og får en til å fundere før en tar et valg og utfører en handling. Tilbedelsesmessig gjelder det for en å hele tiden ha i tankene at Gud ser meg.

Ibno Ḥajar 'Asqalāni sa: «*Iḥsāns* første grad vil si at den troendes hjerte er såpass betatt av Guds innsikt at han fordyper seg i Guds skjønnhet til de grader at han ser Gud til enhver tid. Dette peker mot *fanā's* (فناء – utslettelse) rang. Den andre graden er at bevissthetsfølelsen om Gud ikke er like sterk, men tanken om at Herren ser ham, er i hjernen hans hele tiden.»^I

Mollā 'Ali Qāri skrev: «*Iḥsāns* første grad påpeker en 'ārifs (عارف)^{II} tilstand og det som trenger seg inn i hjertet hans av forskjellige opplevelser. Det vil si at en troende kommer i den tilstanden at han ser Gud. Den andre graden påpeker en tilbeders tilstand som når han enn tilber Gud, så vet han bevisst og har full tro på at Gud ser ham.»^{III}

Det er betydningsfullt å få med seg hva *al-fanā'* (الفناء) betyr.

Al-fanā' er antonym til *al-baqā'* (البقاء), *al-baqā'* betyr noe som forblir i sin ekte tilstand alltid og evig, med andre ord kan den ikke forandre seg. Basert på dette vil *al-fanā'* bety noe som har en forandring i seg, eller noe som kan forandre seg. Med dette for øye forstår vi at menneskets tilstand er noe som kan forandre seg, og er noe som forandrer seg også. Noen ganger forbedrer den seg, og andre ganger forverrer den seg, det gjelder mennesket både fysisk og åndelig. Gud er det Vesenet som forblir det samme i all evighet, Han forandrer Seg ikke og visner heller ikke hen, mens mennesket dør og blir født daglig. Faktisk forandrer alt seg hele tiden i universet, det er en sannhet vi opplever daglig, men Guds Vesen blir stående som den er. Koranen sier:

^I Iḥsān, s. 24 (Fath-ol-bāri 1:120).

^{II} Den som besitter innsikt i Guds tilstedeværelse, som har kommet til sannhetens erkjennelse.

^{III} Iḥsān, s. 24 (Mirqāt-ol-mafātiḥ, s. 601).

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ - وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

«Alt som på den (jorden) er, må ta slutt (en eller annen gang), men blivende for evig vil din Herres Vesen være, Herren over herlighet og sjenerøsitet!»^I

La oss se på det Ibno Hajar 'Asqalāni kaller *ihsāns* øverste grad: *fanā'* (utslettelse). Sett på *fanā'* fra det sistnevnte versets betydning, vil vi forstå at det betyr å gå bort eller ta slutt. Men relatert til temaet vårt (*ihsān* og *taṣawwuf*), har det en langt større betydning. Ordet viser til en utvikling som er relatert til mystikkens verden. *Fanā'* kan bli beskrevet slik: først at man oppnår bevisstheten om Gud ved å ha utslettet alt det andre, til og med seg selv, det andre at man legger vekk sin menneskelige klesdrakt og forskjøner seg med gudfryktighetens klesdrakt. Koranen sier:

يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ
ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ

«Å, Adams barn! Sannelig, Vi har sendt ned for dere klesdrakt som skjuler deres kjønnsdeler og er til pynt, men gudfryktighetens klesdrakt er best^{II}. Disse (den ytre og åndelige klesdrakten) er Guds tegn, slik at de (Adams barn) må akseptere formaningen.»^{III}

Det tyder på at man utsletter sine ufullkomne egenskaper, som innebærer mangler, og at man heller tar på seg oppgaven å utføre de egenskapene som Gud besitter. Det vil ikke si at mennesket skal påta seg den oppgaven at han skal bli Gud, derimot påtar han seg heller den livsgjeringen at han skal bli en perfekt Guds tjener ved å handle på den måten Gud ønsker at han skal.

Fanā' blir ofte relatert til nirvana, som vi finner i buddhismen og hinduismen. Nirvana er en salighetstilstand; når sjelevandringen er avsluttet og individet er smeltet sammen med guddommen, det store intet – da personligheten forsvinner. Nirvana innebærer at den utslukker innbilninger, grådighet, hat,

^I Koranen 55:26–27.

^{II} Men Vi har også sendt gudfryktighetens klesdrakt, som er best.

^{III} Koranen 7:26.

hovmodighet, sjalusi og annet som forgifter ens sinn, som er menneskets sete for tanker og følelser. *Fanā'* ligner veldig dette konseptet, men skiller seg ut da det er å utvikle en bredere og mer fullkommen personlighet, og ikke bare utslukke sinnsgiftene sine. For å gjøre seg mer fullkommen velger den troende å utsmykke seg med gudfryktighetens drakt og handle på den måten at han viser andre godhet og ikke bare setter seg i et hjørne og lukker øynene for å meditere. *Fanā'* og nirvana skiller seg også på grunn av filosofien om gjenfødelse, for i islam tror man på at ethvert individ har en sjel, og denne sjelen skal en dag vende hjem til sin Herre hvor det evige livet vil finne sted. Så hva er *fanā'* egentlig? *Fanā'* er det stadiet der en troende blir ett med sin Herre og veggen som er imellom den troende og Herren, rives ned. Med «ett» menes det ikke at Herren og tjeneren (den troende) blir ett fysisk, tvert imot er de fortsatt Herren og tjeneren, Han er Giveren og den troende er mottakeren, Han er den Tilbedelsesverdige og den troende er tilbederen. Med «ett» vil det si at den troende oppnår erkjennelsesevnen og får den grundige forståelsen og følelsen om sin Herres eksistens at hans hjerte fylles med sikker viten om sin Herre. Den troende går nå steg for steg til sin Herre og renses selv ved fromme handlinger og kommer sin Herre nærmere. Når den troende er kommet til den *ihsāns*-grad at han er fullstendig knyttet til sin Herre og forankret i Hans kjærlighet, kaller vi det *fanā'*. Den troendes bevissthet sier at han selv og lystene hans ikke lenger eksisterer, det eneste som eksisterer, er Den han tror på, det er kun Hans ønsker som veier noe, og å oppnå Hans velbehag er den troendes eneste mål i dette stadiet. Dermed kan uttrykket: *fanā' fi-llāh* (فناء في الله) forklares med følgende ord: den som har utslettet seg selv, sine lyster, sine vaner, sine tanker, sitt ego, og målet hans er Gud og kun Gud. Men for å komme til dette stadiet vil den troende alltid være knyttet til sine læremestre og deres læremestre, som vil fortsette i en tilknytningskjede helt fram til det siste leddet som knytter en til Gud, og det er Hans elskede Mohammad den utvalgte

صلى الله عليه وسلم.

Hvor viktig er *ihsān* ifølge Koranen?

Slik som det er blitt nevnt tidligere, blir *ihsān* omtalt som *tazkiyah* i Koranen. Gud har framlagt profetens صلى الله عليه وسلم profetskaps fem påbud i dette verset, og et av dem er å rense seg (*tazkiyah*):

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ

«Slik har Vi sendt blant dere et sendebud fra dere, som resiterer Våre vers for dere og renser dere (deres indre og ytre) og lærer dere skriften og visdommen og lærer dere det dere ikke ante noe om.»^I

Fem punkter blir nevnt i det sistnevnte verset: opplese versene, rense, lære bort skriften og visdom og kunnskap om det skjulte^{II}.

Å lære bort Koranen og dens visdom har med islams synlige eller fysiske handlinger å gjøre. Å rense seg har med sjelens oppbygging å gjøre, men ett punkt til finnes her, og det handler om kunnskap som mennesket ikke hadde fra før. Det er slik kunnskap som er noe nytt for menneskets forståelse og er vanskelig å innse, men som egentlig er en del av livet vårt. Denne kunnskapen er å oppnå innsikten i Gud og erkjennelsesevnen om sannheten, den bygger seg på den fysiske kunnskapen. Men etter hvert forlater den det fysiske og begynner å sveve, hvor sjelens grad blir oppgradert, noe som fører til at kroppen blir igjen i den fysiske verden, og sjelen blir en del av den åndelige verden. Mennesket er her på jorden, men sjelen svever hvor den vil, takket være denne kunnskapen.

Qāḍi Thanā-'ollāh Pānīpatti skrev følgende om dette verset (2:151): «Handlingen 'han lærer' blir gjentatt i dette verset, og det beviser at denne (andre) læringen ikke er det samme som den første læringen av skriften (Koranen) og visdommen^{III}, muligens er det ment *al-'ilm-ol-ladonni*

^I Koranen 2:151.

^{II} Erkjennelsesevnen om de guddommelige hemmelighetene og sannhetene.

^{III} Visdom er tolket som *sonnah* av de lærde i dette verset. سُنَّة – *Sannah*: profeten Mohammads صلى الله عليه وسلم praksis, livsførsel og tradisjon.

(العلم اللدني – den spesielle vitenen fra Gud) med dette, som blir oppnådd fra Koranens indre og profetens صلى الله عليه وسلم strålende bryst. Det finnes ingen annen vei for å oppnå den enn denne gjenspeilingen^I.»^{II}

Ser vi nærmere på verset, ble det påbudt profeten صلى الله عليه وسلم å meddele menneskene denne åndelige kunnskapen også. Koranen kaller denne kunnskapen:

وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا

«Vi lærte ham fra Vår særskilte kunnskap.»^{III}

Dette er en form for kunnskap som er forskjellig fra den vanlige kunnskapen og et menneskes begripelse. Denne kunnskapen blir lagt på hjertet til den troende når han har oppnådd en viss rang hos sin Herre. Herrens egenskaper og væren blir mer og mer avslørt for en, og forholdet mellom Gud og den troende blir sterkere og båndet mellom dem blir fastere. Det er slør som løftes, og mennesket blir gjort kjent med det han ikke ante noe om i det hele tatt.

Lahores stolthet dāta Ganj Bakhsh 'Ali bin 'Osman al-Hojjwīri diskuterer denne kunnskapen i sin velkjente bok *Kashf-ol-mahjōb*, der han løfter det første sløret som gjelder innsikten om Gud. Han skriver: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Hvis dere kjente Gud slik Han har rett til å bli kjent, ville dere ha gått på havet og fjellene ville ha beveget på seg ved deres skuddbønn.'

Innsikten om Gud er av to typer:

- Erkjennelse (rotfast kunnskap)
- Følelsesmessig

Innsikt basert på erkjennelse er grunnlaget til alle fromme handlinger i denne verden og (velsignelsene) i den kommende, for det beste for et menneske er kunnskapen om Gud i enhver tid og tilstand. Gud sier:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

^I Ved Koranens guddommelige lysskinn og profetens صلى الله عليه وسلم oppildnende lysstrålers gjenspeiling på en troendes hjerte.

^{II} Tafsīr-ol-mazhari, bind nr. 1, s. 191–192.

^{III} Koranen 18:65.

'Og Jeg har ikke skapt *dsjinnene* og menneskene for noe annet enn at de skal tilbe Meg.^I

(Tilbe meg) vil si kjenne Meg, men folk flest kjenner ikke til dette og vender seg bort. Bortsett fra de personlighetene som Gud har gjort opphøyde og bevart fra det verdslige mørket og gjort deres hjerte levende (fylte det med lys), og Gud sier om en av dem, som er følgesvennen 'Omar bin al-Khaṭṭāb رضي الله عنه:

وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ

'Og Vi skapte for ham (troens og innsiktens) lys, nå vandrer han blant (resten av) folket ved det (for å spre lyset).^{II}

(Vi skapte for ham), ham vil si 'Omar bin al-Khaṭṭāb رضي الله عنه. Deres hjerte som Gud forseglet og som Han lot bli liggende i det verdslige mørket, blant dem er Abo Jahl, og Gud sa om ham:

كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا

'(Kan han være) lik den som ligger fastbundet i (uvitenhetens og villfarelsens) mørke og ikke klarer å komme seg ut av det?^{III}

(Denne delen av verset handler) om Abo Jahl. Det vil da si at innsiktens sannhet er den at hjertet lever med Gud og den (troendes) indre er tomt for alt som ikke er Gud. Enhvers verdsettelse og rang kommer fra erkjennelsesevnen, og den som ikke eier erkjennelsesevnen, er verdiløs.»^{IV}

En veldig spesiell *hadīth* er nødvendig å få med seg vedrørende det dāta Ganj Bakhsh skrev om innsikten og erkjennelsesevnen.

Følgesvennen Anas bin Mālik رضي الله عنه berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Når Gud vil samle de første og de siste (av menneskene), vil en utroper rope ut fra en slette under tronens bein: 'Hvor er de som har innsikt om Gud? Hvor er de som besitter åndelig fullkommenhet?」 Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa videre: «En gruppe av menneskene vil stille seg overfor Gud, så vil Han si, selv om Han vet best: 'Hvem er dere?」 De vil svare: 'Vi er innsiktens folk, som Du skjenket Din innsikt til og gjorde

^I Koranen 51:56.

^{II} Koranen 6:122.

^{III} Koranen 6:122.

^{IV} *Kashf-ol-mahjōb, s. 293–294.

oss til besittere av!' Så vil Gud si: 'Sant sier dere!' Deretter vil Han si til de andre: 'Hvem er dere?' De vil svare: 'Vi er de som besitter åndelig fullkommenhet!' Gud vil si: 'Sant sier dere! Jeg sa til profeten Min: 'De dydige (som besitter åndelig fullkommenhet) kan ikke klandres.^I Derfor kan ikke dere bli klandret, tre nå inn i paradiset med nåden Min.'» Deretter smilte Guds sendebud صلى الله عليه وسلم og sa: «Visselig, uten tvil, Gud vil frelse dem fra oppstandelsens dags (dommedagens) vansker.»^{II}

Ma'rifahs (معرفة)^{III} stammebokstaver er 'ayn, ra og fa (ع ر ف), fra dette stammer 'arafa (عرف), 'irfah (عرفة), 'irfānann (عرفانا) og *ma'rifah* (معرفة): gjenkjenne, kjenne, erkjenne (bekjenne, tilstå), gi vederlag og godtgjørelse.^{IV}

Al-'arf (العرف) sier vi til lukt og duft, '*arafa*-ho (عرفته) betyr at jeg har oppnådd lukten hans, fra dette har ordet blitt knyttet til å gjenkjenne og kjenne noen.^V

Imam Rāghib al-Iṣfahāni sa: «*Al-ma'rifah* (المعرفة) og *al-irfān* (العرفان) er å få viten og forståelse om noe/noen ved å fundere dypt og grundig over dets/dens tegn eller spor.»^{VI}

Slik som det ble nevnt i verset 51:56 at menneskene og *dsjinnene* ble skapt for å tjene og tilbe Gud, og det er ved denne tjeneningen og tilbedelsen de skal nå Ham, som sjelen en gang kjente og var hjemme hos og skal bli brakt tilbake til. Derfor blir det sagt i Koranen:

وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

«Og tjen Herren din til du når den fullt forvissende troen!»^{VII}

Profeten صلى الله عليه وسلم sa: «Det er ikke blitt meg befalt

^I Koranen 9:91.

^{II} Al-Minhāj-os-sawiy: al-bāb-ol-awwal, faṣl fi-l-ihsān, ḥadīth nr. 53.

^{III} Erkjennelsesevnen, erverve kraften om innsikt i og kunnskap om Gud.

^{IV} Al-Monjid, s. 552.

^V Loghāt-ol-Qor'ān, s. 1151.

^{VI} Al-Mofradāt fi gharīb-il-Qor'ān, s. 331.

^{VII} Koranen 15:99.

gjennom åpenbaring at jeg skal samle skatter og at jeg skal bli en handelsmann, derimot ble det åpenbart for meg: 'Lovsyng din Herres hellighet med lovprisning, og vær av dem som kneeler med ansiktet mot jorden for Ham i underkastelse. Og tjen Herren din til du når den fullt forvissende troen!'^I»^{II}

Det er pålagt den troende å tjene sin Herre slik at troen øker og tiltar, det er den eneste måten å komme sin Herre nær på og få mer og mer sikker viten om Hans tilstedeværelse, nemlig å tjene Ham så lenge hjertet banker i brystet og blodet løper i årene.

Ma'rifah kommer til en person gjennom å tjene Herren, og ved den gjenkjenner man sin rang i universet, som er at man er Herrens tjener. Det er Han man er skapt for å tilbe og tjene, og det er Ham man skal være underdanig. Ved å tjene sin Herre og oppnå erkjennelsesevnen blir den troendes tilstand slik:

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ
«Når de hører det som er blitt nedsendt til sendebudet, vil du se øynene deres oversvømmes av tårer fordi de har gjenkjent sannheten.»^{III}

Hjertet klarer ikke å kontrollere seg når det hører Herrens ord og blir fra seg og lar øynene tale for seg. Øynene synger kjærlighetens ord med sine rennende tårer. Verset 5:83 beskriver en *'arifs* følelser, som han har oppnådd ved å få erkjennelsesevnen om sannheten.

Utenom dette er også *taqwā, ikhlās* (إخلاص – oppriktighet) og hjertelig intensjon noe som viser seg å være en del av *ihsān* i Koranen:

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ

«Sannelig, den mest ærefulle av dere ifølge Gud, er den mest gudfryktige av dere.»^{IV}

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَاؤَهَا وَلَكِنَّ يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ

«Dets kjøtt og blod når aldri Gud, men når det Ham noe, så er

^I Koranen 15:98–99.

^{II} Al-Jāmi' o li-aḥkām-il-Qor'ān, del 12, s. 265.

^{III} Koranen 5:83.

^{IV} Koranen 49:13.

det gudfryktigheten deres.»^I

Det er viktig å forstå at Gud ikke har behov for ofringenes kjøtt og blod, så de som tror at slaktets blod og kjøtt går til Gud, tror feil. Det eneste som kommer til Gud, er den hjertets intensjon mennesket har idet han ofrer noe i Sin Herres vei.

Ihsān er en anstrengelse og en kamp som er vanskelig. Om det sier Gud:

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

«De som anstrenger seg for Vår sak, vil Vi visselig vise Våre veier (som fører til Vår nærhet). Og sannelig, Gud er i sannhet med dem som besitter åndelig fullkommenhet.»^{II}

Gud gir en garanti til Sine lojale og oppriktige tjenere som satser alt for Hans sak, og lover dem at Han vil vise dem Sine veier som fører til Hans nærhet. Det er ingen tvil om at den veien er Koranens sti som ble klargjort for oss i form av profetens صلى الله عليه وسلم praksis.

På slutten av verset beskriver Han dem som satser sitt liv og sin eiendom for Hans sak som dem som besitter åndelig fullkommenhet, og at Hans vennskap er dem til del, og det er dem Han står bi og er tilfreds med.

Kunnskapen om *ihsān* sett i lys av *ḥadīth*

Kunnskapen om *ihsān* blir også kalt *‘ilm-ol-bāṭin* (علم الباطن – kunnskapen om det åndelige).

Følgesvennen ‘Ali رضي الله عنه sa: «Si til folk kun det de kan begripe. Ville dere ha likt at Gud og Hans sendebuds (ord) blir avsverget?»^{III}

Følgesvennen Abo Horayrah رضي الله عنه sa: «Jeg lærte to kunnskapsformer utenat fra Guds sendebud صلى الله عليه وسلم. Den ene av dem har jeg spredd (blant dere), men hvis jeg hadde spredd den andre, ville min strupe ha blitt kuttet!»^{IV}

Følgesvennen ‘Ali رضي الله عنه klargjorde et viktig punkt her,

^I Koranen 22:37.

^{II} Koranen 29:69.

^{III} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri: kitāb-ol-‘ilm, bāb nr. 91.

^{IV} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri: kitāb-ol-‘ilm, ḥadīth nr. 120.

kanskje er det ikke så lurt å diskutere kunnskapen om det åndelige med alle, men hvis de lærde ser behov for det, så gjør de det, og derfor blir også det gjort per i dag. Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه snakker direkte om sin praksis at den kunnskapen som han har oppbevart i sitt hjerte og unnlatt å spre, er den åndelige kunnskapen. Han forteller også hvor farlig det er å spre den, noe som mange helgener har opplevd. De har måttet bøte med livet bare fordi de valgte å avsløre det de hadde klart å oppnå av Guds nærhet og forståelse.

Poeten Mohammad Bakhshs ord forklarer det grundig nok: «Å omtale de spesielle blant de vanlige kan aldri være til nytte! Å, Mohammad Bakhsh, tilbereder du søt grøt og serverer det til hunder (intet forstående)?»^I

Profeten صلى الله عليه وسلم og *ihsān*

Hans Nådes صلى الله عليه وسلم liv var det mest praktfulle eksemplet for menneskeheten å leve sitt liv etter. Gud den Allmektige sier i Koranen:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ

«Visselig, uten tvil, det er i Guds sendebud det mest fullkomne forbildet for dere.»^{II}

Imam al-Qorṭobi belærte oss ordet *oswah* (أُسْوَةٌ) i dette verset (33:21) ved å skrive: «*Al-oswah* betyr veileder (mester) og en som er en trøst for den som har fått sitt hjerte knust eller er sorgfull. Hans Hellighets صلى الله عليه وسلم hellige ansikt ble skadet, de hellige tennene ble ødelagt, onkelen Hamzah ble sendt i martyrdøden og Hans Nåde صلى الله عليه وسلم måtte holde ut sult. Men i alle disse tilstandene forble Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم tålmodig og Gud takknemlig og tilfreds med Ham.»^{III, IV}

Imam al-Qorṭobis tolkning lærer oss at *oswah* er navnet på profetens صلى الله عليه وسلم egenskaper samlet i et mektig ord som spenner om Hans Hellighets صلى الله عليه وسلم *akhlāq* (moral og sjelsstyrke).

^I Seyf-ol-Molök.

^{II} Koranen 33:21.

^{III} Selv om alt dette var svært vondt å oppleve.

^{IV} Al-Jāmi' o li-aḥkām-il-Qor'ān, del 17, s. 108.

Gud kunne ha sagt til menneskene Sine at Koranen er det mest praktfulle eksemplet for dere å følge, så hold dere til den. Det ville ha ført til at Gud hadde sluppet å sende en eneste profet til jorden. Men planen Hans innebar at det kom både skrifter og sendebud som viste menneskeheten hvordan de skulle etterleve dem, og hvordan komme Gud nær. Derfor uttrykte Herren Seg slik i dette verset (33:21), for at menneskene skal forstå den viktigste delen i troen deres, at den mest avgjørende linken til Gud er Hans elskede Mohammad صلى الله عليه وسلم.

På dette punktet skal vi prøve å se på flere *ahādīth* som vil lære oss om profetens صلى الله عليه وسلم liv, utsagn og væremåte knyttet til *ihsān*.

Før vi ser på det, er det nødvendig å vite at man begjærer mat når man er sulten, og man har behov for medisin når man er syk. Hvis man ikke er sulten eller syk, har man ikke behov for de to tingene. Hans Hellighets صلى الله عليه وسلم personlighet ble framstilt som et eksempel, den trengte ikke å bli rensket siden den var den mest rene fra før, og den ble nedsendt av Gud for å rense menneskeheten. Men profeten صلى الله عليه وسلم var utvalgt for å opplære menneskeheten, derfor var det nødvendig for Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم å utføre en del handlinger for å vise sine tilhengere.

Profeten صلى الله عليه وسلم pleide å stå i bønn (tilbe Gud om nettene) og det så lenge at føttene hovnet opp. De troendes mor 'Ā'ishah رضى الله عنها sa: «Det var såpass lenge at begge føttene sprakk!»^I

Moghīrah رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم pleide å stille seg til bønn, så pleide Hans Hellighets صلى الله عليه وسلم føtter eller legger å hovne opp, og da Hans Nåde صلى الله عليه وسلم ble spurt^{II}, pleide Guds sendebud صلى الله عليه وسلم å svare: 'Burde da ikke jeg være en Gud takknemlig tjener?'^{III}»

Følgesvennen Mostaurid bin Shaddād رضى الله عنه berettet: «Jeg var sammen med den forsamlingen som stod sammen med Guds sendebud صلى الله عليه وسلم ved en død geitekillling. Guds

^I Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri: abwāb-ot-tahajjod, bāb nr. 719.

^{II} Av følgesvennene: «Kjære Guds sendebud, hvorfor strever De slik, enda Gud har lovet Dem tilgivelse?»

^{III} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri: abwāb-ot-tahajjod, ḥadīth nr. 1058.

sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Ser dere hvor verdiløs den er i sine eieres øyne, slik at de har kastet den?' Følgesvennene sa: 'Kjære Guds sendebud! Eieren dens har ansett den som verdiløs og kastet den av den grunn.' Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: 'Til de grader som den er verdiløs i sine eieres øyne, mer enn det er verden verdiløs i Guds øyne.'^I

Alle disse tre beretningene viser oss at denne verden er lite verdt i Guds øyne, og å anstrenge seg til det maksimale er å vise Gud takknemlighet.

Vi kan se på flere *ahādīth* knyttet til læren om *ihsān*, slik at vi kan forstå det bedre:

Det berettes etter 'Ali bin Huseyn bin 'Ali bin Abi Ṭālib: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Dette er ens bedre islam (væremåte) at han gir slipp på unødvendig prat.'^{II}

Yaḥyā bin Sa'īd رضى الله عنه sa: «Det er blitt meg opplyst at man klarer å oppnå graden av å stå i bønn natten lang og være sulten dagen lang ved vakker moral.»^{III}

Yaḥyā bin Sa'īd رضى الله عنه sa: «Jeg hørte Sa'īd bin Mosayyab si: 'Skal jeg ikke heller fortelle dere den handlingen som inneholder mer godhet enn bønn (overskytende) og almisser?' Folk sa: 'Hvorfor ikke!' Han (Ibno Mosayyab) sa: 'Å forsone (skvære opp) mellom to personer og vakt dere for hat, for i sannhet er det egenskaper som raker bort (ens gode gjerninger).'^{IV}

Zeyd bin Ṭalḥah bin Rokānah berettet en beretning som blir lenket til profeten صلى الله عليه وسلم, Guds sendebud صلى الله عليه وسلم skal ha sagt: «Enhver levemåte har en natur, islams natur er anstendighet.»^V

'Aṭā' bin Abi Moslim 'Abdollāh al-Khorāsāni berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Håndhils på hverandre, slik vil nag (i hjertet) forsvinne, og gi (hverandre) gaver, slik vil kjærligheten øke (blant dere) og fiendskap vil forsvinne.»^{VI}

^I Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 202.

^{II} Al-Mo'attā: kitāb ḥosni-l-kholoq, ḥadīth nr. 3.

^{III} Al-Mo'attā: kitāb ḥosni-l-kholoq, ḥadīth nr. 6.

^{IV} Al-Mo'attā: kitāb ḥosni-l-kholoq, ḥadīth nr. 7.

^V Al-Mo'attā: kitāb ḥosni-l-kholoq, ḥadīth nr. 9.

^{VI} Al-Mo'attā: kitāb ḥosni-l-kholoq, ḥadīth nr. 16.

Bahzo Ibno Ḥakīm berettet etter bestefaren sin med faren sin som mellomledd, bestefaren sa: «Jeg sa: 'Kjære Guds sendebud! Hvem skal jeg være mest godhjertet mot?' Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: 'Moren din!' Jeg sa: 'Mot hvem etter det?' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: 'Moren din!' Jeg sa: 'Mot hvem etter det?' Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: 'Moren din!' Jeg spurte: 'Mot hvem etter det?' Hans eksellense صلى الله عليه وسلم sa: 'Faren din! Deretter de nærstående slektingene i rekkefølge (etter den som står nærmest).»^I

Det berettes etter følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه: «Aqra' bin Ḥābis så profeten صلى الله عليه وسلم da Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم kysset Ḥasan (barnebarnet sitt), mens Ibno Abi 'Omar sier at det var enten Ḥasan eller Ḥoseyn (et av barnebarna som ble kysset). Aqra' sa: 'Jeg har ti sønner, jeg har aldri kysset noen av dem!' Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Sannelig, han som ikke viser nåde, blir ikke vist nåde!»^{II}

Følgesvennen Abo Sa'īd al-Khodri رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Den som har tre døtre eller tre søstre, eller to døtre eller to søstre og behandler dem vel og frykter Gud vedrørende dem, (vit!) for ham er paradiset (lønnen)!»^{III}

Følgesvennen Sahl bin Sa'd رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Jeg og den som drar omsorg for den foreldreløse, vil være lik disse to fingrene (så nær) i paradiset. Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم pekte mot pekefingeren og langfingeren sin.»^{IV}

Følgesvennen Anas bin Mālīk رضى الله عنه berettet: «En gammel mann kom for å møte profeten صلى الله عليه وسلم, men folk brukte noe tid på å gi ham sitteplass. Profeten صلى الله عليه وسلم sa: 'Han kan ikke være en av oss,^V som ikke viser de yngre nåde (kjærlighet) og ikke respekterer de eldre!»^{VI}

'Abdollāh bin 'Amro رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud

^I Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmīzi): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 1959.

^{II} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmīzi): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 1976.

^{III} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmīzi): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 1977.

^{IV} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmīzi): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 1983.

^V Uttrykket «han kan ikke være en av oss» betegner: vedkommende følger ikke Hans Nādes صلى الله عليه وسلم praksis.

^{VI} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmīzi): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 1984.

صلى الله عليه وسلم sa: 'De som viser (andre mennesker) nåde, blir vist nåde av den mest Barmhjertige, vis (derfor) nåde til dem på jorden, så vil Han i himmelen vise dere nåde. Nåde er fra den mest Barmhjertige og den som oppsøker den (viser andre nåde), Gud vil oppsøke ham (vise ham nåde), og den som kutter den bort (slutter å vise andre nåde), vil Gud kutte bort (fra Sin nåde).'»^I

Mojāhid رضى الله عنه berettet: «Det ble slaktet en geit for 'Abdollāh bin 'Amro i hans hjem, men da han kom hjem, spurte han: 'Har dere sendt (en del av denne geiten som) en gave til deres jødiske nabo? (Han spurte igjen) Har dere sendt (en del av denne geiten som) en gave til deres jødiske nabo? (Etter det sa han) jeg hørte Guds sendebud صلى الله عليه وسلم si: «(Engelen) Gabriel manet meg regelmessig vedrørende naboers rettigheter, helt til jeg begynte å tenke at naboen ville bli som en arving.»»^{II}

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Den som ikke viser folk takknemlighet (ved å si takk etter en tjeneste), har ikke vist Gud takknemlighet!'»^{III}

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet at profeten صلى الله عليه وسلم sa: «En mann gikk på veien og så en tornebuskgren, så fjernet han den^{IV}. Gud verdsatte denne handlingen hans og tilga ham.»^V

Følgesvennen Abo Mas'ūd al-Anṣārī رضى الله عنه berettet: «Profeten صلى الله عليه وسلم sa: 'En manns forbruk på sin familie, er en veldedighetsalmisse.'»^{VI}

Følgesvennen Abo Shorayḥ al-'Adawī رضى الله عنه berettet: «Mine øyne så og mine ører hørte da Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Den som tror på Gud og den ytterste dag og vil være gjestfri mot gjesten sin.' Følgesvennene spurte: 'Hvor lenge er det tillatt (greit å være gjest)?' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: 'En dag og en natt!' Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa videre: 'Gjestfrihet er tre dager,

^I Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 1989.

^{II} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 2007.

^{III} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 2020.

^{IV} Fra veien, slik at ikke noen skulle bli skadd på grunn av tornebuskgrenen.

^V Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 2024.

^{VI} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ṣ-ṣilah, ḥadīth nr. 2031.

etter det er det som almisse. Og den som tror på Gud og den ytterste dag, bør tale gode ord (som leder til godhet) eller være stille.»^I

Şafwān bin Soleym رضى الله عنه berettet: «Profeten صلى الله عليه وسلم sa: 'Den som tar seg av en som er enke og den foreldreløse, er lik den som kjemper for Guds sak eller lik han som faster om dagene og står i bønn om nettene.'»^{II}

Følgesvennen 'Abdullāh bin Mas'ūd رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Hold dere fast til sannheten! For sannelig, sannheten viser fromhetens vei, og i sannhet, fromheten leder til paradiset, og en slik person fortsetter å tale sant og strever etter sannheten helt til han blir skrevet opp som 'den sanne' hos Gud. Ta sterkt avstand fra løgnen! For sannelig, løgnen viser syndens vei og synden leder til ilden (helvete), og en slik person fortsetter å lyve og har løgn til hensikt helt til han blir skrevet opp som 'løgnhals' hos Gud.'»^{III}

Følgesvennen Anas bin Mālik رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم pleide å være med oss som en av oss (til tross for aldersforskjellen). Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم pleide til og med å spørre lillebroren min: 'Å, Abo 'Omeyr, hvordan står det til med Noghayr^{IV}.'»^V

Følgesvennen Abo ad-Dardā' رضى الله عنه berettet at profeten صلى الله عليه وسلم sa: «Den personen som er blitt tildelt en del av mildhet (av Gud), har fått en del av godhet, men den som blir holdt ekskludert for mildhet, er blitt holdt ekskludert for godhet.»^{VI}

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Kom svært mye i hu det som ender forlystelsene, altså døden.'»^{VII}

Følgesvennen 'Obādah bin Şāmit رضى الله عنه berettet: «Profeten صلى الله عليه وسلم sa: 'Hvis en person holder (det forutbestemte) møtet med Gud kjær, holder Gud det møtet med

^I Al-Jāmi-'oş-şahīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ş-şilah, ḥadīth nr. 2033.

^{II} Al-Jāmi-'oş-şahīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ş-şilah, ḥadīth nr. 2035.

^{III} Al-Jāmi-'oş-şahīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ş-şilah, ḥadīth nr. 2038.

^{IV} En fugl som Abo 'Omeyr hadde som kjæledyr.

^V Al-Jāmi-'oş-şahīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ş-şilah, ḥadīth nr. 2056.

^{VI} Al-Jāmi-'oş-şahīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-birr wa-ş-şilah, ḥadīth nr. 2081.

^{VII} Al-Jāmi-'oş-şahīḥ (Tirmizī): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 188.

ham (Sin tjener) kjær. Men hvis han misliker møtet med Gud, misliker Gud å møte ham!»^I

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Den personen som gråter av bevisst frykt for Gud, vil aldri gå inn i (bli sendt i) ilden!'»^{II}

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Verden er som et fengselsbur for den troende, mens for den vantro er den som paradiset.'»^{III}

Motarrif berettet etter faren sin at han møtte opp hos profeten صلى الله عليه وسلم, og Hans Nåde صلى الله عليه وسلم drev og framsa (vers fra Koranen): «Kappestriden deres for å samle mest eiendom har gjort at dere forsømmer det viktigste (det kommende livet)!»^{IV} Etter det sa Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم: «Adams barn sier: 'Min eiendom, min eiendom!' Men kun det er ditt som du har avsett som almisse og latt bli en varig (nytte for andre), eller det du har fått til å forsvinne ved å spise det opp, eller det du har gjort utslitt ved å ha gått med det (klær).»^V

‘Abdollah bin Moghaffal رضى الله عنه berettet: «En mann sa til profeten صلى الله عليه وسلم: 'Kjære Guds sendebud! Jeg elsker Dem!' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: 'Tenk godt på hva du sier!' Han sa: 'Ved Gud, jeg elsker Dem!', han sa dette tre ganger. Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: 'Hvis du elsker meg, så gjør deg klar for fattigdom, for i sannhet, fattigdom kommer mot dem som elsker meg snarere enn flommen som løper mot målet sitt.'»^{VI}

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Den sanne rikdommen er ikke overflod av eiendom, men heller at ens indre er rikt (god moral), det er den sanne rikdommen.'»^{VII}

Følgesvennen ‘Abdollah رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم la seg for å sove på en matte, og da Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم våknet, var det merker av matten på Hans Høyhets صلى الله عليه وسلم ene side, vi sa: 'Kjære Guds sendebud! Skal

^I Al-Jāmi-‘oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 190.

^{II} Al-Jāmi-‘oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 192.

^{III} Al-Jāmi-‘oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 205.

^{IV} Koranen 102:1.

^V Al-Jāmi-‘oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 224.

^{VI} Al-Jāmi-‘oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 232.

^{VII} Al-Jāmi-‘oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 256.

vi ikke heller lage en mer behagelig hvilematte for Dem?' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: 'Hva har vel jeg med verden å gjøre? Jeg er lik en rytter i (denne) verden som setter seg i skyggen av et tre og litt etter reiser seg og vandrer videre og forlater treet.'^I

Følgesvennen Anas bin Mālik رضى الله عنه berettet: «Det kom en mann til Guds sendebud صلى الله عليه وسلم og sa: 'Kjære Guds sendebud, når vil timen stå?' Profeten صلى الله عليه وسلم reiste seg for å be. Etter å ha blitt ferdig med bønningen sin sa Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم: 'Hvor er han som spurte om når timen vil stå?' Mannen sa: 'Her er jeg, kjære Guds sendebud.' Hans Nåde صلى الله عليه وسلم spurte: 'Hvilke forberedelser har du gjort for den?' Han svarte: 'Kjære Guds sendebud, jeg har ikke gjort klar mange bønner eller faster for den, men (det jeg har er at) jeg elsker Gud og sendebudet Hans.' (Etter å ha hørt dette) sa Guds sendebud صلى الله عليه وسلم: '(På dommens dag vil) en person være sammen med den han elsker, og du kommer også til å være sammen med den du elsker.' (Følgesvennen Anas bin Mālik رضى الله عنه sa): 'Jeg hadde aldri sett muslimene glede seg over noe som helst på den måten som de gledet seg over dette etter at de konverterte til islam.'^{II}

Ḥafṣ bin 'Āṣim berettet enten etter følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه eller følgesvennen Abo Sa'īd al-Khodri رضى الله عنه, at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Syv personer er slike som vil få ly i Guds skygge den dagen da det ikke vil være noen annen skygge enn Hans skygge (å få ly i). (De syv vil være): En rettferdig leder, den ungdommen som har klart å komme seg høyt i tilbedelse av Gud, den personen hvis hjerte er knyttet til moskeen fra han går til den til han kommer tilbake fra den, de to personene som har kjærlighet for hverandre kun for Gud og møtte hverandre basert på den og gikk hver sin vei (etter møtet basert på kjærligheten), den personen som kommer i hu Gud i ensomheten og tårene triller fra øynene hans (av ærefrykt og kjærlighet til Gud), den personen som får invitasjon (for utukt) av en vakker kvinne fra en god slekt, men sier at jeg frykter Gud, og den personen som gir veldedighetsalmisse i hemmelighet på den måten at den venstre hånden ikke engang

^I Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizi): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 260.

^{II} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizi): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 269.

merker hva den høyre hånden har gitt.»^I

Følgesvennen Sahl bin Sa'd رضي الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Den som overgir (garanterer) meg det som er mellom kjevene^{II} og det som er mellom beina^{III}, garanterer jeg paradiset.'^{IV}

Følgesvennen Abo Horayrah رضي الله عنه berettet: «Profeten صلى الله عليه وسلم sa: 'Når Gud begynner å elske en av Sine tjenere, sier Han til engelen Gabriel: 'Sannelig, Gud elsker den personen, derfor elsk ham du også!' Engelen Gabriel begynner å elske ham også, derpå roper han ut til himmelens folk: 'Sannelig, Gud elsker den personen, derfor elsk ham dere også!' Så begynner himmelens folk å elske ham også, og deretter blir det gjort slik at kjærligheten til ham blir godtatt av folks hjerte på jorden^V.'^{VI}

Følgesvennen Anas bin Mālik رضي الله عنه berettet: «Profeten صلى الله عليه وسلم sa: 'Ingen person kan oppnå troens søte smak (herlighet) før han elsker noen kun for Guds skyld, og før han liker å bli kastet i ilden mer enn han hadde likt å vende tilbake til vantroen etter at Gud har frelst ham (fra dette mørket), og før han elsker Gud og sendebudet Hans mer enn alt annet.'^{VII}

Masrōq sa: «Jeg spurte (de troendes mor) 'Ā'ishah رضي الله عنها om hvilken handling profeten صلى الله عليه وسلم likte best?» Hun svarte: «Den som alltid ble besørget (at man sørget for å utføre den alltid).»^{VIII}

Følgesvennen Abo Horayrah رضي الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Den som tror på Gud og på den ytterste dag, bør si gode ord eller tie stille. Den som tror på Gud og på den ytterste dag, bør ikke plage sin nabo. Den som tror på Gud og på den ytterste dag, bør respektere gjesten sin.'^{IX}

Følgesvennen Abo Horayrah رضي الله عنه berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Gud den Allmektige og den Herlige

^I Al-Jāmi-ʿoṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 276.

^{II} Tungen: ikke baksnakke, lyve, banne eller såre noen.

^{III} Kjønnssdelene: ikke begå hor.

^{IV} Al-Jāmi-ʿoṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 296.

^V Å elske denne personen blir nesten naturlig og lett for folk.

^{VI} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri: kitāb-ol-adab, ḥadīth nr. 977.

^{VII} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri: kitāb-ol-adab, ḥadīth nr. 978.

^{VIII} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri: kitāb-or-riqāq, ḥadīth nr. 1381.

^{IX} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri: kitāb-or-riqāq, ḥadīth nr. 1395.

vil si på oppstandelsens dag: 'Å, Adams sønn! Jeg var syk og du besøkte Meg ikke!' Han (mennesket) vil si: 'Å, Herren min! Hvordan kunne jeg besøke Deg, enda Du er all verdens Herre?' Gud vil si: 'Visste du ikke at Min tjener var syk, men du dro ikke for å besøke ham? Vet du ikke at hvis du hadde besøkt ham, ville du ha funnet Meg hos ham? Å, Adams sønn! Jeg ba deg om mat, men du ga Meg ikke!' Han (mennesket) vil si: 'Å, Herren min! Hvordan kunne jeg bespise Deg, enda Du er all verdens Forsørger?' Gud vil si: 'Visste du ikke at Min tjener ba deg om mat, men du bespiste ham ikke? Vet du ikke at hvis du hadde bespist ham, ville du ha funnet det hos Meg? Å, Adams sønn! Jeg ba deg om vann, men du skjenket meg ikke det!' Han (mennesket) vil si: 'Å, Herren min! Hvordan kunne jeg skjenke Deg å drikke, enda Du er all verdens Herre?' Gud vil si: 'Min tjener ba deg om vann, men du skjenket ham intet å drikke. Hadde du skjenket ham å drikke, ville du ha funnet det hos Meg.'^I

Følgesvennen Abo Mōsā رضى الله عنه berettet: «Profeten صلى الله عليه وسلم sa: 'Lignelsen mellom den fromme ledsageren og den dårlige ledsageren er lik den som har parfyme, og den som blåser i smelteovn (smed). Den som har parfyme, vil gi deg noe (vellukt) uansett, eller du kjøper noe av ham, i alle fall så vil du finne god lukt hos ham. Mens han som blåser i smelteovnen, vil enten brenne opp klærne dine eller så vil du finne en stinkende lukt hos ham uansett.'^{II}

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet: «Profeten صلى الله عليه وسلم sa: 'Gud har nittini navn – ett mindre enn hundre, og den som lærer seg dem utenat, vil tre inn i paradiset.'^{III}

'Abdollāh bin Ḥārith رضى الله عنه berettet: «Jeg har aldri sett noen så smilende som Guds sendebud صلى الله عليه وسلم»^{IV}

^I Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Moslim: kitāb-ol-birr, ḥadīth nr. 6556.

^{II} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Moslim: kitāb-ol-birr, ḥadīth nr. 6692.

^{III} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Moslim: kitāb-oż-żikr, ḥadīth nr. 6810.

^{IV} Ash-Shamā'il al-moḥammadiyyah (Tirmizi), s. 862.

Følgesvennene og *ihsān*

Det første som er viktig å presisere, er at alle følgesvennene inngikk en eller annen gang i livet sitt en troskapsed med profeten صلى الله عليه وسلم, noe vi kaller *bay'ah* (بَيْعَة). Slik ble *morshid*- (مُرشد – læremester) og *morīd*- (مُرِيد – elev) kjeden i islam innledet.

Bay'ah er å inngå en troskapsed ved sin læremesters hånd, men hva betyr ordet egentlig, og hva vil det innebære å gjøre *bay'ah*, og hvem er *bay'ahs* siste lenke?

Al-bay' (الْبَيْع) betyr både å kjøpe og selge. *Al-bay'ah* (الْبَيْعَة) betyr pakt, lovnad, løfte, troskapsed.^I

Bā'a (بَاع), *yabī'o* (يَبِيع), *bay'ann* (بِيعَا): Å selge noe eller kjøpe noe, det kommer i begge betydningene.^{II} *Bay'on* (بِيع) betyr også gjensidig inngåelse av pakt.^{III}

Koranen sier:

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بَبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

«Sannelig, Gud har kjøpt fra de troende deres liv og deres eiendom i bytte mot at paradiset vil være deres. De kjemper for Guds sak, og de dreper og blir drept (for Gud). Han har lovet det i et alvorsfylt løfte i toraen, evangeliet og Koranen. Og hvem er det som oppfyller sitt løfte bedre enn Gud? Vær frydefulle over denne handelen deres som dere har gjort med Ham. Og dette er den største seieren.»^{IV}

Verset 9:111 viser hvilken herlig handel de troende har gjort. De har solgt sitt liv og sin eiendom i bytte med Guds utsøkte løfte om paradiset.

^I Al-Monjid, s. 78.

^{II} Loghāt-ol-Qor'ān, s. 363.

^{III} Loghāt-ol-Qor'ān, s. 366 (Tāj-ol-'arōs).

^{IV} Koranen 9:111.

De anstrenger seg til det maksimale for Herren sin og er villige til å gå i martyrdøden når det er nødvendig. Dette løftet finnes både i Koranen og de tidligere skriftene. Etter det kommer det svært mektige ord som bekrefter for dem som tror på det usette, at ingen oppfyller løftet sitt slik som Herren deres. Ordet frydefulle er veldig spesielt i verset fordi Gud vet at denne handelen er ingen dans på roser, og ethvert steg er som å gå på torner og nåler, men fortsatt ber Han Sine tjenere om å være tålmodige over det som er nå, og glede seg over det som vil komme i Hans himmelrike. Og det er det hinsidige som vil være den mest betydningsfulle og den største seieren.

Koranen sier:

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ

«Sannelig, de som inngår troskapsed med deg, inngår i virkeligheten troskapsed med Gud, Guds hånd er over hendene deres^I.»^{II}

Denne troskapseden er kjent som «*Bay'at-or-riḍwān* (بيعة الرضوان – Tilfredsstillelsens pakt)» og «*Bay'at-osh-shajarah* (بيعة الشجرة – Pakten ved treet)».

Shaykh Karam Shāh al-Azhari refererte til shaykh Ismā'īl al-Ḥaqqis fortolkning Rōḥ-ol-bayān når han forklarer dette verset: «Denne troskapseden blir fysisk sett inngått ved Hans Høyhets صلى الله عليه وسلم hånd, men i virkeligheten ble denne troskapseden gitt til Gud. Selv om det fysisk sett var den sjenerøse profetens صلى الله عليه وسلم hånd, var det i virkeligheten Guds hånd. Slik som Hans Nādes صلى الله عليه وسلم adlydelse er blitt kalt for Guds adlydelse, på den samme måten har troskapsed til Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم blitt kalt for troskapsed til Gud, og Hans Eksellenses صلى الله عليه وسلم hånd er blitt kalt for Guds hånd.

ʿAllāmah Ismā'īl al-Ḥaqqi fortolker verset ifølge *ṣōfienes* terminologi: 'Sannhetens folk sier at dette verset er akkurat som Gud sier: 'Den som adlyder sendebudet, har uten tvil adlydt Gud.' Profeten صلى الله عليه وسلم hadde utslettet sin

^I I form av din hånd, kjæreste sendebud صلى الله عليه وسلم.

^{II} Koranen 48:10.

personlighet og sine egenskaper (fullført rangen av *fanā'*) og nådd rangen av *baqā' bi-llāh* (بقاء بالله)^I, derfor var det egentlig Gud som lot skje den handlingen som Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم gjorde^{II}.^{III}

Før vi går videre vedrørende verset (48:10), er det vesentlig å få med seg hva *baqā' bi-llāh* betyr. Det er en slik tilstand der mennesket kommer tilbake til sin væren etter å ha vandret på den åndelige stien og Gud utvelger ham til å rettlede menneskene. Selv om denne personen er en del av det dennesidige, så betyr det veldig lite for ham, han bryr seg ikke om han er en konge på jorden eller en fattig som så vidt har råd til mat og klær. Alt han bryr seg om, er å tjene sin Herre, den troende kommer i dette stadiet etter å ha fullført *fanā'*'s rang og tatt det store steget videre til *baqā'*.

En autentisk beretning lærer oss mer om denne graden:

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Sannelig, Gud sier: 'Den som har fiendskap mot Min hjertevenn, mot ham erklærer Jeg uten tvil krig! Og de mest kjære tingene (handlingene) som Min tjener kommer Meg nærmere ved, er det Jeg har pålagt ham, og Min tjener fortsetter å komme Meg nærmere ved (å utføre) overskytende handlinger helt til Jeg begynner å elske ham. Når Jeg elsker ham, blir Jeg til hans hørsel som han hører ved og synet hans som han ser ved og hånden hans som han holder med og leggene hans som han går med, og hvis han ber Meg, gir Jeg visselig til ham. Hvis han søker vern hos Meg, gir Jeg ham i sannhet vern. Jeg er ikke forsiktig når det gjelder noe som helst som Jeg gjør, men Jeg er forsiktig når Jeg tar den troendes sjel, for han misliker døden, og Jeg misliker at han misliker den!'»^{IV}

Disse Guds ord gjør det innlysende for oss at noen av menneskene Hans oppnår slike herlige grader der de blir fullstendig ett med Ham. Han er fortsatt Herren og de er fortsatt Hans tjenere, men de erverver seg slik nærhet av Gud at deres

^I Evig liv i forbindelse med Gud.

^{II} Det ble gjort med Hans vilje, og den handlingen ble knyttet direkte til Ham, slik som troskapeseden.

^{III} Ziā-'ol-Qor'ān, bind nr. 4, s. 539–540 (Rōḥ-ol-bayān).

^{IV} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri: kitāb-or-riqāq, ḥadīth nr. 1422.

hørsel, syn, gåevne, taleevne, føleevne, kunnskapsevne, alt kommer med Guds kraft, altså blir deres frie vilje også Gud underdanig.

‘Allāmah Ismā‘īl al-Ḥaqqi nevnte profetens صلى الله عليه وسلم grad av *baqā’ bi-llāh*, men det er verdt å vite at denne graden ikke kan nås av noen, uansett hvor mye han anstrenger seg. For den graden profetene besitter, er en utvalgt grad tildelt av Gud, verken de rettskafne eller helgenene kan oppnå den, uansett hvor mye de strever og anstrenger seg.

Shaykh Karam Shāh al-Azhari belyser verset videre: «I vår tid når vi inngår en troskapsed med en fullkommen helgen, er det å etterligne denne (følgesvennenes) praksis. ‘Allāmah Ismā‘īl al-Ḥaqqi skriver: 'Tiggeren¹ sier at dette verset fastslår troskapseds praksis og å oppnå gunst (velsignelse) ved de store lærde (helgener) som Gud har gjort til besittere av de fullkomne åndelige mestres rang.'»^{II}

Det er et faktum at det ikke finnes en eneste følgesvenn av profeten صلى الله عليه وسلم som ikke inngikk noen form for troskapsed ved å gi sin hånd i Guds sendebuds صلى الله عليه وسلم hånd. Selv kvinnene pleide å inngå troskapsed, men deres måte var annerledes; Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم pleide å dyppe sin hånd i en vannskål og etter det dyppet kvinnene sin hånd i den, for Hans Nåde صلى الله عليه وسلم berørte aldri en fremmed kvinne.

Følgesvennen ‘Ottbah bin ‘Abd رضى الله عنه berettet: «Jeg inngikk syv ganger troskapsed med Guds sendebud صلى الله عليه وسلم, fem for adlydelse og to for kjærlighet.»^{III}

Mange former for troskapsed ble inngått på profetens صلى الله عليه وسلم tid: for kjærlighet, troen på islam, avholdenhet, kjempe for Guds sak, utvandring, adlydelse og mange flere. Det var en vane å inngå pakt med sin mester صلى الله عليه وسلم på den tiden og denne måten fulgte med videre blant følgesvennene. I *taṣawwuf* har denne tradisjonen blitt godt ivaretatt. Troskapseden som ble inngått med en profet, var en troskapsed med Gud fordi profetene var Guds forvaltere på jorden. For disse forvalterne kom med Herrens budskap, og den som godtok

^I Lever av å tigge fra Gud – han kaller seg selv for det.

^{II} Ziā-’ol-Qor’ān, bind nr. 4, s. 540 (Rōḥ-ol-bayān).

^{III} Kanz-ol-’ommal 1:326#1524.

deres invitasjon, godtok Herrens kall. I Koranen sier Gud:

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ

«Den som adlyder sendebudet, har i sannhet adlydt Gud.»^I

Morshid (læremester) stammer fra *rashada* (رشد), *yar-shodo*

(يرشد), *roshdann* (رشدا), og betyr å oppnå en saks korrekte

løsning eller vei. *Ar-roshd* (الرشد) er å være standhaftig på den rette veien med fasthet og viljestyrke.^{II}

Ibno Fāris sa at (*ar-roshd*) betyr å stå stødig på veien med full viljestyrke.^{III}

Imam Rāghib al-Iṣfahāni mente at det er antonym til *ghayy* (غي – villfarelse), og ordet blir brukt om den rette rettledningen og veiledningen.^{IV}

Vi lærer av ordet at det ikke kan være en villfaren person, og denne personen må være gudfryktig, altså en som står standhaftig for Guds sak. Å spre erkjennelsesevnen om Gud er målet hans, å tjene penger og ha flest mulig elever er ikke hensikten hans. Han har nådd den høyeste åndelige innsikt, derfor er han i stand til å lede andre.

Hva er en *morshid*, og hva vil det si å følge en *morshid*? Først og fremst har *taṣawwof* blitt utsatt for store skader gjennom historien, mange har utnyttet godtroende og naive folk ved å lage det til en forretning. Men det finnes fortsatt ekte læremestere der ute hvis man bare virkelig velger å søke etter en rett veileder.

En *morshid* har som regel oppnådd sin rang gjennom sin mester, og slik fortsetter denne lenken helt opp til profeten Mohammad صلى الله عليه وسلم.

For å kunne kjenne igjen en ekte *morshid* må man se på følgende: En *morshid* må ha dyp og mye kunnskap om islam, og det må være tydelig at vedkommende er en person som bevisst

^I Koranen 4:80.

^{II} Loghāt-ol-Qorʿān, s. 753 (Tāj-ol-ʿarōs).

^{III} Loghāt-ol-Qorʿān, s. 753.

^{IV} Al-Mofradāt fī gharīb-il-Qorʿān, s. 196.

frykter Gud. Anstrengelsen hans for Guds sak viser seg tydelig og synlig, og avholdenhet er hans stramme rep som tilknytter ham til Gud, og han må ha forkjærlighet for profetens صلى الله عليه وسلم personlighet og livsførsel. Han er en person som alltid møter deg med et smil og ser ikke på deg som mindreverdig eller en byrde og gjør ikke narr av det du spør om. Elevene hans er som barna hans for ham, og han legger sin hånd på hodet deres uansett om de er sanne eller løgnere. Verden spiller liten rolle for ham, og han er oppriktig mot Gud og standhaftig. Han viser hvor engasjert han er i å rette sine elever mot Gud. Han er fullt konsentrert, og Guds lov er hans liv, å følge den er målet hans. Han er en slik person som alltid lar folks feil være skjult selv om han ser dem tydelig, og hvis han vet noe om folk, holder han det for seg selv. Han er en mild og tilgivende person som tilgir alle selv om de sårer ham. Men finnes ikke disse særegenhetene i den man ønsker seg som læremester, bør man ta avstand fra vedkommende og vite at det ikke er verdt å sløse sin tid på en person som ikke besitter disse kvalitetene.

Morīd (elev), ordets opphav er *irādah* (إرادة), som betyr å gi opp sin vane. Det vil si å gi opp alle de vaner som skaper avstand mellom den troende og Gud. En oppriktig *morīd* er den som passer på sin mesters lærdom, som alltid tar hensyn til hva mesteren ville ha følt når en utfører en handling. For mesteren alltid er konsentrert om hva Gud ville ha sagt eller ansett denne handlingen som. Derfor kan denne handlingen knyttes direkte til Gud, altså er det å ha sin mester i sine tanker, som å ha gudsfrykt i sine tanker, slik blir avholdenhet enklere.

Irādah stammer fra *raud* (رود), som betyr å henvende seg til noen gang på gang når man søker etter noe (hos vedkommende). Å gå i søket om noe, være i evig bevegelse (etter målet sitt). *Ar-rā'id* (الرائد) er den som blir sendt foran karavanen for å lete etter vann. I og med at *raud* betyr å streve og anstrenge seg for en sak og det viser seg å være en synlig tankegang og idé, vil *irādah* bety å ønske noe eller søke noe. Men forskjellen mellom *irādah* og å ønske og søke er at de to

sistnevnte viser seg ved en persons utsagn eller handling, mens *irādah* noen ganger er hemmelig (innvendig) og andre ganger synlig.^I

Rāda (راد), *yarōdo* (يرود), *rawadānā* (رودانا) og *riyādann*

(ريادا): Vandre rundt i søket etter en ting og komme gang på gang for å oppnå den. *Irādah* (إرادة): Ønske, ville, trang til noe eller være tilbøyelig til noe.^{II}

Irādah er navnet på det man blir tilbøyelig til ved at hjertet blir dratt mot det og oppmerksomheten klistrer seg til det. Eller et slikt bånd eller en slik kjærlighet som man forventer fordel av.

Imam Rāghib al-Iṣfahāni skrev at *irādah* er navnet på en slik kraft som inneholder en blanding av ønske-, behovs- og håpsfølelser. Det betyr også hjertets tiltrekning til noe med avgjørelsen om man bør utføre den handlingen eller ikke.^{III}

Av alle disse forklaringene forstår vi at en *morīd* er en Gud-søker, som kommer gang på gang for å finne noen som kan lede ham til sannheten. Livssynsmarkedet er stort og farene er mange, så han kan kun oppnå kjærligheten og troen på den sanne Gud ved en sann læremester som selv er Herren oppriktig. En *morīd*s oppgave er å søke sannheten, mens det er læremesterens oppgave å knytte ham til den og gjøre ham til en rettroende person. Men dette kan ikke skje ved at læremesteren strever og ber for eleven sin, og eleven slapper av og koser seg, det krever fokus og hardt arbeid fra begge partene. Enten ens *irādah*, som vi til nå har forstått er navnet på intensjon og hensikt, er synlig eller usynlig, skal den være ren og god og den skal være tjenlig for en selv og andre, både i det dennesidige og det hinsidige. Det vil da si at *morīd* som er fra *irādah*, skal være rettviss og rettskaffen både innvendig og utvendig, ikke bare som et ønske og en lyst som uttrykkes, men som blir både gjennomført og ikke gjennomført av den som har ønsket eller lysten i seg. *Irādah* er en plan og hensikt som har sin rot i

^I Loghāt-ol-Qor’ān, s. 788–789 (Tāj-ol-‘arōs).

^{II} Al-Monjid, s. 321.

^{III} Al-Mofradāt fī gharīb-il-Qor’ān, s. 206.

hjertet, og duften dens setter sine spor etter den gode handlingen fra en troende.

En *morīd* blir dratt mot sin *morshid* av hans tiltrekningskraft, denne kraften får en *morshid* fra sin nærhet til Gud som han har oppnådd gjennom Guds elskedes صلى الله عليه وسلم kjærlighet. En troende knytter sitt bånd til sin læremester ved å bli hans *morīd* på den måten at han inngår en troskapsed ved hånden hans om at han skal være Gud og sendebudet Hans lydige og trofaste. Han blir ofte satt på prøve og testet av sin læremester gjennom harde åndelige og fysiske påkjenninger, slik at mesteren kan vite at vedkommende virkelig er klar for å ta imot den sannhetens skatt som mesteren sitter med etter sin mester. Denne skatten er erkjennelsesevnen om Gud.

Det er absolutt for en *morīd* å respektere sin mester, ofte blir man testet i starten og det er da det gjelder å ha fast fotfeste, skli man da, så har man ødelagt den relasjonen man ønsket å bygge. Å elske sin mester mer enn livet sitt er hovedpunktet til denne relasjonen mellom en *morshid* og *morīd*. *Taşawwof*s hemmelighet skjuler seg i relasjonen mellom mesteren og eleven, derfor er det veldig viktig på alle mulige måter for eleven å være ydmyk og respektfull overfor sin mester.

Det er svært viktig å være i nærheten av slike personligheter som kan føre en Gud nær, Koranen sier:

وَأَصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا

«Hold deg sammen med dem som anroper Herren sin om morgenen og aftenen, de ønsker seg åsynet Hans^I. Måtte ikke dine øyne (ditt sjenerøse blikk) vende bort fra dem. (Vi kan ikke tillate at det finnes i) deg ønske om jordelivets skjønnhet. Ikke følg den hvis hjerte Vi har gjort forsømmelig med hensyn til Vår ihukommelse, som følger lystene sine og affæren hans har gått over alle grenser.»^{II}

^I De gjør alt for å tilfredsstille Ham og lever i håpet om å se Ham.

^{II} Koranen 18:28.

Før vi ser på hva verset 18:28 betyr i denne sammenhengen, er det viktig å forstå at verset er en tale til profeten صلى الله عليه وسلم som de fleste lærde er enige om. Men det vi må vite, er at enhver del og ethvert sekund av Hans Nådes صلى الله عليه وسلم liv var for å vise menneskeheten hvordan de skulle oppføre seg, og hvordan væremåten deres skulle være. For profetens صلى الله عليه وسلم del gjaldt dette å knytte båndet mellom de fattige troende og Gud, og for vår del er det å knytte forholdet vårt til de rettroende. La oss nå se på hva verset betyr for oss med hensyn til vår sak og vårt forhold til de rettskafne. Gud forklarer menneskeheten at disse menneskene som påkaller Ham om morgenen og aftenen, har et spesielt bånd til Ham. Ved dem kommer man Gud nær. De er ikke Gud, men å flytte seg bort fra dem er å flytte seg bort fra Gud. I deres nærvær oppgraderer man sjelens rang som om man sitter på et flyvende transportmiddel. Rōmi forklarer det så bra: «Maulāwi hadde aldri blitt Maulā Rōm hvis han ikke hadde blitt Shams Tabrezis slave!»

Han sier at han ble løftet fra en grad som en vanlig lærd, enda det er en veldig høy grad, men etter å ha møtt sin Shams ble han til *Maulā* (مولى – en fullkommen helgen). Fra å være en med kunnskap om Guds lov ble han plutselig til en med kunnskap om lovens utsteder.

For å nå Gud må man knytte seg til slike som er lenket til Ham, slike som følger Ham og adlyder Ham. Å be flere tusen supplerende bønner er mindre verd enn å bli beæret med disse helgenenes nærvær.

Å inngå troskapsed ved sin læremesters hånd er en måte å tilknytte seg til sin læremester spiritielt på, og ved denne pakten begynner man å oppnå åndelige fordeler. Men etter at pakten er inngått, er det en del viktige punkter som må bli tatt hensyn til. Respekt er en av dem, uten å respektere sin læremester kan man ikke oppnå de åndelige fordelene som denne kjeden medbringer, og det spiller ikke noen rolle hvordan læremesteren oppfører seg mot en, om han er sint eller krevende, eller om han til og med viser en bort. Det er

maktpåliggende for eleven å hengi seg fullt og helt til sin læremester og å overbevise ham om sin troskap til Gud ved å oppsøke ham gang på gang og vise hvor tørst han er etter innsikten i Gud.

Følgesvennene hadde denne ekstreme respekten for sin læremester også. Når profeten صلى الله عليه وسلم enn utførte den rituelle renselsen og det igjen ble vann, pleide følgesvennene nærmest å krangle om det resterende vannet, og etter å ha fått tak i det tok de vannet og strøk det over ansiktet og øynene sine. De lot aldri profetens صلى الله عليه وسلم velsignede saliva bli sløst, det pleide de å ta på hendene sine og på ansiktet. Stemmen ble alltid holdt lavt, for å bli velsignet av Gud kysset de profetens صلى الله عليه وسلم hender og føtter. Det peker på at følgesvennene er de som innledet ordningen av å velge seg en læremester som man knytter seg spirituelt til. Å være hos profeten صلى الله عليه وسلم var ansett som den beste handlingen av følgesvennene, ingen annen tilbedelse eller godhjertet handling ble foretrukket framfor å tilbringe tid med Hans Nåde صلى الله عليه وسلم.

Følgesvennene hadde noen vaner som de la vekt på: unngå å prate (unødvendig prat), spise lite (nærmest sulte), tilbe Gud mest mulig, gråte i Hans påsyn, være våken om natten for å komme sin Herre i hu og faste.

Følgesvennen Abo Bakr رضي الله عنه stod som oftest i bønn til Gud om nettene, og om dagen pleide han å faste. Under bønnen kunne han ligne en stillestående stukk, og av Guds ord ble han rørt til de grader at han ikke klarte å stoppe tårene.

Følgesvennen 'Omar bin al-Khaṭṭāb رضي الله عنه gråt så mye av Guds og Hans sendebuds صلى الله عليه وسلم kjærlighet at han fikk to sorte merker under øynene.^I

Ofte hørte man følgesvennen 'Omar bin al-Khaṭṭāb رضي الله عنه si: «Bare jeg hadde vært som dette støvet!» eller «Om jeg bare ikke hadde blitt født!» eller «Skulle ønske jeg var ingenting!» eller «Om jeg bare var blitt glemt!»^{II}

Alle disse utsagnene viser hvor mye han fryktet Gud, han ønsket at han ikke var skapt, så han hadde sluppet å svare for seg i Guds rettssal. Eller vært støv som bare svedde forbi alt og

^I Ihsān, s. 32 (Mokāshifāt-ol-qolōb, s. 28 [Imam al-Ghazāli]).

^{II} Ihsān, s. 32 (Aṭ-Ṭabaqāt, s. 78 [Imam Sha'rāni]).

ikke var til bry for noen.

Følgesvennen 'Osmān bin 'Affān رضى الله عنه stod i bønn til Gud om nettene, fastet om dagene og gråt veldig når han var for seg selv. Ofte resiterte han hele Koranen under en enhet av bønningen, og hvis han gikk forbi noens grav, pleide han å gråte så skjegget ble helt vått.^I

Jomey' bin 'Omeyr رضى الله عنه berettet: «Jeg gikk inn til de troendes mor 'Ā'ishah رضى الله عنها sammen med min farsøster og spurte: 'Hvem blant menneskene var elsket mest av Guds sendebud صلى الله عليه وسلم?' Hun svarte: 'Fāṭimah!' Så ble det spurt: 'Hvem blant mennene da?' Hun svarte: 'Så langt jeg vet, så var det mannen hennes ('Ali رضى الله عنه), han fastet veldig mye og stod veldig mye i bønn om nettene.'»^{II}

Følgesvennen 'Ali رضى الله عنه var lik de andre følgesvennene som ba mye om nettene, han sov svært lite, han hadde en vane å ta tak i skjegget sitt og vri det, og deretter gråt han fram til morgenen som en som har mistet sin elskede. Han sa bestandig til verden: «Du verden, lur noen andre enn meg, jeg har gitt deg tre skilsmisseerklæringer! Din alder er lite, samværet ditt er mindreverdig og ille er din ihukommelse!»^{III}

Følgesvennen 'Osmāns رضى الله عنه tjener Hāni berettet: «Når 'Osmān stod ved en grav, pleide han å gråte helt til skjegget hans ble vått (av tårer). Han ble spurt: 'Du gråter ikke når paradiset og ilden blir nevnt for deg, men dette gråter du av?' Han svarte: 'I sannhet, Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Sannelig, graven er den første fasen av det hinsidiges fasen, hvis man får frelse fra dens (vansker), blir (fasene) etter den mye enklere. Men hvis man ikke får frelse fra den, blir (fasene) etter den mye verre.' Etter det sa 'Osmān: 'Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Jeg har ikke sett noe verre syn enn graven!'»^{IV}

Mojāhid meddelte at følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه pleide å si: «Gud er Den eneste som er tilbedelsesverdig! På grunn av sult pleide jeg å legge meg på magen mot bakken,

^I Ihsān, s. 32.

^{II} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-manāqib, ḥadīth nr. 1807.

^{III} Ihsān, s. 33 (Aṭ-Ṭabaqāt, s. 81 [Imam Sha'rānī]).

^{IV} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 189.

og noen ganger bandt jeg fast en stein til magen. En dag satte jeg meg ved folkets vanlige vei og så at Abo Bakr gikk forbi, jeg spurte ham om et vers fra Guds bok. Grunnen til at jeg spurte, var at han skulle gi meg noe mat, men han gjorde ikke det og gikk videre. Etter det gikk 'Omar forbi meg, så jeg spurte også han om et vers fra Guds bok, og jeg spurte også ham for at han skulle gi meg noe mat, men han gikk også videre uten å gjøre det. Deretter gikk Abo-l-Qāsim (profeten Mohammad) صلى الله عليه وسلم forbi meg, Hans Nåde صلى الله عليه وسلم smilte ved å se meg fordi Hans Nåde صلى الله عليه وسلم hadde innsett det som var i mitt hjerte og det ansiktsuttrykket mitt sa.

Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: 'Å, Aba Hirr (Abo Horayrah)!' Jeg sa: 'Til stede er jeg for å tjene Dem, kjære Guds sendebud!' Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: 'Kom igjen!' og begynte å gå, og jeg begynte å følge etter. Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم gikk inn (i sitt hjem) og ga meg tillatelse, så jeg gikk også inn. Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم fant melk i en skål og spurte: 'Hvor har denne melken kommet fra?' De (familien hjemme) svarte: 'Den mannen eller den damen har sendt det som gave til Dem!' Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: 'Aba Hirr (Abo Horayrah)!' Jeg svarte: 'Til stede er jeg for å tjene Dem, kjære Guds sendebud!' Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: 'Gå til *ṣoffah*-folket og be dem om å komme til meg.'» Abo Horayrah رضى الله عنه berettet videre: «*Ṣoffah*-folket var islams gjester, de pleide ikke å gå til noen, verken familie eller eiendom, når det kom noe veldedighetsalmisse til Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم, ble det sendt til *ṣoffah*-folket – Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم spiste ikke en eneste bit av det, men når det ble sendt en vanlig gave til Hans Nåde صلى الله عليه وسلم, så pleide Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم å inkludere *ṣoffah*-folket i det også.

Jeg likte ikke det og sa (inni meg): 'Hva skal denne melken nytte *ṣoffah*-folket? Enda jeg har mer rett på den! Hvis den blir gitt til meg og jeg drikker den, får jeg i det minste noen krefter ved den. Men når de kommer slik som det er blitt meg befalt, og jeg må gi dem den, vil nok ikke den melken komme tilbake til meg. Men jeg er pliktig til å adlyde Gud og sendebudet Hans صلى الله عليه وسلم. Jeg gikk og hentet dem og de kom

og ba om tillatelse (til å komme inn), de fikk tillatelse og satte seg i huset. Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: 'Å, Aba Hirr (Abo Horayrah)!' Jeg svarte: 'Til stede er jeg for å tjene Dem, kjære Guds sendebud!' Hans Eksellense صلى الله عليه وسلم sa: 'Ta denne (skålen) og gi dem (melk å drikke)!'» Abo Horayrah رضى الله عنه sa: «Jeg tok tak i skålen og ga den til en person og han drakk av den til han mettet seg og så ga han skålen tilbake til meg. Jeg ga den til en (annen) person og han drakk av den til han mettet seg og så ga han skålen tilbake til meg. (Den ble gitt videre til en annen mann) og han drakk av den til han mettet seg og så ga han skålen tilbake til meg, (slik fortsatte det) helt til den nådde profeten صلى الله عليه وسلم og alle av *şoffah*-folket var nå mette. Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم tok skålen og la den på sin hånd og så mot meg og smilte. Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: 'Aba Hirr (Abo Horayrah)!' Jeg svarte: 'Til stede er jeg for å tjene Dem, kjære Guds sendebud!' Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: 'Nå er det bare jeg og du igjen.' Jeg sa: 'Sant sier De, kjære Guds sendebud!' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: 'Sett deg ned og drikk!', og jeg satte meg ned og drakk. Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa igjen: 'Drikk!', og jeg drakk igjen. Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم fortsatte å si: 'Drikk mer!' Helt til jeg sa nektende: 'Ved Han som har sendt Dem med sannheten, jeg ser ingen mulighet (til å drikke mer) nå!' Hans Eksellense صلى الله عليه وسلم sa: 'Vis meg!' og jeg ga skålen til Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم, og Hans Nåde صلى الله عليه وسلم lovpriste Gud og framsa: 'I Guds navn ...' og drakk den resterende melken.»¹

Å tjene sin Herre mest mulig var alle følgesvennenes mål, slik gjorde de overskytende handlinger som skulle være til deres fordel på dommens dag. Når deres elskede mester صلى الله عليه وسلم ba dem om å utføre en handling, var det som en kappestrid blant dem fordi de ønsket å se sin mester صلى الله عليه وسلم smile, for da visste de at Herren også ville smile til dem.

Følgesvennen 'Omar bin al-Khattāb رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم befalte oss å gi almisse, ved en ren tilfeldighet hadde jeg mye formue på den tiden. Jeg sa (inni meg): 'Hvis jeg noen dag skal klare å overgå Abo Bakr, så er den dagen i dag.'»

¹ Aş-Şaḥīḥ al-Bokhāri: kitāb-or-riqāq, ḥadīth nr. 1372.

‘Omar bin al-Khaṭṭāb رضى الله عنه berettet videre: «Jeg brakte med meg halve formuen min. Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Hva har du latt bli igjen for familien din?' Jeg svarte: 'Like mye som det (halvparten av formuen)!' Og så kom Abo Bakr med alt han eide. Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: 'Å, Abo Bakr! Hva har du latt bli igjen for familien din?' Han svarte: 'Jeg har latt bli hos dem Gud og sendebudet Hans!' Jeg sa (inni meg:) 'Jeg kan aldri overgå ham i noe som helst noen gang.'»^I

Tābi'īn* (تابعين) og *ihsān

Tābi'īn er den gruppen som levde samtidig som profetens صلى الله عليه وسلم følgesvenner og opplevde dem og var deres elever. De spilte en svært viktig rolle når det kom til å spre islams kunnskap og filosofi. En *tābi'ī* er den som har opplevd minst en følgesvenn av Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم. Guds sendebud صلى الله عليه وسلم hedret denne generasjonen, følgesvennen ‘Abdullāh (Ibno Mas‘ūd) رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Det beste folket er de på min tid (følgesvennene mine), deretter de som er etter dem (*tābi'īn*), deretter de som er etter dem (أتباع التابعين – *atbā' at-tābi'īn*)»^{II}, men så vil det komme slike folk hvis vitneutsagn vil gå forbi edene deres, og edene deres vil gå forbi vitneutsagnene deres.»^{III}

Ihsān var også det *tābi'īn* satset alt for i sitt liv. Vi kjenner til Oweys al-Qarani for hans voldsomme kjærlighet til profeten صلى الله عليه وسلم og Gud. Han fikk tittelen *kahyr-ot-tābi'īn* (خير التابعين – den beste blant *tābi'īn*) av Guds sendebud صلى الله عليه وسلم.

Følgesvennen ‘Omar bin al-Khaṭṭāb رضى الله عنه berettet: «Jeg hørte Guds sendebud صلى الله عليه وسلم si: 'Sannelig, den beste blant *tābi'īn* vil være han som vil bli kalt Oweys.'»^{IV}

Oweys al-Qarani fastet om dagene og var oppe om nettene for å komme sin Herre i hu. Han deltok i *zīkr*-samlinger

^I Al-Jāmi-‘oṣ-Ṣaḥīḥ (Tirmizī): abwāb-ol-manāqib, ḥadīth nr. 1609.

^{II} Generasjonen som opplevde *tābi'īn* og var deres elever.

^{III} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhārī: kitāb-osh-shahādāt, ḥadīth nr. 2464.

^{IV} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Moslim: kitāb-ol-faḍā'il, ḥadīth nr. 6491.

og brydde seg lite om verden og eide heller ikke mye. Folk lo ofte av ham fordi han stelte seg ikke noe særlig, men det plaget ham ikke. Han hadde kun én ting i tankene, derfor forandret ikke væremåten hans seg.^I

Dāta Ganj Bakhsh skrev i mesterverket sitt: «Harim bin Ḥayyān gikk for å besøke Oweys al-Qarani, men da han kom fram til stedet Qaran, fant han ut at Oweys ikke oppholdt seg der lenger. Han vendte tilbake til Mekka svært skuffet, der ble han opplyst om at Oweys hadde bosatt seg i Kufa. Han satte kursen mot Kufa, men det gikk en lang stund og han så ingen tegn til ham der heller. Til slutt vandret han videre til Basra, og på veien så han Oweys kledd i en lappet kappe, han satt ved elven Eufrats strandkant. Da han kom opp fra strandkanten og gredde skjegget sitt, gikk Harim fram for å møte ham og hilste på ham. Oweys sa: 'Fred være med deg, å, Harim bin Ḥayyān!' Harim utbrøt: 'Hvordan visste du at jeg er Harim?' Oweys svarte: 'Min ånd kjenner til din ånd!' Han sa til Harim: 'Vokt over hjertet ditt!'" (Dāta Ganj Bakhsh skrev videre): «Dette utsagnet har to betydninger:

- Gjør hjertet ditt Gud lydig, ved å gjøre deg selv ydmyk av hjertet.
- Gjør deg selv ditt eget hjerte lydig.

Dette er to viktige prinsipper. Det er avgjørende for elevene (de som er *morīd*) å gjøre hjertet sitt lydig mot Gud, for å rense det for verdiløse begjærs og lidenskaps vennskap og skille det fra upassende tanker og plassere det på veien som fører til oppnåelse av åndelig sunnhetstilstand. Den (oppnår man) ved å overholde (Guds) lovbestemmelser og ved å fundere grundig over Guds tegn, slik at hjertet blir kjærlighetens helligdom.»^{II}

Profetens صلى الله عليه وسلم oldebarn, imam Zeyn-ol-'ābidīn, sa: «Enkelte folk tilber Gud av frykt, det er tjenernes måte å tilbe på. Noen tilber Gud av grådighet, det er handelsmenneskes tilbedelse. Mens en gruppe tilber Gud av takknemlighet, det er de befriddes måte å tilbe på.»^{III}

^I Ihsān, s. 33 (Taḏkirat-ol-aulyā', s. 8–9 [Farīd-od-dīn 'Aṭṭār]).

^{II} Kashf-ol-maḥjōb, s. 160–161.

^{III} Ihsān, s. 34 (Ṣifāt-oṣ-ṣafwah, s. 67 [Ibno-l-Jauzi]).

Imam Zeyn-ol-‘ābidīn hadde en vane og det var å be 1000 overskytende enheter av bønner (نوافل – *nawāfil*) om natten, og han forrettet denne vanen livet ut. Det var derfor han fikk tittelen: «Zeyn-ol-‘ābidīn (زين العابدين)»^{I,II}

Når imam Zeyn-ol-‘ābidīn enn stilte seg til bønn, pleide han å begynne å skjelve i hele kroppen. Folk spurte ham: «Hva er det som skjer med deg?» Han svarte: «Hva vet dere – hvem jeg står overfor og hvem jeg snakker med (under bønner)!»^{III}

Imam Zeyn-ol-‘ābidīn pleide å levere veldedighetsalmisser personlig om nettene til dem som ikke ville vise at de hadde behov for hjelp. Det var mange familier i Medina som ikke hadde noen midler til livsopphold. Etter imam Zeyn-ol-‘ābidīns død fikk man vite at han selv pleide å gå og levere det folk trengte hjem til dem (slik at de slapp å tigge). Han bar på kornsekker på ryggen for å frakte det til de fattige. Da de skulle dusje ham etter hans bortgang, ble det sett blåmerker på kroppen hans. Folk fikk vite at det kom av kornsekker som han pleide å bære på i nattens mørke hjem til de fattige. Han viste stor respekt for tiggerne, når trengende kom til ham, så pleide han å si til dem: «Velkommen skal du være, å, du som tar med mitt forsyn til det hinsidige^{IV}!» Han reiste seg selv for å gi til den trengende og sa alltid: «Veldedighetsalmissen går først i Guds hånd før den når den trengendes hånd.»^V

Imam Ḥasan al-Baṣri hadde alltid et ansiktsuttrykk som viste at denne mannen er preget av frykt for dommens dag. Yonos bin ‘Obeyd berettet: «Når Ḥasan al-Baṣri enn kom til meg, så det ut som om han nettopp hadde begravd noen av sine kjære. Når han satte seg, følte det som om han var en fange som nettopp hadde fått høre at bøddelen skulle halshugge ham veldig snart. Når han omtalte helvete, virket det som om det var

^I Tittelen har flere tolkninger: den som overstiger alle i tilbedelse, den beste av tilbederne eller tilbedernes skjønnhet.

^{II} *Iḥsān*, s. 34 (*Ṣifāt-oṣ-ṣafwah*, s. 71 [Ibno-I-Jauzi]).

^{III} *Siyar-oṣ-ṣaḥābah*, bind nr. 7, s. 328 (Ibno Sa’d, bind nr. 5, s. 160).

^{IV} Du som er årsaken til at jeg kommer til å få noe i det hele tatt av Gud i det kommende livet.

^V *Siyar-oṣ-ṣaḥābah*, bind nr. 7, s. 329 (*Ṣifāt-oṣ-ṣafwah*, s. 134–135).

tilberedt kun for ham.»^I

Imam Ḥasan al-Baṣri berettet: «En dag løp en vakker kvinne forbi i gaten, og hun hadde ikke dekket hodet sitt, mens hun klagde over mannen sin med sterke gloser. Jeg ba henne om å dekke hodet og ansiktet sitt, men hun sa: 'Kjærligheten til mannen min har fått meg til å miste sansene mine så jeg ikke engang er bevisst om kroppen min og alt det rundt meg. Hadde ikke du fortalt meg at hodet og ansiktet mitt ikke var tildekket, ville jeg aldri ha lagt merke til det. Jeg ville ha fortsatt å gå slik i gaten. Men å, du Ḥasan, det er forunderlig at du hevder å være en som elsker Gud, enda du legger merke til alt som går forbi deg og har full kontroll over dine sanser, hva for noe er denne kjærligheten til Gud som du har i deg?'»^{II}

Mālik bin Dīnār sa: «Så mye som verden samler seg (i dine hender)^{III}, så mye vil tanken om det hinsidige forsvinne fra deg.»

Sofyān sa: «Hva angår kroppen, så oppnå næringen ved det dennesidige, men for hjertet, oppnå næringen ved det hinsidige.»^{IV}

En gang ble det spurt av Mālik bin Dīnār: «I hvilken ting finnes ødeleggelsen for et menneske?» Ibno Dīnār svarte: «I hjertets død!» «Hva er det?» ble det spurt, og svaret var: «Det at kjærligheten blir rettet mot verden!»^V

De rettslærdes far Abo Ḥanīfah No'mān bin Thābit, også kjent som *imām-ol-a'zam* (إمام الأعظم) – den største imamen), var også av dem som opplevde følgesvennene. Imam Abo Ḥanīfah ble velsignet med å oppleve flere følgesvenner av Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم, Ibno Ḥajar al-Heytami nevnte seksten navn: Anas bin Mālik, 'Abdollaḥ bin Anīs al-Johani, 'Abdollaḥ bin al-Ḥārith bin Joz' az-Zabīdi, Jābir bin 'Abdollaḥ, 'Abdollaḥ bin Abi Aufa, Sahl bin Sa'd as-Sā'idi, Wa'ila bin al-Asqa', Abo Ṭofeyl 'Āmir bin Wathilah, Ma'qal bin Yasar, Ath-Thā'ib bin

^I Ihsān, s. 34.

^{II} Taḥkīrat-ol-aulyā', s. 14 (Farīd-od-dīn 'Aṭṭār).

^{III} Det at du bryr deg veldig om den.

^{IV} Ihsān, s. 34–35 (Mokāshifat-ol-qolōb, s. 238 [Imam al-Ghazālī]).

^V Ihsān, s. 35 (Taḥkīrat-ol-aulyā', s. 13 [Farīd-od-dīn 'Aṭṭār]).

Khallād bin Sowejd, Ath-Thā'ib bin Yazīd bin Sa'īd, 'Abdollāh bin Samra, Maḥmūd bin Ar-Rābi', 'Abdollāh bin Ja'far og Abo Omāmah رضى الله عنهم og 'Ā'ishah bint Hajrad رضى الله عنها.^I

Mens i *Siyar-oṣ-ṣaḥābah* finner vi fire navn: Anas bin Mālik og 'Abdollāh bin Abi Aufa (begge disse traff han i Kufa), Sahl bin Sa'd as-Sā'idi (i Medina) og Abo Ṭofeyl 'Āmir bin Wathilah (i Mekka) رضى الله عنهم.^{II}

Ibno Mobārak spurte Sofyān Thauri: «Abo Ḥanīfah holder seg langt unna det å baktale og baktaler ikke engang sin fiende (hva er årsaken til det)?» Sofyān Thauri svarte: «Abo Ḥanīfah er høyerestående enn som så at han skulle la sin fiende overvinne sine fromme handlinger^{III}.»^{IV}

Imām-ol-a'zam ba daggrytdebønnen^V med samme *woḍō'*^{VI} som han gjorde for å be aftentidebønnen^{VII}, og dette var vanen hans i førti år^{VIII}.

Mis'ar bin Kidām al-Kōfi meddelte: «Jeg gikk til imam Abo Ḥanīfahs moské og så at han underviste folk etter å ha bedt *fajr*, helt til middagstidebønnen^{IX} ble bedt. Etter det ble han ved med å undervise til ettermiddagstidebønnen^X, deretter underviste han til solnedgangstidebønnen^{XI} og på samme måte fortsatte han å undervise til aftentidebønnen. Etter aftentidebønnen gikk han hjem og jeg sa (til meg selv): 'Denne personen er så opptatt, når får han tid til å lære seg kunnskapen (som han deler ut), jeg skal

^I Al-Khayrāt-ol-ḥisān fī manāqib-il-imām al-a'zam Abi Ḥanīfah.

^{II} *Siyar-oṣ-ṣaḥābah*, bind nr. 7, s. 600.

^{III} La fienden få hans fromme handlinger ved å baktale fienden, som straff fra Gud.

^{IV} *Siyar-oṣ-ṣaḥābah*, bind nr. 7, s. 600.

^V صلاة الفجر – *Ṣalāt-ol-fajr*.

^{VI} الوضوء – Muslimsk rituell renselse.

^{VII} صلاة العشاء – *Ṣalāt-ol-'ishā'*.

^{VIII} Han var engasjert i å tilbe Gud fra aftentidebønnen til daggrytdebønnen.

^{IX} صلاة الظهر – *Ṣalāt-ol-zohr*.

^X صلاة العصر – *Ṣalāt-ol-'asr*.

^{XI} صلاة المغرب – *Ṣalāt-ol-maghrib*.

gå til bunns i denne saken!

Da folk sluttet å komme til og gå fra moskeen, kom imām-ol-a'zam tilbake til moskeen og ble stående i bønn helt til morgenen grydde. Nå vendte han hjem igjen og skiftet og kom tilbake for å be daggrytidebønnen og forble opptatt med å undervise fram til aftentidebønnen på samme måte (som dagen før). Etter det gikk han hjem, jeg sa inni meg: 'I natt må han hvile! Jeg skal spionere i natt også.' Da folk sluttet å komme til og gå fra moskeen, kom han tilbake og forble opptatt med å stå i bønn fram til daggrytidebønnen, akkurat som natten før. Så gikk han hjem og skiftet og kom tilbake til moskeen for å be daggrytidebønnen. Deretter fortsatte han igjen med å undervise fram til aftentidebønnen. Da sa jeg (inni meg): 'I dag må han hvile! Jeg skal spionere i dag også.' Men han gjorde det samme den natta også helt fram til daggry. Nå sa jeg til meg selv: 'Sannelig, jeg skal aldri forlate hans side, før han dør eller jeg dør.' Jeg stod ham til tjeneste i moskeen hans.» Ibno Mo'āz sa at Mis'ar bin Kidām døde i Abo Ḥanīfahs moské mens han knelte med ansiktet mot jorden for Gud i bønnen.^I

En natt drømte imam Abo Ḥanīfah at han samlet profetens *صلى الله عليه وسلم* velsignede knokler og valgte noen (av knoklene) framfor andre. Da han våknet, var han skrekkslagen og henvendte seg til en av Mohammad bin Sīrīns elever for at han skulle tyde drømmen for ham. Mannen (Ibno Sīrīns elev) tydet drømmen ved å si: «Du vil nå en høy rang i å bevare Guds sendebuds *صلى الله عليه وسلم* kunnskap og tradisjon, slik at du vil sile det som er ekte fra det som er forfalsket!»^{II}

En annen gang så han Guds sendebud *صلى الله عليه وسلم* i drømmen sin, Hans Nåde *صلى الله عليه وسلم* sa: «Å, Abo Ḥanīfah! Du er blitt skapt for å gjenopplive min livsførsel!»^{III}

Yaḥyā bin Mo'āz ar-Rāzi meddelte: «Jeg så Guds sendebud *صلى الله عليه وسلم* i drømmen min, jeg sa: 'Kjære Guds sendebud! Hvor skal jeg søke etter Dem?' Hans Hellighet

^I Ad-dorr-ol-mokhtār, bind nr. 1, s. 28–29.

^{II} Kashf-ol-mahjōb, s. 170.

^{III} Kashf-ol-mahjōb, s. 170.

صلى الله عليه وسلم svarte: 'I Abo Ḥanīfahs vitenskap.'^I

Dāta Ganj Bakhsh berettet om en hendelse: «En gang da jeg var i Levanten, sovnet jeg ved Bilāl bønneutroperens mausoleum (i Damaskus). I drømmen så jeg at jeg var i Mekka, og at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم kom gjennom Bano Sheybahs port. Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم bar på en gammel mann slik som man bærer et lite barn godt trykket til sitt bryst. Jeg løp i all iver og kysset baksiden av Hans Nådes صلى الله عليه وسلم føtter, etter det stod jeg og undret meg over hvem den gamle mannen var. Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم innså hva mine innerste tanker var ved sin mirakuløse ære, så Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: 'Dette (imam Abo Ḥanīfah) er din imam (anfører) og dine landsmenns.' Takket være denne drømmen ble det avslørt for meg at imam Abo Ḥanīfahs *ijtihād* (اجتهاد)^{II} er feilfri i Hans Nådes صلى الله عليه وسلم lydighet. For det var ikke han som fulgte etter profeten صلى الله عليه وسلم (i drømmen), det var profeten صلى الله عليه وسلم selv som bar ham. Imam Abo Ḥanīfah gikk ikke etter med egne egenskaper – vansker eller hardt strev –, derimot var han av dem som har utslettet egenskapene sine (seg selv) og er stø og værende med hensyn til Guds lov. Den som har eksisterende egenskaper (har ikke klart å utslette seg selv), kan både treffe og bomme på målet. Men når det var Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم som selv bar på ham, vil det si at han hadde utslettet seg selv, og var forenet med og forsørget av Hans Nådes صلى الله عليه وسلم levende egenskaper. Dette (kan sies) fordi Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم ikke kan begå feiltrinn, derfor kan den som står stø med Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم heller ikke feile.»^{III}

Den gang Dāwōd aṭ-Ṭā'i ble ferdig med sine studier og ble en velkjent autoritet blant de lærde, valgte han å besøke imam Abo Ḥanīfah. Dāwōd aṭ-Ṭā'i spurte: «Hva gjør jeg nå?» Imam Abo Ḥanīfah svarte: «Praktiser det du har lært, for teori uten praksis er som en kropp uten sjel!»^{IV}

^I Kashf-ol-mahjōb, s. 172.

^{II} Guds lovs tolkning og det som er utledet fra den, som svar på nye samfunns mellomværende.

^{III} *Kashf-ol-mahjōb, s. 141–142.

^{IV} Kashf-ol-mahjōb, s. 172.

Mis'ar bin Kidām meddelte: «En natt gikk jeg til moskeen og så en mann be, jeg likte hans vakre stemme som resiterte Koranen. Jeg (hørte ham) lese en syvendedel av Koranen, jeg sa (inni meg): 'Nå kommer han til å gjøre *rokō*'^I. Men han fortsatte til han resiterte en tredjedel av Koranen, jeg sa (inni meg): 'Nå kommer han til å gjøre *rokō*'! Men han fortsatte å lese til han leste halve Koranen og sånn holdt han på til han ble ferdig med hele Koranen i løpet av en enhet av bønningen, og da jeg fikk øye på hvem han var, så jeg at det var ingen andre enn imam Abo Ḥanīfah.»^{II}

^I ركوع – en stilling i bønningen hvor man bøyer seg for Gud.

^{II} Ad-Dorr-ol-mokhtār, bind nr. 1, s. 29.

Kapittel 2: *Ihsān* og sjelen

Hva betyr *ash-sharī'ah* (الشريعة – Guds lov)?

Ifølge det arabiske språket sier vi *sharī'ah* til den veien som fører til vann, basert på dette sier vi *shirr'ah* (شريعة) og *sahrī'ah* til den veien som leder en til frelsen i begge verdener (det dennesidige og det hinsidige).^I

Shara'a (شرع), *shar'ann* (شرعاً) -*lil-qaum* (للقوم): Stifte eller iverksette en lov for folket. *Sharra'a* (شرع) og *ash-ra'a* (أشرع) -*aṭ-ṭarīq* (الطريق): Gjøre veien klar eller synlig eller vise veien.^{II}

Ash-sharī'ah (الشريعة) er det stedet ved vannet hvor mennesker og dyr kommer for å drikke. Men det som er viktig, er at vannet kommer fra en kilde som er rennende og som ikke stanser, kildens vann sprudler fram og renner på jordens overflate. Altså, for å oppnå den trenger man ikke å bruke noe tau eller andre redskap. Hvis det er vann som er samlet av regn, vil det ikke bli kalt for *sharī'ah*, men *kara'* (كراع). Derfor kaller vi en vanlig vei for *ash-shāri'* (الشارع), som alle kan vandre fritt på. *Ash-sharr'* (الشعر): En rett vei som er åpenbar og vid.^{III}

Imam Rāghib al-Iṣfahāni sa at ordet betyr: «Den rette veien som er tydelig.»^{IV}

Språkeeksperten 'Allāmah Ibno Manzōr belyste dens terminologiske betydning ifølge islam: «Det er den rette veien som Gud har utvalgt for menneskene og påbudt for dem.»^V

Disse tolkningene av ordet *sharī'ah* gir oss innblikk i at ordet betyr: Den veien som Gud har kalt rett og sendt profeten

^I Ziā-'ol-Qor'ān, bind nr. 1, s. 477.

^{II} Al-Monjid, s. 425.

^{III} Loghāt-ol-Qor'ān, s. 941–942.

^{IV} Al-Mofradāt fī gharīb-il-Qor'ān, s. 258.

^V Ihsān, s. 35 (Lisān-ol-'arab 8:175).

Mohammad صلى الله عليه وسلم for å praktisere, vise og lære menneskeheten. Det er en ordning som innebærer det tillatte og det forbudte, det foretrukne og det mislikte og det pålagte og det som må avholdes fra. Denne kunnskapen gjør også rede for oss hva som leder til belønning, og hva som leder til straff.

Denne veien berger oss både i dette livet og i det evige livet etter døden. Videre forstår vi at den veien ikke kun er for de rettskafne og rettlejede, men også for de villfarne. Det kan forstås ved tolkningen som er framlagt i *Loghāt-ol-Qor'ān* om at både mennesker og dyr kommer for å drikke fra drikkestedet, mennesker betegner de rettlejede og dyr gir uttrykk for de villfarne, det vil si at Guds lov er rettleidning for både rettlejede og villfarne. Det at vannet strømmer og sprudler fram hele tiden fra en kilde uten å stoppe, lærer oss at Guds veiledning ikke tar slutt, Hans invitasjon er en evigvarende prosess som innbyr folk til sannheten. *Sharī'ah* er den veien som Gud har skapt for menneskene Sine, slik at de skal komme Ham nærmere ved å holde seg på den. *Taşawwof* er navnet på alt det *sharī'ah* tillater, og det Guds lov ikke tillater, er ikke en del av *taşawwof*. For *taşawwof* er stien som fører en til Guds nærhet gjennom kjærligheten til profeten صلى الله عليه وسلم, og *sharī'ah* er det som bestemmer hva *taşawwof* skal bestå av.

Shaykh Abo Bakr at-Tamistāni brukte noen ord som forbinder *taşawwof* direkte til *sharī'ah*: «(*Taşawwofs*) sti er vidåpen (det er mange muligheter å nå Gud på) og vi har skriften (Koranen) og (profetens صلى الله عليه وسلم) praksis foran oss (som rettleidning).»¹

Litt mer om *taşawwof* og *ṭarīqah* (طريقة – vei, metode)

Taşawwof og *ṭarīqah* er navnet på *sharī'ahs* åndelige del. *Taşawwof* vil si å fullføre alle pliktene som *sharī'ah* pålegger, på en vakker og bedre måte. *Taşawwofs* fundament er å begynne å anstrenge seg for å følge *sharī'ah*. Vi må vite at *sharī'ah* og *taşawwof* er det samme, den eneste forskjellen er at *sharī'ah* er detaljene og *taşawwof* er å utføre dem fullkomment.

¹ Kashf-ol-mahjōb, s. 27 (forord i boken).

Et eksempel er: En person ber til Gud, men det eneste han gjør, er å følge bønnens fysiske regler. Han utfører bevegelsene riktig, men åndelig er han ikke knyttet til Gud under bønner. Da er bønner ansett som mangelfull, slik som det er et krav at bønner skal være rettet mot det hellige huset *Ka'bah*, slik forlanger også bønner at vedkommende som ber, skal ha sine tanker og sin sjel rettet mot *Ka'bahs* Herre. *Taşawwof* legger mer vekt på denne åndelige konsentrasjonen, målet er å skape et bånd mellom Skaperen og skapningen.

Her vil det presenteres et forkortet utdrag av forordet til *Kashf-ol-mahjōb*¹: «Allāmah Ibno Khaldōn forklarer ordet *taşawwof*s betydning innledningsvis i sin bok som handler om kunnskapen om *taşawwof*: 'Ordet *taşawwof* betyr å alltid engasjere seg og konsentrere seg i tilbedelse av Gud den aller mest Høytstående, ved å gi alt man har og være rettet mot ham med ytterliggående uavgrenset fokus og å vende bort fra verdens forgyllhet (fristelser) og dens (bedragende) skjønnhet og status i den (som fører til statusjag). Noe som faktisk er opphavet til alt det onde i menneskenes livs alle faser. Dette (å avholde seg) var følgesvennenes og de tidligere rettskafnes (som etterfulgte følgesvennenes) måte.'

Når folk generelt sett definerer ordet *taşawwof*, retter de det til det moralske (anstendige) av menneskets oppførsel. Dessuten er denne filosofien også populært blant dagens *sōfier*, noen eksempler på denne filosofien eller denne læren som blir framlagt av de lærde om *taşawwof*, er gitt nedenfor. De vil kaste mer lys over disse puristiske menneskelige tankene og oppførselen som vi kjenner til som *taşawwof*:

- Abo Bakr al-Kalāni sa: '*Taşawwof* er navnet på *kholq* (moralsk væremåte). Den som overgår deg i moralsk væremåte, uten tvil, han har overgått deg i renhet også, som står for både innvendig (åndelig) og utvendig (fysisk) renhet.'

¹ Skrevet av *ḍiyā-'ol-ommah* Mohammad Karam Shāh al-Azhari.

- Da Abo Mohammad al-Jorayri ble spurt om hva *taṣawwof* er, svarte han: 'Å inngi høy kvalitet i alle moralske væremåter og kvitte seg med alle umoralske væremåter (slem og moralsk forkastelig oppførsel) er *taṣawwofs* betydning.'
- Abo-l-Ḥasan Aḥmad an-Nōri definerte *taṣawwof* med følgende ord: '*Taṣawwof* er synonymt med frihet og sjenerøsitet og å gi slipp på arrogant oppførsel og velstand.'

Denne definisjonen av *taṣawwof* har blitt verdifull og blitt folkekjær blant sekten (bevegelsen) på grunn av oppfatningen om moralsk væremåte. Men fortsatt kan ikke denne definisjonen erklæres som denne trosoverbevisningens altomfattende definisjon. Det finnes mange lærde som har en fremragende moralsk karakter, men de kan ikke anses som *ṣōfīer*, og det er også mulig at de ikke tillater noen å tillegge denne tittelen til navnet sitt og personligheten sin. Konseptet om denne spesielle delen av de åndelige vitenskapene har sin egen merkverdige tiltrekningskraft og aksept. Men folk som er villige til å anerkjenne disse egenskapene til *ṣōfīsmen* (mystikken), ville ha holdt seg til en begrenset antall av tilhengere når det gjelder *taṣawwofs* spesielle praksis.

Det er et faktum at ekte *taṣawwofs* grunnstein er den moralske væremåtens fremragende høye grad, men det passer ikke å definere det med dette med hensyn til åndelighetens særskilte varemerke som er *taṣawwof*.

Zohd (زهد) – avholdenhet/fromhetsliv) er den delen som overgår andre religiøse praksiser. *Zohd* er en god kandidat som kan likestilles med *taṣawwof* og være dens definisjon, men den når ikke helt fram som trosoverbevisningen om *taṣawwofs* definisjon. Faktum forblir at denne avholdenheten er en ting, og *taṣawwofs* finesse og eleganse er en annen ting, og disse to kan ikke blandes med hverandre¹. Mange folk velger å kalle en person som tilber Gud mye, for en *ṣōfī*, enda dette er en

¹ Med andre ord *zohd* er en del av *taṣawwof*.

undervurdering av *taṣawwuf*, men ingen overvurdering av *zohd*.

Medisineren Ibno Sīnā gjorde forskjell på *zāhid* (زاهد)^I, '*ābid* (عابد)^{II} og *ṣōfi*, ved å forklare det slik i sitt verk *al-Ishārāt wat-tanbīhāt*: 'Den personen som er hengitt helt til avholdenhet fra verdslige gleder, kaller vi for *zāhid*, og den personen som holder seg opptatt med å tilbe Gud til enhver tid, blir husket blant folk med tittelen '*ābidābid*, og den personen som har sin oppmerksomhet og konsentrasjon rettet konstant til den hellige Allmakten og hvert øyeblikk forventer at det guddommelige lyset skal skinne i hans indre for å opplyse enhver del av livet hans fullstendig, en slik person er gjenkjent og hedret med den evigskinnende tittelen '*ārif* (عارف)^{III}.'

Ifølge medisineren Ibno Sīnā er det kun én slik enestående person (med de sistnevnte egenskapene) som er verdig tittelen «(sann) *ṣōfi*» blant Gud den Allmektiges utallige skapninger.

Det er to andre kategorier av tilbedere som er blitt nevnt (i Ibno Sīnās tolkning) ved navnene *zāhid* og '*ābid*. Begge disse omfavner tilbedelsesmåter ved avholdenhet fra verdslige gleder og ved å være evig opptatt og engasjert i å tilbe Gud i henhold til deres overensstemmelse med sine åndelige og følsomme tilbøyeligheter til den oppriktige intensjonen for å søke frelse fra helvetes ild på dommens dag. Målet deres er å bli ført inn i paradisetts hager hvor de vil nyte Guds velsignelser, takket være deres iherdige innsats, som var å avholde seg fra verdslige gleder (som ble gjort av *zāhidene*) og at de var evig opptatt og engasjert i å tilbe Gud den Allmektige (dette ble utført av '*ābidene*).

Men i en *ṣōfis* øyne er ikke disse to konseptene hans oppmerksomhets hovedfokus. Han overser frykten for helvetes ild og paradisetts fornøyer, hjertet og tankene og følelsene er naglet til Gud den aller mest Høytstående kjærlighet og

^I Den som lever avholdent og et fromhetsliv.

^{II} Den som strever overdrevent i å tilbe Gud.

^{III} Den som besitter innsikt i Guds tilstedeværelse, og som har kommet til sannhetens erkjennelse.

ihukommelse i fullkommen enighet og harmoni. Guds Vesen og Hans velbehag er deres hjertes øyes mål og de ber om at de guddommelige strålers forbindelse som trenger seg inn i deres hjerte aldri skal bryte. En sann *ṣōfi* legger ikke vekt på og viser heller ikke interesse for frykt for helvete og grådighet etter å oppnå paradiset. Han tilber Gud den Enestående fullstendig urokkelig, det er kun Herren som er tilbedelsesverdige, og det er kun Ham denne tilbedelsen min er tilegnet og ingen andre. Helgenen Rābi'ah fra Basra forklarer virkelig hva en *ṣōfis* intensjon med tilbedelse er, da hun ba til Gud: 'Å, Gud! Hvis jeg tilber Deg av frykt for helvetes ild, så kast meg i den ilden! Og hvis jeg tilber Deg i grådighet for paradiset Ditt, så berøv meg for det paradises (rett)! Men hvis jeg tilber Deg for kun å få et glimt av Ditt sjenerøse åsyn, så berøv meg ikke (for retten) til det herlige synet!'

Dette beviser at *taṣawwof* ikke bare er anerkjente normer for moralsk væremåte og heller ikke avholdenhet fra verdslige gleder eller tilbedelse av Gud dagen og natten lang, selv om disse ovennevnte handlingene er en stor del av *taṣawwof*, men fortsatt er den ekte *taṣawwof* noe som er langt høyere enn alle andre ting. Derfor søker vi fortsatt etter den sanne betydningen av trosoverbevisningen *taṣawwof* og vi beveger oss videre i søket!

Abo Sa'īd al-Kharrāzi beskriver en *ṣōfi* med disse ordene: 'Den som får hjertet sitt rensert av sin Herre og får hjertet sitt fylt opp med guddommelig lys og drukner i velbehagets ekstase i det øyeblikket Guds ihukommelse begynner i hans indre eller blant en gruppe av hans grad, kun en slik person er verdig nok til å bli kalt *ṣōfi*.'

Joneyd al-Baghdādi beskrev *taṣawwof* ved å si: '*Taṣawwof* er den (ekstraordinære sensoriske) oppfatningen (erkjennelsen), der Gud den Allmektige utsletter en^I og gir en et nytt friskt liv^{II} som Sin hjertevenn for å være med Ham.'

Imam al-Ghazālī utdyper emnet *taṣawwof* i sitt verk *Iḥyā-'ol-'olōm*: 'Det første steget på den åndelige stien mot destinasjonen er at den troende bør påta seg oppgaven med hard

^I Ens egoisme, selviske begjær, sinnsgiftene.

^{II} Som gjenoppvekket etter en indre revolusjon.

anstrengelse og strev, slik at han kan utslette dårlige handlinger og kutte bort alle unyttige bånd (forhold og forbindelser). Deretter rette sin fulle kraft til konsentrasjonen om den guddommelige utstrålingen som gjenspeiler Gud den aller mest Høytstående Vesen. Når (den åndelige stiens) veifarer har nådd denne fullkommenheten, blir Gud selv velynderen til Sin tjeners hjerte og blir selv garantisten for å forsyne rettledningens lys fra kunnskapens skattkammer.'

Essensen av det hele blir at erkjennelsen om *taṣawwof* er det Guds elskede hjertevenner (أولياء – *auliyā'*) har som sitt livsmål. De tilbringer hele livet sitt i jakt på denne filosofien om rensing, som innebærer hjertets følelsers og hjernens tankers rensing, og å vandre med glede på den problemfylte og tornefulle veien til deres mål som de er villige til å gå i døden for. Etter å ha krysset disse vanskene og sorgene som er helt naturlige på denne veien, når de målet sitt og trer inn i det åndelige palassets port. De lovsynger sin Herres lovprisning, som har gjort dem kapable til å nå en slik grad, og den graden vil gi dem all den åndelige roen de trenger, og gjøre deres opphold i det åndelige palasset mer komfortabelt enn noe annet. Dette (palassets opphold) er et middel og en ressurs til det nære forholdet til Gud. Konklusjonen blir som følger: Dette er Guds sanne forvalters liv på jorden ifølge Koranens avsløring om at skaperverket er stilt i hans tjeneste.»¹

Det som blir innlysende for oss etter å ha lest dette utdraget, er at en *ṣōfi* tilber ikke Gud for at han skal bli belønnet eller berget fra Herrens vrede, alt han gjør for sin Herre, er av kjærlighet. Hvis ikke det eksisterer kjærlighet i handlingene hans, så kan han ikke være en *ṣōfi*.

Taṣawwof er å være sin Herre hengiven på den måten at man ikke bryr seg om noe annet. Belønning har ingen verdi i dette livet eller i det kommende, man tjener ikke Herren med en baktanke. Det eneste man er ute etter, er å tilfredsstille Herren og ikke noe mer. Alle andre forhold er Guds forhold underordnet, og Gud blir satt foran alt, til og med foran ens eget

¹ Kashf-ol-mahjōb, s. 8–15.

liv. Disse en helgens ord gjør en *ṣūfī*s intensjon krystallklar for oss: «Å møte sin Elskede er hele herligheten ved kjærligheten. Vantro er han som sier: 'Jeg elsker!', men på halvveien sier: 'Nå makter jeg ikke mer!'

Hvis jeg får min Elskede ved å ofre hodet, hva er vel grunnen til å nøle? Ofre hodet ditt, men be ikke om vederlag og ære, dette er mester Farīds lære!»

Ṭarīqah er navnet på det helgenene har framlagt som prinsipper for å kunne knytte seg til Gud den Allmektige. *Ṭarīqah* blir også kalt kunnskapen om *taṣawwuf*, dette er den kunnskapen hvor det fysiske og åndeliges renhet er bundet sammen.

Målet med *ṭarīqah*^I er å oppnå *ḥaqīqah* (حقیقة – den ekte sannheten). Når den troende har oppnådd den ekte sannheten ved å ha praktisert *sharī'ah* vil han utmerke seg enda mer og retter seg etter asketismen, og botsøvelser blir hans daglige gjøremål, enda han ikke synder engang. Men hans hjertes ydmykhet får han til å føle seg som en synder uansett, selv om han lever mer rettskaffent enn de fleste. Det gjør han for å bli mer utmerket moralsk sett og for å disiplinere seg ved å avholde seg strengt fra materielle nytelser. Det kan kalles for sann *taṣawwuf* fordi en *ṣūfī*s hjerte er ydmykt uansett hvordan han lever, og han ser ikke på seg selv som en bedre person på grunn av sine fromme gjerninger. Tvert imot, en *ṣūfī* ser på seg selv som en større synder jo mer from han blir. Etter å ha kjempet mot sitt indre begjær og temmet sine lyster ved å ha gått gjennom fasene *sharī'ah*, *ṭarīqah* og *ḥaqīqah* når den troende rangen av *ma'rifah* (معرفة)^{II}. Men det er svært viktig å være obs på at slik som det fysiske (*sharī'ah*) er avhengig av det åndelige (*ihsān*), er det åndelige like avhengig av det fysiske. Uten *sharī'ah* er det ikke stor nytte med *ihsān* for en troende fordi Herrens velbehag legger vekt på en persons tro. Man tar ikke noen steg framover i den åndelige verden uten å ha omfavnet *sharī'ah* og utført alle dens pålegg. Det synlige er en del av det åndelige, og uten å gjøre alt det Gud pålegger, kan man ikke

^I Handlinger som oppbygger ens åndelige grad basert på *sharī'ah*.

^{II} Erkjennelsesevnen: erverve kraften av innsikt i og kunnskap om Gud.

komme i nærheten av *taṣawwof*. Den som påstår at han er en *ṣōfi* og ikke følger *sharī'ah*, er en løgner.

Ṣōfiene legger vekt på at all kunnskap og praksis kommer fra profetens صلى الله عليه وسلم personlighet, og den personligheten er alene kilde til det *taṣawwof* står for. Profetens صلى الله عليه وسلم praksis er levende bevis på Koranen, og alt det som er basert på Koranen, kaller vi *sharī'ah*. Koranen sier:

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا

«Og hva sendebudet enn tildeler dere, ta det. Og hva han enn forbyr dere, hold dere unna (det).»^I

Verset er tydelig og bærer bud om at de troende skal følge sin mester صلى الله عليه وسلم uansett hva. Derfor kan enhver måte som ikke er basert på *sharī'ah*, kalles for en falsk vei.

Følgesvennen Ibno 'Abbās رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'En *faqīh* (فقيه)^{II} er sterkere mot Satan enn tusen tilbedere (av Gud)!»^{III}

Imam Mālik sa: «Den som lærer seg rettslære (*sharī'ahs* lære) og unnlater å praktisere *taṣawwof's* lære, er umoralsk! Den som praktiserer *taṣawwof*, men gir slipp på den hellige loven (*sharī'ah*), er ugudelig! Og den som samler dem begge, har oppnådd sannheten!»^{IV}

Dette viser hvor mye vekt *taṣawwof* legger på *sharī'ah* og hvor nært forhold de har til hverandre.

Silsilah (سلسلة – kjede) er de forskjellige brorskapenes metode og vei fordi i *taṣawwof* har også de lærde mange forskjellige meninger og forskjellige lovskoler som de følger, noe som kan sammenlignes med lovskolene innenfor rettsvitenskapen i islam. Grunnen til at disse *ṣōfi*-brorskapene ble dannet, var at islam spredde seg og ble svært utbredt på jorden. Alle som var

^I Koranen 59:7.

^{II} Rettslærd: den som har kunnskap om *sharī'ah*.

^{III} Al-Jāmi-ʿoṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizi): abwāb-ol-ʿilm, ḥadīth nr. 579.

^{IV} Ihsān, s. 40 (Mirqāt-ol-mafātiḥ 1:313 [Mollā 'Ali Qāri]).

spesialiserte innenfor *taṣawwuf* hadde sitt eget spesielle felt, og da elevene også hadde forskjellige behov, ble det av seg selv dannet forskjellige institutter som dekket disse behovene. Mange fortsatte å lære bort sine læreres lære, noe som også var en av årsakene til at det ble forskjellige brorskaper. Noen kjente *ṣūfi*-brorskaper er: Qādiriyyah, Chishtiyyah, Shāziliyyah, Rifā'iyyah, Soharwardiyyah og Naqshbandiyyah.

'*Aqīdah* (عقيدة – trosoverbevisning) og *ihsān*

La oss nå se på hva *ihsān* har med '*aqīdah* å gjøre. '*Aqīdah* er et svært sterkt ord og har en kraftig betydning.

'*Aqd* (عقد) er å knyte fast en knute og er antonym til *ḥall* (حل), som betyr å åpne en knute. Etter hvert begynte ordet å bli brukt for å gjøre noe bestemt. '*Aqada-l- 'ahd* (عقد العهد) vil si at han gjorde pakten høytidelig. *Al- 'aqīdah* (العقيدة – trosoverbevisningen) er en ting som er urokkelig fast i hjertet.^I

Al- 'aqīdah (العقيدة): Det som man er fullt forvissnet om, og det et menneske lager til sin levemåte og har fullkommen tro på.^{II}

Med dette for øye oppfatter vi at '*aqīdah* er det en troende tror på og lar synke så dypt i hjertet sitt at det aldri kan flyttes eller forandres på. Vi forstår også at '*aqīdah* er å være forankret i troen sin.

Ihsān er knyttet til '*aqīdah* på den måten som en handling er knyttet til kroppen, eller som sjelen er knyttet til livet. Derfor er det viktig at '*aqīdah* er en del av enhver handling man utfører. Vår '*aqīdah* er: Gud er Én, ingen er Hans make, og kun Han er verd tilbedelse. Men ser vi på våre daglige handlinger, viser det seg å være det stikk motsatte av vår trosoverbevisning. Vi ber til Gud, men tankene våre er rettet mot penger og andre verdslige fornøvelser. Vi frykter ikke Gud som

^I Loghāt-ol-Qor'ān, s. 1180–1181.

^{II} Al-Monjid, s. 574.

vi frykter andre ting, og vi er mer redd for hva folk vil si om oss enn hva Gud vil tenke om oss. Troen blir først fullkommen og levende når man begynner å handle basert på den, men det er ikke mulig om man ikke har fullkommen tro på det man gjør. Fullkommen tro oppnår man ved *moshāhidah*, og å oppnå graden av *moshāhidah* kaller vi *ihsāns* høyeste rang, og det oppnår vi kun ved å praktisere *ihsān* (*taṣawwuf*). I lys av det lærer vi at *taṣawwuf* er den eneste veien for å oppnå fysisk og åndelig relasjon til Gud. Deretter skal vi basere våre handlinger på *ihsān* og oppnå Guds nærhet, og det er slike handlinger som kan flytte fjell.

***Ihsān* og dens deler**

Ihsān blir delt opp i to deler:

1. *Ihsān* relatert til Skaperen
Når mennesket har klart å oppnå en vakker tilbedelsesmåte overfor sin Herre, slik at han begynner å be og fullbyrder sine pålegg på en vakker og anstendig måte og frykter Gud bevisst og er klar over sin Skapers eksistens og om at det Vesenet er overalt.
2. *Ihsān* relatert til skapelsen
Når et menneske ter seg vakkert mot Guds skapninger, av den grunn alene at Herren skal være fornøyd. En konsentrerer seg om å være til fordel for andre og stiller opp når noen trenger en. Selv passer man på å ikke være til byrde for andre, og alt man har, er for Gud: Kunnskapen, eiendom, barn og livet blir alt brukt for Guds mennesker. Sin egen glede legger man til side, og ønsker om andres glede blir målet i livet.

Ihsān har to rang – høyere grad og lavere grad. Den høye graden er at man blir sin Herre hengiven fullt og helt, og alt det man gjør for Ham, gjør man på best mulig måte. Målet blir å presentere sine handlinger vakrest mulig for Gud. Denne rangen blir delt opp i to deler som vi har diskutert tidligere, *moshāhidah* og *morāqabah*.

Den lavere graden er at man i det minste klarer å være

god mot Guds skapnigner, man oppnår *ihsān* da også, men ikke like godt som *ihsāns* høyere grad.

***Ihsāns* belønning**

Den handlingen som vi kaller *ihsān*, er best likt av Gud, og Han belønner *ihsāns* utførere svært godt. Gud svarer *ihsān* med guddommelig vakkerhet, da handlingene som blir gjort, er vakre. Gud presiserer dette i Koranen:

هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ

«Bør da velvilje belønnes med noe annet enn velvilje?»^I

Gud sier tydelig i verset at er dere Meg lydige og viser godhet mot Mine mennesker, vil Jeg vise dere velvilje i livet deres og spesielt den tiden dere virkelig har behov for nåde.

De som tror og praktiserer, ble det lovet paradiset til, men det er paradiset lavere grader. De som er fullkomne i troen, ble lovet paradiset herligste del, men *ihsāns* folk blir lovet noe enda mer:

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ - لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا
الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ

«Og Gud inviterer til fredens hjem og rettleder den Han vil til den rette veien. For de som handlet velvillig, vakker (lønn venter dem), faktisk enda mer! Og mørke vil ikke legge seg over deres ansikt og ei heller fornedrelse. Disse er paradiset folk, de vil være i det for alltid.»^{II}

Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Paradiset folk kommer til å ha gått inn i paradiset og da vil Gud spørre dem: 'Ønsker dere noe mer enn dette?' Paradiset folk vil svare: 'Har ikke Du gjort våre ansikter skinnende, og har ikke Du ført oss inn i paradiset, og har ikke Du berget oss fra helvete (hva mer kan vi ønske oss)?' Gud vil løfte et slør (fra åsynet Sitt), og paradiset folk vil nyte et syn av Herren, og dette Guds syn vil være dem

^I Koranen 55:60.

^{II} Koranen 10:25–26.

mer kjær enn alt det de er blitt tildelt til nå^I.» Imam al-Qortobi skrev at å løfte sløret betyr: Alle hindringene som hindrer en i å se Gud vil bli fjernet, og paradiset folk vil se det prektige guddommelige lyset slik som det er, altså sløret er et slør for skapningene^{II}, sløret er ikke for Skaperen^{III IV}.

Denne spesielle gruppen av paradiset folk vil være de velvillige som har oppnådd åndelig fullkommenhet, og takket være sin innsats vil de foræres et syn av Herren sin.

Det sistnevnte fra Koranen (10:25–26) lærer oss at Gud har lovet de velvillige to ting: *al-ḥosnā* (det vakre) og *ziyādah* (زيادة – enda mer).

Al-ḥosnā blir tolket som Guds nærhets paradiset, og det er belønningen til dem som oppnår *ihsāns* andre grads rang. De som oppnår *ihsāns* høyere grad, blir lovet *ziyādah*. Paradiset er garantert for begge gruppene, de første blir lovet nærhet, mens de andre blir lovet mer enn det også. De vil ikke bare oppleve at Herren er svært nær, de vil faktisk få se Hans vakre åsyn, og den velsignelsen kan ikke veies eller forklares. Ingen kan forstå hvor stor velsignelse det er.

Imam Fakhr-od-dīn ar-Rāzi skrev i sin fortolkning: «Det som tolker disse to versene (10:25–26) best, er følgende fra Koranen:

وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ نَّاطِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاطِرَةٌ

'Flere ansikter vil på den dagen være strålende^V og vil se mot sin Herre^{VI, VII}. Det refereres til følgesvennene Abo Bakr, Ibno 'Abbās og Ibno Mas'ūd رضي الله عنهم når denne fortolkningen blir framlagt.^{VIII}

^I Alle velsignelsene som de har mottatt i paradiset, vil ikke ha noen betydning overfor et glimt av Guds herlige åsyn.

^{II} Skapningene kan ikke se Ham fordi sløret er for deres øyne.

^{III} Han er ikke skjult, derimot ligger sløret for skapningenes øyne.

^{IV} Tafsīr-ol-maḥhari, bind nr. 5, s. 324–325.

^V Av glede, vakkerhet og friskhet.

^{VI} De vil se Herrens skinnende stråleglans helt utilsørt.

^{VII} Koranen 75:22–23.

^{VIII} *Ihsān*, s. 45 (Tafsīr-ol-kabīr 17:76 [Fakhr-od-dīn ar-Rāzi]).

Utilslørt, som står i fotnote til sistnevnte vers, vil si: helt utildekket, det vil ikke være noe slør mellom Ham og Hans forelskede beundrere.

De lærde argumenterer for at dette er noe som vil skje, og de som besitter åndelig fullkommenhet, vil få oppleve et herlig syn av sin Herre:

- Følgesvennen Jarīr bin ‘Abdollāh al-Bajali رضى الله عنه berettet: «Vi satt i Guds sendebuds صلى الله عليه وسلم samling, plutselig fikk Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم øye på fullmånen og sa: 'Snart vil dere se Herren deres slik som dere ser denne fullmånen.'»
- Følgesvennen Zeyd bin Hārithah رضى الله عنه berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم pleide å be denne skuddbønnen: «Å, Gud! Jeg ber deg om et fredelig liv etter døden og fornøyelsen av å se et syn av Ditt herlige åsyn, og forær meg lidenskapen til å møte Deg!»

I det øyeblikket paradiset folk vil oppleve det herlige synets fornøyelse, vil de ikke engang se på noen annen velsignelse fra paradiset.

- Følgesvennen Jābir رضى الله عنه berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Paradisets folk vil være opptatt med å nyte velsignelsene som de vil bli skjenket, men overraskende vil de se et guddommelig lys skinne. De vil løfte hodet og se at Herren deres har henvendt Sin konsentrasjon til dem og sender Sin fredbringende hilsen over dem. Gud vil se på Sine tjenere, og Hans tjenere vil drukne til de grader i det herlige synet av Herrens skjønnhet at de ikke engang vil vurdere å røre på blikket for å se på paradiset velsignelse, helt til Gud vil legge storhetens slør over Seg^I, men Hans guddommelige lys og velsignelser vil bli igjen hos dem.»^{II}

^I Legge slør for skapningenes øyne.

^{II} Tafsīr-ol-mazhari, bind nr. 12, s. 142–143.

Er *taṣawwof* og *ihsān* det samme?

Begge disse er egentlig det samme, *ihsān* er en væremåte og handlinger som man utfører, og *taṣawwof* er dens kunnskap. *Taṣawwof* blir også kalt *solōk* (سلوك)¹ og den som vandrer på denne åndelige stien blir kalt *sālik* (سالك).

Ingen kunnskap hadde et eget navn på Hans Hellighets tid; profeten صلى الله عليه وسلم tolket og forklarte Koranen for følgesvennene, men det ble aldri kalt *tafsīr-ol-qor'ān*^{II}. Slik er det med *taṣawwof* også, det fikk navnet sitt i seinere tid. Til å begynne med var det mer kjent som *zohd*, *taqwā* og *tazkiyah*.

Det er ikke full enighet blant de lærde om ordet *taṣawwof*s rot. Vi diskuterte ordet *ṣōfis* rot tidligere, i utgangspunktet er dette ordet dannet av det samme, da det er læren om *ṣōfienes* livssyn. Vi kan se på noen meninger på nytt:

- *Aṣ-ṣōf* (الصّف) som står for ullklær. Hvis dette er ordets opprinnelse, vil det bety de som går med ullklær. Men dette er vi sterkt imot og nekter å akseptere dette mangelfulle utsagnet.
- *Aṣ-ṣafwa* (الصّفور) som betyr kjærlighet, vennskap og oppriktighet. Hvis dette er roten, betyr det den som har kuttet seg bort fra alt annet og hengitt seg fullstendig til Gud. Forholdet hans til Gud er det at han ikke bryr seg om belønning her eller i det kommende og er tilfreds så lenge Gud smiler til ham.
- En tolkning av *at-taṣawwof* (التصوّف) er at det betyr å være fullt og helt konsentrert mot en retning.
- *Aṣ-ṣafā'* (الصّفاء) betyr å være ren. Med det menes å være ren til de grader at Guds godhet gjenspeiles fra ens sjel.
- *Aṣ-ṣaff* (الصّف) betyr rekke eller sammenhengende rekke, som betegner en *ṣōfis* hjerte som er i første rad når det angår hans Herre.

¹ Vei: åndelig sti som en går på for å nå Gud.

^{II} تفسير القرآن – Koranens fortolkning.

Vi kan prøve å gi ordet en stamme, men det vil ikke være mulig, men det vi kan forstå, er at *taṣawwof* er et slikt vennskap til Gud som er grunnlagt på gjensidig velvilje og hjertelig forhold. Guds velvilje mot mennesket er at Han bønhører Sitt menneske og brer Sin nåde over ham, og menneskets velvilje er at han viser godhet mot Guds skapninger.

Den som vandrer på denne åndelige stien, gjør seg ren for all grådighet, både verdslige gleder og det hinsidiges. Hjertet hans blir rettet mot kjærlighet til Gud, og målet hans blir kun å tilfredsstillte Herren sin gjennom bønn og andre gode handlinger. Dette vennskapet er et vennskap som ikke legger vekt på vederlag, og det eneste begge partene har til hensikt er å gjøre hverandre tilfredse. Det finnes ikke bedre ord enn følgende for å tydeliggjøre vennskapet:

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ

«Gud er tilfreds med dem, og de er tilfreds med Ham!»¹

Ṣōfiene sier at hvis vi deler opp ordet *taṣawwof* og ser på en og en bokstav, vil vi se at hver bokstav representerer tre ord:

a) *Tā'* (ت):

- *Tark* (ترك – oppgivelse): å gi slipp på eller det å gi opp verdslige materielle nytelser, gleder, eiendom, vaner og begjær. Det vil si å leve et liv uten moralsk forfall, altså å rette seg etter Guds lov og *sonnah*.
- *Taubah* (توبة – vende om i anger): å vende om i anger på den måten at man forlater fullstendig sitt begjær og ser ned på det og retter sin fulle konsentrasjon mot Herren. Dette er å trekke seg bort fra sine synder ved å love å ikke synde mer og bli Gud hengiven med et gledefyllt hjerte.
- *Taqwā* (تقوى – gudfryktighet): å frykte Gud ved å få fram sitt beste, slik at man forsvarer seg fra

¹ Koranen 5:119.

synd og får fram sine beste moralske verdifulle egenskaper ved å bevare seg fra urenheter.

b) *Ṣād* (ص):

- *Ṣabr* (صبر – tålmodighet): å bli tålmodig på den åndelige stiens prøvelser og mesterlig overbærende.
- *Ṣidq* (صدق – ærlighet): en ærlighet bygd på oppriktighet og lojalitet til Herren, det vil si at den troende trykker plikttroskapet sitt godt til brystet og opptrer lovlydig ifølge Herrens lov. Være stø på føttene og ha en oppriktig intensjon når det gjelder både det man sier og handler.
- *Ṣafā'* (صفاء – renhet): den som har klart å oppnå et rent og flekkfritt hjerte ved å vie seg til renheten, og hans indre er blitt lysende og ytre skinnende, takket være hans evige kamp mot villfarelsen for å holde den unna sitt hjerte.

c) *Wāu* (و):

- *Wafā'* (وفاء – å oppfylle noe): å oppfylle løftet sitt til Gud og alle Hans skapninger ved å ikke overtre loven Hans og tilbe Ham på den måten Han har rett til å bli tilbedt. Fra en *ṣōfis* synsvinkel: ofre seg fullstendig for Herren sin uten å be om noe som vederlag og lønn.
- *Wodd* (ود – kjærlighet): den hjertelige og hengivne følelsen som knytter tjeneren med Sin Herre, og det forholdet som ingen ende har og er bygd på gjensidig hjertevarme.
- *Wird* (ورد – vane): å komme Herren i hu hele tiden ifølge en målrettet vane.

d) *Fā'* (ف):

- *Faqr* (فقر – fattigdom): gjøre seg fri for sitt begjær og alt utenom Gud ved å oppnå

erkjennelsesevnen, for det sies: «Den fattige er ikke den hvis hender er tomme for forsyn, derimot er han den hvis indre er tomt for begjær.»¹

- *Fard* (فرد – én, en eneste, unik): ved å kutte bort alt som hindrer en fra å nå Guds nærhet og henvende seg til sannheten alene, å kaste av seg egoismens og begjærets åk og tilhøre og tilbe kun én Herre.
- *Fanā'* (فناء – utslettelse): å utslette seg selv ved å la Guds stråleglans skinne i hjertet, derved rense bort all urenheter fra hjertet og erstatte det med Herrens skinnende ord og bli ett med sannheten for alltid.

***An-niyyah* (النِّيَّة – intensjonen)**

An-niyyah – det sies: *nawayā-sh-shey'* (نوى الشيء), *yanwī-hi*

(ينويه): Å streve etter noe, reise for (å oppnå) noe, intendere noe eller ha noe til hensikt i hjertet, bestemme seg for noe helt og holdent og være konsentrert og fokusert om det fra hjertet. Ibno Fāris sa at dette ordet har to grunnbetydninger:

1. Å streve, reise for (å oppnå) noe, eller bestemme seg for noe
2. En tings frø eller kjerne

En annen betydning er den retningen man reiser mot (for å oppnå noe). Det man bestemmer seg for fra hjertets dypeste bunn. Noen mener at dette ordet står for det hjertet bestemmer seg for (når det strever for å) erverve seg det nyttfulle og bevare seg fra det skadelige.^{II}

An-niyyah: å gå til det mennesket anser som fordelaktig, intendere, hjertelig hensikt, et behov, det sies: «*Lī fī beyti*

^I Kashf-ol-mahjōb, s. 95.

^{II} Loghāt-ol-Qor'ān, s. 1677.

folāninn niyyah (لى في بيت فلان نيّة) – Mitt behov befinner seg i den personens hus)!»^I

Når vi diskuterer dette ordet, er kjerne og frø en svært interessant betydning fordi kjerne eller frø er det som er opphavet eller den innerste delen av en ting. Det er slik menneskenes handlingssystem fungerer, først dannes det en intensjon dypt inne i hjertet, så videreføres den til hjernen som fordeler dens oppgaver videre til kroppen, deretter utfører kroppens enkelte del den oppgaven den har fått. Handlinger uten intensjon blir ansett som meningsløse, og meningsløse handlinger blir betraktet som galskap av menneskene. *Niyyah* er en viktig del av vår tro og våre handlinger, hvis ikke den er oppriktig, da er ikke troen vår og handlingene våre oppriktige. Ordet viser oss tydelig at det vi bestemmer oss for inni oss, er noe vi strever etter og er villig til å foreta en lang og problemfylt reise for å oppnå. Konsentrasjonen vår faller ikke fra målet vårt, for vi vet at det vi anstrenger oss for, er behovet vårt, og det er nyttig for oss og bevarer oss fra det skadelige, og det er kun det som kan gi oss den sjeleroen vi er ute etter å nå.

En intensjon er det man tenker før man skal til å utføre en handling, og en intensjon har, som alt annet, en god side og en dårlig side ved seg. Var tanken bak det hele god, så er handlingen som regel også god, og hvis motsatt, så ender det alltid opp med at det går dårlig.

Enhver handling er basert på en intensjon, hvis ikke den er det, kan den som nevnt bli klassifisert som galskap.

‘Alqamah bin Waqqāṣ al-Leythi sa: «Jeg hørte ‘Omar bin al-Khaṭṭāb رضي الله عنه tale på prekestolen, og han sa: 'Jeg hørte Guds sendebud صلى الله عليه وسلم si: 'Alle handlinger er basert på intensjonene (bak dem), enhver person vil få det han hadde til hensikt. Når en utvandrer for å fortjene verdslige goder eller for å ekte en kvinne, er utvandringen det han utvandret for!^{II}»^{III}

Denne beretningen gjør det klart for oss at det er

^I Al-Monjid, s. 952.

^{II} Belønningen hans er det han ga seg av sted for.

^{III} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri: kitāb-ol-waḥyi, ḥadīth nr. 1.

hensikten som teller mest. Handlingens godtakelse i Guds øyne er også basert på intensjonen. Hvis et menneske tenker å gjøre noe godt, men aldri får fullført det, teller det som en god gjerning hos Gud, for det mennesket strevde i hvert fall for den gode saken. Mens hvis en person tenker på å gjøre noe galt, men aldri får fullført det, vil ikke det bli oppført som en dårlig gjerning i den personens regnskap –, det er Guds nåde som ikke kan oppmåles. Gud sier i Koranen:

وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا

«Den som vil ha jordelivets belønning, gir Vi ham av den (lønnen). Og den som vil ha det hinsidiges belønning, gir Vi ham av den (lønnen).»^I

Sammenligner vi verset fra Koranen og den sistnevnte *ḥadīth*, vil vi finne en klargjøring: Å utvandre for verdslige goder – uten tvil var utvandringen en god sak, men intensjonen bak den var verdslige goder. Guds velvilje er altomfattende og Han gir Sine mennesker uansett hva. Mennesket utvandret (gjorde en innsats), men hensikten hans var verdslige goder – da vil Gud belønne ham her i denne verden, hvor mennesket vil oppleve profitt og vinning. Den som gjør en innsats for Gud og Gud alene uten å ha noen baktanke, og det eneste han ønsker seg er et glimt av sin Herres stråleglans – den personen blir elevert av Gud til høyere grader enn andre både i denne verden og i den hinsidige. Vi må vite at intensjonen til en troende er mer verdt enn handlingen hans fordi noen ganger kan intensjonen vekke en slik vilje som klarer å overvinne handlingens vaner.

Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: «En troendes intensjon er bedre enn hans handling, og en hyklers handling er bedre enn hans intensjon, og enhver handler ifølge sin intensjon. Derfor, når en troende enn handler (godt), så skaper det lys i hans hjerte.»^{II}

Disse ordene er tankevekkende for alle mennesker hvis våre handlinger er basert på slike tanker som at folk skal se meg når jeg gjør dette og de vil opphøye meg deretter. Eller man gjør gode handlinger, men gjør det for seg selv eller for folk og Gud

^I Koranen 3:145.

^{II} Ihsān, s. 50 (Majma-ʿoz-zawāʿid 1:61 [ʿAli bin Abo Bakr Heytami]).

ikke er med i bildet, slike handlinger kan til og med bli til problemer i det kommende livet.

Det de troende bør gjøre, er å satse fullt og helt for å oppnå en slik intensjonsvane før handlinger som kun er rettet mot Gud og sendebudet صلی اللہ علیہ وسلم Hans. Koranen sier:

وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالَمِ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

«Og si: 'Handle! Snart vil Gud og sendebudet Hans og de troende se handlingene deres. Og snart vil dere bli brakt tilbake til Allviteren om det usette og det synlige, så vil Han underrette dere om alt det dere pleide å utføre!'»¹

Alle vers i Koranen er påminnere om et eller annet, dette verset er spesielt rettet mot intensjonen. Det sier: Vit at alle handlinger dere utfører, blir sett av Gud og sendebudet صلی اللہ علیہ وسلم Hans. Den som klarer å forankre det i tankene sine, vil av seg selv ha en våken samvittighet som vil reagere før enhver handling. Den vil få vedkommende til å tenke på hva, hvorfor og hvordan, før handlingen utføres, noe som kan redde en fra mange umoralske handlinger. Det er akkurat som en soldat som vet at kommandøren hans ser på hva han gjør, eller en elev som vet at læreren følger med i klasserommet på hvem som lager oppstyr, eller foreldre som vet hvem av barna som er rampete og hvem som er snille.

Hvis intensjonens konsentrasjon blir rettet mot at Gud den Allmektige ikke er uoppmerksom, vil det av seg selv være noe enklere for en å unngå dårlige handlinger. Den gode intensjonen er *taṣawwof*s første krav, og den er basert på Guds tilfredshet. Guds tilfredshet er det største et menneske kan oppnå, ingen eiendom eller noen verdisak kan erstatte denne oppnåelsen, verken i dette livet eller i det kommende. Koranen sier:

تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا

«Du ser dem foroverbøyd (i bønn) og knele med ansiktet mot

¹ Koranen 9:105.

jorden, og de søker Guds velvilje og (Hans) tilfredshet.»^I

Tarā-hom rokka 'ann sojjadann (تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا) – Du ser dem foroverbøyd [i bønn] og knele med ansiktet mot jorden ...) vil si: De er stadig opptatt med å be, derfor er de som regel foroverbøyd (i bønn) eller kneler med ansiktet mot jorden, og vit at bønnen er den troendes oppstigningsreise. *Faḍla-m-min-Allāh* (فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ) – Guds velvilje), (de ønsker seg) paradiset fra Gud og et herlig syn av Ham.^{II}

Tarā-hom rokka 'ann sojjadann (تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا) – Du ser dem foroverbøyd [i bønn] og knele med ansiktet mot jorden ...) opplyser oss at de ber svært ofte. *Faḍla-m-min-Allāh* (فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ) – Guds velvilje) vil si: De søker paradiset og Gud den aller mest Høytstående tilfredshet.^{III}

De står i bønn om natten og dagen, både foroverbøyd og knelende med ansiktet mot jorden; hva er meningen med alle disse handlingene deres, hva er det de egentlig ønsker (hva er deres intensjon)? Det blir fortalt i verset at de har børstet bort alt som inneholder verden og bånd til verden, som støv. De ønsker seg kun sin sjenerøse Herres velvilje og håper på Hans tilfredshet, utover dette bryr de seg ikke om noe annet, og heller ikke har de noe ønske eller trang. Tenk nå selv, de hvis ønsker og håp blir samlet under ett punkt (lengsel), kan det være noen gruppe som er mer ren og velsignet enn en slik gruppe? Og kan man måle slike folks (*sōfienes*) storhet?^{IV}

Videre blir det sagt i Koranen:

وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
وَمَسَاكِينَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

«Gud har lovet de troende menn og de troende kvinner hager som det flyter elver under, de vil være i dem for all tid, og (Han

^I Koranen 48:29.

^{II} Tafsīr-ol-maḥhari, bind nr. 10, s. 375.

^{III} Al-Jāmi'o li-aḥkām-il-Qor'ān, del 19, s. 341.

^{IV} Ziā-'ol-Qor'ān, bind nr. 4, s. 569.

har lovet dem) rene boliger i Edens hager, men Guds tilfredshet er større enn alt! Dette er den mest fornemme seieren!»^I

Imam al-Qorṭobi fortolker ordene «Men Guds tilfredshet er større enn alt!» ved å si: «Det betyr at den er større enn alt det andre^{II} og det (å oppnå Guds tilfredshet) er: 'Den mest fornemme suksessen!'»^{III}

Det som er verdt å legge merke til, er at paradiset er et slikt sted hvor ethvert ønske vil bli oppfylt uansett hva man måtte ønske. Men det imam al-Qorṭobi lærer oss, er at Guds tilfredshet er større enn alle ønskers oppfyllelse, og den er mer betydelig enn alt håp og alle behov.

Gud oppfordrer Sine mennesker til å søke etter det beste som eksisterer, verset 9:72 gjør det soleklart for oss at alt det andre Gud har å tilby, er svært godt og herlig å oppnå, men tilfredsheten Hans er noe helt unikt, og den som oppnår den, har i sannhet oppnådd livets mål.

Disse ordene til en poet gjør versets betydning enda klarere:

«Du som mitt hjertes begjær (forelskelse) er, hvis Du blir tilfreds med meg, så ser jeg alt i universet smile til meg!»^{IV}

Det er berettet av følgesvennen Abo Sa'īd al-Khodri رضى الله عنه at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Gud vil si til paradiset beboere: 'Å, paradiset folk!', og paradiset beboere vil svare: 'Å, Herren vår, til stede er vi for å tjene Deg!' Gud vil si: 'Er dere glade (fornøyde)?' De vil svare: 'Hvilken grunn kan vel vi ha til å være ufornöyde, Du har jo forært oss alt det som Du aldri har gitt noen andre^V!' Gud vil si: 'Jeg har gitt dere noe enda større enn alt det (dere viser takknemlighet for).' De vil spørre: 'Hva er det?' Gud vil si: 'Jeg nedsender Min tilfredshet over dere (til enhver tid) og Jeg vil aldri bli utilfreds med dere!'»^{VI}

Gud er dette universets Herre, og Han er uavhengig av

^I Koranen 9:72.

^{II} Alle de velsignelsene som er nevnt tidligere i verset, slik som: hager som det flyter elver under og rene boliger i Edens hager.

^{III} Al-Jāmi'o li-ahkām-il-Qor'ān, del 10, s. 300.

^{IV} Ziā-'ol-Qor'ān, bind nr. 2, s. 232.

^V Engler og andre mennesker, helvetes beboere.

^{VI} Tafsīr-ol-Mazhari, bind nr. 5, s. 238.

alt, og alle skapningene er avhengige av Ham. Han sier selv i det sistnevnte verset (9:72) at det er Hans tilfredshet som er det største som eksisterer av Hans gaver.

Ser vi på vers 48:29 og setter det sammen med vers 9:72, forstår vi at mennesket er skapt for å tjene Herren og være Hans underdanige tjener ved å bøye seg for loven Hans og knele med ansiktet mot jorden for å oppnå tilgivelsen Hans. Men aller viktigst: rette sin sterkeste konsentrasjon mot Hans tilfredshet. Med andre ord, gjøre det Han vil, og avholde seg fra det Han vil at vi ikke skal gjøre.

Hvordan oppnå Guds tilfredshet?

Shaykh-ol-islam Tahir-ol-Qadri tar oss med dypere inn i emnet «Guds tilfredshet» ved å lære oss hvordan man oppnår den, han sier: «Den største skatten eller rikdommen et menneske kan erverve seg, er Guds tilfredshet, og for å oppnå denne rikdommen må en person være villig til å ofre verdifulle eiendeler som livet, eiendom, æren og sitt gode rykte, først da oppnår man suksessen av å ha oppnådd Guds tilfredshet.»^I Det er tre ting som et menneske må ofre for Herren sin for å kunne oppnå Hans tilfredshet:

a) Livet

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ

«Og blant menneskeheten finnes det slike som selger (ofrer) livet sitt for å oppnå Guds tilfredshet.»^{II}

Å ofre livet betyr ikke å sette en bombe på seg og sprengte uskyldige mennesker. Det innebærer en dypere mening, slik som å ofre fritiden sin og satse den for Guds sak. Eller det kan bety alt det et menneske gjør for å tilfredsstille Gud ved gode handlinger. Med ordet ofre vil det da si at det mennesket hele tiden er motivert til å gjøre noe for Guds sak. Han arbeider eller studerer lik alle andre mennesker, men samtidig engasjerer han seg

^I Ihsān, s. 53.

^{II} Koranen 2:207.

for Guds sak, ved å enten arbeide i en moské eller ved å tjene Herren på en annen måte, helt frivillig. For en muslims livskamp er å kjempe mot ondskaper i verden. Livskampen hans er å vekke troen i andres hjerte ved å vinne dem med profetens صلى الله عليه وسلم væremåte, og livskampen hans er å spre ordet med kunnskap. Det er lett å spre seg i filler og avslutte et liv sånn uten videre, men det krever en langt sterkere og større mann for å leve i samfunnet og kjempe for målet sitt.

Ser vi på grunnen til hvorfor verset 2:207 ble nedsendt, vil vi forstå hva å selge eller ofre livet vil bety i denne sammenhengen: En følgesvenn ved navnet Şoheyb رضى الله عنه vokste opp blant romerne og ble kjøpt av Bani Kalb, som hentet ham inn til Mekka som slave. Han konverterte til islam sammen med følgesvennen 'Ammār bin Yāsir رضى الله عنه. Han ble kjøpt opp av en godhjertet person og satt fri. Da han bestemte seg for å utvandre fra Mekka, begynte de vantrø å si: «Du som kom til oss som en trengende person og i dag har du tjent penger og samlet dem opp, fått ære i samfunnet og nå skal du ta dem med deg! Nei, ved Gud, det kan ikke la seg gjøre!». Men Şoheyb رضى الله عنه var ikke interessert i pengene, han sa: «Qoraysh! Dere vet at jeg er den beste bueskytteren blant dere, jeg sverger ved Gud, så lenge jeg har piler, skal jeg ikke la noen av dere nærme dere meg! Tar de slutt, så har jeg et sverd som jeg vil bekjempe dere med! Men hvis dere får penger, kommer dere til å la meg gå i fred?». De vantrø solgte seg for Şoheybs رضى الله عنه penger, og Şoheyb رضى الله عنه kjøpte sin mesters صلى الله عليه وسلم nærvær for alt han eide. Han reiste av gårde og nådde profeten رضى الله عنه hjemme hos Kolthōm bin al-Hadm رضى الله عنه.^I

Da følgesvennen Şoheyb رضى الله عنه nådde fram, kom engelen Gabriel عليه السلام ned med dette verset (2:207).^{II}

^I Siyar-oş-şahābah, bind nr. 2, s. 371 (Ibno Sa'd bind nr. 1, del 6, s. 162).

^{II} Al-Jāmi'o li-aḥkām-il-Qor'an, del 3, s. 389.

b) Eiendom

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ

«Og de som avser sin eiendom for å oppnå Guds tilfredshet, er som ...»^I

Her blir folk som avser for Guds sak for å hjelpe andre, kalt Guds tilfredshets søkere, de er ikke fysisk relatert til dem de avser til, og det eneste forholdet de har, er at de er deres brødre og søstre i troen eller at de er nødlidende mennesker som trenger hjelp. Videre så avser de alltid når de hører at noen fører en god sak for Gud. De er fromme og avser og gir uten å skryte og lar heller ikke andre oppdage det fordi de vet at deres ofringer er mellom dem og Herren deres, og ikke verden. Når de gir og avser på denne måten, kommer de seg nærmere sin Herre, og Gud bryr seg heller ikke om en har lite å avse, men Han ser på Sin tjeners intensjon.

c) Ære og sitt gode rykte

وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ

«Og aldri vil de frykte noen kritikkers kritikk!»^{II}

Den troendes mot blir omtalt, han velger ikke å gi seg i sin kamp bare på grunn av at han møter litt kritikk på veien eller blir kritisert for alt han gjør. Enhver som jobber for Gud, opplever dette, enten blir de kritisert, gjort narr av eller opplever andre nedverdiggende belastninger. Men det hindrer ikke den som er interessert i å oppnå Guds tilfredshet, for han satser videre for å oppnå Guds velbehag. Profetens صلى الله عليه وسلم liv er det største eksemplet noensinne. Den troende må akseptere dette for Guds sak for å komme Ham nær, og vi ser at helgenene gikk i profetens صلى الله عليه وسلم spor og viste at den ubehageligheten som de blir utsatt for i hele denne affæren, faktisk blir til oppglødningsmiddelet for deres indre drivkraft.

^I Koranen 2:265.

^{II} Koranen 5:54.

Hva er *taṣawwof*s grunnleggende krav?

Det er fem grunnleggende krav i *taṣawwof*, og uten å anstrenge for å mestre disse kravene kan man ikke sette foten på *taṣawwof*s sti. Kravene er:

- a) Kunnskap og etterleve sannheten
Det første som er veldig viktig for en som ønsker å følge *ṣūfienes* lære, er å oppnå kunnskapen om Koranen og *ḥadīth*. Deretter satse alt for å etterleve profetens *ṣalī ḥi ʿalayh wa-salam* lære. Den øverste graden innenfor *taṣawwof* er kunnskap, og det er avgjørende at læren er basert på *sharīʿah*. Derfor er troen og handlingene basert på *sharīʿah* livsviktig innenfor *taṣawwof*, slike handlinger berger en fra Guds vrede. Koranen nevner som regel troen og rettskafne handlinger sammen, slik som:

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

«Unntatt de som antar troen og handler rettskaffent.»^I

Koranens ord påpeker viktigheten av å være troende før alt annet, og det er derfor Koranen har valgt denne rekkefølgen, altså å nevne troen først. Derpå blir handlinger nevnt, men ikke hvilke som helst handlinger, det er rettskafne og fromme handlinger som blir nevnt. Derfor kan det sies at troen er kunnskapen og handlingene er Guds adlydelse.

For å kunne praktisere må man ha kunnskapen på plass. Følgesvennen Anas bin Mālik *رضي الله عنه* berettet at Guds sendebud *ṣalī ḥi ʿalayh wa-salam* sa: «Å oppnå kunnskap er pålagt enhver muslim!»^{II}

Hans Nådes *ṣalī ḥi ʿalayh wa-salam* ord gjør det tydelig for oss at uten kunnskap er det svært vanskelig å være en muslim. Det er ingen lett sak å kunne oppnå Guds nærhet uten å vite hva man søker, og for å få denne vitenen av Guds nærhet, er det viktig å oppnå kunnskap om Gud

^I Koranen 103:3.

^{II} Sonan Ibno Mājah: kitāb fi-l-īmān, bāb faḍli-l-ʿolamāʾ wa-l-haththi ʿala ṭalabi-l-ʿilm, ḥadīth nr. 224.

først. Kunnskap og handlinger er svært viktig, men fortsatt er det enkelte som gir kunnskap fortrinn framfor handlinger, men det er feil ifølge de lærde.

Dāta Ganj Bakhsh skrev i sitt mesterverk: «De som gir kunnskap eller handlinger høyere rang enn den andre, tar feil. Sannheten er at ingen av dem kan få høyere rang enn den andre fordi kunnskap er verdiløs uten handling og handling uten kunnskap er mangelfull. For handlingen er en virkelig handling først når kunnskapen er handlingens årsak. Den som handler vet, takket være kunnskapen, om han vil oppnå belønning eller høyere rang ved handlingen. Hvis vi tar bønningen som et eksempel, er det ikke mulig å vite om dens gyldighet før tilbederen kjenner reglene for renhet (for tilbederen og stedet). Før man vet om vannet man renser seg med er rent, kan ikke den personens *wodō* være gyldig. Har man ikke kunnskap om bønnenretningen og hva intensjonen for bønningen skal være basert på, eller kunnskap om bønnens søyler, hvordan kan den bønningen være gyldig eller godtatt da? Det vil da si at handlingen står kunnskapen svært nær, og kunnskap kan ikke atskilles fra handlingen. Sannheten er at kunnskapens eksistens uten handling og handlingens eksistens uten kunnskap er verdiløs!»¹

Kunnskapen er delt i to grupper:

1. Fordelaktig kunnskap

Dette er en slik kunnskap som er til nytte for en, og det er ikke nok å bare vite om den, men en må også handle basert på den, slik at en oppnår Guds tilfredshet. Denne kunnskapen er nøkkelen til Guds nærhet, og ved den blir hjertet fylt med Hans guddommelige lys.

Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: «Den som tar til seg kunnskap, men ikke oppnår Guds tilfredshet ved den, og ikke lærer den bort, unntatt for å oppnå ære i verdens øyne, vil ikke

¹ *Kashf-ol-mahjōb, s. 34.

engang kunne lukte paradisetts duft på oppstandelsens dag!»¹

Denne kunnskapen har tre former:

- Kunnskap fra Gud: slik som *sharī'ah*-læren, som er basert på Koranen som er Guds ord og Guds sendebuds *صلى الله عليه وسلم* praksis.
- Kunnskap med Gud: slik kunnskap som man oppnår ved å leve i Guds velviljes skygge. Med andre ord i veiledning av en veileder som fører en nærmere Gud. Denne kunnskapen får en til å oppnå en herlig rang som gjør en til helgen.
- Kunnskapen om Gud: Dette er kunnskapen som man oppnår etter å ha nådd den graden som en helgen besitter. På dette trinnet av rangstigen sitter ikke vanlige helgener, her sitter de høyerestående helgener som mestrer *sharī'ah*, *ṭarīqah* og *ḥaqīqah*. De klarer å oppnå *ma'rifah* ved å følge i Hans Høyhets *صلى الله عليه وسلم* fotspor.

2. Ikke fordelaktig kunnskap (åndelig)

Kunnskap som kan bestå av hva som helst, men ikke er til gode for en åndelig, fordi generelt er kunnskap nyttig uansett hva det skulle være om, men det er ikke all kunnskap som er til nytte for en når det gjelder det åndelige. Det er den kunnskapen som ikke fører en nær sin Herre, det er greit å vite om den, men hjertet fylles ikke av lys.

Profeten *صلى الله عليه وسلم* ba følgende til Gud om den kunnskapen: «Gud, jeg søker vern hos

¹ Ihsān, s. 58 (Sonan Abo Dāwōd: kitāb-ol-'ilm 620:3661).

deg mot slik kunnskap som ikke er til nytte!»¹

- b) Opplæring eller bli veiledet av en veileder
Det er absolutt nødvendig å ha en åndelig leder, dette ordtaket poengterer det nokså godt og treffende: «Uten olje lyser ikke lampen, uten vann blomstrer ikke blomsten og uten en veileder finner du aldri veien!»
- c) Kjempe mot det indre og det fysiske
En skal alltid ta opp kampen mot sitt indre (indre egoisme og begjær), noen gjør det hardere enn andre. Men for å overvinne det indre er det noen punkter som er blitt framlagt av de lærde: sove lite, spise lite, snakke lite og ha minst mulig å gjøre med verden.
- d) Prise og tilbe Gud rikelig
Prise Gud til enhver tid, ha savnet av Gud i hjertet sitt, tenke og konsentrere seg under enhver handling som blir utført om det behager Herren eller ikke. Å tilbe Gud er et veldig viktig punkt som blir framlagt av de lærde; utenom de pålagte tidebønnene er det viktig å be overskytende til Gud. Tidebønnen er i sannhet hovedveien til Guds velbehag.
- e) *Morāqabah* (meditering) og *tafakkor* (تفكير – grundig fundering)
Begge disse ordene står for å gå dypt inn i seg selv og søke etter Guds tilstedeværelse rundt seg og inni seg. Vår tro er at vi mener Gud befinner seg overalt, til og med inni oss. Med dette vil det si at Hans nærhet, kjærlighet, makt og kunnskap om Ham befinner seg inni oss og rundt oss. Det gjelder for oss å bli kjent med disse egenskapene Hans som vi føler og kjenner Ham gjennom. Ved å finne Ham inni seg blir man ett med Ham ved å være Hans underdanige tjener, og Han forblir

¹ Ihsān, s. 59 (Sonan Ibno Mājah: kitāb-ol-‘ilm 52:250).

Herren slik som Han alltid har vært. Igjen må det understrekes strengt og sterkt, slik at de som har for vane å misforstå ikke skal misforstå, når man sier at man blir ett med Gud, betyr ikke det at man blir fysisk ett med Ham. Tvert imot! Man blir ett med Ham åndelig på den måten at man blir knyttet til Ham og oppnår Hans nærhet som gjør at man blir til Hans hjertevenn.

Meditere betyr: finne den indre roen, la sjelen bli ett med Guds nærhet, for uten å oppleve denne roen eller dette søket som man gjør i hjertet, kan man ikke oppnå Guds nærvær. Den som mediterer, lar sjelen sin svømme dypt i kunnskapens hav som ligger i hjertet, for hjertet er den delen av kroppen som er knyttet direkte til ens mål, og målet i livet er å oppnå Guds tilfredshet. Etter denne dype turen i sitt hjerte ved sjelens sans når man erkjennelsen, og det er å vite at Han er nærmest, den Allseende, den Allvitende og den Allmektige. Meningen med det er å tenke etter, se dypt inn i seg selv, og en vil finne at Gud befinner seg inni en og ikke er En som er fraværende og uoppmerksom.

Vi kan se litt på ordene *morāqabah* og *tafakkor*, slik at vi forstår dem bedre:

Morāqabah betyr å konsentrere seg om noe eller tenke dypt på noe. Ordet stammer fra *raqīb* (رقيب) og er en handling som blir utført av hjertet.^I

Ar-raqīb er et av Guds navn, Koranen sier:

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

«Sannelig, Gud vokter dere!»^{II}

Raqīb betyr: *Ḥafīẓ* (حفيظ) – vaktson, påpasselig) ifølge Ibno ‘Abbās رضي الله عنه og Mojāhid, og ifølge Ibno Zeyd betyr det: Allvitende.^{III}

Raqaba (رقيب), *yarqob* (يرقب) betyr: å vente, passe

^I Ihsān, s. 85.

^{II} Koranen 4:1.

^{III} Al-Jāmi‘o li-aḥkām-il-Qor’ān, del 6, s. 17.

på, være vaktsom, ta hensyn. *Yata-raqqabo* (يترقب) betyr det samme, men på grunn av sin skriveform vil det bety: å vente (søke, kjempe for å oppnå) på noe ved en gjentagende og kontinuerlig anstrengelse og strev og vokte noe. I *Tāj-ol-'arōs* er ordet blitt tolket som å forvente noe og vente på noe. *Ar-raqīb* betyr: den som vokter noe eller passer på noe, og den som venter på noe. Ibno Fāris sa at ordets grunnbetydning er å stå (vaktsomt) for å ta seg av noe (sørge for noe).^I

Relatert til mennesker vil det si å passe på sine tanker, slik at dårlige vaners tanker holder seg på avstand fra en. *Morāqabah* betyr: å være kun konsentrert om Guds tilfredshet, det at man legger fra seg alt sitt eget personlige begjær, slik at den åndelige verden har mer å si for en slik person, og det som er tilslørt i denne verden, begynner å bli avslørt.

Ser vi på Hans Hellighets *صلی الله علیه وسلم* liv, finner vi at *morāqabah* og *tafakkor* var en viktig del av Hans Nådes *صلی الله علیه وسلم* liv også.

De troendes mor 'Ā'ishah *رضی الله عنها* meddelte: «De første åpenbaringene som ble åpenbart for Guds sendebud *صلی الله علیه وسلم* kom i form av gode drømmer, når Hans Nåde *صلی الله علیه وسلم* enn så en drøm ble den synliggjort (det hendte) som morgenlyset. Så begynte Hans Hellighet *صلی الله علیه وسلم* å like å være alene og begynte å tilbringe tid i hulen Hira. Der kunne Hans Hellighet *صلی الله علیه وسلم* tilbringe flere netter i tilbedelse, helt til tanken om å gå hjem til familien pleide å slå Hans Høyhet *صلی الله علیه وسلم*. Hans Nåde *صلی الله علیه وسلم* tok med seg mat og drikke, (når det tok slutt) kom Hans Hellighet *صلی الله علیه وسلم* tilbake til Khadījah og tok med seg (ny) niste. Slik fortsatte det, til en dag da sannhetens (åpenbaring) kom til Hans Nåde *صلی الله علیه وسلم* mens Hans Hellighet *صلی الله علیه وسلم* var i hulen Hira.»^{II}

De lærde legger vekt på at tilbedelsen i hulen

^I Loghāt-ol-Qor'ān, s. 771–772.

^{II} Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri: kitāb-ol-waḥyi, ḥadīth nr. 3.

Hira var *morāqabah* og *tafakkor*, for på denne tiden hadde ikke tidebønnene blitt pålagt. Vi ser i denne sistnevnte beretningen at profeten Mohammad صلى الله عليه وسلم likte å trekke seg tilbake og komme profeten Abrahams عليه السلام Herre i hu. Vi forstår at Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم ble mer og mer aleneværende i hulen Hira da tiden for profetskapets offentliggjørelse nærmet seg.

Målet med *morāqabah* og *tafakkor* er å bli forankret i troen og få dette lagt på hjertet og hjernen:

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

«Og alltid ha i minnet! Ingen er tilbedelsesverdig unntatt Gud!»^I

Gud sier til Sin sjenerøse elskede صلى الله عليه وسلم at ha alltid i minne den fullkomne erkjennelsesevnen du har fått om Guds Enhet.

De lærde sier at Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم ikke fikk kunnskapen om Guds Enhet gjennom dette verset – og det er ingen tvil om det –, derimot har Hans Nåde صلى الله عليه وسلم hatt denne kunnskapen fra dag én. Derfor betyr ordet *i'lam* (إعلم – vit) her *othbot* (أثبت – forankre), altså vær du forankret og fast i den vitenen. Men noen enda større lærde har sagt at Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم var forankret og fast i denne trosverbevisningen fra før av, derfor betyr *fa'lam* (فاعلم) her å alltid ha den sannheten i minnet.^{II}

Oversettelsen er gjort ifølge denne tolkningen, dette var versets betydning relatert til profeten صلى الله عليه وسلم. Når det gjelder tilhengerne, betyr det å få lagt dette på deres hjerte og hjerne og aldri få det ut av tankene noen gang, bli fullt forvisset over: Gud er Én og tilbe aldri noen andre! Det som også er viktig å påpeke her, er at Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم ble tildelt profetskapet, men det var ikke takket være Hans Nades صلى الله عليه وسلم alenestunder med Gud i hulen Hira og all den

^I Koranen 47:19.

^{II} Ziā-'ol-Qor'an, bind nr. 4, s. 514.

tiden som ble tilbrakt i tilbedelse. Nei, faktisk var Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم allerede utvalgt som en profet ifølge Guds plan, helt siden Han valgte å bli Skaperen av alt. Derfor er det viktig å vite at profetskapet ble tildelt til den Gud utvalgte for profetskapet, ingen kan oppnå profetskapet i form av noen anstrengelse eller strev.

Tafakkor (grundig fundering) – *fakara* (فكر), *fikrann* (فكر), *fakrann* (فكر), *fakkara* (فكر), *afkara* (أفكر), *ta-fakkara* (تفكر): tenke, være fordypet i tanker, tenke godt etter, meditere.^I

Ifølge imam Rāghib al-Iṣfahāni kan vi kun fordype oss i tanker om de tingene som hjertet klarer å meditere om og forestille seg. Det man ikke klarer å forestille seg, kan man ikke fundere grundig over, derfor sies det: *ta-fakkarō fi āla 'i-llāh wa lā ta-fakkarō fi-llāh* (تفكروا في آلاء الله ولا تفكروا في الله) – Funder grundig over Guds skaperverk, men funder ikke grundig over Guds Vesen [utseeende, hva Han er, hvor Han kom fra]), for et menneskes hjerne har ikke den kapasiteten at det kan forestille seg Guds Vesen.^{II}

Fakara (فكر), *afkara* (أفكر), *fakkara* (فكر), *ta-fakkara fi h* (تفكر فيه): Å tenke med all ro og konsentrasjon om en ting eller affære ifølge en bestemt orden og (under denne tenkningen) benytte seg av både hjernens og øyets (erfaring) og klare å konkludere med en riktig og ren konklusjon ut fra den fordypningen i tankene. Ibno Fāris skrev at *ta-fakkara* betyr å snu på hjertet og vende det hit og dit for å oppnå en lærerik lekse.^{III}

Videre skriver filosofen 'Allāmah Gholām Aḥmad Parvez: «Det er bare å bla igjennom hele

^I Al-Monjid, s. 653.

^{II} Al-Mofradāt fi gharīb-il-Qor'ān, s. 384.

^{III} Loghāt-ol-Qor'ān, s. 1299.

Koranen fra begynnelsen til slutten, man får invitasjon til å fundere grundig på hvert eneste trinn. Koranen klargjør ethvert utsagn med bevis og påvisning og befaler (mennesket) å godta det ved å fundere grundig.

Vi kan forstå hvor stor vekt Koranen har lagt på grundig fundering gjennom dette, Gud fikk Sin sjenerøse profet *صلى الله عليه وسلم* til å si: '(Elskede profet *صلى الله عليه وسلم*!) Si: 'Jeg formaner dere kun én formaning!'^I Fordyp dere i tankene deres nå og se at en så stor ærefull profet *صلى الله عليه وسلم* sier at jeg har kun én ting å si til dere. Av det kan vi forstå at det som skal bli sagt, må være noe svært betydningsfullt. Etter det blir det sagt at dette ikke er slike ord (formaning) som dere bare kan høre på mens dere går videre (behandle dem som luft): 'Reis dere opp for Gud i par og alene!'^{II} For det er nødvendig å reise seg fra den flommen som driver en til å drukne, og ikke la den bare ta en med seg. Det første som blir presisert, er å ikke vandre vaklende sånn uten videre, men stans heller, bli faste, stopp, reis dere (og bli urokkelige i troen). (Klarer dere ikke det samtidig) i fellesskap, så i det minste reis dere to og to eller i hvert fall én og én. Men det må gjøres særskilt for Gud med oppriktighet i hjertet og uten noen som helst tanke viet til noen andre eller iver og heller ikke noe mål^{III}. Hva deretter? Jo: 'Deretter funder grundig!'^{IV} Det er det profeten *صلى الله عليه وسلم* ønsker å understreke nødvendigheten av (altså å fundere grundig). Etter det sies det: 'Det finnes ikke galskap i deres ledsager (læremester)!'^V

Den invitasjonen som blir gitt til dere, er ikke resultatet av innbyderens *صلى الله عليه وسلم* besettelse eller galskap.»^{VI}

Verset 34:46 oppfordrer oss til å gå dypt inn i oss selv og grave etter den forsvunne skatten som sjelen

^I Koranen 34:46.

^{II} Koranen 34:46.

^{III} For å oppnå noe annet utenom Hans tilfredshet.

^{IV} Koranen 34:46.

^V Koranen 34:46.

^{VI} *Loghāt-ol-Qor'ān*, s. 1299–1300.

kjenner til, men kroppen står som en hindring i veien fordi den er blitt lagt over sjelen som et slør. Sjelen vet hva den vil ha, men kroppens bur er i veien, derfor er det viktig for en person å gå inn i seg selv og finne ut av sannheten og la sjelen få den nødvendige næringen den har behov for gjennom det åndelige som vi lærer av Koranen og profetens *صلى الله عليه وسلم* praksis.

«Å reise seg (i verset 34:46) betyr ikke fysisk å reise seg, men å bli klar og være forberedt.»^I

Hva mener Qāḍi Thanā-'ollāh Pānīpatti med å bli klar og være forberedt?

Det betyr å bli klar for enhver utfordring for Guds sak og være godt forberedt for å tåle den utfordringen. Det kan også bety å gjøre seg klar og forberedt til et møte med Gud, ved å ha oppnådd Guds tilfredshet gjennom å ofre livet, satse alt for Hans sak, ofre seg selv og sin tid fullstendig for Ham, ved å ofre sin eiendom og ære og sitt gode rykte, eller å oppnå mest mulig kunnskap og etterleve sannheten, finne en riktig og from veileder og knytte seg til ham for å komme Gud nær, anstrenge seg hardt mot sitt indre begjær og det fysiske begjær, eller prise og tilbe Gud rikelig og fundere grundig over alt det Han sier, ved å være adlydende og underdanig, alt dette er en *ṣōfīs* mål.

Shaykh-ol-islam Tahir-ol-Qadri har valgt å tolke verset slik i sin oversettelse av Koranen som er kjent som *'Irfān-ol-Qor'ān*: «Si: 'Jeg formaner dere kun om én (sak): Stå oppreist for Gud (ved å være åndelig årvåken og i aktpågivende tilstand), to og to, og én og én; funder dere etter grundig (ved å ta sannheten i øyesyn for å undersøke den, og mediter over den; da vil dere oppnå erkjennelsens øye [*ihsāns* høyeste grad]) på at han (det ærerike sendebudet *صلى الله عليه وسلم*), som velsigner dere med sitt nærvær, ikke er besatt av galskap!»^{II}

^I Tafsīr-ol-maḥhari, bind nr. 9, s. 329.

^{II} 'Irfān-ol-Qor'ān, vers 34:46, s. 684.

For å oppnå *moshāhidah*, som er *ihsāns* høysete grad, må vi gå gjennom *ihsāns* andre grad, som er *morāqabah*.

Tafakkor er å stupe ned i en tanke og gå så langt man klarer i dybden av den, man skiller seg fra alt annet og funderer grundig over denne tanken. Koranen legger spesielt vekt på at mennesket tenker over sin tilblivelse, over tilblivelsen av jorden og andre ting rundt seg:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي
الْأَبْصَارِ

«Sannelig, i himlenes og jordens skapelse og vekslingen mellom natten og dagen er det tegn for dem som eier hjertets forstand.»¹

Gud opphøyer menneskenes tankeevne og fatteevne i dette verset (3:190), de som virkelig har vett, ser svært mye i det Gud påpeker i verset. Menneskets hjerne evner å få kunnskap om det meste, bare mennesket søker den ved den rette kunnskapskilden.

Hvordan oppnå *ihsān*?

Īmāns (إيمان – troen) og islams deler og søyler kan man lære ved å lese bøker, men hvordan kan man oppnå *ihsān*? *Ihsān* er en hjertelig intensjon og handling, og når det angår handling og kunnskap, er det Koranen og *ḥadīth* som er kildene våre. Men hva med denne hjerteligheten? Vi kan få kunnskap om den, og vi kan lære oss hvordan den ble praktisert, men hvordan kan denne tilstanden komme til oss uten at en veileder er innblandet?

Se på skolegangen som et eksempel: Barn får bøker og sitter i et klasserom, men hvis det ikke kommer noen lærer, hvordan skal disse barna opplæres? Barn er uvitende, og det er generelt et menneske også. Vi kan ta en bok og begynne å lese den, men uten en veileder er det umulig å lære bokens sanne mening. Slik er det med *ihsān*, mennesket kan handle vel, vite om den gode handlingen, men hjertets tilstand endres først når den blir gjennomtrengt av en mesters lys.

¹ Koranen 3:190.

Nevner Koranen noe om å søke tilknytning til Gud, eller sier den at vi skal komme Gud nær uten noen som helst mellomledd eller mellommann? Vi ser at Koranen sier:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

«Å, dere troende, frykt alltid Gud, og søk etter mellomledd for å komme Ham nær, og anstreng dere for Hans sak, slik at dere må høste framgangen.»^I

For å forstå hvordan man skal oppnå *ihsān*, må vi fordype oss i ordet *wasīlah*, som er nevnt i det sistnevnte verset.

Al-wasīlah (الوسيلة – mellomledd/forbeder) vil si *al-*

qorbah (القربة – nærhet) ifølge Abi Wā'il, Ḥasan, Mojāhid,

Qatādah, 'Aṭā', As-Soddi, Ibno Zeyd og 'Abdollāh bin Kathīr.

Ved *al-wasīlah* når man nærheten til det man søker etter. *Al-wasīlah* er (tolkes også som) en grad i paradiset.^{II}

Wasīlah vil si den tingen som man når målet sitt ved.

Wasīlah er navnet på det høyerestående stedet der profeten

صلى الله عليه وسلم vil befinne seg, og det er der Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم vil holde hus, og det stedet vil være mer nær Guds trone enn alt annet.^{III}

Ibno Manzōr skrev følgende da han fordypet seg i ordet *wasīlah*: «Den tingen som man når noen ved og man oppnår vedkommendes nærhet ved, det kaller vi *wasīlah*.» – Troen, rettskafne handlinger, tilbedelse, å etterleve profetens صلى الله عليه وسلم praksis og å avholde seg fra synd, alt dette er midler og mellomledd for å nå Gud. En fullkommen læremester som løfter forsømmelighetens slør fra sin elevs øyne ved sin åndelige kraft og konsentrasjon, som fyller hans hjerte med Guds ihukommelses lengsel, hvem kan tvile på at en slik person er et mellomledd?^{IV}

Shāh Ismā'īl ad-Dihlawi skrev: «Vandrerne på den

^I Koranen 5:35.

^{II} Al-Jāmi' o li-aḥkām-il-Qor'ān, del 7, s. 447–448.

^{III} Tafsīr-ol-Qor'ān-il-'aẓīm, bind nr. 2, s. 93.

^{IV} Ziā-'ol-Qor'ān, bind nr. 1, s. 466 (Lisān-ol-'arab).

åndelige stien har dedusert seg til (konkludert med) *morshid* (læremester) når det gjelder ordet *wasīlah* (i vers 5:35). Det er avgjørende å finne en læremester før man begynner med (fysisk og åndelig) anstrengelse (for Guds sak) og tilbedelse (selvrensning) for å oppnå framgangen, og det er den rettesnoren som Gud har fastsatt for den åndelige stiens vandrere.»^I

Imam Rāghib al-Iṣfahāni beskrev ordet: «*Al-wasīlah* er å nå noe med *raghbah* (رغبة)^{II}, og dette ordet er mer spesielt (sterkere) enn ordet *al-waṣīlah* (الوصيلة) fordi *al-waṣīlah* betyr å nå noe / å komme nær noe, mens *al-wasīlah* betyr å nå noe / å komme nær noe med *raghbah*.»^{III}

Fire ting er nevnt i det sistnevnte verset (5:35): troen, gudsfrykt, mellomledd og anstrengelse for Guds sak. Troen innebærer å oppnå kunnskap og etterleve sannheten. Gudsfrykt er å frykte Gud bevisst, adlyde Hans ordre og jobbe hardt for å oppbygge sjelen og kroppstilstanden sin i Guds øyne; oppbygge sjelen ved åndelige tilbedelser slik som å tilbe Gud fem ganger daglig, faste i ramadan, avse det pålagte bidraget, foreta pilegrimsreisen, tjene foreldrene sine, respektere sine eldre og være kjærlig mot de yngre. Det fysiske kan vi se på som å holde seg selv ren ifølge islams krav, selv om de åndelige tilbedelsene er knyttet godt til det fysiske.

Å søke mellomledd er det mest spesielle ved dette verset, disse ordene oppfordrer oss til å søke etter noen som kan hjelpe oss med å komme Gud nær, slik som en åndelig veileder. Gud oppfordrer oss til å finne slike personligheter som kan veilede oss til Hans nærhet. Mange velger å si at med mellomledd, vil det si kunnskap, gudfryktighet eller tro, men Shaykh-ol-islam Tahir-ol-Qadri har tolket det som å finne en åndelig veileder som kan få en til å rette sin bevissthet mot Gud fullt og helt, og dette er også mange andre lærdes tolkning. Anstrengelsen er den man må igjennom hele livet, men den er spesielt basert på troen, gudsfrykt og søket etter mellomledd. Til slutt blir verset

^I Zīā-'ol-Qor'ān, bind nr. 1, s. 466 (Aṣ-ṣirāṭ al-mostaqīm).

^{II} Sterk lyst, forelskelse, forkjærlighet.

^{III} Al-Mofradāt fī gharīb-il-Qor'ān, s. 523–524.

konkludert med at om man praktiserer troen på denne måten, vil man oppnå framgangen og høste Guds gaver.

Anstrenge seg mot nafs (نفس – sitt eget jeg)

Ordet *nafs* har mange betydninger, slik som: *An-nafs* (النفس):

sjel, blod, kropp, bli slått av et ondt øye, en person, en saks realitet, storhet, mot (viljestyrke), ære, hensikt, mening, feil/mangel, straff, vann.

An-nafasa (النفس): en vinds blås (bris), puste, forråd (forsyning, midler), tidsfrist, vidhet (omfang), lang samtale, slurk, noe som er smakfullt, det siste.^I

Ifølge Mortadā az-Zabīdi og Ibno Fāris, kan ordet stå for hjerne (vett, forstand), kunnskap og hjerte også. Ibno Manzōr sa at en av betydningene er brorskap. Ordet blir brukt for blant annet fødsel og hos meg eller min.^{II}

Troen vår lærer oss at det finnes noe inni oss som vi ikke makter å se, men det den opplever setter tydelige spor i sinnet vårt, som er sete for våre tanker og følelser. Det er denne tingen inni oss som bærer en åndelig kraft som gjør at vi kan tenke, føle eller ville. Vi vet at den delen av oss blir regnet som udødelig og som et åndelig vesen med selvstendighet i forhold til kroppen, men den blir påvirket av kroppens handlinger. For eksempel: Hvis en kropp handler umoralsk, vil den klare å skitne til sin sjel slik at rust vil feste seg på sjelen. Men sjelen er selvstendig på den måten at når kroppen dør, så vil ikke den dø fordi den var skapt før kroppens eksistens og vil fortsette å leve etter at kroppen har visnet hen. Det fører til at mennesket lever selv etter sin død. Hvis sjelen får den åndelige føden som den har behov for, fører det til lyksalighet i både det dennesidige og det hinsidige. Et menneske med en sjel som er blitt fostret og kultivert på rett måte, altså slik at kroppen har fulgt Guds lov og dyrket Ham som Han har rett til, oppnår framgangen i det verdslige livet og

^I Al-Monjid, s. 922.

^{II} Loghāt-ol-Qorʿān, s. 1643.

det hinsidige livet. En slik sjel blir til nytte for andre under oppholdet sitt i kroppen og når den har forlatt kroppen. Men vi kan ikke tegne eller forklare sjelens vesen/figur, det eneste vi vet, er at det er et lys i mennesket som blir kalt for sjel, og det lyset trenger rikelig olje av fromhet, avholdenhet og bevisst gudsfrykt for å holde seg lysende.

Etter å ha sett på ordets betydninger og en liten forklaring på sjelen, ser vi at det er sjelen vi kjemper for fordi det er den som skal vende hjem til Herren og svare for seg. Det vil da si at når vi sier å kjempe mot eller anstrenge seg mot sin *nafs*, så betyr det ikke å anstrenge seg mot sin sjel, men sin indre egoisme eller sitt eget jeg. Det er viktig å vite at begjæret kommer dypt innenfra, og det er intet begjær som kroppen kan styre, dersom ikke det indre tillater det.

Sitt eget jeg er tolket her som egoisme, umoral, egenkjærlighet og selviskhet.

Shaykh-ol-islam Tahir-ol-Qadri lærer oss mer om hva *nafs* er, ved å si: «Basert på sin skapelse er *nafs* en sammensetning av listige vaner og natur. Iver, begjær, grådighet, lyst, griskhet, søke kun etter sin egen nytte, arroganse, hovmod, egoisme, egenkjærlighet, hat, sjalusi, fiendskap, sluhet, svik, bedrageri og mye annet som er umoralsk, alt dette er målet til *nafs*, og mennesket bør be om Guds vern fra alt dette til enhver tid.

Noen ganger får *nafs* en lærd til å føle seg hovmodig på grunn av hans kunnskap, og *nafs* får en tilbeder til å føle seg arrogant for hans innsats, og den får en sjenerøs person til å gå sin undergang i møte for hans stolthet og selvtilfredshet over sin gavmildhet, mens *nafs* får den som anstrenger seg for Guds sak, til å stupe i egenkjærlighet og bli ruinert. *Nafs* angriper hele tiden mennesket, men anfallets kraft er ifølge menneskets egen tilstand. Det vil si at de rettskafne blir angrepet med egenkjærlighet, overdreven stolthet og selvfølelse, slik at i sitt hovmod ser de ned på alle andre, og slike kraftige anfall fører til at mennesket klarer å gjøre sine handlinger null verdt på sekundet, og alt det han har fortjent i årevis, blir som et sandslott slått ned av en bølges slag. *Nafs* er den listige slangen, som mennesket aldri blir oppmerksom på angrepet fra. Men når han blir edru etter å ha vært fortapt i *nafs'* rus, da legger han merke

til hvor dypt han har vært fanget i bedraget til *nafs*.»^I

Følgesvennen Foḍālah bin 'Obeyd رضى الله عنه berettet: «Jeg hørte Guds sendebud صلى الله عليه وسلم si: 'Den (største) kjemperen er den som anstrenger seg mot sin *nafs* (sitt eget jeg)!»^{II}

Det er forskjellige måter man kan nedkjempe sitt eget jeg på, men det viktigste er først og fremst å si nei til sitt eget jeg når det begjærer noe som er imot Guds lov. Så kommer det andre forskjellige grader, og der er det opp til enhver hva man vil; vil man komme Gud nær, må man ta enkelte steg som er tunge og vanskelige, men de fører en nærmere Gud. Slik som: be til Gud utenom det som er pålagt, prise Gud rikelig, påse at man er ren hele tiden ved å utføre *wodō*, være målrettet og konsentrert når det gjelder troen. Ens eget jeg kan ansees som en vill hest som må temmes og tøyles.

Det er avgjørende for den åndelige stiens vandrer å ta opp kampen mot sitt eget jeg, for uten å ha gjort det oppnår han intet. Gud setter stor pris på dem som nekter sitt eget jeg og egoisme, som kjemper mot dem og gjør alt for å oppnå Guds nærvær. Koranen sier:

وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ - فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ

«Og den som forbyr sitt eget jeg for (skitne) lyster, sannelig, paradiset vil være hans evige værested!»^{III}

Imam al-Qorṭobi skrev: «Sahl sa: 'Å gi slipp på sine skitne lyster er å oppnå paradiset nøkkel!'»^{IV}

Qāḍi Thanā-'ollāh Pānīpatti skrev: «*Hawā* (هوى – skitne lyster) betyr at ens eget jeg bøyer seg mot det som er foretrukket av det. *Hawā* er blitt kalt *hawā* av den grunn, for den fører til at mennesket blir satt fast i alle mulige vansker i jordelivet ved å stupe i vanskene, og i det hinsidige får den mennesket til å falle i *al-hāwiyah* (الهاوية – helvetes avgrunn). *Hawā* betyr også å falle eller styrte ned fra det høyereliggende til det lavereliggende.

^I Arkane islām, s. 523–524.

^{II} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizi): abwāb faḍā'il-il-jihād, ḥadīth nr. 1674.

^{III} Koranen 79:40–41.

^{IV} Al-Jāmi'o li-aḥkām-il-Qor'ān, del 22, s. 64.

Hawā er navnet på alle forbudte tings kilde og ulovlige tings fundament.

Abo Bakr Warrāq sa: 'Gud har ikke skapt noe verre eller skittent enn *hawā*, *hawā* er ond hjernemessig og lovmessig. Det som er dårlig i når det gjelder hjernen, er at tings sannhet eksisterer i sannheten, spesielt opphavets og endens sannhet og utfallet av moral og handlinger, som av seg selv søker (svar vedrørende) sin skjønnhet eller stygghet. Men det gode eller dårlige ved dem (moral og handlinger) kan som regel ikke bli spurt av hjernen, selv om flere handlinger kun kan bli gjenkjent av hjernen som god eller dårlig. Denne (vitene som en hjerne omfatter), er ikke til å stole på (vedrørende handlingers skjønnhet og stygghet), før profetenes dype innsikt, som er kjennere av det usette, ikke opplyser om det. For hvis hjernen var tilstrekkelig til å vite om det som er vakkert og stygt ved ting, hva var behovet for profetene da? Den rette trosoverbevisningen, å kunne skille mellom gode og dårlige handlinger og å handle basert på dem, og skille mellom god og råtten moral, alt dette kan kun oppnås ved å gi slipp på sine skitne lyster og etterleve profetene. Å adlyde sine skitne lyster er det motsatte av å etterleve profetene.'»

[...]

«Imam Beyhaqi gjenga en beretning berettet av følgesvennen Abo Horayrah رضي الله عنه: 'Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Tre ting ruinerer en: den lysten av sitt eget jeg som blir adlydt, og overdreven gjerrighet som man følger, og selvdyrking, og den (tredje tingen) er aller verst!'"»

[...]

«Mojaddid Alf-thāni sa at vår læremester Bahā-'od-dīn an-Naqshbandi al-Bokhāri pleide å si: 'Den korteste veien for å nå Guds nærhet er å motsette seg sitt eget jeg.' Det vil si å følge Guds lov med full påpasselighet, samtidig som man motsetter seg sitt eget jeg, og Gud vet best.»

[...]

«Her er det et betydelig punkt som må klargjøres, og det er: Noen synder er åpenbare, og man kan avholde seg fra dem ved å ha frykt for oppgjørets time i tankene, men det er noen som er mer snikete (sleske og innsmigrende) enn en maurs gange. Det er den synden som kommer i fromhetens klesdrakt,

slik som å vise seg fram (ved rikelig tilbedelse og fromhet) og vise hovmod (basert på sine fromme handlinger). Dette stadiet er en isglatt fase, en gang sa en blant de fullkomne læremesterne til sin elev: 'Sønn, jeg frykter ikke at Satan vil klare å gjennomtrenge deg (komme inn i ditt indre) gjennom syndens vei, men jeg frykter at han skal gjennomtrenge deg (komme inn i ditt indre) gjennom fromhetens vei.' På det stadiet er det kun én vaksomhetsmåte som gjelder, og det er å anse sitt eget jeg som en sammenlikning (med synd) og tryggle og be om tilgivelse fra Gud.»

[...]

«Maulānā Ya'qōb al-Karhi sa: 'Innen en person blir fri fra sine lyster, kan han ikke nå graden av helgenskap. (Men når han når den), først da er det han blir kalt for en sann troende, og det er meningen med disse Guds sendebuds صلى الله عليه وسلم ord at en er ikke troende før enn en underordner sine lyster den (loven) jeg har brakt.^I»^{II}

Den kampen som en troende tar opp mot sitt eget jeg, ble beskrevet slik, Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa til sine følgesvenner etter å ha kommet hjem fra et slag: «Vi skal nå vende tilbake til den store kampen fra den lille kampen!» følgesvennene spurte: «Kjære Guds sendebud! Hva er den store kampen?» Hans Nåde صلى الله عليه وسلم svarte: «Å kjempe mot sitt eget jeg!»^{III}

I det sistnevnte utsagnet har Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم erklært den fysiske kampen som den lille kampen og den åndelige kampen som den store kampen.

Lærde velger å si at målet med den sanne anstrengelsen eller kampen for Guds sak er å oppnå overensstemmelse mellom Gudsunderkastelse, troen og åndelig fullkommenhet.

Denne åndelige kampen er for å overvinne sitt eget jeg og plante det moralske frøet i sin bevissthet. Det frøet kan kun såes når man passer seg for synden og dens onde, det er absolutt

^I Gjengitt av imam Baghawi i *Sharḥ-os-sonnah*, og imam Nawawi klassifiserte denne beretningen som autentisk i *Arbaʿīn*.

^{II} *Tafsīr-ol-maḏhari*, bind nr. 12, s. 196–199.

^{III} *Ihsān*, s. 77 (*Tārīkh Baghdād* 13:493 [Khaṭīb Baghdādi]).

at et individ fungerer som et lag i det tilfellet, og det vil si at kroppen må verne det indre og det indre må verne følelsene, og følelsene må verne troen, og troen må verne kjærligheten og oppriktigheten.

Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Bevar ditt eget jeg mot det onde, i sannhet, den (bevarelsen) er en veldedighetsalmsisse som du avser for ditt eget liv.»^I

Hans Hellighets صلى الله عليه وسلم ord klarlegger at å bare holde seg unna synd, er som en god handling. Men det som er mest betydelig i beretningen, er at ens innsats blir nevnt som en veldedighetsalmsisse – og ikke bare som en hvilken som helst veldedighetsalmsisse, men faktisk den veldedighetsalmsissen som vil være veldig nyttig for ens eget liv. Den nytten vil være gagnlig for den personen både i dette livet og i det hinsidige.

Ṣōfiennes lære legger vekt på flere ting som kan hjelpe en med å temme sitt eget jeg og egoisme.

Jābir bin Samrah رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم var som oftest stille.»^{II}

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet: «Stillheten er den aller høyeste tilbedelsen.»^{III}

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Sannelig, det fremragende ved ens islam (levemåte) er at han gir opp unødvendig prat.'»^{IV}

Ṣōfiennes lære legger vekt på spisingen også, slik at man spiser tilstrekkelig til å overleve og ikke forspiser seg. Dette fordi når man sulter etter noe, satser man alt for å oppnå det, men er ikke gnisten i øyet der, viser man ikke samme interesse. Det samme er det med den fysiske sulten, en tom mages bønn veier mer enn en full mages bønn, for da er både sjelen og kroppen fullt konsentrert og rettet mot Gud. Men en full mage får kroppen til å vike unna, trøttheten øker, og man blir som regel lat under bønner.

De troendes mor 'Ā'ishah رضى الله عنها berettet: «Visselig,

^I Ihsān, s. 78 (Al-Mosnad 2:511 [Imam Aḥmad bin Ḥanbal]).

^{II} Ihsān, s. 79 (Aṭ-Ṭabaqāt 1:372 [Ibno Sa'd]).

^{III} Kanz-ol-'om̄āl 3:350#6881.

^{IV} Al-Jāmi-'oṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizi): abwāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 198.

uten tvil, det kunne overgå Mohammads صلى الله عليه وسلم familie en slik måned også, hvori man ikke så røyk komme ut av et eneste av Hans Nådes صلى الله عليه وسلم hus.»¹

Å sove lite er også en viktig grunnregel innenfor *taṣawwuf*, vi kjenner til at profeten صلى الله عليه وسلم sov veldig lite og ofte tilbrakte nettene våken tilbedende. Å nevne og lovprise sin Herre rikelig er det reelle målet. Fordi når en har begynt å spise, sove og omgå verden mindre, da gjelder det å fylle tomrommet med Herrens lovprisning. I tillegg til at man forretter tidebønnen og gjør de andre obligatoriske pliktene i islam, begynner man med overskytende aktiviteter.

Nafs' grader

Gud skapte den menneskelige kroppen som et vakkert fenomen som består av mange kroppsdel, celler, blod og en sjel, slik er *nafs* også en del av kroppen. *Nafs* er i sin helhet en ting, men har forskjellige gjenkjenningspunkter. Alle de forskjellige punktene er følgere av en persons personlighet, desto bedre personligheten er, jo enklere er det å overmanne sin *nafs*. Personlighetens styrke er god moral, derfor er det viktig å jobbe med seg selv slik at ens *nafs* ikke får overtaket. Er hjertet rent, skinner det på ens *nafs* og underordner seg den, slik er det med sjelen også, er den sterk, vil den klare å takle kroppens *nafs*. Den som klarer å overmanne sin *nafs*, går som regel raskt mot gode handlinger, men hvis ens *nafs* tar overhånd, er det stygge ord, onde handlinger, dårlige tanker, gjerrighet, baksnakking, sinne og annen moralsk råttighet som blir ens daglige gjøremål.

Nafs har syv forskjellige grader:

1. *An-nafs-ol-ammārah* (التَّفْسُ الْأَمَّارَةُ)

Dette er den laveste graden og er hele tiden rettet mot synd, og det er ikke noe annet enn synd den ønsker seg. Den har forkjærlighet for jordiske gleder, og å såre og

¹ Sonan Ibno Mājah: Kitāb-oz-zohd, ḥadīth nr. 4145.

skade andre er det som behager den. Den får en til å føle seg bedre enn andre, selv om man selv skulle være en synder. *Ammārah* betyr en som befaler veldig mye, oppildner til noe, den som gir sin mening, uttrykker sin vilje og bestemmer over andre. Dette stadiet av ens *nafs* er det verste og laveste, og her er ens *nafs* lite samarbeidsvillig og viser sin karakter gang på gang. Den befaler menneskets hjerte og hjerne hele tiden om det den selv ønsker, og dens vilje overmanner en persons egen vilje. Slik kontrollerer den mennesket fullstendig, og mennesket lar seg bli kontrollert. Det sies at *nafs* er den som bærer (styrer) hjertet og sjelen.

Basert på egenskapene sine blir ordet *ammārah* tolket som: den som tilskynder eller ivrer til det umoralske. Koranen sier:

وَمَا أُبْرِيءُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

«(Profeten Josef عليه السلام sa:) 'Og jeg frifinner ikke mitt indre (eget jeg), i sannhet, det indre (eget jeg) beordrer visselig det umoralske (alle blir fanget av det indres begjær), unntatt den som blir vist nåde av min Herre. Sannelig, Herren min er alltid tilgivende, evig nåderik.'»¹

Verset lærer menneskeheten om at det finnes en del av mennesket som oppfordrer til og ivrer for det umoralske, men det er et unntak her, og det er de personene som Herren viser nåde. For når Han tar dem inn i Sin nåde, er det ingen som kan få dem til å komme på vidvanke.

Her talte profeten Josef عليه السلام om seg selv, men verset gjelder ikke bare profeter, det gjelder også helgener. For profeter oppnår rangen sin takket være at Gud utvelger dem, og helgener når rangen sin ved å anstrenge seg mot sitt eget jeg.

¹ Koranen 12:53.

2. *An-nafs-ol-lawwāmah* (النَّفْسِ اللّوَّامَةِ)

Når et menneske tar opp kampen mot sin *nafs* og kjemper iherdig ved å gjøre det som er obligatorisk ifølge Guds lov og praktiserer *sonnah*, lager *zikr* til en vane og fyller sitt hjerte og sin sjel med Guds og Hans sendebuds صلى الله عليه وسلم kjærlighet, da begynner mennesket å få et lys inni seg. Samvittigheten hans våkner og gjør at han begynner å stå imot sine egne skitne lyster og vaner. Mennesket begynner å tenke seg om før han gjør noe, samvittigheten hans kritiserer ham når han gjør noe galt, og angeren blir vekket i en, hjertet begynner å ta over styringen, og ens *nafs* begynner å se på handlingenes utfall. Det hjernen sier, virker ikke så fremmed for den lenger, og den begynner å akseptere sine svakheter og mangler og søker etter sjelens fullkommenhet, det er da ens *nafs* har oppnådd graden *lawwāmah*.

Lawwāmah vil si å kritisere, klandre og beskyldre i den sammenhengen at ens indre våkner og begynner å kritisere seg selv og fordømmer sine umoralske handlinger og beskylder en for å være synder.

Denne våkenheten skaper en kamp i ens indre, samvittigheten gjenkjenner sannheten i Guds ord og profetens صلى الله عليه وسلم *sonnah*. Den aksepterer ikke å bli hersket med og bestemt over og strever for å komme seg løs fra *an-nafs-ol-ammārah*s åk (slaveri, tvang og underkastelse). *Lawwāmah* er *mobālagah* (مبالغة – overdrivelse, forsterket uttrykk) og betyr den som kritiserer, klandrer og beskylder svært mye.

I Koranen sverger Gud den Allmektige ved denne graden av *nafs*:

وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللّوَّامَةِ

«Og Jeg sverger ved det svært selvbebreidende indre!»¹

Et selvbebreidende indre er en våken samvittighet, og samvittighet er: indre følelse av hva som er rett eller urett, men den sjelen Gud sverger på, er den

¹ Koranen 75:2.

sjelen som har en samvittighet som er våken ifølge Hans lov og kjærlighet og er rettet mot det Han mener er rett og galt og det Han liker og blir tilfreds av. Dette er den graden av *nafs* der ens *nafs* stadig irectesetter seg selv og kritiserer seg selv og er bekymret for dommens dag til enhver tid. Den nekter å la seg selv dø som syndens fange.

3. *An-nafs-ol-molhamah* (النفس الملهمة)

Nå har mennesket mer eller mindre blitt irectesatt av sitt indres våkne stemme. Gudfryktighet og avholdenhet er ikke noe man løper fra lenger, men derimot noe man strever etter. Man får en forkjærlighet for og tilknytning til fromhet, og en *nafs* har i denne graden innsett sine feil og strever etter å rette på dem. I forrige grad søkte den etter sjelens fullkommenhet, men i denne graden har anstrengelsen begynt. Hvert steg vurderes nøye, spørsmålet som er risset inn i minnet, er: «Vil dette tilfredsstill min Herre?»

Molhamah er basert på det skillet som Gud har inngitt i ethvert menneskes hjerte, og den følelsen befinner seg hos enhver. Men det er noen som velger å sperre den ute, slik at de ikke lar seg påvirke av sin egen samvittighet. Den følelsen eller naturlige tilbøyeligheten må næres med åndelig føde for at den skal kunne være underordnet det som rett er (Guds vilje). Et vers i Koranen forklarer oss at det er blitt inngitt en følelse eller forståelse for skillet mellom synd og gudsfrykt i enhver, men for å forstå verset må vi bli klar over hvem som innga dette i mennesket. Når vi begriper at dettes kilde er Gud, oppfatter vi at synd og gudsfrykt skal være basert på Hans lov og orden.

Koranen sier:

فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا

«Så innga Han i det (indres hjerte, forståelse for skillet mellom) dets syndighet og gudfryktighet!»¹

¹ Koranen 91:8.

Fa al-hamahā (فَأَلْهَمَهَا) – Så innga Han i det [indres hjerte, forståelse for skillet mellom]) vil si: lærte det å kjenne skillet vei mellom syndighet og gudsfrykt, og dette er Ibno 'Abbās' رضي الله عنه utsagn. Mojahid sa: «Lærte å kjenne lydighet og ulydighet.» Abo Horayrah رضي الله عنه berettet: «Guds sendebud resiterte: '*Fa al-hamahā fojōra-hā wa taqwā-hā* (فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا) – Så innga

Han i det [indres hjerte, forståelse for skillet mellom] dets syndighet og gudfryktighet!)^I og sa: 'Å, Gud! Tildel du mitt indre dets gudfryktighet og rens det, Du er den beste til å rense det og Du er dets velynder og eier!"^{II}

Sa'īd bin Jobeyr og Ibno Zeyd sa at det (vers 91:8) betyr at Gud har avgjort syndighet eller gudsfrykt for mennesket. Han skaper den tilbøyeligheten som mennesket selv ønsker seg eller det at Han gir ens *nafs* evne til gudfryktighet og skaper gudfryktighet i en persons hjerte eller at Han lar en *nafs* fare fritt uten hjelp (fra Seg) i syndens fortapelse og lar syndens lyst bli til i det hjertet.^{III}

Grunnen til at syndighet er blitt nevnt før gudfryktighet i verset (91:8), er at ens *nafs* befaler synd, og det er menneskets opprinnelige tilstand^{IV, V}.

Verset (91:8) vil bety at mennesket har fått fatteevnen til å innse skillet mellom rett og galt, sannhet og løgn, god moral og moralsk råttethet, godhjertethet og ondsinnethet, men det er opp til mennesket selv å ta i bruk denne fatteevnen. Dermed kan det erklæres at mennesket har muligheten og er kapabel til å handle rett eller galt av sin egen frie vilje, altså at det er opp til ham hvilken handling han velger å utføre.

^I Koranen 91:8.

^{II} Al-Jāmi' o li-ahkām-il-Qor'an, del 22, s. 312–313.

^{III} Tafsīr-ol-maḏhari, bind nr. 12, s. 276.

^{IV} For å bli gudfryktig er noe man strever seg til i etterkant.

^V Tafsīr-ol-maḏhari, bind nr. 12, s. 276.

4. *An-nafs-ol-moṭma'innah* (النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ)

Her har den troende klart å forsone seg med Gud og lagt bak seg alle mulige synder ved å gi dem opp helt. Man står stø og urokkelig i troen og er forankret i den, umoralskheten er lite attraktiv i den troendes øyne nå. Det indre oppnår den sjelefreden det har behov for, for å kunne være tilfreds med sin Herres vilje uansett hva den måtte være.

Å være *moṭma'inn* er den veltilfredsheten eller den indre roen og harmonien som man får etter at en urovekkende eller farlig situasjon er over, med andre ord er det den lettelsen som gjør en inderlig glad og får en til å bli overbevist om at faren er over.

Gud elsker denne graden av ens *nafs*, så det blir befalt til mennesket:

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ

«Å, du fredfylte indre!»^I

An-nafs-ol-moṭma'innah er den *nafs* som oppnår slik sjelero av Guds ihukommelse og lydighet som en fisk oppnår av vannet^{II}. Slik sjelero kan kun oppnås når man renser sin *nafs* for alle de mindreverdige egenskapene som gjør ens *nafs* til *an-nafs-ol-ammārah* og man gir slipp på alle umoralske egenskaper. Men man kan kun gi opp disse urene egenskapene når man blir dekket med Guds vakre egenskapers lys og ens *nafs* blir utslettet i det herlige guddommelige lyset^{III} og når rangen av *baqā' bi-llāh*. Det er først da man har nådd ekte tro.^{IV}

Dette er *nafs* til dem som har oppnådd helgenrangen; de er blitt opptatt blant de salige, men den er lavere gradert enn de kommende gradene.

^I Koranen 89:27.

^{II} Fordi i vannet puster den og svømmer hvor den vil, men utenfor vannet spreller den til døden innhenter den.

^{III} Av dets guddommelige krafts påvirkning.

^{IV} Tafsīr-ol-maḏhari, bind nr. 12, s. 267.

5. *An-nafs-or-rāḍiyah* (النفس الراضية)

På dette stadiet har den troende blitt fullstendig tilfreds med sin Herre, og den troendes tro er blitt til: vil, tro og kan, altså han vil gjøre alt for Gud og har fullkommen tro på sin Herre og forlater seg på Ham og vet at med sin Herre på sin side kan han klare å gjøre alt. Han har forlatt den tanken som sitter i alle mennesker: må, bør og skal, det vil si at mennesket nærmest føler seg tvunget til å adlyde sin Herre, og det er ingen kjærlighet involvert i handlingene, og til slutt blir dette til en holdning som viser at alt som blir gjort, er et ork. Men den som har klart å komme hit, er bare opptatt med å vise at Herren er målet og tilfredsheten hans. Dette er en tilstand av hjertets ydmykhet, og den troende har underkastet seg sin Herres vilje.

Koranen sier:

ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً

«Vend tilbake til din Herre tilfreds (og Han er med deg) tilfredsstilt.»^I

Shaykh Karam Shāh al-Azhari skrev i sin fortolkning: «En slik tilfreds *nafs* vil Han forære disse praktfulle ordene: 'Kom hjem igjen til din Herre!' Det vil si den særskilte rangen hvor Han forærer Sine tjenere Sine spesielle velsignelser: 'Du lot dine tårer renne for Hans kjærlighet og du valgte å brenne i Hans kjærlighets ild og du tørstet i Hans lengsel! Nå blir lengselens og avstandens natt til en solfylt dag, avstanden er i ferd med forsvinne –, slør løftes, møt du nå opp med ditt lengtende hjerte og tørstende øyne!'»^{II}

6. *An-nafs-ol-marḍiyyah* (النفس المرضية)

Dette er en unik grad av *nafs*, slik som verset 89:28 sier,

^I Koranen 89:28.

^{II} Ziā-'ol-Qor'ān, bind nr. 5, s. 561.

den troendes alle anstrengelser og all den innsatsen han har lagt for Guds sak for å oppnå Hans velbehag, blir besvart nå med samme kjærlighet. Gud er tilfreds med Sin tjener nå fordi han har gjort alt for å gjøre seg selv tilfreds med alt Herren får ham til å gå gjennom, og ved å gjøre seg tilfreds med Guds vilje håpet han å gjøre Herren tilfreds.

Qāḍi Thanā-'ollāh Pānīpatti skrev: Kom hjem til Gud i den tilstanden at Gud også er tilfreds med deg. For når mennesket blir tilfreds med Guds guddommelighet (allmakt og vilje), blir Gud også tilfreds med mennesket. Faktisk er menneskets tilfredshet med Gud egentlig Guds tilfredshet med mennesket^I.

[...]

Ḥasan sa: «Når Gud vil ta en sjel som er *moṭma'innah*, så får sjelen ro av det og blir tilfreds med det.» Det fører til at Gud også blir tilfreds med ham.

[...]

Følgesvennen 'Obādah bin Ṣāmit رضي الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Den som liker (har et intenst håp om) å møte Gud, liker også Gud å møte.' Av å høre dette sa 'Ā'ishah رضي الله عنها eller en annen hustru: 'Men vi hater jo å dø!'» Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: 'Det er ikke det som er betydningen, meningen er at når døden viser seg for den troende, blir han bebudet det gledelige budskapet om velbehagets og ærens forøring. Det gjør at ingenting er ham mer kjær enn det han skal få i det hinsidige, derfor har han hjertelig kjærlighet til å møte Gud, noe som fører til at Gud også liker det (ser fram til det møtet). Men når døden blir vist for den vantro og han blir bebudet om pinen, gjør det at ingenting er mer forhatt i hans øyne enn den kommende pinen, derfor liker han ikke å møte Gud, og Gud misliker også å møte ham.'»^{II}

^I For det er Han som gir mennesket evne til å bli tilfreds, og denne evnen blir ikke gitt til hvem som helst.

^{II} Tafsīr-ol-maḏhari, bind nr. 12, s. 267 (Bokhāri & Moslim).

7. *An-nafs-ol-kāmilah* (الأنفس الكاملة)

Dette er den høyeste graden av *nafs* som kan bli tildelt en helgen, etter at han med sitt strev og sin anstrengelse har passert de andre gradene. Den troende blir sammensmeltet med Guds vilje i denne graden, slik som vi leste i en *ḥadīth* tidligere at menneskets sanser blir ett med Gud, den troende har ingen egen vilje lenger, alt er utslettet, og han lever kun for sin Herre. Hørselen, synet, gåevnen, føleevnen og alt det andre han besitter, blir Herren underdanig, og forholdet hans til Gud blir såpass nært at bønnene hans ikke blir tilbakevist av Gud.

Den troende har på dette stadiet Gud og kun Guds og sendebudets *صلى الله عليه وسلم* kjærlighet i hjertet sitt. Det er først nå den troende er blitt åndelig fullkommen og har full rett og autoritet til å bli kronet som en *morshid*. Han kan nå ta elever under sine vinger og lære dem med Guds velsignelse.

Hva er *ẓikr* (ذكر – ihukommelse)?

Imam Rāghib al-Iṣfahāni skrev: «*Aẓ-ẓikr* er å bevare noe (sikre noe, memorere noe i minnet), gjøre en ting tilstedeværende i hjertet.»^I

Ẓikr er å være stø på føttene på slagmarken, fundere grundig over skaperverket, å oppnå formaning fra de henfarnes historie, å ha Guds lov for øye under ethvert steg man tar, og handle ifølge den.^{II}

Ẓikr relatert til Gud betyr å lovsynge Herrens hellighet og lovprise Ham rikelig. Utenom det betyr det: komme noe eller noen i hu i hjertet sitt, nevne noen, forstå noe på en ordentlig og grundig måte, beskytte noens rettighet. Ordet betyr også berømmelse blant folk, ros og pris, høyt æret, høy anseelse, tidebønnen og skuddbønn. Relatert til utsagn betyr det et høyt og riktig utsagn, relatert til regn betyr det regn som har store dråper. Relatert til den døde betyr det at ens navn forblir på folks

^I Al-Mofradāt fī gharīb-il-Qorʿān, s. 179.

^{II} Loghāt-ol-Qorʿān, s. 700.

tunger.^I

Sett i lys av disse ordets betydninger, forstår vi at *zikr* er noe som kommer fra hjertet, og så fuktes tungen med dens navn vi nevner, og den vi nevner, er innprentet i hjertets og hjernens minne. *Žikr* er *tafakkor*, det vil si at *zikr* ikke er fullkomment før man funderer dypt over det man nevner. Å si en ting med tungen, men ikke la det synke inn i hjertets dypeste bunn, er ikke *zikr*, derimot er *zikr* å la ordene synke dypt inn i hjertet og bli henrevet av det man nevner med tungen. Den man priser og roser, setter man høyt, og denne nevnelser kan være i mild form, og noen ganger kan det være at den forelskede skriker ut sin elskedes navn og avslører sin kjærlighet for alle, lik kraftige regndråper som det er umulig å ikke legge merke til. Sann *zikr* er den *zikr* som blir gjort ifølge en vane, og at det blir gjort regelmessig, den *zikr* som hjertet banker for og tungen lengter etter å nevne. Men det er ingen krav at *zikr* gjøres høylytt eller stillesittende, *zikr* kan gjøres i tankene, følelsene og også med tungen.

Målet med *taṣawwof* er å oppnå fullkommen nærhet til Gud, forstå sannheten, følge den, lovprise og elske sin Herre rikelig:

وَأَذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبْتَئِلُ إِلَيْهِ تَبْتِيلاً

«Og fortsett å nevne din Herres navn, og kutt bort alle (hindringer som kommer i veien som fører) til Ham, kutt (hindringene) fullstendig.»^{II}

Å komme Herren i hu i dette verset (73:8) betyr at man kommer Ham i hu hver eneste natt^{III}, og at man ikke blir lat og forsømmelig, men slik *zikr* er ikke mulig for tungen å utføre. De andre (tilbedelsene) som blir gjort med resten av kroppsdelenene, slik som: lovprisning, tidebønnen og resitasjon (av Koranen) og andre ting, blir intensjonen berørt av latskap en eller annen gang under dem. Derfor er det sikkert at det menes *zikr* fra hjertet her og det er *zikr* fra hjertet som er den sanne *zikr* fordi å komme i

^I Al-Monjid, s. 263.

^{II} Koranen 73:8.

^{III} Dette sies på grunn av verset før dette verset, men ellers er det anbefalt til enhver tid så ofte man kan.

hu er navnet på å fjerne vekk forsømmelighet.^I

For å forstå hvor stort *zīkr* er, er dette verset mer enn tilstrekkelig:

وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ

«Og visselig er Guds ihukommelse det største (som finnes)!»^{II}

Ibno 'Aṭā' sa at (*zīkr*) er større enn ens alle synder og overvinner dem alle. Med *zīkr* (i vers 29:45) menes det tidebønnen, for den hindrer en fra det uanstendige, umoralske og det urette.

Grunnen til at ordet *zīkr* er brukt i dette verset istedenfor ordet *ṣalāt* (صلاة – tidebønnen), er at tidebønnen er en samling bygd opp på Guds ihukommelse. Det er derfor den fører til fromhetens liv og hindrer en fra det syndige livet. *Zīkr*s overlegenhet er:

- Følgesvennen Abo ad-Dardā' رضی الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Skal jeg ikke underrette dere om en slik handling som er bedre og helligere i deres Herres øyne enn alle andre handlinger, den som fører til den høyeste graden, og den er bedre for dere enn å avse gull og sølv for Guds sak og mer suveren enn den (hellige kampen) som dere står mot fienden for å halshogge fienden i, og fienden står for å halshogge dere.' Følgesvennene sa: 'Hvorfor ikke!' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: '(Det er:) Guds ihukommelse!'»
- Følgesvennen Abo Sa'īd al-Khodri رضی الله عنه berettet: «Det ble spurt av Guds sendebud صلى الله عليه وسلم om hvilken person som er den mest overlegne (suverene, fortrinnlige) og har høy rang i Guds øyne. Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: 'De menn og kvinner som kommer Gud i hu rikelig.' Det ble spurt: 'Kjære Guds sendebud! Er de mer overlegne enn en som kjemper for Guds sak?' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم svarte:

^I Tafsīr-ol-maḥhari, bind nr. 12, s. 110.

^{II} Koranen 29:45.

'Hvis den hellige krigeren skulle hogge (og drepe) med sverdet sitt de vantro til de grader at sverdet blir ødelagt og blir farget av blod, fortsatt vil den som kommer Gud i hu rikelig, være av større rang enn ham.^I»

- Følgesvennen Abo Mōsā رضي الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Den som kommer sin Herre i hu, og den som ikke kommer sin Herre i hu, er lik den levende og den døde!'»
- Følgesvennen Anas bin Mālik رضي الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Når dere går forbi paradiset hager, så beite deri (delta i dem)!', følgesvennene spurte: 'Hvilke hager er paradiset hager?' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم svarte: 'Zikr-samlinger!'»^{II}
- Imam Mālik sa: «Det er blitt meg opplyst at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم pleide å si: 'Den som kommer Gud i hu blant de forsømmelige^{III}, er lik den som heller står stø og kjemper enn å løpe sin vei. Og den som kommer Gud i hu blant de forsømmelige, er lik en lysende lampe i et mørkt hus, og den som kommer Gud i hu blant de forsømmelige, ham viser Gud boligen hans i paradiset i løpet av jordelivet hans, og syndene hans blir tilgitt i det antallet som alle talende og ikke talende består av.'»
- Følgesvennen Mo'āz bin Jabal رضي الله عنه berettet: «Ingen annen handling vil berge en person fra Guds pine enn Guds ihukommelse.»^{IV V}

Følgesvennen Mo'āwiyah رضي الله عنه berettet: «Sannelig, Guds sendebud صلى الله عليه وسلم kom ut (til moskeen en dag) og fant sine følgesvenner sitte i en ring, Hans Nåde صلى الله عليه وسلم spurte:

^I Gjengitt av imam Aḥmad og imam Tirmizi. Imam Tirmizi klassifiserte denne beretningen som ikke fullt sterk nok.

^{II} Gjengitt av imam Tirmizi.

^{III} Den som nevner og priser Gud blant dem som ikke kommer Ham i hu.

^{IV} Gjengitt av imam Mālik, imam Tirmizi og imam Ibno Mājah.

^V Tafsīr-ol-maḥhari, bind nr. 9, s. 124–125.

'Hvorfor sitter dere slik?' Følgesvennene svarte: 'Vi sitter slik for å komme Gud i hu og for å lovprise Ham for islams rettledning som Han skjenket oss og velviljen Han viste oss!' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: 'Sverger dere ved Gud at det virkelig er dette som har fått dere til å sitte her?' Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa videre: 'Hør, jeg ba dere ikke om å sverge fordi jeg ikke stoler på dere, men (engelen) Gabriel kom til meg og fortalte meg at Gud skryter av dere overfor englene!'^I

Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Det finnes et eller annet fjerningsmiddel for å fjerne enhver tings rust, og Guds ihukommelse er det som fjerner hjertets rust!»^{II}

En viktig måte å komme Gud nær på er å sende velsignelser og fredbringende hilsener over Guds elskede صلى الله عليه وسلم. Det er heller ingen feil å kalle det for en snarvei til Guds kjærlighet, for dette er en handling som Gud liker svært godt, såpass godt at Han gjør det selv og englene Hans også. Herren over all verden sier til menneskeheten i Koranen:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا
«Sannelig, Gud og englene Hans sender velsignelser over profeten. Dere som er troende, send dere også velsignelser over ham og fredbringende hilsener, hilsende (med sjelens hjerte).»^{III}

Verset er åpenbart et bevis på at Gud elsker denne handlingen og sier at englene Hans også er engasjert i å gjøre dette, derfor bli dere mennesker det også. Gud har hevet og opphøyet denne nevnelser av profeten صلى الله عليه وسلم til de grader at det finnes ingen ende. Derfor var det nødvendig å skrive «med sjelens hjerte» i parentes fordi sjelen er uendelig og den skal leve for alltid i det kommende, og den eksisterer enten den har en kropp å bo i eller ikke. Hjertet er kjernepunktet i kroppen vår og setet for livsfunksjonene, følelsene og sinnstilstandene våre, sinnets innerste tanker finnes i det, følelsene baserer seg på dets vilje, og hvis det stopper, tar livet slutt. Men sjelens hjerte stanser

^I Riyāḍ-oṣ-ṣāliḥīn: kitāb-ol-aẓkār, ḥadīth nr. 1451 (Moslim).

^{II} Zīā-'ol-Qor'ān, bind nr. 2, s. 313 (Beyhaqi).

^{III} Koranen 33:56.

ikke, målet med ordet «sjelens hjerte» er: La hjertet banke for Mohammad den forjettede صلى الله عليه وسلم og ingen andre.

Et annet vers i Koranen sier:

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ

«Og Vi har elevvert nevne av deg (til det uendelige) for deg!»^I

Det er åpenbart at vers 33:56 er svaret til dette verset fordi i dette verset (94:4) sier Gud kun at nevne er blitt elevvert. Men hvor høyt? Det avslører ikke verset for oss, men i det andre verset (33:56) nevner Gud Sitt Vesen, og da forstår vi at denne nevne er hevet til Guds tunge, og vi vet at ingen del av Guds Vesen kan måles, dermed kan vi erklære denne nevne elevvert til det uendelige. Det var derfor imam Aḥmad Raza Khān al-Barelwi sa: «Den tiden som ble tilbrakt i lengselen etter Dem, hundretusener fredbringende hilsener over ethvert øyeblikk av slik tid!»

En ting til som er veldig merkverdig i verset (94:4), er ordene «for deg». Gud har ikke elevvert denne nevne for Sin skyld, men kun for å tilfredsstille Sin elskede صلى الله عليه وسلم og vise Sine skapninger hvor høyt ansett denne nevne er i Hans øyne.

Verset (33:56) beviser at det er pålagt for de troende å sende velsignelser og fredbringende hilsener (over profeten صلى الله عليه وسلم), om det kun blir gjort én gang i hele livet. Det er imam Abo Ḥanīfahs og imam Mālīks utsagn, og imam aṭ-Ṭaḥāwi har valgt å slutte seg til det.^{II}

La oss nå se på noen *aḥādīth* vedrørende det som blir sagt i verset (33:56):

Følgesvennen ‘Abdollāh bin ‘Amro bin al-‘Āṣ رضى الله عنه berettet at han hørte Guds sendebud صلى الله عليه وسلم si: «Den som sender velsignelse over meg en gang, sender Gud velsignelse over ham ti ganger som vederlag for det.»^{III}

^I Koranen 94:4.

^{II} Tafsīr-ol-mazhari, bind nr. 9, s. 284.

^{III} Riyāḍ-oṣ-ṣāliḥīn: kitāb-oṣ-ṣalāt ‘alā rasūli-llāh صلى الله عليه وسلم, ḥadīth nr. 1398 (Moslim).

Følgesvennen ‘Abdollāh bin Mas‘ūd رضي الله عنه berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «På oppstandelsens dag vil den personen som sender mest velsignelser over meg, være meg nærmest!»^I

Følgesvennen Aus bin Aus رضي الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Den mest overlegne (beste) dagen blant dagene deres er fredagen, derfor send rikelig med velsignelser over meg på den dagen. Sannelig, velsignelsene deres (som dere sender over meg) blir framstilt for meg!' Følgesvennene sa: 'Kjære Guds sendebud! Hvordan vil våre velsignelser bli framstilt for Dem når Deres kropp vil være smuldret bort?' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: 'Sannelig, Gud har forbudt profetenes kropp for jorden!'»^{II}

Og det er berettet av ham (følgesvennen Abo Horayrah رضي الله عنه): «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Når en person sender fredbringende hilsen over meg, snur Gud sjelen min tilbake til meg helt til jeg svarer den personens fredbringende hilsen.'»^{III}

Følgesvennen ‘Ali رضي الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Den som hører min omtale og ikke sender velsignelse over meg, er smålig!'»^{IV}

Følgesvennen Sahl bin Sa‘d as-Sā‘idi رضي الله عنه berettet: «En mann klagde over sin fattigdom og sine trange levekår overfor Guds sendebud صلى الله عليه وسلم. Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa til ham: 'Når du går inn i huset ditt, hils til den som er til stede der, men hvis ikke det er noen til stede der, så send fredbringende hilsen over meg! Og så resiter 'Si: «Gud er En ...»' (hele kapittel 112 fra Koranen) én gang.' Mannen handlet som han ble rådet til, og Gud forsynte ham rikelig, slik at han begynte å gagne sine naboer (ta seg av dem).»^V

Følgesvennen Anas bin Mālik رضي الله عنه berettet: «Guds

^I Riyāḍ-oṣ-ṣāliḥīn: kitāb-oṣ-ṣalāt ‘alā rasōli-llāh صلى الله عليه وسلم, ḥadīth nr. 1399 (Tirmīzi).

^{II} Riyāḍ-oṣ-ṣāliḥīn: kitāb-oṣ-ṣalāt ‘alā rasōli-llāh صلى الله عليه وسلم, ḥadīth nr. 1400 (Abo Dāwōd).

^{III} Riyāḍ-oṣ-ṣāliḥīn: kitāb-oṣ-ṣalāt ‘alā rasōli-llāh صلى الله عليه وسلم, ḥadīth nr. 1403 (Abo Dāwōd).

^{IV} Riyāḍ-oṣ-ṣāliḥīn: kitāb-oṣ-ṣalāt ‘alā rasōli-llāh صلى الله عليه وسلم, ḥadīth nr. 1404 (Tirmīzi).

^V Al-Jāmi‘o li-aḥkām-il-Qor’ān, del 22, s. 566.

sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Av den som jeg blir omtalt hos (hvis en person hører min omtale), er det påkrevd at han sender velsignelse over meg. Og den som sender velsignelse over meg en gang, vil Gud den aller mest Høytstående sende velsignelse over ti ganger.'¹

De lærde legger også til at å delta i *zīkr*-samlinger er svært viktig. Vi har nå forstått at å lovsynge profeten صلى الله عليه وسلم og sende fredbringende hilsener over Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم er den hemmelige nøkkelen til å komme Gud nær. En beretning overlevert av følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه, som står for omtrent 5374 overleveringer, viser oss hvor preferert og overlegent *zīkr* er i Guds øyne:

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Det finnes noen engler av Gud som vandrer rundt på veiene og leter etter dem som kommer Gud i hu. Når de finner slike folk som kommer Gud i hu, roper de til andre engler: 'Kom hit for det dere trenger (ser etter)!» Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa videre: «Så skygger de over det (folket) med sine vinger til jordens himmel.» Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم (fortsatte med) å si: «Og Herren deres spør dem, enda Han vet langt bedre enn dem: 'Hva sier Mine tjenere?' Englene svarer: 'De nevner (Deg ved å) lovsynge Din hellighet, Din storhet, Din lovpris og Din praktfullhet.'» Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: «Gud vil si: 'Har de sett Meg?」 Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: «Englene vil svare: 'Ved Gud, nei! De har ikke sett Deg!」 Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: «Gud vil si: 'Hvis de hadde sett Meg, hvordan ville det ha stått til med dem da?」 Hans Eksellense صلى الله عليه وسلم sa: «Englene vil svare: 'Hvis de hadde sett Deg, ville de nok ha tilbedt Deg rikelig og priset Din praktfullhet rikelig og lovsunget Deg rikelig!」 Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: «Gud vil si: 'Hva er det de ber om fra Meg?」 Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: «Englene vil svare: 'De ber om paradiset fra Deg!」 Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: «Gud vil si: 'Har de sett det (paradiset Mitt)?」 Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: «Englene vil svare: 'Ved Gud, nei! Å, Herre, de har ikke sett det!」 Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: «Gud vil si:

¹ Zīā-'ol-Qor'ān, bind nr. 4, s. 90.

'Hvis de hadde sett det (paradiset Mitt), hvordan ville det ha stått til med dem da?'» Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: «Englene vil svare: 'Hvis de hadde sett det, ville de nok ha begjært det sterkt og ønsket seg det sterkt og forelsket seg sterkt i det!' Gud vil si: 'Hva er det de søker vern mot?'» Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: «Englene vil svare: 'Mot ilden!'» Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: «Gud vil si: 'Har dem sett den?'» Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: «Englene vil svare: 'Ved Gud, nei! De har ikke sett den!'» Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: «Gud vil si: Hvis de hadde sett den (helvetes ild), hvordan ville det ha stått til med dem da?'» Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: «Englene vil si: 'Hvis de hadde sett den, ville de nok ha flyktet fra den veldig mye og fryktet den veldig mye!'» Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: «Gud vil si: 'Vær nå dere vitner på at Jeg uten tvil har tilgitt dem!'» Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: «Noen engler blant englene vil si: 'En av dem var slik at han kom kun for sitt behov^I.' Gud vil si: 'Han satt i det minste blant dem, og de som sitter blant (dem som nevner Meg), er ikke utelukket (de går aldri tomhendt)!'»^{II}

Det finnes mange måter å gjøre *zikr* på, og det er flere metoder for hvordan menneskets hjerte og sjel kan bli åpent og mottakelig for Gud, slik som *nawāfil*, som blir utført på samme måte som tidebønnen, men forskjellen er at *nawāfil* er overskytende bønn, mens tidebønnen er den obligatoriske bønnen. Resitere Koranen for seg selv eller for andre, lese små bønnetekster eller å sende velsignelser over profeten صلى الله عليه وسلم.

En måte å gjøre *zikr* på som har vært tradisjonell blant *ṣōfiene* veldig lenge, er denne:

Først og fremst resiteres det noen vers fra Koranen for forsamlingen, etter det framsies noen dikt om profeten صلى الله عليه وسلم. *Ṣōfiene* legger vekt på at de som er til stede, må være konsentrerte fullt og helt, magen må gjerne være tom, og det må være en form for ro og harmoni i rommet man sitter i. Dette kan gjøres i en samling eller alene. Å gjøre det alene er en fordel fordi man oftest klarer å konsentrere seg bedre i ensomheten, men å gjøre *zikr* i en samling har også sine fordeler. Er man

^I Å komme til denne samlingen var ikke hans intensjon.

^{II} Aṣ-ṣaḥīḥ al-Bokhāri: kitāb-od-da'wāt, ḥadīth nr. 1330.

alene, bør man sitte i et lukket rom, prøve å ha det litt mørkt, og stedet og klærne bør være rene, man skal sitte rettet mot bønnen med beina i kryss eller sitte på knærne slik man sitter i bønnen. Det er viktig å rense sitt hjerte for verdslige tanker før man innleder *ẓikr*, enten ved å be to enheter av bønnen eller lese litt fra Koranen. Deretter er det viktig å bli ett med konsentrasjonen sin: Tungen, hjertet og tankene skal være ett. Du skal tenke på Gud og nevne Gud og hjertet skal lengte etter Gud.¹

Etter å ha resitert Koranen og noen dikt om profeten صلى الله عليه وسلم, pleier *ẓikr*-samlingen å fortsette med sin tredje del. Det er som oftest en person som leder *ẓikr*-samlinger, og resten følger etter. Som regel innleder man med å si: «*Lā ilāha ill-Allāh* (لا إله إلا الله – Ingen er tilbedelsesverdige unntatt Gud)», for å vise sin relasjon til og tro på Herren. Øynene bør være lukket og hent nå «*lā* (لا – ingen)» fra mellomgulvet og dra den til høyre skulder, som skal gjøres med stemmen, men hodet og nakken skal følge med. «*Ilāha* (إله – tilbedelsesverdige)» skal også sies over høyre skulder, men når man sier «*ill-Allāh* (إلا الله – unntatt Gud)», skal man vende hodet kraftfullt både med stemmen og bevegelse mot hjertet. De lærde legger til at det slaget som blir slått på hjertet, bør man føle, det er en metafor for hvordan man vasket klær i gamle dager: Først løftet man klesstykket opp, og så slo man det på en stein; klærne er vårt eget jeg, og hjertet er steinen, det blir hardt av Guds navn og slår begjæret ut av den indre egoismen, slik at det indre sitter igjen kun med en gudfryktighetsfølelse.

Shaykh-ol-islam Tahir-ol-Qadri oppfordrer til å begynne med en lav stemme og heve stemmen etter hvert under *ẓikr*, det samme gjelder hodebevegelsene, og til slutt ende opp med å prise sin Herre som om verden skulle tro at man var en besatt mann. Oppfordringen er bare å drive seg til det ytterste i Guds ihukommelse, slik at man tar i både fysisk og åndelig, og til slutt kommer man i den tilstanden at tungen ikke trenger å si noe mer

¹ Ihsān, s. 82.

for nå sier hjertet alt selv.¹

Etter det fortsetter man med andre måter å komme Gud i hu på. En ny omgang innledes ved å si: «*Allāh-ho* (الله) – Han er Gud)», fortsatt er det viktig å bevege nakken ved å hente styrken fra mellomgulvet og slå ordene mot hjertet. Neste omgang består av nye ord, eksempel er: «*Howa ho* (هو) – kun Han er Han)!» Etter det sier man noen av Guds navn; det finnes mange navn man kan velge mellom, nittini er antallet på de egenskapene som er blitt kalt Herrens navn ifølge *ḥadīth*. Det finnes så mange egenskaper som vi ikke engang kan forestille oss. Uansett så deler man også det i flere enheter av *ẓikr*, altså først sies to navn sammen, så to navn og så to til og slik fortsetter det. Disse navnene er som nøkler: Har man et problem i livet, blir man forløst av Gud ved å nevne disse navnene rikelig. Det gjelder imidlertid ikke bare å si disse navnene, man må praktisere samtidig, gjøre noe og anstrenge seg for å bli kvitt det problemet man har.

Dette er den typiske formen for *ẓikr* i *ṣūfi*-brorskapene Qādiriyyah og Chishtiyyah og kan holdes når som helst, men blir som oftest holdt på torsdager og fredager.

Shāziliyyah, som er et stort og verdenskjent *ṣūfi*-brorskap, har en *ẓikr*-form som blir kalt *ḥaḍrah* (حاضرة – tilstedeværelse). Denne formen innledes med at man resiterer noe fra Koranen, så blir profeten صلى الله عليه وسلم minnesunget med forherligelse, etter det framsies Guds navn. Denne formen for *ẓikr* blir gjort stående og ikke sittende, som regel lager man en sirkel rundt den som leder *ẓikr*-samlingen. Noen velger å bruke en *doff* (دُف – flat håndtromme) under *ẓikr*. Det er den vanligste *ẓikr*-måten i den arabiske verden, Tyrkia og Balkan, men det er noen forskjeller. Den blir praktisert av brorskapene Shāziliyyah, Qādiriyyah, Khalwatiyyah og Rifā' iyyah i disse områdene.

Samā' (سماع) er en annen form for *ẓikr*, som er opprinnelig

¹ Ihsān, s. 83.

persisk. Direkte oversatt vil det bety å lytte etter eller høre, det kan også bety akseptere eller gi, å være fokusert på noe, eller nevne noen på en vakker måte.

As-samā' (السماع): berømmelse, sang, og ifølge terminologien betyr det: det man hører og anvender, og man setter ikke spørsmålstegn ved det eller mistenker det på noen måte.¹

Ordet er ofte sammenlignet med ordet *taqlīd* (تقليد – etterligning/tradisjon), som vi kjenner til fra islamsk rettsvitenskap. *Taqlīd* betyr å praktisere ifølge en religiøs autoritet uten å eksaminere avgjørelsens grunn og årsak.

Denne typen *zīkr* er oftest praktisert av brorskapene Chishtiyyah og Maulawiyyah, og det er en spesiell form for *zīkr* som er veldig godt knyttet til navnet sitt. Denne *zīkr* inneholder musikk, men det eneste formålet med musikken er at den har en vokalist som tenner kjærlighetens flamme i lytternes hjerte. Vokalistens oppgave er å lovsynge til Herrens pris og forherlige Guds sendebud *صلى الله عليه وسلم*, mens musikken støtter opp rundt hans vakre stemme. Den lyttingen som skjer under *samā'* er lytting som fører til ekstatiske sinnstemning. I dag ser vi *ṣūfīer* virvle rundt, og vi tror at det er en gruppe som liker å danse og hygge seg, og andre har laget det til danseforestillinger som folk kan kjøpe billetter til og hygge seg ved. Men folk har dessverre glemt den opprinnelige meningen ved denne virvlingen og hva som bør være i en *ṣūfī*'s hjerte når han virvler, og hva hans virvlende tilstand egentlig betegner.

Den virvlende har høyre håndens håndflate rettet mot himmelen, for det han får, mottar han fra oven. Nakken er mer eller mindre falt mot venstre, noe som uttrykker: «Jeg er intet verdt!» Den store luen på hodet betegner gravsteinen, som tydeliggjør at denne personen har utslettet seg selv og hans eget jeg og indre egoisme eksisterer ikke lenger. Venstrehåndens håndflate er pekt nedover mot jorden, det vil si at alt han får, er Guds gaver, men det han mottar, velger han å avse og beholder ikke det Gud gir ham. For han er her for å gagne Guds mennesker, slik oppnår han en enda høyere rang i sin Herres

¹ Al-Monjid, s. 394.

øyne. Hver runde *ṣōfi*en går rundt, er tegn på hvert hjertedunk som slår i hans indre, for når *ṣōfi*en går rundt, tramper han en gang med foten i bakken. Derfor kan det sies at *ṣōfi*ens hjerte er med ham når han virvler. Det han hører, flyter inn gjennom ørene hans og dypt ned i sjelen, musikken bærer vokalistens sorgfulle og lengtende ord og gjør at hjertet blir beveget. Sjelens følelser blir gjenoppvekket, og den vil ut og hjem til sin Herre, men kroppens bur sperrer dens frihet. Den stanger hodet her og der og til slutt faller den bevisstløs om, og det samme gjør virvleren, for han har klart å bli ett med sin sjel under denne ekstatiske transetilstanden.

Dāta Ganj Bakhsh skrev om denne formen for *zīkr*: «Det er viktig å vite at dans har ingen ekte rot (stiftelse) i verken *sharī'ah* eller *ṭarīqah*. Alle forstandige og vise menn er enige om at den (dans) er lek og moro – enten den er med anstrengelse eller om den er av idioti, er den uren og falsk uansett. Ingen av læremesterne liker den og heller ikke har noen overtrådt ved å utføre den. Og alle steg og bevis innenfor den av falskhetens tilbedere er basert på løgn. For eksempel: Hvis de sier at handlingene til de som anstrenger seg for ekstase, ligner dansen, kan ikke dette være sant. Det er en gruppe av de mindre forstandige som etterligner dem og har føyet seg til dem og har lagt det til i sin religion. Jeg har sett vanlige folk tro at *taṣawwof* ikke er noe annet enn det de har tatt til seg og praktiserer, og en gruppe har valgt å fornekte det hele. I alle fall er dans dårlig både lovmessig og forstandsmessig for alle mennesker, og det er helt absurd å tro at de beste blant folk skulle gjøre noe slikt. Men når det blir tydelig for noen form for ekstase hos de med hjertets forstand og den (ekstasen) får overhånden over det åndelige og den ekstatiske tilstanden blir styrket da viser tilstanden sin spenning (sjelens rastløshet), på det tidspunktet blir orden (formasjon, metode) og vane og det basiske borte.

Den tilstanden man ser i denne spenningen (sjelens rastløshet), er verken dans eller fottramping og heller ikke noen fysisk ettergivenhet (føyelighet til noe falskt). Faktisk er den spenningen (sjelens rastløshet) slik at den oppløser sjelen. Det er langt ifra sannheten å kalle denne virvlingen for dans, enda vi vet at sjelens rastløshet er den tilstanden som ikke kan forklares

med tungen: 'Den som ikke har smakt dens herlighet, han kan ikke kjenne til dens oppførsel!'»^I

Det vil være urettferdig å ikke nevne at det finnes mange lærde som forbyr musikk i sin helhet, men det finnes også lærde som tillater musikk i visse tilfeller. Følgende vers fra Koranen blir hentet inn i søkelyset når musikk diskuteres:

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا
أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

«Og blant folk finnes det slike som kjøper underholdende prat som distraherer for å villed (andre) fra Guds vei uten kunnskap, og for å gjøre (Guds vei) til latter. Dem venter det en fornedrende pine.»^{II}

Imam Ibno Kathīr skrev i sin fortolkning: «Her berettes det om tilstanden til de elendige som vender seg bort fra Guds skrift og ikke tar til seg noe nytte ved å høre den, og velger å fortape seg i musikk og sang. Slik som Ibno Mas'ūd رضي الله عنه sa:

'Med *lahwal-hadīth* (هو الحديث – underholdende prat som distraherer) menes det musikk og sang.' En gang ble det spurt av ham om dette verset (31:6), da sverget han ved Gud tre ganger og sa at det betyr musikk og sang.

Ibno 'Abbās, Jābir, 'Ikrimah, Sa'īd bin Jobeyr, Mojāhid, Mak-hōl, 'Amro bin Sho'eyb og 'Ali bin Bozeyma sa også det samme. Imam Ḥasan al-Baṣri sa at dette verset (31:6) ble åpenbart vedrørende musikk og sang.» (Videre skriver imam Ibno Kathīr:) «Ibno Jarīr aṭ-Ṭabari sa: 'Med dette menes det all den formen for tale som holder en borte fra Guds vers og (utvalgte) veis adlydelse.'»^{III}

Det er verdt å merke at musikk og sang blir nevnt av flere i denne fortolkningen, men imam Ibno Jarīr aṭ-Ṭabari gjør det tydelig for oss at det finnes flere former for tale, musikk og sang.

^I *Kashf-ol-mahjōb, s. 474.

^{II} Koranen 31:6.

^{III} Tafsīr-ol-Qor'ān-il-'aẓīm, bind nr. 3, s. 741.

La oss se på den andre sidens meninger:

Imam al-Qorṭobi skrev i sin fortolkning: «Med denne musikk og sang menes det den musikk- og sangformen som setter ens eget jeg i bevegelse ved å oppflamme den til (skitne) lyster, umoral og synd. Slik form for musikk og sang som innebærer nevning av kvinners skjønnhet, som innebærer ros av alkohol og annet som er forbudt, er det ingen uenighet om at er forbudt. Uten tvil, under all enighet er denne formen for musikk og sang klanderverdig (syndefull handling). Men den formen for musikk og sang som er ren for slike moralske feil, er lovlig å lytte til for en kort periode (– at det ikke hindrer en fra det som er obligatorisk –) under gledelige stunder, slik som: bryllup, *ʿīd* (عيد – muslimsk høytid), eller for å oppildne stemningen under en besværlig oppgave.»^I

Qāḍi Thanā-ʿollāh Pānīpatti ytret sin mening med disse ordene: «*Lahwal-ḥadīth* (لها الحديث) betyr: uekte og feil historier, upålitelige fortellinger, absurd prat og falsk prat som får en til å le og holder en unna det gagnlige.»^{II}

Videre skriver Qāḍi Thanā-ʿollāh Pānīpatti: «De rettslærde sier at musikk og sang er forbudt, og dette verset (31:6) er bevist på det. Fordi musikk og sang er *lahwal-ḥadīth*, og *lahwal-ḥadīth* er forbudt. Verset (31:6) og mange andre beretninger er bevist på at det er forbudt. Men *ṣōfiene* sier at den hvis hjerte er til enhver tid opptatt med Guds ihukommelse og har oppnådd tilfredshet ved Herrens ihukommelse og ikke er tilbøyelig i det minste til noe som helst utenom (Gud) og forsamlingen er tom for fremmede, og det ikke er tid for tidebønnen og sangeren ikke er seksuelt tiltrekkende (for menn, kvinne, eller en transseksuell), for en slik person (som passer på at alt dette er i orden) er ikke *samāʿ* bare lovlig, men også en likt handling.

Den lidenskapelige kjærlighetens flamme som skjuler seg i en *ṣōfis* hjerte, flammer opp av *samāʿ*. Derfor er *samāʿ* forbudt for mennesker hvis hjerte er fylt med kjærlighet til kvinner (eller menn), for ved *samāʿ* blir de mer opptatt av

^I Al-Jāmiʿ o li-aḥkām-il-Qorʿān, del 16, s. 461.

^{II} Tafsīr-ol-maḥẓari, bind nr. 9, s. 163.

(verdslig) kjærlighet, og det fører til at de forsømmer Guds ihukommelse. For slike personer er *samā'* virkelig *lahwal-ḥadīth*, men den som har Guds kjærlighet skinnende i sitt hjerte til enhver tid og ethvert sted av hjertet er tomt for kjærlighet til alt utenom (Gud), for ham fører *samā'* til mer kjærlighet til Gud. Derfor er *samā'* en likt handling for slike. De rettsreglene som er blitt satt (av noen rettslærde) for forbud mot musikk og sang, kan svares med: Verset (31:6) som er nevnt tidligere, forbyr *lahwal-ḥadīth* (underholdende prat som distraherer), men *ṣōfienes samā'* er ikke underholdende prat som distraherer. Når det gjelder de *aḥādīth* som gjør synlig (legger vekt på) for oss at musikk og sang er forbudt, gjelder det ikke alle former, men én (en viss form), for noen andre *aḥādīth* gir tegn på at musikk og sang er lovlig. Derfor sier vi at de beretningene som inneholder forbud mot musikk og sang, gjelder lytting til underholdende prat som distraherer og inviterer til synd og ikke oppmuntrer til det religiøse.» (Videre har Qāḍi Thanā-'ollāh Pānīpatti framlagt noen beretninger vedrørende dette punktet):

- «De troendes mor 'Ā'ishah رضى الله عنها meddelte at en fra *anṣār* (أنصار – hjelperne) giftet seg med en kvinne, og hun sa adjø til sine og ble sendt hjem til ektemannen sin, da sa Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم: 'Har dere ikke noen musikk og sang? For de liker musikk og sang!'^I»
- De troendes mor 'Ā'ishah رضى الله عنها berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Offentliggjør giftermål og hold dem i moskeene og spill på en flat håndtromme.'^{II}»
- «De troendes mor 'Ā'ishah رضى الله عنها berettet at en jente fra *anṣār* var hos henne, og hun giftet henne bort. Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: «Å, 'Ā'ishah! Finnes det ingen sanger, for denne stammen av *anṣār* liker musikk og sang?»^{III}»

^I Gjengitt av imam Bokhāri.

^{II} Gjengitt av imam Tirmiẓi, og han klassifiserte denne beretningen som ikke fullt sterk nok.

^{III} Gjengitt av Ibno Ḥibbān i hans aṣ-Ṣaḥīḥ.

- ‘Amir bin Sa’d رضى الله عنه berettet: «Jeg var til stede under et bryllup, Qaraz bin Ka’b og Abo Mas’ūd al-Anṣārī var også til stede der, mens jenter sang. Jeg sa: 'Å, dere følgesvenner av Guds sendebud صلى الله عليه وسلم og deltakere av Badr-slaget! Hva er det som blir gjort foran dere?' Begge svarte: 'Hvis du vil, så sett deg og lytt sammen med oss, og hvis du vil gå, så kom deg av gårde. Vi har fått tillatelse til å lytte til sang under bryllup.'»
- De troendes mor ‘Ā’ishah رضى الله عنها berettet: «Abo Bakr kom til meg, og det var under pilegrimsperioden (*‘īd*-perioden), og det satt to jenter hos meg som spilte på en flat håndtromme, og Guds sendebud صلى الله عليه وسلم lå med et tøyestykke over ansiktet sitt. Abo Bakr kjeftet på jentene, Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم fjernet tøyestykket fra ansiktet og sa: 'Abo Bakr! La dem være, dette er høytidsdager!'»^I
- Mohammad bin Ḥaṭīb berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa: 'Det som gjør forskjellen på det lovlige og det ulovlige under sang og bryllup, er å slå på flat håndtromme.'»^{II}
- I *Iḥyā-’ol-’olōm* har imam al-Ghazālī skrevet: «Under gledelige tidspunkter tiltar gleden med *samā’* og hvis den gleden er tillatt (ifølge islamsk lov), er slik *samā’* også tillatt^{III}. Slik som: *‘īd*, bryllup, bryllupsbankett, når noen vender hjem igjen etter en reise, når takkeofringen for et barn utføres, når en får en sønn, ved omskjæring (av en guttunge) og når noen har klart å memorere hele Koranen utenat. Når man gir over et barn til en lærer for kunnskap, mener jeg at det går under samme regelen for (musikk og

^I Gjengitt av imam Bokhāri – mens imam Ibno Mājāhs gjengivelse inneholder disse ordene fra Guds sendebud صلى الله عليه وسلم: «Alle folk har en høytid, og dette er vår høytid!»

^{II} Gjengitt av imam Aḥmad, imam Tirmīzi, imam Ibno Mājāh og imam an-Nasā’i.

^{III} Hvis gleden er tillatt, så er det lovlig med *samā’* for å uttrykke den gleden.

sang).»^I

Qāḍi Thanā-'ollāh Pānīpatti konkluderte med å si: «Av denne framleggelsen blir det innlysende at å drive med musikk og sang og lytte til musikk og sang kun er forbudt når det inviterer til synd og gjør en forsømmelig mot Guds ihukommelse, hvis ikke det er slik, er den (formen for musikk og sang) lovlig, og ikke ulovlig! Det er en annen sak at det ikke finnes noen bekreftelse på at Guds sendebud *صلى الله عليه وسلم* og følgesvennene lyttet til musikk og sang for å oppnå Guds nærhet. Derfor pleier ikke de store (tidligere) av *ṣūfi*-brorskapen Naqshbandiyyah å lytte til musikk og sang, men de klandrer ikke dem som lytter.»^{II}

Er *taṣawwof bid'ah* (بدعة – innovasjon, kjetteri)?

Al-bid'o (البدع) er ifølge Ibno Fāris: det som blir gjort for første gang, og før det finnes det ingen lignende ting som det.^{III}

Imam Rāghib al-Iṣfahāni sa: «*Al-ibdā'* (الإبداع) er å skape noe uten å etterligne noen andre.»^{IV}

Al-bid'ah (البدعة) er (ifølge islamsk terminologi) en ny innføring av en vane eller tradisjon i religionen, og det er den trosoverbevisningen eller handlingen som ikke er å finne blant de tre første generasjonene (i islam).^V

Ordet *bid'ah* er svært omstridt og misbrukt i vår tid, omstridt av den grunn at folk velger å lukke seg i en tanke og åpner seg ikke for noe mer, og misbrukt av den grunn at enkelte velger å slenge dette ordet mot alt de ser. *Bid'ah* betyr både kjetteri eller frafall og innovasjon. Vi skal nå se på et par meninger fra de lærde som vil gjøre det tydelig for oss at *bid'ah* kan kategoriseres som en god ny innføring også, og at all *bid'ah* ikke er forbudt eller frafall og kjetteri.

^I Tafsīr-ol-maḏhari, bind nr. 9, s. 165–167.

^{II} Tafsīr-ol-maḏhari, bind nr. 9, s. 168.

^{III} Loḡhāt-ol-Qor'ān, s. 302.

^{IV} Al-Mofradāt fī ḡharīb-il-Qor'ān, s. 38.

^V Al-Monjid, s. 49.

Shaykh-ol-islam Tahir-ol-Qadri belærer oss mer om emnet *bid'ah* ved å framlegge en hel bok basert på meninger fra de tidligere lærde, og vi skal se på to av de meningene. Ved disse meningene skal vi få bekreftet at alt som er nytt, ikke nødvendigvis må være forbudt, for det er mange nye ting som er i utgangspunktet basert på profetens صلى الله عليه وسلم praksis eller leder til den praksisen, derfor kan de klassifiseres som tillatelige og lovlige.

Først og fremst er det meget viktig å få med denne beretningen som viser til at det er tillatt å bruke fornuften når du ikke finner et svar direkte fra Koranen og profetens صلى الله عليه وسلم praksis, men den fornuften må være basert på dem begge, selv om det er ny lov som blir utstedt eller handling som blir innledet:

Følgesvennen Mo'āz (bin Jabal) رضى الله عنه berettet at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sendte ham til Jemen (som dommer), og Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: «Hvordan kommer du til å dømme?» Mo'āz bin Jabal رضى الله عنه svarte: «Jeg kommer til å dømme ifølge det som er i Guds skrift!» Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: «Hvis ikke det finnes i Guds skrift da (at saken ikke er direkte omtalt i skriften)?» Han svarte: «Da skal jeg (dømme) ifølge Guds sendebuds praksis.» Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم sa: «Hva om det ikke er i Guds sendebuds praksis heller?» Han svarte: «Da vil jeg gjøre *ijtihād*^I etter min mening^{II}.» Hans Eksellense صلى الله عليه وسلم sa: «All lovprisning er for Gud alene, som ga Sitt sendebuds utsending denne evnen.»^{III}

Imam Beyhaqi har gjengitt at imam Mohammad bin Idrīs bin 'Abbās ash-Shāfi'i skilte mellom *bid'ahs* deler med disse ordene: «Blant affærene er det to sorter av deler: Den ene delen er de nye affærene (handlingene) som strider mot Koranen, *sonnah*, følgesvennenes vaner og enigheten blant de lærde, og dette er *al-bid'ah ḍalālah* (البدعة ضلالة)^{IV}.

I den andre delen er det de nye affærene (handlingene)

^I Tolke og utlede svar på nye samfunnsmellomværende.

^{II} Basert på Guds lov og Guds sendebuds صلى الله عليه وسلم praksis.

^{III} Al-Jāmi-ʿoṣ-ṣaḥīḥ (Tirmizi): abwāb-ol-aḥkām, ḥadīth nr. 1338.

^{IV} Villedende innovasjon, med andre ord kjetteri.

som blir innledet for det gode (og det rette), som ikke strider mot (loven), slike handlinger er ikke klanderverdige (syndefulle).

Det var derfor (kalifen) ‘Omar bin al-Khaṭṭāb رضى الله عنه sa vedrørende *tarāwīḥ*-bønnen (تراويح)^I i ramadan: 'Dette er en svært god *bid'ah* (ny innføring)!'

Altså er det en slik affære (handling) som ikke fantes før, og hvis den hadde eksistert før, hadde den ikke blitt tilbakevist^{II}.»

‘Allāmah Ibno Rajab al-Ḥanbali skrev følgende i sin bok *Jāmi’-ol-‘olōm wa-l-ḥikam* om imam Shāfi’is mening vedrørende *bid'ahs* sorter: «Ḥāfiẓ Abo No‘eym berettet ved å referere til Ibrāhīm bin Joneyd, at han sa: 'Jeg hørte imam ash-Shāfi’i si at *bid'ah* har to varianter: *Bid'ah maḥmōdah*

(بدعة محمودة) – rosverdig *bid'ah*, god handling) og *bid'ah*

maẓmōmah (بدعة مذمومة) – klanderverdig *bid'ah*, syndig

handling). Den *bid'ah* som er ifølge og enig med *sonnah*, er rosverdig, og den som ikke er rettet etter og uenig med *sonnah*, er klanderverdig. Imam ash-Shāfi’i argumenterte ved å bruke (kalifen) ‘Omars رضى الله عنه utsagn som bevis, og dette er imam ash-Shāfi’is mening også, som vi har nevnt før dette. Sannelig, klanderverdig *bid'ah* er den som ikke har noen rot (ekte form og bevis) i *sharī’ah*, og den vender tilbake til den (nyoppdiktede falskheten), og det er dette det blir referert til (at den er falsk) i *sharī’ah*.

Rosverdig *bid'ah* er den som er ifølge (enig med) *sonnah*, det vil si at den har rot (ekte form og bevis) i *sharī’ah* som den vender tilbake til (kan refereres og knyttes til), og dette er den leksikale *bid'ah*, men den er ikke (i) *sharī’ah* (fra før; det er en ny handling som blir innledet).’^{III}»

^I Det er en form for bønn som blir bedt på samme måte som tidebønnen, men den forrettes kun i måneden ramadan.

^{II} Det ble ordnet slik at *tarāwīḥ*-bønnen ble til en samlingsbønn.

^{III} Al-Bid’ah ‘inda-l-a’immah wa-l-moḥaddithīn, s. 17–19 (*Jāmi’-ol-‘olōm wa-l-ḥikam* 4:253).

Imam al-Qorṭobi skrev om *bid'ahs* forskjellige varianter i sin fortolkning: «Enhver *bid'ah* som blir dannet (innledet) av menneskene, består av to former, enten så eksisterer dens ekte form i *sharī'ah* eller ikke. Hvis dens ekte form finnes i *sharī'ah*, vil den nødvendigvis komme til syne under allmennheten, (denne formen) er noe som må ha blitt erklært som likt handling av Gud, og sendebudet صلى الله عليه وسلم Hans må ha oppmuntret (sine tilhengere) til den befalingen. En slik *bid'ah* vil være i graden av rosverdig, og hvis ikke noe lignende som den finnes fra før av, slik som: varianter av gavmildhet, sjenerøsitet og andre gode handlinger, vil det å utføre slike handlinger komme under rosverdige handlinger, og det spiller ikke noen rolle om denne handlingen er blitt gjort av noen før eller ikke. Denne framgangsmåten styrker (kalifen) 'Omars رضى الله عنه utsagn: 'Dette er en svært god *bid'ah* (ny innføring / innovasjon)!', noe som var av gode handlinger, og den er inkludert i rosverdige handlinger. Den (*bid'ah*) var at uten tvil så ba profeten صلى الله عليه وسلم *tarāwīh*-bønnen, men Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم lot være å be den (med en samling) og var ikke påpasselig overfor den og heller ikke samlet Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم folk for (å forrette) den. Men (i etterkant etter å ha vurdert og ansett det som bedre for folk) var (kalifen) 'Omar رضى الله عنه påpasselig overfor den (*tarāwīh*-bønnen), og han samlet folk for (å forrette) den. Han fikk folk til å forrette den; det var en *bid'ah*, men den er en rosverdig og hedret *bid'ah*. Men hvis en *bid'ah* er imot Guds og Hans sendebuds صلى الله عليه وسلم lovbestemmelser, så er den i kategorien klanderverdig og avvisning.» (Etter det skriver imam al-Qorṭobi): «Jeg mener: Det er det som er meningen med Hans Hellighets صلى الله عليه وسلم utsagn i Hans Nådes صلى الله عليه وسلم tale: 'Det verste blant affærene (handlingene) er å finne på nye ting, og alle innovasjoner er villfarelse!', det som menes med dette er de handlingene som er uenige med (ikke i henhold til) skriften (Koranen), *sonnah* og følgesvennenes handling. Det blir også innlysende for oss ved dette utsagnet til Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم: 'Den som innleder noe godt i islam, vil få belønning for handlingen sin, og etter det vil han få av belønningen til dem som gjør den handlingen, og det vil ikke skje noen som helst redusering i deres belønning. Og den som innleder noe dårlig, for ham vil den (dårlige handlingen) hans være et lass over ham

og deres lass som handlet den (dårlige handlingen) etter ham, og deres lass vil ikke bli redusert i det hele tatt!' Det peker på den som innleder noe godt eller dårlig.»^I

Vi bør til nå ha forstått at *taṣawwof* har vært en del av islam helt siden islam startet. Det er akseptabelt at ordet *ṣōfi* ble kjent for de gudfryktige og avholdne i etterkant^{II}. Etter hvert så man at noen la mer og mer vekt på avholdenhet, og andre holdt seg kun til noe av avholdenheten. De som var mer avholdne enn andre i samfunnet, skilte seg litt ut og ble ansett som en helt annen del av samfunnet, på en måte som en annen folkegruppe.

Mange tror at *taṣawwof* er navnet på noen ritualer, men sannheten er at det er navnet på gudfryktighet, kjærlighet til Gud og profeten *صلى الله عليه وسلم*, god moral, rensing av hjertet og godhjertethet mot andre. *Taṣawwof* er Koranens lære som igjen er profetens *صلى الله عليه وسلم* lære, det er overhodet ingen ny ting som er innført i islam. Noen nye måter å oppnå Guds nærhet på er innledet, men de baserer seg på det loven tillater, og hva *sonnah* sier. Hvis noen av disse måtene skulle stride mot loven og *sonnah*, er det full enighet blant de lærde om at det er en forkastelig handling som ikke kan aksepteres i islam.

Oppfordrer *taṣawwof* oss til å bli eneboere?

Det er en stor misforståelse og feil at *taṣawwof* leder oss på denne veien, mange tror at det er slik, men virkeligheten er at det er helt feil. *Taṣawwof* lærer oss å leve blant mennesker, arbeide på en ærlig måte, tjene levebrødet på rett vis og oppnå kunnskap. Den lærer oss å leve blant verden, men ha et hjerte som tilhører kun Gud og kun lengter etter Ham, og hvis man ønsker å oppnå noe på jorden, er det for Gud alene. *Taṣawwof* legger vekt på lite søvn, lite spising, lite prating og at man omgås verden lite^{III}, dette er en måte å sikre seg de første

^I Al-Bid'ah 'inda-l-a'imma wa-l-moḥaddithīn, s. 20–22 (Al-Jāmi'o li-ahkām-il-Qor'ān 2:87).

^{II} Omtrent på slutten av det første århundret av *hijrah*.

^{III} Hvis en mistenker noen for at vedkommende kan villeden en, bør man holde seg vekk fra ham.

stegene innenfor *taṣawwuf*.

Men ingen steder har de lærde lært oss å unngå verden ved å forsømme våre plikter overfor den. Denne læren oppfordrer oss til å være en del av samfunnet, være engasjert og bidra til revolusjonerende handlinger som fører til at verden blir til et bedre sted å leve.

Hva er *mo'jizah* (معجزة – mirakel) og *karāmah* (كرامة – underverk)?

Mo'jizah stammer fra ordet *al-'ajz* (العجز), og det betyr å være igjen bak noe eller å oppnå det på et slikt tidspunkt da det er i ferd med å renne ut av hånden. Men i dagligspråket blir det brukt som å ikke være kapabel eller ikke ha kraft nok til å gjøre noe. Ordet er antonym til å evne eller makte.^I

Ibno Fāris sa at ordets grunnbetydning er svakhet eller bakerste del av noe.^{II}

Al-mo'jizah (المعجزة): noe unaturlig (mirakuløst) som Gud lar hende ved en profets hånd, og andre ikke evner det.^{III}

Karāmah stammer fra sjenerøsitet, høyere rang, noen som har lett for å gi, være mer respektert eller bæret, men ifølge islamsk terminologi betyr *al-karāmah* (الكرامة): noe unaturlig (mirakuløst) som Gud lar skje ved en helgens hånd, og andre ikke makter det.^{IV}

En profet utfører *mo'jizah*, og en helgen utfører *karāmah*. Gud er den som står bak disse handlingene, men det er mennesker som utfører dem.

Imam Abo Ja'far at-Ṭahāwi skrev i sitt verk, som er en veileder for alle muslimer når det gjelder trosoverbevisningen:
«122. De tidligere lærde blant de første og de etter dem

^I Al-Mofradāt fī gharīb-il-Qor'ān, s. 322.

^{II} Loghāt-ol-Qor'ān, s. 1134.

^{III} Al-Monjid, s. 540.

^{IV} Al-Monjid, s. 749.

som fulgte de tidligeres lære, gode handlingers folk og tradentene og rettsvitenskapens og innsiktens (analysens) folk, alle disse må bli nevnt kun på den vakreste måten (minnet med vakre ord), og den som sier noe dårlig om dem, er ikke på den rette veien.

123. Vi gir ikke fortrinn (overlegenhet) til noen av helgenene overfor en eneste profet, fred være med dem, og vi sier at en profet er mer overlegen (høyere i rang) enn alle helgener til sammen.

124. Vi tror på det som er blitt fortalt oss om deres *karāmah* (helgenenes underverk) og på de autentiske historiene om dem fra pålitelige berettere.

125. Vi tror på kravene (forutsetningene) til timen, slik som *dajjāls* (دَجَال – antikrist) komme og Jesus, sønn av Marias nedsendelse fra himmelen, fred være med ham. Og vi tror på at soloppgangen (vil skje) fra vest og dyrets framkomst (tilsynekomst) på jorden fra dets sted.»¹

Helgenskapet er navnet på bevissthet og sikkerhet, det vil si at den som har oppnådd denne rangen, har kommet til en slik rang hvor forvissningen hans gjør ham forvisset om Guds tilstedeværelse og hans egen rang relatert til Herren sin. Med andre ord, en *walī* vet godt at han er en *walī* når han har nådd graden av *wilāyah* (ولاية – helgenskap).

Walī (ولي) betyr: Nærstående, elskede, hjertevenn, hjelper, velynder. Ifølge islamsk terminologi er helgen det ordet som omfatter betydningene av *walī* når det er snakk om relasjonen mellom Gud og en av Hans elskede hjertevenner.

Denne rangen eksisterer, og dens bevis er:

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ – الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ –
لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ

«Vit! Sannelig, Guds elskede hjertevenner (helgener), aldri skal

¹ Al-'Aqīdah at-taḥāwīyyah, punkt 122–125, s. 79.

frykt være over dem og ei heller skal de være sørgmodige. (Helgenene er) de som antok troen og forble gudfryktige (livet ut). For dem er det et gledelig budskap i jordelivet og i det hinsidige. Guds ord forandrer seg aldri! Dette er den fornemste seieren.»^I

«Det finnes to typer nærhet: Den ene er den ethvert menneske, faktisk all skapelses partikler, har til sin Herre, og hvis ikke denne nærheten hadde vært, ville ingenting ha eksistert. *Wa nahno aqrabo ileyhi min ḥabli-l-warīd* (وَكَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ) – Og Vi befinner [Oss] nærmere enn halspulsåren hans!), i dette verset (50:16) vises det til den nærheten^{II}. Den andre nærheten er kun den nærheten de spesielle menneskene (helgenene) har, og den blir kalt 'kjærlighetens nærhet'. Disse to typene av nærhet har ingenting annet til felles enn navnet deres. Kjærlighetens nærhet har utallig mange grader, enhver er høyere enn den andre og troen er dens første krav. Etter å ha blitt velsignet med troens rikdom kjemper anstrengelsens og intensjonens folk og utvikler seg fremragende ved å nå den bedre framvekstens grader og fortsetter å gå videre, helt til de klarer å oppnå den høye graden, som ble tydeliggjort slik av Hans Hellighet *صلى الله عليه وسلم*: '(Gud sier:) Min tjener fortsetter å komme meg nærmere ved (å utføre) overskytende handlinger helt til Jeg begynner å elske ham. Og når Jeg elsker ham, blir Jeg til hans hørsel som han hører ved, og synet hans som han ser ved ...'^{III}

Og denne kjærlighetens nærhets høyeste og adeligste rang er den graden som all verdens Herres elskede Mohammad *صلى الله عليه وسلم* besitter. Der Hans Nådes *صلى الله عليه وسلم* høytstående ånd svever, ingen kjenner til de høydene, unntatt det Vesenet som har tildelt Sin elskede *صلى الله عليه وسلم* det motet og den toleransen. Ifølge *ṣōfiennes* terminologi kaller vi den personen helgen, hvis hjerte er druknet til enhver tid i Guds ihukommelse og er opptatt med å lovsynge (Herren) om dagen og natten. Hjertet hans er fullstendig fylt med Guds kjærlighet, og ingen utenom Gud kan

^I Koranen 10:62–64.

^{II} Som enhver skapning har til Herren.

^{III} *رضى الله عنه*. Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri, berettet av Abo Horayrah

tillates å komme inn i det. Hvis han elsker noen, er det for Gud, og hvis han hater noen, er det for Gud, og det er den rangen som vi kaller rangen av *fanā' fī-llāh.*»^I

Helgenenes grad er ingen liten grad, alle som ser deres rang, misunner dem. Følgesvennen 'Omar bin al-Khaṭṭāb رضى الله عنه sa følgende om verset 10:62: «Jeg hørte Guds sendebud صلى الله عليه وسلم si: 'Sannelig, det finnes slike tjenere blant Guds tjenere som verken er profeter eller martyrer, men på oppstandelsens dag vil profetene og martyrene misunne dem på grunn av deres nære forhold til Gud den aller mest Høytstående.' Følgesvennene sa: 'Kjære Guds sendebud! Opplys oss om hvem de er, og hva deres handlinger er, slik at vi kan elske dem (helgenene)?' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: 'De er et folk som elsker hverandre kun for Guds skyld, det er ingen slektsbånd mellom dem og heller ikke noe bånd av rikdoms fortjeneste. Ved Gud, i sannhet, ansiktene deres vil være opplyste av lys, og de vil bli satt på troner av lys. De vil ikke ha noe å frykte, mens andre mennesker vil være fulle av frykt, og de (helgenene) vil ikke være sørgmodige, mens andre vil være sorgfulle.' Deretter resiterte Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم: 'Vit! Sannelig, Guds elskede hjertevenner (helgener), aldri skal frykt være over dem og ei heller skal de være sørgmodige.'»^{II} ^{III}

Disse tolkningene hjelper oss å forstå hvilken høy grad en helgen holder, men det vi skal diskutere under dette punktet, er underverkene som helgenene utfører.

Følgesvennen Abo Horayrah رضى الله عنه berettet: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sendte en patrulje på ti mann for å spionere, og 'Āṣim bin Thābit al-Anṣārī رضى الله عنه ble utpekt som leder for dem. De begynte reisen (oppdraget), helt til de nådde stedet Hoda, som ligger mellom 'Osfān og Mekka. Da fikk klanen Bano Liḥyān av Hoḏeyl vite om dem og utrustet hundre bueskyttere og gikk ut for å kjempe mot dem og fulgte i fotsporene deres. Da 'Āṣim og ledsagerne hans la merke til deres steg, valgte de å søke ly et sted. Men bueskytterne

^I Zīā-'ol-Qor'ān, bind nr. 2, s. 312–313 (Tafsīr-ol-maḏhari).

^{II} Koranen 10:62.

^{III} Al-Jāmi'o li-aḥkām-il-Qor'ān, del 11, s. 16.

omringet dem og sa: 'Kom dere ned og overgi dere selv! Vi lover dere og gir dere vårt ord på at ingen av dere vil bli drept!' 'Āṣim bin Thābit رضى الله عنه sa: 'Jeg er ikke klar til å gå ned for å overgi meg til noen vantros ansvar! Å, Gud, opplys Du profeten Din om tilstanden vår!' Bano Liḥyān lot det regne piler over 'Āṣim og sendte ham i martyrdøden. Tre andre personer gikk ned av (å stole på) deres løfte og pakt, blant dem var: Khobayb, Zeyd bin ad-Dathinah og en annen mann ('Abdollah bin Ṭāriq). Da Bano Liḥyān klarte å få dem under sin kontroll, så åpnet de buene deres og bandt dem fast med buestrengene. Den tredje mannen ('Abdollah bin Ṭāriq) sa: 'Dette er det første sviket! Ved Gud, jeg har ingen planer om å bli med dere noe sted. Disse er et perfekt eksempel for meg!^I' De trakk og vred på ham, men han nektet å bli med, så de sendte ham i martyrdøden og fortsatte videre med Khobayb og Zeyd bin ad-Dathinah, til de solgte dem begge til Mekka-folket (, og dette hendte) etter hendelsen ved Badr. Bano Ḥārith bin 'Amir bin Naufal bin 'Abd Manāf kjøpte Khobayb fordi Khobayb myrdet Ḥārith på Badr-dagen, og Khobayb måtte bli hos dem som deres fange, helt til de bestemte seg for å drepe ham. (Mens han satt som fange), ba han en dag en av døtrene til Ḥārith om en barberkniv for å barbere underlivet^{II}. Hun ga ham den uten å tenke seg om, en av sønnene hennes snublet bort til ham mens hun var uoppmerksom. Plutselig så hun guttungen sitte i fanget hans og barberkniven var i hånden hans. Hun ble svært engstelig, Khobayb innså det og sa: 'Du frykter at jeg kommer til å drepe ham, men jeg kommer ikke til å gjøre noe slikt!'

Hun sa: 'Ved Gud, jeg har aldri sett en bedre fange enn Khobayb. Ved Gud, jeg så ham en dag holde en drueklase i hånden og spise den, enda han var bundet fast i lenker og det var ikke engang tegn på frukt i Mekka på den tiden.' Og hun pleide å si: 'Sannelig, det var forsyning som Gud forsynte Khobayb med.' Da de (Mekkas vantros) tok ham med ut fra Mekkas fredlyste grense til stedet Hill for å drepe ham, sa Khobayb til dem: 'Gi meg tid, så jeg kan be to enheter av bønner.' De lot ham være, og han ba to enheter av bønner, etter det sa han (til de vantros):

^I De som valgte å gå i martyrdøden for Gud.

^{II} Noe som er en islamsk skikk for både menn og kvinner.

'Ved Gud, hadde det ikke vært for at dere hadde trodd at jeg frykter (å bli drept), hadde jeg bedt inderlig lenger. (Så ba han til Gud): Å, Gud, tell deres antall og tilintetgjør en og en av dem og la ikke en eneste av dem være igjen!' Og så sa han: 'Jeg bryr meg ikke så lenge jeg blir drept som en muslim, om hvilken side jeg vil falle på etter å ha blitt drept, og jeg dør for Guds sak, og hvis Han vil, kan Han gjøre mine opphugne kjøttbiter til velsignelsesrike.' Khobayb er den som innledet denne tradisjonen med å be to enheter (før henrettelsen) for enhver muslim som blir lenket og skal henrettes. Profeten صلى الله عليه وسلم opplyste sine følgesvenner om ham den samme dagen da han ble drept. Noen av Qorayshs folk ble sendt til 'Āṣim bin Thābits (drapssted) for å hente en kjent kroppsdel^I av ham da de fikk vite at han var blitt myrdet. 'Āṣim hadde drept en stor mann blant Qoraysh (under Badr-slaget). Gud sendte biene som en sky for å beskytte 'Āṣims (kropp), biene beskyttet kroppen hans mot Qorayshs utsendinger, så de klarte ikke å kutte av en eneste kroppsdel på ham.»^{II}

Det blir nevnt blant annet Jesu عليه السلام mor Marias hendelse رضى الله عنها i Koranen, det blir sagt:

كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هَذَا
قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

«Hver gang Sakarias gikk inn i bedeværelset hennes, fant han hos henne forsyninger (av mat). (En dag) spurte Sakarias: 'Å, Maria! Hvorfra kommer dette til deg?' Hun svarte: 'Det kommer fra (gjennom min nærhet til) Gud! Sannelig, Gud forsyner den Han vil, uten å måle det.'»^{III}

Imam Ibno Kathīr skriver i sitt verk, som er blant islams mest kjente Koran-fortolkninger, og refererer til en rekke lærde før han konkluderer: «Mojāhid, 'Ikrimah, Sa'īd bin Jobeyr, Abo ash-Sha'tha, Ibrāhīm an-Nakha'i, Aḍ-Ḍaḥḥāk, Qatādah, Ar-

^I Slik som hodet hans eller noe annet.

^{II} Riyāḍ-oṣ-Ṣaliḥīn: kitāb-ol-ażkār, ḥadīth nr. 1510.

^{III} Koranen 3:37.

Rabī' bin Anas, 'Aṭīyah al-'Aufi og As-Soddi sa: 'Når Sakarias رضي الله عليه السلام enn gikk inn til Marias رضي الله عنها bedeværelse, fant han hos henne vinterfrukt om sommeren og sommerfrukt om vinteren.'

Andre (lærde) har sagt at *rizq* (رزق – forsyning) betyr kunnskap her, og noen mente at hun hadde noen form for skrifter som det stod skrevet lovregler og kunnskap om religionen på. Men det er det første utsagnet som er mest riktig, og det argumenterer for helgenenes underverker, og det finnes mange *aḥādīth* som bekrefter det (at helgenene utfører underverker). Når Sakarias رضي الله عليه السلام så frukter hos henne som det ikke var sesong for, spurte han en dag: 'Å, Maria! Hvorfra kommer dette til deg?', og hun svarte: 'Det kommer fra (gjennom min nærhet til) Gud! Sannelig, Gud forsyner den Han vil, uten å måle det.'

Jābir رضي الله عنه berettet: 'En gang tilbrakte Guds sendebud صلى الله عليه وسلم flere dager uten å spise noe som helst, helt til Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم følte plage av sult, og Hans Nåde صلى الله عليه وسلم gikk til sine hustruer, men ingen av dem hadde noe å tilby av mat. Deretter gikk Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم til Fāṭimah رضي الله عنها (datteren sin) og sa: «Kjære datter, har du noe å spise, jeg er veldig sulten?» Hun svarte: «Ofret være mitt liv for Dem! Ved Gud, jeg har intet å tilby.» Fāṭimah رضي الله عنها sa: «Guds sendebud صلى الله عليه وسلم hadde så vidt gått ut av huset og en nabo av meg sendte meg to brød og et kjøttstykke. Jeg la det på et fat og tenkte inni meg at det er best at jeg tilbyr det til Guds sendebud صلى الله عليه وسلم. Jeg ropte på Ḥasan og Ḥoseyn og ba dem om å løpe og hente sin kjære morfar. Hans Nåde صلى الله عليه وسلم kom og jeg sa: 'Gud har nettopp sendt noe mat til oss, som jeg har lagt av til Dem.' Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم sa: 'Bring det og hva er det det er?' Hun sa at hun satte fatet foran Hans Høyhet صلى الله عليه وسلم. Da Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم fjernet kledet som lå på fatet, var det nå stappfullt av brød og kjøtt. (Fāṭimah رضي الله عنها berettet videre:) 'Jeg så det plutselig og ble veldig forundret av det først, men så tenkte jeg at det var Guds velsignelse. Jeg takket Gud og sendte velsignelser over profeten صلى الله عليه وسلم. Da profeten صلى الله عليه وسلم så det, spurte Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم: «Kjære datter, hvor har dette kommet fra?» Jeg svarte: «Kjære far, det har kommet fra Gud! Gud forsyner den Han vil uten å måle det.» Hans Nåde صلى الله عليه وسلم takket Gud og sa: «All lovprisning være for Det

Vesenet (Gud) som ga deg Israels barns mest edle kvinnes (jomfru Marias رضى الله عنها) rang, for når det kom noe til henne og det ble spurt av henne hvor det hadde kommet fra, pleide hun å svare det samme (som du gjorde).»¹

Etter det ble 'Ali رضى الله عنه kalt til bords, og denne maten ble delt med 'Ali, Fāṭimah, Ḥasan, Ḥoseyn رضى الله عنهم og alle Hans Nådes صلى الله عليه وسلم hustruer og resten av familien, og alle spiste seg gode og mette. Fāṭimah رضى الله عنها sa: 'Maten forble like mye, og jeg sendte den videre til mine naboer, det var en velsignelse av Gud.'¹

Målet med *taṣawwof* er ikke å utføre underverker som å flytte fjell, gå på vannet eller få blinde og døve til å se og høre, de lærde legger fram et eksempel: «En mann drev og lette etter en læremester og kom til shaykh Niẓām-od-dīn auliyāhs skole og slo seg til der for noen dager. Men etter førti dager var han på vei hjem igjen uten å ha inngått noen pakt med læremesteren. Shaykh Niẓām-od-dīn spurte ham: 'Hva kom du for, og hvorfor reiser du sånn plutselig?' Han svarte: 'Jeg kom for å bli inkludert i Deres brorskap, men nå reiser jeg tilbake fordi jeg hadde hørt en del om Deres underverk, men så ingenting!' Shaykh Niẓām-od-dīn sa: 'I løpet av de førti dagene som du tilbrakte her hos meg, har du sett meg gjøre noe som strider imot islam?', 'Nei!' svarte mannen, 'Vel, det er mitt største underverk!', sa Shaykh Niẓām-od-dīn.»^{II}

I sannhet er dette det største underverket som en troende kan utføre, og det er å adlyde Gud og etterleve profetens صلى الله عليه وسلم praksis.

¹ Tafsīr-ol-Qorʾān-il-ʿaẓīm: bind nr. 1, s. 515–516.

^{II} Ihsān, s. 106.

Hva er *kashf* (كشف) – guddommelig avsløring) og *ilhām* (إلهام) – guddommelig inspirasjon)?

Kashf betyr å gjøre noe hemmelig eller godt skjult til synlig. Relatert til temaet vårt, så betyr det at Gud gjør ting synlig for Sine helgener også, men dette kan ikke likestilles med åpenbaringer som profeter mottar.

Kashf betyr: gjøre synlig, åpne noe, fjerne noe fra noen^I, opplyse noen, gjøre noen oppmerksom. Ifølge *ṣōfiene* betyr det guddommelig avsløring: Når en *ṣōfi* (helgen) omfavner en spesiell tilbedelsesmåte, da blir guddommelige sannheter avslørt for ham.^{II}

Ilhām betyr guddommelig inspirasjon, språkeksperter 'Allamah Ibno Manzōr beskrev *ilhām* ved å si: «*Ilhāms* opphav er fra å svelge noe på engang. Å sette noe eller inngi noe i hjertet, slik som at Gud inngir en slik tanke i hjertet og vedkommende handler på grunn av det eller lar være å handle.»^{III}

Imam Rāghib al-Iṣfahāni skrev: «*Al-ilhām* (الإلهام) er å inngi (en inspirasjon) i hjertet, og ordet er spesielt forbeholdt den tanken som er fra Gud den aller mest Høytstående eller fra den himmelske verden.»^{IV}

Imam al-Qorṭobi skrev: «(Koranens første kapitels) niende navn er: *Ar-roqyah* (الرّقية)^V. Det blir bekreftet ved en beretning berettet av Abo Sa'īd al-Khodri رضي الله عنه, i den står det at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم sa til mannen (følgesvennen) som brukte en bønneformel for å helbrede en byhøvding: 'Hva lot deg vite at det (Koranens første kapittel) er bønneformel for helbredning?' Han svarte: 'Kjære Guds sendebud! Den tingen ble inngitt (inspirert) til hjertet mitt!'^{VI}»^I

^I Som vansker, eller fjerne/løfte slør som er i veien for ens øyne.

^{II} Al-Monjid, s. 755.

^{III} Ziā-'ol-Qor'ān, bind nr. 5, s. 572 (Lisān-ol-'arab).

^{IV} Al-Mofradāt fī gharīb-il-Qor'ān, s. 455.

^V Bønneformel for helbredning, helbrede noen for en sykdom.

^{VI} Dette er en autentisk beretning gjengitt av imam Bokhāri, imam Moslim og imam Aḥmad i deres *ḥadīth*-samlinger.

Shaykh-ol-islam Tahir-ol-Qadri redegjør *kashf* og *ilhām* for oss med disse ordene: «Når noen får rettledning fra det usette uten å ha anstrengt seg intellektuelt (gjennom guddommelig inspirasjon), kaller vi det *kashf* og *ilhām*. *Kashf* og *ilhām* er det som (blir inspirert og avslørt) til en person som ikke er en profet. Dette er kunnskap som man oppnår basert på religiøse hendelser og erfaringer, men det er ikke en like avgjørende, tungtveiende og pålitelig måte å oppnå kunnskap på som åpenbaringer for profeter er. Dens grunnregler og bestemmelser kan heller ikke holdes like fastsatt som *ijtihāds*. For at denne kunnskapen skal være akseptabel i det hele tatt, må den være basert på Koranen, *sonnah* og *sharī'ah!*»^{II}

Vi lærer fra det at denne kunnskapen kan kritiseres og settes spørsmålstegn ved. Den eneste akseptable siden ved en *kashf* eller *ilhām* er at den er basert på Koranen eller profetens صلى الله عليه وسلم praksis – utenom det kan den erklæres for løgn.

^I Al-Jāmi' o li-aḥkām-il-Qor'ān, del 1, s. 174.

^{II} Ihsān, s. 105.

Kapittel 3: *Ihsān* og helgenene

Joneyd al-Baghdādi

Det er en viss uenighet om når han ble født, men en teori er at det var omtrent 215 år etter *hijrah* (ca. 830 e.Kr.). Det er i alle fall enighet om at han døde 302 år etter *hijrah* (ca. 914 e.Kr.) og ble gravlagt i Bagdad.^I

Han lærte rettsvitenskap av shaykh Abo Thaur og *taṣawwof* av shaykh Ḥārith Moḥāsibi og shaykh Sari Saqaṭi, og sistnevnte var hans morbror.

Denne mannen var en stor helgen, det er det ingen tvil om, *dāta* Ganj Bakhsh, som regnes blant de største, hyller ham med disse ordene i sitt mesterverk: «Han var perfekt i alle vitenskapens felter og han talte med autoritet i teologi, rettsvitenskap og morallære. Han var en tilhenger av Thaur og utsagnene hans er høytstående og hans indre tilstand er fullkommen. Alle *ṣūfi*er anerkjenner hans lederskap enstemmig. Moren hans var Sari Saqaṭis søster, og Joneyd var eleven hans (shaykh Sari Saqaṭis). En dag ble Sari Saqaṭi spurt om det noen gang kunne være mulig at en elev kunne ha høyere rang enn sin læremester. Han svarte: 'Ja! Det finnes et soleklart bevis på det, Joneyds rang er høyere enn min!」^{II}

Han het Joneyd og faren hans het Mohammad og bestefaren hans het også Joneyd, som han ble oppkalt etter. Faren hans utvandret fra hjemlandet sitt og bosatte seg i Bagdad før shaykh Joneyd ble født. Faren hans jobbet som handelsmann og varen han handlet med var instrumenter for glassmestere.^{III}

Da shaykh Joneyd var omtrent seks år gammel, begynte han å avlaste faren sin i butikken. Av det kan vi forstå at faren ikke var en mann med mye viten og heller ikke hadde stor interesse for kunnskap. Målet hans var å gjøre sønnen sin til en

^I Allāh ke safīr, s. 5.

^{II} Kashf-ol-mahjōb, s. 208.

^{III} Allāh ke safīr, s. 7–8.

suksessrik handelsmann og han var svært opptatt med å oppfylle drømmen sin, men det var noe annet som var skjebnebestemt av Gud for shaykh Joneyd. Det folk så, var en seksåring sitte i sin fars butikk og tale respektfullt og vist, men hva visste de om den hemmeligheten at dette barnets hjerte var mer skinnende og rent enn speilet, og at barnet en dag skulle vokse opp og få flere tusen speil (hjerter) til å skinne.

En dag satt shaykh Joneyd i butikken sammen med sin far. Da fikk de besøk av hans morbror Sari Saqāṭi, som sa: «Dette barnet er ikke født for å drive handel!» «Ja vel, hva er han født for da?» spurte faren noe undrende tilbake og sa videre: «Han er en kjøpmanns sønn, kjøpmann skal han bli!» Morbror Sari Saqāṭi sa: «Det er da ikke arvelig! Gud lar Sin vilje skje på den måten Han vil at den skal skje! Med Guds vilje vil barnet bli det jeg ser med mitt øye.»

Etter det begynte faren og morbroren å diskutere med hverandre. Faren ga mange grunner og la fram mange unnskyldninger, men morbroren nektet å høre på noen av dem og tok med seg nevøen sin og dro hjemover.

Shaykh Joneyd vokste opp hos morbroren sin, og hvilken utmerket lærer han hadde fått. Det hadde så vidt passert ett år og shaykh Sari Saqāṭi valgte å foreta pilegrimsreisen og lille Joneyd slo følge med ham. Han var ikke mer enn syv år da. Shaykh Joneyd meddelte selv om denne reisen: «Da vi kom fram til Mekka, var shaykh Sari Saqāṭi til stede i en spesiell samling en dag og rundt ham satt mange *'arīfer* og jeg drev og lekte i nærheten av disse storslagne personlighetene. Mens de diskuterte, dukket temaet 'Hva er takknemlighet?' opp, og alle framla sine meninger på forskjellige måter. Til slutt ropte shaykh Sari Saqāṭi på meg og sa: 'Å, sønn Joneyd! Fortell du også hva takknemlighet er.' Jeg ble noe nervøs og så på alle de store som satt der, men så sa jeg: 'Ikke å være ulydig mot Gud etter å ha oppnådd Hans velsignelse, er takknemlighet ifølge min mening.'»

Disse ordene fra en syvåringss munn tok pusten fra alle de store og de roste lille Joneyd for det han sa i en lang stund under samlingen. Da forsamlingen ble rolig igjen og tausheten la seg over den, da sa shaykh Sari Saqāṭi: «Jeg er sikker på at den

gunsten du vil bli skjenket av Gud, vil være spesielt knyttet til din tunge (du vil bli en stor taler).»

Shaykh Joneyd tok ofte til tårene i tiden etter at læremesteren hans shaykh Sari Saqaṭi hadde gått bort, og når han ble spurt om hvorfor han gråt, pleide han å svare gråtende: «Min læremester sa at Guds gunst vil renne fra min tunge. Om han bare hadde sagt det om hjertet mitt!»

Det var shaykh Joneyds ydmykhet som fikk ham til å si det, for vi vet at Guds gunst strømmet ut av både hans tunge og hjerte.

Etter noen dager, ved en annen anledning, spurte shaykh Sari Saqaṭi eleven sin Joneyd: «Å, sønn, si meg, hvordan bør man vise Gud takknemlighet?» Han svarte: «Å dra nytte av Guds velsignelser på den måten at man ikke benytter seg av dem i noen syndig handling!» Læremesteren hørte svaret og ble himmelfallen. «Å, sønn! Hvor har du lært dette fra?» spurte læremesteren. Eleven svarte: «Ved å være sammen med Dem!» Shaykh Sari Saqaṭi omfavnet nevøen sin og løftet hendene sine i bønn: «Å, Gud! Jeg ber om Dine velsignelser for Joneyd, la hans viten tilta.» Dette innledet shaykh Joneyds livs streben etter viten. Nå sluttet han for fullt i butikken til sin far og begynte å studere hos morbroren sin.^I

En dag satte shaykh Sari Saqaṭi eleven sin på prøve, han tok fram et ark fra lommen og sa til nevøen sin: «Joneyd, du har oppfylt arbeidet mitt svært dyktig og hurtig, derfor er dette premien din.» Han tok imot arket og begynte å lese det, på arket stod det: «Jeg så en kamelvokter i ørkenen synge disse versene: 'Jeg gråter og Du vet hvorfor jeg gråter, jeg gråter av den frykt at Du ikke skal la meg bli værende forlatt i avskjeden og at Du skal kutte bort mine håp og forlate meg ensom.'»

Det var en merkelig måte å gi et velment råd på, men eleven forstod lærerens tegn og hans hjerte ble bløtt og han begynte å gråte og klynget seg til morbroren sin og sa: «Hvis denne talen er ment for meg, så forstå såpass: Hvor kan jeg henvende meg etter å ha forlatt dette hjemmet?»^{II}

^I Allāh ke safīr, s. 9–12.

^{II} Allāh ke safīr, s. 12–13.

Allerede som en åtteåring fikk han beksjed av læremesteren sin om å henvende seg til shaykh Abo Thaur for å lære rettsvitenskap. Shaykh Abo Thaur var eleven til selveste imam ash-Shāfi'i. Det gjør det tydelig for oss at når det kom til rettsvitenskap, må shaykh Joneyd ha vært tilhenger av imam ash-Shāfi'i.

I løpet av en åtteårsperiode tømte shaykh Abo Thaur all sin viten og fylte shaykh Joneyds hjerte med den, og etter det så hele Bagdad at en ung mann pleide å gi *fatwā* (فتوى)^I svært vist.

Der mange store lærde satt fast og ikke klarte å komme til bunns i saken, ble spørsmålene løst av shaykh Joneyd. Det var både Guds gave og tegn på en stor lærers tildeling av riktig og god kunnskap.^{II}

Shaykh Joneyds læremester ville at han skulle fordype seg enda mer i vitenskapen om *taṣawwuf*. Derfor var det maktpåliggende for ham å henvende seg til shaykh Ḥārith Moḥāsibi, som opprinnelig var fra Basra, men bosatt i Bagdad. Det sies at han var av *atbā' at-Tābi'in* (أتباع التابعين)^{III} fordi han opplevde imam Ḥasan al-Baṣri.^{IV}

Shaykh Joneyd hadde nå nådd svært høy rang innenfor både den fysiske vitenen (rettsvitenskap) og den åndelige vitenen (*taṣawwuf*), selv læremesteren Sari Saqaṭi pleide å rådføre seg med ham når han svarte på folks spørsmål og han pleide å gi fortrinn til elevens mening framfor sin egen.

En dag satt shaykh Sari Saqaṭi fordypet i tanker, og shaykh Joneyd spurte om hva som var i veien. Læremesteren svarte: «Joneyd, det kom til meg en ung mann for en liten stund siden og spurte meg om hva å angre er. Jeg svarte at å angre er å ikke glemme sine synder. Men den unge mannen var uenig og sa: 'Svaret ditt er feil!' Jeg ble forbauset og sa: 'Hvordan kan du

^I Sakkyndig uttalelse fra en islamsk rettslærd om en sak som angår islamsk lov.

^{II} Allāh ke safir, s. 15.

^{III} Generasjonen som opplevde *Tābi'in* og var deres elever.

^{IV} Allāh ke safir, s. 16.

si det?' Han sa fullt forvisset: 'Å angre er det at (etter å ha angret), så glemmer man sine synder med det samme!' Etter å ha sagt det gikk han sin vei og helt siden da har jeg sittet og bekymret meg over at det er en tydelig forskjell på svaret mitt og den unge mannens.»

Shaykh Joneyd hørte på hva læremesteren hadde å si og sa: «Det er da ikke noe å bekymre seg for, jeg mener at den unge mannen talte sant.» Læremesteren så på eleven sin med et overrasket blick og sa: «Joneyd! Har du noe bevis for din støtte til den unge mannens argument?» Shaykh Joneyd svarte: «Kjære mester, under rensingen er det skittent å tenke på skitten.» Læremesteren nølte ikke et sekund og aksepterte sin elevs svar.

Det var det øyeblikket da shaykh Joneyd fikk ordre av sin læremester om å begynne å tale offentlig til folket. Men han følte at han ikke var den rette til å tale offentlig, flere ganger pleide han å si til seg selv: «Joneyd! Hva skal vel du klare å si til folket?»

Så en dag så han profeten صلى الله عليه وسلم i drømmen, Hans Nåde صلى الله عليه وسلم sa: «Joneyd, Gud har tildelt deg en særskilt velsignelse, derfor tal for å vise takknemlighet for den.» Det løsnet på shaykh Joneyds knute og etter denne dagen begynte han å tale offentlig til folket. Det berettes at den natten shaykh Joneyd drømte denne velsignede drømmen, fikk han besøk av læremesteren sin noe etter. Han banket på døren hans og da shaykh Joneyd åpnet døren, sa shaykh Sari Saqāṭi: «Joneyd! Vi har sagt lenge til deg at du skal tale offentlig til folket, men du la ikke vekt på vårt ord, og nå har jo profeten صلى الله عليه وسلم selv sagt til deg at du skal tale offentlig.»^I

Visdomsord

«Alt jeg oppnådde åndelig, var gjennom tre rutiner: gi slipp på verden, faste og være våken hele natten lang (i tilbedelse).»

«Jeg er en tjener og har ingen frihet! Jeg skal gå når min Herre vil befale meg å gå, det være seg til paradiset eller helvete.»^{II}

^I Allāh ke safīr, s. 22–23.

^{II} Taẓkirat-ol-auliyā', s. 108 (Farīd-od-dīn 'Aṭṭār).

«Hjertet er tilfreds når Gud er tilfreds!»^I

«I Mekka så jeg en frisør som barberte en rik mann. Jeg gikk fram til ham og ba ham om å barbere (hodet) mitt og han gikk fra den rike mannen og begynte å barbere meg. Da han var ferdig, ga han meg en pengepung som inneholdt noen mynter, og ba meg om å ta dem imot. På grunn av det bestemte jeg meg for å gi frisøren det jeg skulle få den dagen. Ikke lenge etter kom en mann til meg med en pengepung full av gullmynter. Jeg gikk tilbake til frisøren og ønsket å gi det til ham som gave. Han nektet å ta det imot ved å si: 'Skammer du deg ikke for å vise dette til meg? Vet du da ikke at man tar ikke imot vederlag for det man gjør i Herrens navn?'»^{II}

«Hvis det fløt en elv av ild mellom meg og min Herre, ville jeg ha hoppet i den og krysset den av lengsel etter å møte Ham!»^{III}

«Hjertet ditt er Guds hus, la ikke noen andre enn Ham bo i det!»

«Lengselens åndedrag brenner opp synden!»

«Han hvis liv avhenger av sjelen, dør når den forlater kroppen hans, men han hvis liv avhenger av Gud, dør aldri.»

«Øyet som ikke prissatte Skaperens skapelses vakkerhet, ville ha vært bedre som blind. Tungen som ikke gjentok Hans navn, ville ha vært bedre som stum. Øret som ikke hørte Hans formaning, ville ha vært bedre som døv. Kroppsdelenene som ikke tjente Ham, ville ha vært bedre som døde.»^{IV}

Bortgangen

Shaykh Joneyd hadde en favorittelev, resten av elevene hans misunte ham. Han valgte å bevise for dem hvorfor, så han kalte dem til seg en dag. Han ga alle elevene sine en hane hver i den ene hånden og en kniv i den andre. Han sa til dem: «Nå, ta med hanene deres til et sted hvor ingen ser dere og slakt dem!» Alle elevene fant sitt sted og slaktet hanen sin og kom tilbake med en

^I Taḏkirat-ol-auliya', s. 110 (Farīd-od-dīn 'Aṭṭār).

^{II} Taḏkirat-ol-auliya', s. 111 (Farīd-od-dīn 'Aṭṭār).

^{III} Taḏkirat-ol-auliya', s. 112 (Farīd-od-dīn 'Aṭṭār).

^{IV} Taḏkirat-ol-auliya', s. 113 (Farīd-od-dīn 'Aṭṭār).

slaktet hane, men yndlingseleven hadde ikke slaktet hanen sin, den var i live. Han ble spurt: «Hvorfor slaktet du ikke hanen din?» Han svarte: «Jeg fant intet sted hvor Herren ikke så meg, derfor kunne jeg ikke slakte hanen i ensomhet!» Resten av elevene innså hvorfor denne yndlingseleven hadde forrang framfor dem og bøyde sin nakke av respekt for ham.^I

Shaykh Joneyd pleide svært ofte å gråte for hele det muslimske samfunnets synder og ba om tilgivelse for dem. For det er lett å gråte og være botferdig for sine egne synder, men å gråte for at andre skal bli tilgitt, er i sannhet den største graden av hjertets ydmykhet. Det er kjent for oss at profeten Mohammad صلى الله عليه وسلم pleide å gråte for sine tilhengere, slik at Gud skulle tilgi dem for deres feiltrinn og synd.^{II}

Shaykh Abo Mohammad al-Jarīri meddelte: «En dag ba mester meg om å komme, så jeg kom og spurte: 'Min mester, er det noe De ønsker?' Mester så på meg og sa: 'Kun det at den dagen jeg dør, vask liket mitt og be min begravelsesbønn!' Det var det første og siste ønsket som mester noensinne ba om fra verden (menneskene).»^{III}

Den dagen shaykh Joneyd døde, resiterte han hele Koranen en gang og begynte på nytt for å resitere hele Koranen igjen. Da spurte shaykh Abo Mohammad al-Jarīri: «Mester, De er så svak, men likevel fortsetter De å resitere Koranen?» Han svarte: «Å, Abo Mohammad! Hvem har vel mer behov for å resitere Koranen enn meg, ser du ikke at Gud ruller sammen min alders ark? I en slik tilstand bør mennesket gjøre det han makter.»

Etter at han nådde det andre kapittelets syttiende vers sa han: «I Guds navn, den mest Barmhjertige, den evig Nåderike!», noe høyt, og etter det vendte sjelen hjem igjen til sin Herre, tilfreds med Ham og Han tilfreds med den.^{IV}

^I Tazkirat-ol-auliyā', s. 118 (Farīd-od-dīn 'Aṭṭār).

^{II} Allāh ke safīr, s. 100.

^{III} Allāh ke safīr, s. 101.

^{IV} Allāh ke safīr, s. 103.

Dāta Ganj Bakhsh al-Hojjwīri

Det er ikke mye som er kjent fra dāta Ganj Bakhshs liv utenom det som er blitt fortalt i mesterverket hans *Kashf-ol-mahjōb*.

Det sies at han ble født omtrent 400 år etter *hijrah* (ca. 1009 e.Kr.) i et område ved navnet Hojjwir i Ghazna i Afghanistan.^I

Historikerne skriver at han stammet fra profetens

رضى الله عنه وسلم 'Ali (dāta Ganj Bakhsh), sønn av 'Osmān, sønn av 'Ali, sønn av 'Abd-or-Raḥmān, sønn av Shāh Shoja', sønn av Abo-l-Ḥasan 'Ali, sønn av Ḥasan Asghar, sønn av Zeyd Shahīd, sønn av imam Ḥasan رضى الله عنه, sønn av 'Ali رضى الله عنه.^{II}

Læreren hans het Abo-l-Faḍl Mohammad bin al-Ḥasan al-Khottali, som var Abo-l-Ḥasan al-Hosris elev. Han studerte under Abo-l-'Abbās Aḥmad bin Mohammad al-Ashqāni eller ash-Shaqāni (kilden er usikker), og han fikk også opplæring og veiledning av Abo-l-Qāsim Gorgāni og Khawāja Mozaffar.^{III}

Læreren hans (Abo-l-Faḍl Mohammad bin al-Ḥasan al-Khottali) tilhørte helgenen Joneyd al-Baghdādis elever. Dāta Ganj Bakhsh roste sin lærer med å si: «Han var rettskaffenhetens prydd og tilbedernes læremester. Han levde et asketisk liv og i seksti år valgte han å holde seg unna omverden, han bodde som regel i en hule. Han levde lenge og kledde seg ikke som *ṣōfīer* flest gjør.

Den dagen han døde, var han i Beyt-ol-dsjinn, en landsby som ligger i nærheten av Damaskus. Hodet hans lå i fanget mitt og mitt hjerte var såret og hadde det vondt og han sa til meg: 'Å, sønn! Jeg skal opplyse deg i troens krav, hvis du klarer å rette deg fullstendig etter det, vil du oppnå frelse fra alle vansker. Du bør vite at Gud skaper både gode og onde mennesker hele tiden på alle steder, men man bør ikke være Hans handlings (viljes) fiende.' Etter å ha gitt meg denne korte formaningen overga han sin sjel i Herrens hånd.»^{IV}

^I Allāh ke wali kaun?, s. 131.

^{II} Taḥkirah auliyā' Pāk & Hind, s. 30.

^{III} Kashf-ol-mahjōb, s. 61.

^{IV} Taḥkirah auliyā' Pāk & Hind, s. 31.

Dāta Ganj Bakhsh fortalte om en hendelse fra sin åndelige vandring og søken etter sannheten: «Jeg vandret videre til Khorasan^I og da jeg nådde en landsby der, så jeg en gruppe *ṣūfīer*. Jeg virket svært mindreverdig i forhold til den gruppen, og noen av dem sa: 'Han kan ikke være en av oss, han er en av de vanlige!' Men de ga meg et hjem å bo i, mens de selv bodde i overetasjen. Når det var tid for mat ga de meg inntørket brød, mens de selv spiste delikat mat, og etter å ha spist, kastet de vannmelonskall på mitt hode og sa ufine ting til meg (for å gi meg mindreverdsfølelse). Men jo mer nedlatende de talte til meg, desto gladere ble mitt hjerte. Det kom en tid etter å ha levet i denne fornedrelsen, da oppnådde jeg den åndelige inspirasjonen som jeg aldri hadde oppnådd før.»^{II}

Ankomsten til Lahore

Shaykh Fakhr-od-dīn Mīra Ḥoseyn az-Zanjāni og dāta Ganj Bakhsh var den samme læremesterens elever. Shayk az-Zanjāni hadde bodd en lang stund i Lahore og hadde mange elever som han skjenket med kunnskapens drikke. Etter en stund fikk dāta Ganj Bakhsh ordre fra sin læremester om å gå og bosette seg i Lahore og fjerne vantroen og troløsheten fra India (og Pakistan). Dāta Ganj Bakhsh sa at shaykh az-Zanjāni var til stede der fra før av, men læremesteren insisterte og ba ham komme seg av gårde så fort som mulig.

Da han nådde fram til Lahore, var det natt, men det første han så om morgenen, var at det ble gjort klart for shaykh az-Zanjānis begravelse.^{III}

Det sies også at shaykh az-Zanjāni hadde gitt ordre til sine elever om at begravelsesbønnen hans skulle ledes av den første som kom inn moskeens dør etter at han døde. Den dagen han døde, ble liket hans vasket ifølge den islamske tradisjonen og skikken, deretter ventet alle spent på hvem som skulle komme inn døren først, for læremesteren deres hadde også sagt at den personen skulle ta over hans plass i Lahore. Den første til

^I Et område i det østlige og nordøstlige Iran.

^{II} Taḏkirah auliyā' Pāk & Hind, s. 32.

^{III} Taḏkirah auliyā' Pāk & Hind, s. 33.

å komme inn døren, var dāta Ganj Bakhsh, og han ledet shaykh az-Zanjānis begravellesbønn.

Dāta Ganj Bakhsh kom til Lahore og bodde der en stund, men etter det reiste han tilbake for å være sammen med læremesteren sin, og etter hans bortgang kom dāta Ganj Bakhsh tilbake til Lahore.

Selv i dag besøkes denne mannens mausoleum av millioner av muslimer og de holder ham som sin forbeder i sin bønn. Da khawāja Moʿin-od-dīn al-Ajmeri tilbrakte førti dager med askese ved hans mausoleum, framsa han noen ord da han var ferdig, som er husket siden:

«Han som tildeler begge verdens skatt, utdeler Guds lys, en fullkommen læremester for de ufullkomne og en veileder for de fullkomne!»

Dāta Ganj Bakhsh ble boende resten av livet i Lahore og er gravlagt der. Han gikk bort i det 465. året av *hijrah* (ca. 1072 e.Kr.).

Han er mest kjent ved tittelen «Ganj Bakhsh» som betyr «Han som utdeler skatten».

Visdomsord

Dāta Ganj Bakhsh var streng med å ta inn noen som sine åndelige elever, altså ta imot troskapsed fra noen. Han fortalte dem alltid om det han opplevde av fornedrelse i Khorasan-området. Etter å ha fortalt dem det, spurte han: «Er du villig til å tåle disse fornedrende steinene på den åndelige stien og selv om du blir såret til blodet renner fra topp til tå, så vil du ikke klage med tungen?» Hvis vedkommende godtok dette, pleide dāta Ganj Bakhsh å ta imot troskapsed fra ham. Etter det sa han til sin nyvervede elev: «Forrett det obligatoriske og *sonnah* med alt du har å gi, sår ikke andres hjerte, og å tjene Guds skapninger må være din vane (høyeste mål). Vit at dette er veien til frelse for deg!»¹

¹ Allāh ke walī kaun?, s. 158.

Dāta Ganj Bakhsh sa: «Profetenes liv er et praktfullt eksempel for oss. Etter troen er renslighet obligatorisk, og den består av to typer:

- Synlig (fysisk) renhet
- Åndelig renhet

Uten den synlige (fysiske) renhet er ikke bønner riktig, og uten den åndelige renhet oppnår man ikke erkjennelsesevnen. Den åndelige renheten betyr å rense seg for åndelige sykdommer: sjalusi, hat, hykleri og utakknemlighet overfor Gud.»¹

¹ Tazkirah auliyā' Pāk & Hind, s. 37.

Al-Ghauth-ol-a'zam al-Gilāni

Født den 1. ramadan, 470 år etter *hijrah* (ca. 18. mars 1078 e.Kr.), bortgang: 11. Rabī-‘oth-thāni, 561 år etter *hijrah* (ca. 14. februar 1166 e.Kr.). Han ble født i provinsen Gilan, som ligger i det nordlige Iran langs Kaspiahavet, som er jordens største innsjø.

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir er mer kjent ved titlene *Al-Ghauth-ol-a'zam* (الغوث الأعظم) – den største hjelperen / erkehjelperen / den øverste hjelperen) og *Mohyiddīn* (محيي الدين – den som gjenoppliver levemåten).

Slektstre

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir stammet fra både imam Ḥasan رضي الله عنه og imam Ḥoseyn رضي الله عنه. Fra farssiden stammet han fra imam Ḥasan رضي الله عنه og fra morssiden stammet han fra imam Ḥoseyn رضي الله عنه.

Slektstreet på farssiden: ‘Abd-ol-Qādir, sønn av Abo Ṣāliḥ Mōsā, sønn av ‘Abdollah al-Jiyeli, sønn av Yaḥyā az-Zāhid, sønn av Mohammad, sønn av Dāwōd, sønn av Mōsā, sønn av ‘Abdollah, sønn av Mossa-ol-Jaun, sønn av ‘Abdollah, sønn av imam Ḥasan رضي الله عنه, sønn av ‘Ali رضي الله عنه.

Moren hans het Omm-ol-Khayr Fāṭimah, datter av shaykh ‘Abdollah Sauma‘i az-Zeyd.

Slektstreet fra morssiden: ‘Abd-ol-Qādir, sønn av Fāṭimah, datter av ‘Abdollah Sauma‘i, sønn av Abo Jamāl-od-dīn Mohammad, sønn av Abo Maḥmūd Ṭāhir, sønn av Abo-l-‘Aṭā’ ‘Abdollah, sønn av Abo-l-Kamāl ‘Īsā rōmi Akbar, sønn av Abo ‘Alā-’od-dīn Mohammad al-Jawwād, sønn av ‘Ali Raza, sønn av Mōsā Kāzim, sønn av Ja‘far aṣ-Ṣādiq, sønn av Mohammad Bāqir, sønn av imam Zeyn-ol-‘ābidīn, sønn av imam Ḥoseyn رضي الله عنه, sønn av ‘Ali رضي الله عنه.

Shaykh Abo Ṣāliḥ Mōsā

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir far het Abo Ṣāliḥ Mōsā og var også en vandrør på den åndelige stien. En dag etter en lang periode med meditasjon og tilbedelse hadde kroppen hans akutt behov for mat. Han så seg om, men det var ingenting å se og det var ikke engang tegn på mennesker i nærheten. Han så opp mot

himmelen og idet han senket blikket, fikk han øye på et rødt eple som rant nedover elven som fløt ikke så langt unna ham. Han skyndte seg å ta tak i eplet og plukket det opp fra elven. Han spiste eplet og takket Gud for det. Det mettet sulten hans og han tenkte at det kom fra Herren og ble tilfreds med den tanken. Men etter en stund begynte han å tenke: «Det eplet tilhørte vel ikke noen?» Han følte seg som om han hadde stjålet og blitt tatt på fersken. «Ba du om tillatelse til å spise det eplet?» var det en røst som lød, men da han snudde seg mot stemmen, var det ingen der. Han var forvirret og så hørte han stemmen igjen, og forvirrelsen ble til frykt. «Hvor kommer denne stemmen fra, hvem sier dette til meg?» tenkte han, men så gikk det opp for ham at det var ingen andre enn samvittigheten hans som ropte til ham. Han hadde ikke noe annet valg, og det eneste han kunne gjøre var å gå mot den retningen eplet kom fra. Shaykh Abo Ṣālih Mōsā gikk langs elven og ba i hjertet sitt om å få møte eplets eier, slik at han kunne be om tilgivelse for synden sin.

Etter å ha gått en lang stund langs elven, og turen tæret på kreftene hans, kom han endelig fram til en eplehage. Plutselig følte den unge mannen at kreftene hans kom tilbake av å se målet. Han la merke til at grenene på noen trær hang bøyd ut over elven. «Det er slik det må ha falt ned!» tenkte han. Han ble overbevist om at det eplet han hadde spist måtte ha kommet fra denne hagen. I hagen var det flere arbeidere, shaykh Abo Ṣālih Mōsā gikk bort til dem og spurte etter hagens eier. Den ene arbeideren ba ham om å vente og gikk for å hente eieren. Det gikk en stund før den gamle hageeieren kom ut. Den gamle mannen spurte veldig hyggelig: «Hva har du kommet for? Trenger du min hjelp til noe?» Den unge mannen reiste seg for å vise respekt til den eldre mannen og sa: «Jeg, jeg satt ved elvens kant og så plutselig et eple flyte av gårde i elven og jeg følte meg virkelig sulten i det øyeblikket, så jeg plukket opp eplet og spiste det. Men akkurat nå føler jeg en stor belastning på samvittigheten min.» Den gamle mannen så på den unge mannens ærlighet og det fikk ham til å tenke etter en liten stund, men så løftet han hodet og sa: «Hva vil du nå?» «Jeg er ikke handikappet, ellers hadde jeg bedt om unnskyldning for feilen min!» sa den unge mannen. Hageeieren så merkelig på ham og

spurte på nytt: «Jeg forstod ikke helt hva du mente, forklar meg nærmere hva du mener.» Den unge mannen svarte: «Det jeg mente var at hvis en person har friske armer og bein, bør han tåle straffen for sin overtredelse. Jeg vet at jeg makter å kunne betale for et eple, men jeg vet at jeg har syndet i uvitenhet, derfor vil ikke prisen for eplet være ifølge markedet, men ifølge Deres vilje og det vil bli hjertelig akseptert uten at jeg skal føle noe i veien for å betale den prisen. Deretter vil jeg ikke være Dem noe skyldig i Guds øyne.»

Hageeieren så en gang til nøye på ham og sa: «Hør her, unge mann! Det kan kun bli gjort opp mellom oss basert på to krav. Det første kravet er at du skal vanne trærne i hagen min daglig i en måned og når du har oppfylt det første kravet feilfritt etter min vilje, vil jeg framlegge det andre kravet for deg. Husk! Hvis ikke ett av disse to blir oppfylt, vil du være meg skyldig til dommens dag!» Den unge mannen svarte: «Vær De beroliget, jeg vil nok oppfylle Deres krav med Guds vilje.» Hageeieren kunne ikke tro det han hørte, så han spurte: «Men du har jo ikke engang spurt meg om hvordan en måneds arbeid kan kreves i gjengjeld for et eple?» «Jeg tenkte på det et øyeblikk, men jeg roet meg selv ved å tenke at jeg skal gjøre Dem tilfreds uansett hva, på grunn av min feil!» svarte den unge mannen. Hageeieren ble overrasket av disse ordene og ble sittende stille en stund, så brøt han stillheten med å si: «Sett i gang med arbeidet ditt, så sees vi om en måneds tid» og gikk sin vei.

Den gamle hageeieren fulgte nøye med på den unge mannen og så at han slet og strevde daglig for å vanne trærne i hagen. Det var tungt, men han ga ikke opp, og hvis den unge mannen ville, kunne han bare ha rømt, men hans oppriktighet og ærlighet fikk ham til å bli. Denne holdningen var svært utmerket og den gamle hageeieren likte den, men han viste det aldri for noen.

Dagene gikk og endelig kom den dagen da en måneds arbeid var fullført.

Den unge mannen gikk fram til hageeierens dør, banket på, tok et steg tilbake og ventet. Døren åpnet seg og der stod den gamle hageeieren. «Hva er Deres andre krav?» spurte den unge mannen, spørsmålet hans viste ikke at han var lei av å ha fullført det første kravet, derimot var det fullt av iver etter å fullføre det

andre kravet. Den gamle mannen svarte på spørsmålet hans uten å nøle: «Det andre kravet er at du må gifte deg med datteren min!» «Men De kjenner ikke meg engang. Hvem jeg er? Hvor jeg har kommet fra? Hvem jeg stammer fra? Hva slags personlighet jeg har? Hva mitt yrke er? Hvordan har De klart å ta en slik viktig avgjørelse uten å vite alle disse tingene?» spurte den unge mannen forundret.

Den gamle mannen ble atter en gang rørt av den unge mannens atferd, men han sa: «Det er ikke ditt ansvar (å vite alle disse egenskapene).» Den unge mannen var bundet til å oppfylle det andre kravet også, og han sa: «Jeg er villig til å oppfylle løftet mitt. Jeg er klar for å gifte meg med Deres datter!» Den gamle hageeieren fikk et beklagende og trist ansiktsuttrykk og sa: «Før giftermålet deres vil jeg fortelle deg om manglene ved min datter. Datteren min har vært stygg siden hun ble født og hun er handikappet og blind.» Etter å ha sagt det begynte den gamle mannen å se etter tegn på løftebrudd i ansiktet til den unge mannen. «Mener De at feilen min kan bli unnskyldt først når jeg gifter meg med en jente som er stygg, handikappet og blind?» spurte den unge mannen. Hageeieren svarte: «Det er nok mulig at av verdslige grunner så syns du at kravet mitt er bittert og heller ikke noe nyttefullt, og det kan også være at du syns at dette er tvang. Men jeg har sagt fra før av at til du oppfyller mitt andre krav, vil du fortsette å være meg skyldig.»

Den unge mannen hadde ikke stort å si, han så opp mot himmelen og ba: «Å, min Herre! Gjør Du mine føtter stø under denne vanskelige prøvelsen. Jeg ønsker kun Din tilfredshet, overgi meg ikke til mitt eget jeg!» Den gamle mannen hørte ikke noe svar fra oven, men han så på ansiktet til den unge mannen at han var blitt bønnhørt, det strålte av tålmod og overbærenhet og det var tydelig at han nå var klar til å bære denne byrden. Den unge mannen takket ja til frieriet fra datterens far, og hva mer kunne en gammel far ønske enn at hans uskjønne, handikappede og blinde datter skulle få en vakker ung mann som ektemann. Den gamle mannen sløste ikke med tid og dagen etter giftet han bort datteren sin til den unge mannen. Etter ekteskapsseremonien virket både den gamle og den unge svært fornøyde. Den gamle mannen var fornøyd fordi han hadde giftet bort datteren sin med en ærlig ung mann, mens den unge

mannen var fornøyd fordi han hadde fullbyrdet løftet sitt.

Men da han gikk inn til sin hustru for første gang og løftet sløret hennes, ble han forskrekket og flyttet seg tilbake. Han kunne ikke tro det han så, det måtte være en annen kvinne som satt i rommet hans, tenkte han. Det den gamle mannen hadde beskrevet sin datter som, stemte overhodet ikke med det han så. Denne kvinnen hadde vakre øyne og et pent ansikt og var ikke blind og heller ikke handikappet. Den unge mannen løp ut av rommet for å lete etter sin svigerfar. Han var engstelig og andpusten idet han sa: «Svigerfar, jeg tror det har skjedd en feil, det virker som om jeg er blitt satt på en ny prøve!» Den gamle mannen så rart på ham og smilte lurt da han spurte: «Hva snakker du om? Hva slags feil og hvilken prøve?» Det var tydelig at svigersønnen hans var urolig. «Det De beskrev jenta som i det andre kravet, ikke noe av det stemmer med min hustru,» sa den unge mannen. Svigerfaren la sin hånd på sin svigersønnens skulder og sa: «Min kjære fromme sønn, det er din hustru og ingen fremmed. Herren lot dine føtter stå støtt under den vanskelige prøvelsen og det er slik Han belønner de tålmodige med herlige velsignelser.» Den unge mannen spurte: «Hvorfor valgte De ikke å si det som det var?» Den gamle hageeieren sa: «Sønn, jeg løy aldri for deg og det jeg sa om datteren min er sant til det siste ord. Jeg sa at datteren min er uskjønn, snart vil du se at ansiktet hennes aldri blir sminket med verdslig forskjønnende pudder, noe som blir oppfattet som vakkert av folk, og jenter som ikke sminker seg, blir kalt uskjønne i dette samfunnet fordi de ikke forskjøner seg med verdslige farger og klær. Jeg sa at datteren min er blind, det betyr at hun aldri har sett en fremmed mann og aldri vil hun se en fremmed mann (med syndens øye). Jeg sa at hun er handikappet og det vil si at hun aldri har satt sin fot på syndens sti. Nå, fortell meg, når løy jeg for deg?» Den unge mannen var fornøyd med sin svigerfars (shaykh 'Abdollāh Sauma'i az-Zeyds) svar og gikk tilbake til sin hustru.¹

¹ Allāh ke safīr, s. 158–163.

Barndommen

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir ble født den første ramadan og den natten så faren hans profeten Mohammad صلى الله عليه وسلم i drømmen sin. Han så at Guds sendebud صلى الله عليه وسلم var hos ham med følgesvennene sine og helgenene, og sa: «Å, Abo Ṣāliḥ! Gud har skjenket deg en rettskaffen sønn og han er som min sønn, og blant helgenene eier han en stor rang.»

Denne høytstående helgenen viste underverk fra den dag han kom til jorden. Moren hans beretter at han ble født i ramadan og pleide ikke å drikke melk fra daggry til solnedgang. Det beviser at han fastet hele ramadan som alle voksne muslimer gjør ifølge loven.

Det andre året var himmelen overskyet og folk kunne ikke se om ramadan-måneden hadde begynt eller ikke. Kunnskapens folk henvendte seg til shaykh ‘Abd-ol-Qādir’s mor: «Har månen vist seg eller ikke?» spurte de. Hun svarte: «Min sønn har ikke drukket melk på dagtid i dag, noe han pleier å gjøre ellers, derfor mener jeg at det er den første fastedagen i dag.» Folk forhørte seg med andre utenfor byen og fikk vite at månen hadde vist seg og ramadan hadde begynt. Denne hendelsen ble svært kjent, folk i andre land fikk høre at et vidunderbarn er født utenfor Arabia.¹

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir var fortsatt et lite barn da faren hans plutselig ble syk og døde. Men morfaren hans levde, så han tok barnebarnet til seg og tok seg av ham. Shaykh ‘Abd-ol-Qādir likte ikke å leke som andre barn, men hvis han noen gang gjorde det, hørte han en røst fra det skjulte lyde: «Du velsignede, kom til Meg!» Denne røsten skremte ham alltid og han pleide å løpe og gjemme seg hos sin mor.

Det finnes ingen sterke bevis på når Shaykh ‘Abd-ol-Qādir begynte på skole. Men en beretning blir tatt til etterretning og anerkjent av de fleste lærde: Det ble spurt av Shaykh ‘Abd-ol-Qādir: «Når fikk De viten om at De var en helgen?» «Da jeg var ti år, pleide jeg å gå på skole i byen, på vei til skolen så jeg ofte menn fra det usette følge meg og da jeg pleide å gå inn til skolen hørte jeg disse mennene fra det usette si: 'Gi Guds helgen

¹ Allāh ke safīr, s. 165–166.

sitteplass, gi Guds helgen sitteplass!» svarte han.¹

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir bodde i Gilan til han fylte atten år. En dag var han av en eller annen grunn på vei til en slette og en okse gikk foran ham. Plutselig snudde den seg og sa til ham: «Du er ikke født for tidsfordriv!» Han ble vettskremt og løp sin vei hjem og klatret opp på taket. Men denne dagen forandret ham for alltid og han ba om tillatelse fra moren sin om å reise til Bagdad for å studere og for at hun skulle vie ham til Guds tjeneste.

«Snakk alltid sant, min sønn!»

Det var trist og falt moren tungt for brystet å sende ham til Bagdad, men hun kunne ikke stå i veien for Guds vilje, den måtte skje. Hun tok seg sammen og ga sønnen tillatelse.

Hun bestemte seg for å sende sønnen sin med en handelskaravane, slik kunne han i det minste være trygg på veien fram til Bagdad. For på den tiden var det svært farlig å reise uten følge, selv karavaner var utsatt for herjing og plyndring. Hun var klar over at handelskaravanen hadde en lang og farlig rute, men det var den eneste måten hun kunne sende ham til Bagdad på.

Dagene gikk og endelig kom den dagen da shaykh ‘Abd-ol-Qādir skulle reise. Han var spent og glad, men også lei seg, for han visste at han skulle reise fra sin mor og aldri se henne igjen. Moren hans omfavnet ham, kysset ham på pannen og ga ham en skjorte som hun hadde sydd en innerlomme i. Det lå førti gullmynter i innerlommen og dem fikk han beskjed om å bruke vist, og morens siste ord til sin sønn var: «Hva som enn skjer, så snakk alltid sant, min sønn!» Deretter satte han seg på en av kamelene i handelskaravanen og begynte den lange reisen til Bagdad.

Handelskaravanen reiste trygt fram til Hamadan, som ligger i Vest-Iran. Men så skjedde det som ikke skulle skje, handelskaravanen ble angrepet av seksti røvere. Røverne herjet og plyndret. De tok alt de kom over, og den som nektet, måtte

¹ Allāh ke safīr, s. 166–167.

bøte med livet. Ingen av dem rørte shaykh ‘Abd-ol-Qādir fordi de anså ham som en fattig pengeløs, religiøs gutt som var med på reisen. Men til slutt kom en av røverne ridende bort til ham og spurte: «Gutt, hva har du til meg?» Han forstod ikke hva røveren mente og forble stille og stirret på røveren. Denne gangen var røveren mer konkret: «Gutt, har du penger eller ikke?» «Ja, i lommen min!» svarte shaykh ‘Abd-ol-Qādir. Røveren skyndte seg bort til ham og ransaket lommene hans, men han fant ingenting. «Lyver du?» spurte røveren, «Nei!» svarte shaykh ‘Abd-ol-Qādir. Røveren ble sint og tok han med seg til sin leder. «Denne guttungen påstår han har penger, men når jeg ser i lommene hans, så er de tomme!» sa røveren til sin leder. Lederen tok tak i ham og spurte rasende: «Si meg, har du penger eller narrer du oss?» «Jeg vet ikke hva narr er! Jeg har førti gullmynter i innerlommen min som er sydd til underarmen på skjortens innside, og jeg er ingen løgner!» svarte shaykh ‘Abd-ol-Qādir. Røvernes leder skyndte seg med å vrenge skjorten, og der var det en lomme som det lå førti gullmynter i. Himmelfallen med åpen munn og rørt hjerte stod røverlederen der og han kunne ikke begripe at den unge gutten foran ham talte sant til tross for at det var alt han eide, mens han selv hadde vært en løgner hele livet. Røverlederen sa: «Sønn, du vet at du kunne ha latt være å fortelle oss om pengene og beholdt dem, si meg hva fikk deg til å snakke sant?» «Da min mor sendte meg av gårde, krevde hun en pakt av meg og det var at jeg skulle snakke sant uansett hva som hendte. Det var mitt løfte til min mor, om du hadde drept meg også, ville jeg aldri ha brutt det løftet!» svarte shaykh ‘Abd-ol-Qādir modig.

Det gikk inn på røverlederen og han begynte å gråte, mens røvergjengen hans ikke kunne tro sine øyne. Det var en mann de hadde sett plyndre og drepe uten samvittighet og nå stod han og gråt av en ung gutts ord. De spurte lederen sin: «Sjef, hva er i veien med deg?» «Akk og ve! Hvor ondsinnet jeg har vært, denne guttungen overholdt paktens han inngikk med sin mor og anså den som opphøyd. Og jeg bryter den paktens jeg har inngått med min Herre daglig.» svarte røverlederen gråtende.

Etter å ha sagt det leverte han tilbake alt han hadde plyndret fra handelskaravanen og begynte å kysse shaykh ‘Abd-ol-Qādir’s hånd. Røverlederen sa mens han kysset hånden:

«Ærverdig er De, som møtte en moralsk lavtstående som meg. De er min veileder og har vist meg sannhetens vei. De er sannhetens lys, og hadde jeg ikke møtt Dem i natt, ville jeg ha ravet blindt i mørke for evig.» Etter det red røverlederen i nattens mørke og forsvant mens han srek: «Verden, slutt å følge meg, jeg forviser deg for alltid!»

Det var et av de største underverkene utført av shaykh ‘Abd-ol-Qādir.^I

Livet i Bagdad

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir var en svært hjertevarm person, som ikke taklet å se de fattige lide. De gullmyntene som han hadde fått av sin mor, ga han bort en etter en til fattige folk han traff på veien inn til Bagdad.^{II}

Shaykh Abo Bakr Tamīmi meddelte at Shaykh ‘Abd-ol-Qādir sa: «En gang ble Bagdad rammet av et brutalt uår som førte til hungersnød. Jeg fikk ikke tak i mat på flere dager, jeg pleide å plukke opp ting fra bakken og spise dem. En dag ble jeg så sulten at jeg gikk ned til elven *dijlah* (دجلة – elven Tigris) for å spise noen salatblader eller andre grønnsaker for å overleve den vanskelige tiden. Men hvor jeg enn gikk, var det flere folk der fra før, og fant man noe, kom trengende folk i flokkevis. Jeg syntes ikke det var passende å krangle med andre sultne for å spise noe selv, så jeg snudde tilbake til byen, men her fant jeg ikke noe liggende på bakken. Sulten drev meg rundt i gatene og jeg var svært svimmel på grunn av svakhet og sult, men til slutt kom jeg til en moské. Noen ganger svartnet det for øynene mine og jeg følte at jeg kom til å falle om besvimt på bakken. Men til slutt klarte jeg å kjempe meg inn i moskeen og satte meg ned i et hjørne.

I det øyeblikket kom en utenlandsk (ikke araber) ung mann inn i moskeen med et nanbrød og stekt kjøtt. Han satte seg ikke så langt fra meg og begynte å spise. På grunn av sulten

^I Allāh ke safīr, s. 167–168.

^{II} Allāh ke safīr, s. 168.

hendte det slik at hver gang han puttet mat i munnen sin, åpnet jeg munnen min helt motvillig. Når dette hendte flere ganger, begynte jeg å bebreide meg selv: 'Å, mitt indre! Denne utålmodigheten din kommer til å vanære meg foran hele verden og det er da noe som heter å stole på Herren, hvorfor omfavner du ikke det?' Men plutselig fikk den utenlandske unge mannen øye på meg og sa svært kjærlig: 'Kjære bror, kom og spis i Guds navn!' Jeg valgte å nekte, men han insisterte. Jeg begynte å spise med ham, noe på grunn av hans gjestfrihet og noe på grunn av min nød. Vi hadde så vidt begynt å spise sammen da han begynte å spørre meg ut: 'Hvem er du, hvor kommer du fra og hva driver du med?' spurte han. Jeg fortalte ham at jeg opprinnelig var fra Gilan og hadde kommet til Bagdad for å lære meg rettsvitenskap. Han sa smilende: 'Jeg er også fra Gilan.' Det var svært koselig for meg å treffe en fra fedrelandet i et fremmed land. Han tok et stykke fra nanbrødet og spurte i samme slengen: 'Du kjenner vel ikke en mann ved navnet 'Abd-ol-Qādir fra Gilan?' 'Jeg heter 'Abd-ol-Qādir,' svarte jeg. Da han hørte mitt svar, begynte han å gråte og sluttet å spise. Jeg prøvde å trøste ham ved å spørre ham om hva som var i veien, men han bare fortsatte å gråte. Jeg ba ham om å slutte og gråte og fortsette å spise, men da sa han: 'Denne maten er meg forbudt å svelge nå og jeg er deg skyldig!' 'Hva snakker du om, fortell meg, jeg forstår ikke helt hva du mener?' spurte jeg engstelig. Gråtkvalt sa han: 'Bror, tro meg, jeg har prøvd å lete etter deg i flere dager. Da jeg kom til Bagdad, hadde jeg mine egne reisepenger, men etter å ha lett etter deg i flere dager, tok de slutt. Jeg hadde ikke spist noe på tre dager og ble tvunget til å ta noe fra dine penger som var meg betrodd, slik at jeg kunne kjøpe noe å spise. Jeg takker Gud for at jeg traff deg, for dette er i sannhet din mat.' Jeg var fortsatt ikke helt klar over hva han mente, og jeg spurte ham om hva slags penger det var snakk om. Han fortalte: 'Da jeg var på vei fra Gilan fikk jeg åtte gullmynter fra moren din, for å gi dem til deg. Men det er leit at jeg ikke klarte å være standhaftig på veien, og tre dagers sult fikk meg til å svike det som var meg betrodd. Måtte Gud tilgi meg for denne synden!' Etter å ha sagt dette, gråt han enda mer. Jeg trøstet ham en lang stund, og omsider sluttet han å gråte og vi spiste maten ferdig sammen og takket Gud. Da han var på vei hjemover, ga

jeg ham fire gullmynter, for han var fra utlandet som meg og hadde sterkt behov for dem.»^I

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir sa: «I mine dager som student pleide jeg å lære kunnskap fra mine læremestere og etter det gå til skogen. Der pleide jeg å sitte og øve på mine lekser om det var natt eller dag, storm eller pøsende regn, stekende varme eller iskaldt vær. På den tiden hadde jeg en liten turban på hodet og en kappe av vanlig stoff. Flere dager pleide å gå i sult, noen ganger gikk jeg ned til elven Tigris og spiste litt grønnsaker, og andre noen ganger var det ikke engang mulig å få tak i disse grønnsakene fordi flere andre vandrere av den åndelige stien pleide å komme dit også. Når de var der, følte jeg meg sjenert over å ta noe fra de asketiske personene, derfor pleide jeg å forlate stedet uten å spise noe som helst og fortsette med mine studier. Når jeg følte meg trøtt, la jeg meg på bakken som var full av grus.»

Videre sa han om sine dager som student: «De vanskene jeg har gått gjennom, selv fjell ville ha revnet av å bære de byrdene. Men det er takket være Gud, som alt avhenger av, at Han lot meg gå trygg over disse tornene.»^{II}

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir fullførte sine studier i en alder av tjueseks år i det 496. året av *hijrah* (omtrent 1103 e.Kr.). Han mestret følgende fag: Koranresitasjonskunst på de forskjellige måtene, kunnskapen om fortolkning av Koranen, kunnskapen om *ḥadīth*, rettsvitenskap, retorikk (veltalenhet), lovord, morallære, etymologi, verifisering (av *ḥadīth*-berettere), debattkunst, historie og genealogi.^{III}

Men da han begynte å tale og avsi *fatwā*, var det flere eldre med viten som følte sjalusi og sa: «Det er ikke småbarns jobb, det er de eldres jobb!» Andre sa: «Hvor har han fått tillatelse til å avsi *fatwā*?» Shaykh ‘Abd-ol-Qādir besvarte det med å si: «Mine læremestere er tilfredse med min kunnskap og det er mer enn nok

^I Allāh ke safīr, s. 170–172.

^{II} Allāh ke safīr, s. 175.

^{III} Allāh ke safīr, s. 175.

tillatelse for meg.»

Grunnen til at disse motsigelsene dukket opp, var fordi ingen av læremesterne hans var av kalifens nærstående tjenere. Derfor ble det sagt at innen han får et godkjenningsstempel fra noen av Bagdads velkjente lærde, har han ikke tillatelse til å avsi *fatwā*.

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir likte å leve for seg selv, derfor valgte han å trekke seg tilbake, og de som fulgte hans lære, tryglet ham om å komme tilbake. Men han sa at intet brydde ham så lenge Gud var tilfreds med ham og folk kunne si hva de ville. Til slutt klarte tilhengerne hans å overtale ham og han måtte framstilles i de lærdes sal som en elev for å få et godkjenningsstempel av dem.

I salen satt det store lærde fra Bagdad, med skinnende turbaner, lysende ansikt og hodet fylt med kunnskap. Inn kom en enkel og oppriktig mann i en tarvelig kappe, som hilste på alle i forsamlingen og senket blikket sitt. De lærde begynte å se på ham, hans klær og framturen virket ikke gode nok i deres øyne. «Denne mannen kan da ikke øyne kunnskapens dybde, slik som folk sier!» tenkte de.

Forsamlingen forble taus en liten stund og de lærde begynte ikke med eksamineringen. Shaykh ‘Abd-ol-Qādir brøt tausheten med å si: «Ærede lærde, jeg er ikke verdig til å kunne stå for en test, men hvis det er det som er den verdslige tradisjonen, så spør i Guds navn.» Etter å ha sagt det hevet han blikket og så godt på de lærde. Det blikket gjorde de lærde målløse og de hadde plutselig ingenting å si. Shaykh ‘Abd-ol-Qādir sa på nytt: «Ærede lærde, spør i vei! Dere betviler min kunnskap, vis det for alle hvis Allviteren om det usette vil, vil Han nok fjerne all deres tvil, for i sannhet er det Han som er Sine tjeneres velynder i enhver sak.» De lærde satt der fortsatt og ante ikke hva de skulle si, det blikket hadde gjort noe med dem, men de visste ikke hva. Igjen sa shaykh ‘Abd-ol-Qādir: «Ærede lærde, hvorfor spør dere ikke om noe?» «Hva skal vi spørre om, det føles som om kunnskapen bare har rent ut av vårt hode!» utbrøt alle lærde i kor. «Vel, da ber jeg om tillatelse!» sa shaykh ‘Abd-ol-Qādir og begynte å gå ut fra forsamlingen. «Å, ‘Abd-ol-Qādir! Hvor har du tenkt deg hen, lever i det minste tilbake kunnskapen vår! Vi er som tomme vannflasker, og vår

hjerne har tørket ut. Hvor er det vannet som pleide å fylle vår hjerne?» ropte og gråt de lærde. Shaykh ‘Abd-ol-Qādir svarte: «Jeg er et blottet sverd og en spent bue! Min pil treffer alltid blinken, spydet mitt er feilfritt og hesten min er ikke sadlet. Jeg er Guds kjærlighets flamme, jeg berøver en ens tilstand, jeg er det havet som ingen ende har og jeg er denne tidens rettleder!» «Uten tvil, uten tvil, vi er fullt forvisset om det! Vi gjenkjente deg ikke, tilgi oss for denne feilen og rens ditt hjerte (for vår feil)!» gråt Bagdads lærde i en fullsatt sal. «Herren den Hellige har gjort mitt hjerte og min hjerne ren for alle slike urenheter og jeg har ikke engang noe skitt eller smuss i mitt hjerte for mine fiender,» sa shaykh ‘Abd-ol-Qādir. «Så tilgi oss for Guds skyld!» gjentok de lærde, til svar fikk de: «Min kunnskap kommer ikke fra verden, det er Allviteren om det usette som lærer meg! Å, uvitende folk, dere som tar dere av verden, ruiner ikke det hinsidige for dere selv! Jeg tilgir dere, måtte Gud tilgi dere også! For uten Hans tilgivelse, hvor kan mennesket holde hus?» Etter å ha tilgitt dem gikk han ut av salen, med det samme fikk Bagdads lærde sin tapte kunnskap tilbake. Denne hendelsen gjorde at shaykh ‘Abd-ol-Qādir’s indre (åndelig) og ytre (fysisk) kunnskap ble kjent og anerkjent i samfunnet.¹

Satans angrep

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir’s sønn shaykh Ḍiyā-’od-dīn meddelte at hans far sa til ham: «En gang under vandringen på den åndelige stien havnet jeg i en skog hvor det verken fantes mat eller drikke. Det gikk flere dager og jeg hadde ikke engang drukket en dråpe vann. Tørsten var sterk og uutholdelig og jeg følte at kreftene mine svant, i den elendige tilstanden så jeg opp mot himmelen og fikk øye på en sky. Den pøste ned vann på meg og jeg drakk av det vannet og takket min forsørger (Herren) for det.

Den samme natten var jeg opptatt med å komme min Herre i hu, overrasket så jeg at det spredte seg et sterkt lys omkring meg. Jeg så fra bakken til himmelen og det var et herlig lys overalt og jeg ble sikker på at min tilbedelse var blitt godtatt.

¹ Allāh ke safīr, s. 175–179.

For jeg hadde ikke sett et slikt himmelsk syn fylt av lys i hele mitt liv. I hjertet begynte jeg å takke min Herre, så lød det en røst fra det lyset: 'Å, 'Abd-ol-Qādir! Vi er tilfreds med tilbedelsen din!' Han som jeg hadde søkt etter hele livet talte til meg direkte, jeg ønsket å si noe, men jeg var så overveldet av følelser at det fratok meg taleevnen. 'En gladmelding til deg for at du har klart å oppnå Vår tilfredshet!' sa den mektige stemmen fra lyset denne gangen. Jeg ville så gjerne si noe, men tungen maktet ikke. 'Å, 'Abd-ol-Qādir! Jeg er din Herre! Jeg er blitt så tilfreds av din tilbedelse at Jeg har gjort det forbudte lovlig for deg!' sa stemmen den tredje gangen. Det skremte vettet av meg og jeg forstod med det samme hva slags lys det var og hvem som stod bak det. Jeg ropte høyt: '*Lā ḥaula wa lā qowwata illā billāh* (لا حول و لا قوّة إلا بالله)!' Disse ordene fikk alt det lyset som var omkring meg til å forsvinne og det ble mørkt rundt meg. Nå stod et svært stygt syn (person) foran meg og han smilte listig og sa: 'Akk og ve at denne renken min var fruktesløs for slik har jeg forvillet mange helgener. Du kom deg unna takket være kunnskapen din, ellers så hadde du nok vært fornedt i dag du også!'» Jeg gjentok ordene: '*Lā ḥaula wa lā qowwata illā billāh* (لا حول و لا قوّة إلا بالله)!' og sa: 'Ha deg vekk, å, du forviste! Du kan aldri gi deg med å spinne renker, du prøver å anfalle meg mens du er i ferd med å gå herfra, du vet godt at jeg ble reddet takket være min Herres velvilje og ikke min kunnskap!' Satan ble stående foran meg en liten stund og slo seg selv i hodet hylende og forsvant etter å ha sagt: 'Akk og ve, tusen ganger akk og ve for i dag ble navnet ditt strøket ut blant mine!'»

Etter å ha hørt ferdig hendelsen spurte shaykh 'Abd-ol-Qādir's sønn: «Far, hvordan fikk De vite at det var Satan som stod bak dette og talte til Dem?» «Jeg innså det kun på grunn av at han sa at det forbudte var blitt meg lovlig, for Gud påbyr aldri noen det ulovlige og det umoralske!» svarte han.^{II}

^I «Ikke makter jeg å berge meg fra synd og ei heller makter jeg fromhet, unntatt det Gud vil.»

^{II} Allāh ke safir, s. 186–188.

**Tittelen *Mohyiddīn* (محي الدين) – den som gjenoppliver
levemåten)**

Shaykh 'Abd-ol-Qādir ble spurt om hvordan han fikk denne tittelen og han meddelte: «En gang var jeg utenfor Bagdads grenser og da jeg vendte hjemover og var nær byen fikk jeg øye på en svært svak og nødlidende person i en elendig tilstand. Han kom foran meg og datt ned på bakken og der lå han og sprelte, jeg spurte ham: 'Hva lider du av?' Han svarte: 'Hva skal jeg fortelle om min tilstand og hvilke sykdommer jeg lider av? Jeg er i ferd med å dø, hvis du makter så hjelp meg, skjenk meg slik medisin som jeg kan drikke og livne opp.'

Jeg leste noen vers fra Koranen og blåste på ham og det gikk ikke lange tiden så reiste han seg opp uten å støtte seg til noe. Den svake kroppen hans var nå styrket og det visnede ansiktet hans blomstret og strålte. Jeg ble glad på hans vegne og sa: 'Priset være Gud at du ble frisk!' Den fremmede mannen så på meg og sa: 'Å, 'Abd-ol-Qādir! Kjenner du meg igjen?' 'Nei, jeg kjenner ikke deg igjen,' svarte jeg, 'Jo da! Du kjenner meg svært godt. Jeg er Mohammad den utvalgte صلى الله عليه وسلم levemåte, islam, av svakhet var jeg blitt slik (døende), men Gud vekket meg til live ved dine hender, fra og med i dag er du: '*Mohyiddīn*!' sa han. Deretter forsvant den fremmede mannen og jeg gikk til moskeen for å be. På veien kom en mann løpende barbert til meg og sa: 'Min mester, *Mohyiddīn*!' Jeg så underlig på ham, men han gikk sin vei uten å si noe mer og jeg gikk inn i moskeen. Så ba jeg to enheter av bønnen og idet jeg gjorde meg ferdig, samlet alle seg rundt meg og begynte å rope: '*Mohyiddīn, Mohyiddīn*!' Aldri hadde noen kalt meg det før denne dagen, verken en eneste bekjent eller venn.»¹

Underverk

Mange lærde gjennom tiden har akseptert denne helgenens underverk og sagt at de er så mange at de ikke kan samles i en bok.

Selv imam Ibno at-Teymiyyah valgte å bøye sin nakke og si: «Shaykh 'Abd-ol-Qādir's underverk har nådd så mange

¹ Allāh ke safīr, s. 204–205.

beretteres munn^I og det er ikke mulig å fornekte dem!»^{II}

Imam Ibno at-Teymiyyah nevner shaykh ‘Abd-ol-Qādir som «vår anfører» og «min mester» i sin *Majmō’ fatāwa*.

Det berettes at en dag kom Abo Ghālib Faḍl-ollāh til shaykh ‘Abd-ol-Qādir. Abo Ghālib var en rik og kjent handelsmann i Bagdad. Han hadde et ønske og framla det slik: «Kjære mester! Å akseptere en invitasjon er tillatt og profetens praksis صلى الله عليه وسلم, derfor aksepter denne synderens invitasjon ...» Shaykh ‘Abd-ol-Qādir satt med senket blick en stund og svarte ingenting. Alle som var til stede, trodde at Abo Ghālibs invitasjon ikke ville bli akseptert, for det var ikke shaykh ‘Abd-ol-Qādir sine vane å dra på besøk til de rike. Men Abo Ghālib hadde et ønske og satt der med håpet i sitt hjert, og omsider fikk han den gledelige meldingen at shaykh ‘Abd-ol-Qādir aksepterte invitasjonen hans.

Abo Ghālib ble så lykkelig at det kan ikke beskrives og vendte hjem og gjorde klar et festmåltid. Da æresgjesten kom fram, satt det allerede flere store lærde der og mange store handelsmenn, som ventet spent på om Abo Ghālib skulle bli beæret med å beverte den store helgenen eller ikke. Så kom Abo Ghālibs tjenere med mange delikate retter som de serverte gjestene, etter det bar de inn en stor krukke som de la i et hjørne av salen. Shaykh ‘Abd-ol-Qādir så rart på krukken og ba noen av sine venner om å hente den til ham. Da lokket på krukken ble åpnet, lå det en funksjonshemmet og blind gutt i den.

«Abo Ghālib! Hvorfor har du stengt denne gutten inne i en krukke?» spurte shaykh ‘Abd-ol-Qādir. Abo Ghālib svarte gråtende: «Mester, det er sønnen min, som lider av spedalskhet og er blind og funksjonshemmet, hvor skal jeg ta ham med?» Nå reiste shaykh ‘Abd-ol-Qādir seg og la sin velsignede hånd på den spedalske guttens hode og sa: «Å, gutt! Kom ut med Guds tillatelse og se Herrens vakre skaperverk med øynene dine!» Den spedalske gutten reiste seg og øynene hans skinte, han kom ut av krukken og begynte å løpe rundt i salen i gledesrus. Det

^I Er kjent av alle gjennom sterke beretterkjeder.

^{II} Allāh ke safir, s. 240.

var et under som flere mennesker opplevde med sine egne øyne. Alle i salen var så imponerte og helt målløse av det de hadde vært vitne til. Idet de satt med vidåpne øyne og åpen munn gikk shaykh ‘Abd-ol-Qādir ut fra salen uten å ha spist, men det la ingen merke til.¹

En velkjent beretning om shaykh ‘Abd-ol-Qādir underverk er: En gang var det et bryllupstog som satt i en båt, men båten sank i elven Tigris sammen med hele bryllupstoget. Folk som drev og feiret for noen minutter siden satt nå og gråt og skrek av fortvilelse. Hvor kunne de finne trøst? Hvem skulle hjelpe dem i denne vanskens time?

De kom løpende til shaykh ‘Abd-ol-Qādir og tryglet ham om å hjelpe dem. Han ba dem være tålmodige og sterke i denne vanskelige stunden. Men brudens mor var desperat, hun gråt: «De som har ordnet opp for flere når alt håp var ute, meg trøster De med at jeg skal være tålmodig? Hør på meg, ellers så kommer jeg til å dø her på stedet, tiggende!» «Hva kan ‘Abd-ol-Qādir gi noen, han som selv er avhengig av Den alt avhenger av!» sa shaykh ‘Abd-ol-Qādir ydmykt og prøvde å trøste den utrøstelige moren. Alle som var til stede, begynte også å gråte av å se en mors kjærlighet til sitt barn. Moren fortsatte: «Han hører på Dem mer enn alle, for Guds skyld be for min datters og svigersønns liv.»

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir senket blikket sitt en stund og funderte dypt, så reiste han seg og gikk til elven sammen med brudens mor og hennes familie der brudeparet hadde druknet. «Å, Gud! Disse menneskene vet at jeg har en viss tilknytning til Ditt hellige Vesen. Derfor i denne tilknytningens navn, løs Du Dine menneskers vanske!» Etter å ha gått i forbønn for den gråtende moren, tok shaykh ‘Abd-ol-Qādir en håndfull vann fra elven og sa til den: «Å, du Tigris! Bli du inntørket med Guds befaling og gi de reisende vei i trygghet!»

Elven spaltet seg i to, og det stedet der bryllupstoget hadde druknet, ble helt tørt, tilskuerne så at alle i vannet var helt

¹ Allāh ke safīr, s. 234–235.

trygge og levende.¹

Hendelsen er blitt berettet av så mange ærlige og pålitelige berettere at selv den dag i dag er beretningen verdenskjent.

En gang satt shaykh ‘Abd-ol-Qādir på prekestolen sin og talte, temaet var profeten Mohammads صلى الله عليه وسلم liv. En kristen skriftlærd kom og satte seg i forsamlingen. Etter at prekenen var over, sa den kristne skriftlærde til shaykh ‘Abd-ol-Qādir: «Jesus har høyere rang enn muslimenes profet!» Det ble krevd bevis av ham for det han hevdet. Den kristne skriftlærde sa: «Jesus oppvekket de døde, mens muslimenes profet ikke pleide å gjøre det.» Shaykh ‘Abd-ol-Qādir prøvde å forklare ham: «Gud tildelte alle sine profeter mirakler, men du må vite at mirakler er ikke forrangens (høyere rangens) grunnlag. Profeten Mohammad صلى الله عليه وسلم var profetskapets tilendebringer og Gud fullbrakte Sin utvalgte levemåte (for menneskene) ved Sitt siste sendebud صلى الله عليه وسلم. Nå er de troende som bekjenner profeten Mohammads صلى الله عليه وسلم profetskap.»

Men den kristne skriftlærde ga seg ikke og fortsatte med sitt og påstod det han hevdet. Shaykh ‘Abd-ol-Qādir sa til ham: «Har du en slektning som er begravd i Bagdad?» Han svarte: «Ja, min far er fra denne byen og han ligger begravd her.» «Vis meg din fars grav!» sa shaykh ‘Abd-ol-Qādir. Den kristne skriftlærde tok ham med til den gravlunden der faren hans var gravlagt. «Ønsker du å snakke med din far?» ble han spurt. «Hvordan er det mulig?» spurte han forundret. Shaykh ‘Abd-ol-Qādir pekte på hans fars grav og sa: «Reis deg med Guds befaling!» Graven åpnet seg og han så faren sette seg opp levende i liksvøpet sitt. «Spør om det du ønsker å spørre om fra din far!» sa shaykh ‘Abd-ol-Qādir. Den kristne skriftlærde var helt målløs og visste ikke hva han skulle si eller spørre om.

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir pekte på graven på nytt og den lukket seg, men den kristne skriftlærde brukte en lang stund på å komme seg. Da ble det sagt til ham: «Profeten Jesu عليه السلام overlegenhet er den at han var Guds soleklare tegn og var et sant sendebud og han var ren for alle de beskyldningene som dere

¹ Allāh ke safīr, s. 235–236.

har laget til en del av trosøverbekreftelsen deres! Å bekjenne profeten Jesu عليه السلام profetskap er en del av vår tro. Men når det gjelder å gjenoppvekke de døde, så vit at selv profeten Muhammads صلى الله عليه وسلم slaver klarer å utrette det med Guds tillatelse.»^I

Bortgangen

På dødsleiet ba sønnen shaykh ‘Abd-ol-Wahhāb om noen siste ord fra sin far, det ble sagt følgende til ham: «Frykt alltid Gud og frykt ingen utenom Ham og sett ikke ditt håp til noen andre enn Ham og overgi alle dine behov til Herren. Sett din lit kun til Ham, og hva du enn ber om, be fra Ham. Omfavn troen på Guds Enhet fordi alle lærde er enige om den. Når hjertet blir ett med Gud, da forsømmer det intet, og ingenting går ut av det.»^{II}

Sønnen shaykh ‘Abd-ol-Jabbār spurte sin far på dødsleiet om han hadde vondt noen steder og han fikk et svar som beskriver det som er en *ṣūfī*s mening med livet: «Alle mine kroppsdeler gir meg smerter, men mitt hjerte har ingen smerte og det er tilfreds med sin Herre!»^{III}

Hans siste ord var: «Jeg søker vern hos Gud, og det finnes ingen tilbedelsesverdige utenom Ham! Han er hellig og høyerestående, den Levende, Han som aldri vil dø. Hellig er Han som synliggjorde makt med Sin allmakt og viste Sin overmakt over menneskene ved å la dem smake døden. Ingen er tilbedelsesverdig unntatt Gud, Muhammad صلى الله عليه وسلم er Hans sendebud!»^{IV}

Shaykh ‘Abd-ol-Qādir døde i en alder av nitti år (åttiåtte år ifølge den kristne tidsregningen) og ble gravlagt i Bagdad.

Poeten Mohammad Bakhsh feiret shaykh ‘Abd-ol-Qādir al-Gīlāni ved å si disse versene:

«Jeg lever av å tigge fra Deres (profeten Muhammads صلى الله عليه وسلم) etterkommere, jeg den pengeløse synderen!

Å, Mohammad Bakhsh, velsignelser får man i navnet til

^I Allāh ke safīr, s. 237–238.

^{II} Allāh ke safīr, s. 238.

^{III} Allāh ke safīr, s. 239.

^{IV} Allāh ke safīr, s. 239.

Gilans konge!»^I

«Hvor fortreffelig, du øverste helgen, kongen av konger, mester i begge verdener!

Erkehjelperen er de åndelige veiledernes veileder og av dem Herren elsker!»^{II}

Konklusjon

Etter å ha sett på *ihsān* gjennom flere faser og dens forskjellige navn kan vi nå konstatere at alle de nye navnene til denne svært betydelige delen av islam, som vi kan kalle islams vakkerhet, bare er måter å uttrykke *ihsān* på. *Tazkiyah* er *ihsān*, *taṣawwuf* er *ihsān* og *'ilm-ol-bāṭin* er *ihsān*.

Vi har lært at *ihsān* er den vakre rosen, som står på stilken islam, som er spiret ut av frøet *īmān*.

Vi har diskutert at *ihsān* er en kunnskap som man kjenner menneskets sjels tilstand gjennom og hvordan man skal rense seg selv og hvordan elevere sin *nafs* fra det laverestående til det høyerestående. Den åndelige stien handler om å stige i gradene i sin Herres øyne, ved å innhøste *ihsān*s frukt, som er: *ḥaqīqah* og *ma'rifah*.

Ihsān er en åndelig sti som krever alt fra dens vandrere. Hardhet følger enhver kamp og på denne åndelige stien møter man påkjenninger som: *taqwā*, *zohd*, *ikhhlās*, *ḥamd*, *ṣabr*, *akhlāq*, det er ikke lett å stå fast ved disse utmerkede handlingene når hardheten overgår en, men denne stiens vandrere må holde seg stø.

Ihsān er navnet på hjertelig intensjon og å handle basert på den. En *ṣōfi* handler kun for å tilfredsstill sin Herre og hjertet hans er fylt av kjærlighet til sin læremester, og kjærlighetens rot er kjærligheten til profeten Mohammad صلى الله عليه وسلم. Ingen kan være en *ṣōfi* før han er forankret i kjærligheten til Hans Hellighet صلى الله عليه وسلم, faktisk kan en ikke engang være en troende uten denne kjærligheten.

Ihsān er navnet på fullstendig underkastelse og *ihsān* er islams viktigste del sammen med troen og lovens praktisering fordi den fører til en kraftig og målbevisst utvikling og

^I Seyf-ol-molök.

^{II} Seyf-ol-molök.

forandring i den troendes hjerte, og den fjerner begrensninger som avstand mellom Skaperen og skapningen. Ved denne sannheten bevitner den troende Guds Enhet. Denne bevitnelsen er ikke bare muntlig, men den inkluderer også den troendes kropp, tanker, sjel, følelser og hjertets dypeste bunn. Guds tilstedeværelse må gjenlyde dypt inne i den troende og omkring ham. Denne renselsesmetoden gjennom underkastelse for Gud og forening med Guds Vesen som Hans underdanige tjener, kaller vi *ihsān*. Målet med *ihsān* er å vende hjem igjen til sin Herre ved å ha levd tilfredsstilt med Ham i jordelivet og å være klar til å være tilfreds med Ham i det hinsidige også, og mest av alt til at Herren skal være tilfreds med Sin hjemvendende tjener.

Gjennom flere bevis fra Koranen og *ahādīth*, samt lærdes meninger, har vi sett hvilken viktig del *ihsān* er av troen og levemåten vår.

Måtte Gud gi oss evne til å forstå og praktisere basert på disse meningene som er utledet fra Koranen og *sonnah*. *Āmīn!*

تَمَّتْ بِعَوْنِهِ تَعَالَى وَبِجَاهِ النَّبِيِّ الْكَرِيمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

﴿رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾

(Koranen 2:127)

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَعَلَى آلِ

سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

Ordliste (arabisk)

‘Ābid: Den som strever overdrevent i gudstilbedelse.

Akhlāq: Moral, dyd, anstendighet, høysinnet karakter, god moral, storsinnet væremåte.

Al-Ḥamd: Lovprisning av Gud.

Al-‘ilm-ol-ladonnī: Den spesielle vitenen fra Gud.

‘Aleyhi-s-salām (عليه السلام): Fred være med ham.

Allāh: Guds personlige egennavn og det hovednavnet Han presenterer Seg selv med i Koranen.

Āmīn (på norsk, amen): Avslutningsord etter bønn, preken: Herre, la det skje!

Anṣār: Hjelperne – tittelen til de følgesvennene som hjalp utvandrerne fra Mekka da de utvandret og bosatte seg i Medina.

‘Aqīdah: Trosoverbevisning, trosartiklene.

‘Ārif: Den som besitter innsikt i Guds tilstedeværelse, og som har kommet til sannhetens erkjennelse.

Aṣ-Ṣaum: Fasten.

Baqā’: Egentlig betyr det noe som forblir i sin ekte tilstand alltid og evig, ellers blir det brukt for en rang som helgener oppnår.

Bay‘ah: Troskapsed.

Bid‘ah: Ny innføring, innovasjon, frafall, kjetteri.

Dīn: Den mest komplette og fullkomne levemåten utvalgt av Gud den Allmektige for menneskene Hans. Vi kjenner til denne levemåten som navnet islam.

Doff: Flat håndtromme.

Dsjinn: Usynlige vesener av ild som er skapt av Gud.

Fanā’: Selvutslettelse.

Faqīh: Rettslærd, den som har kunnskap om *sharī‘ah*.

Fatwā: Sakkyndig uttalelse fra en islamsk rettslærd om en sak som angår islamsk lov.

Ḥadīth (flertall aḥādīth): En overlevering, beretning, tradisjon som handler om profetens صلى الله عليه وسلم utsagn og handlinger.

Hijrah: Profetens صلى الله عليه وسلم utvandring til Medina, muslimenes kalender ble innledet etter denne utvandringen.

‘Īd: Muslimske høytid.

Iḥsān: Åndelig fullkommenhet.

- Ijtihād:** Guds lovs tolkning og det som er utledet fra den, som svar på nye samfunns mellomværende.
- Ikhlas:** Oppriktighet.
- Ilhām:** Guddommelig inspirasjon.
- 'ilm-ol-bāḥin:** Kunnskap om det indre/åndelige.
- Ka'bah:** Islams største helligdom i moskeen *al-Ḥarām* som ligger i byen Mekka – en firkantet bygning dekket av et sort klede med brodert gullskrift og med en hellig stein innmurt inni.
- Karāmah:** Underverk.
- Kashf:** Guddommelig avsløring.
- Ma'rifah:** Erkjennelsesevnen, erverve kraften av innsikt i og kunnskap om Gud.
- Moḥsin:** Den som har oppnådd åndelig fullkommenhet.
- Mo'jizah:** Mirakel.
- Morāqabah:** Gå i dyp ettertanke, fordype seg mentalt i noe, meditere, observere.
- Morīd:** Elev.
- Morshid:** Læremester.
- Moshāhidah:** Se noe, bevitne noe (være til stede).
- Nafs:** Sitt eget jeg, indre egoisme.
- Nawāfil:** Overskytende, supplerende bønn.
- Qorbah:** Nærhet, handlinger som fører til Guds nærhet.
- Raḍiy-Allāho 'anhā** (رضى الله عنها): Måtte Gud være tilfreds med henne.
- Raḍiy-Allāho 'anho** (رضى الله عنه): Måtte Gud være tilfreds med ham.
- Raḍiy-Allāho 'anhom** (رضى الله عنهم): Måtte Gud være tilfreds med dem.
- Rizq:** Forsyning.
- Rokō':** En stilling i bønnen hvor man bøyer seg for Gud.
- Ṣabr:** Tålmodighet.
- Ṣalāt-ol-'asr:** Ettermiddagstidebønnen.
- Ṣalāt-ol-fajr:** Daggrytidetidebønnen.
- Ṣalāt-ol-'ishā':** Aftentidebønnen.
- Ṣalāt-ol-maghrib:** Solnedgangstidebønnen.
- Ṣalāt-oz-ḡohr:** Middagstidebønnen.
- Sālik:** Vandreren på den åndelige stien.
- Ṣall-Allāho 'aleyhi wa sallam** (صلى الله عليه وسلم): Måtte Guds velsignelser og fred være med ham.

Sharī'ah: Guds lov.

Shokr: Takknemlighet.

Solōk: Vei, åndelig sti som en går på for å nå Gud.

Sonnah: Profeten Mohammads صلى الله عليه وسلم praksis.

Tābi'īn: *Tābi'īn* er den gruppen som levde samtidig som profetens صلى الله عليه وسلم følgesvenner og opplevde dem og var deres elever.

Tafakkor: Grundig fundering.

Taqwā: Gudfryktighet.

Ṭarīqah: Vei, metode.

Taşawwof: *Şōfienes* lære.

Wasīlah: Tilknytningsmiddel, bindeledd, mellomledd, forbeder.

Woḍō': Muslimsk rituell renselse.

Zāhid: Avholdsmann, den som lever avholdent / et fromhetsliv / asketisk.

Zakāh: Det pålagte bidraget.

Ẓikr: Ihukommelse.

Zohd: Avholdenhet, fromhetsliv.

Litteraturliste

Gud den Allmechtige, den aller mest Høytstående.

1. Den hellige Koranen.

Aḥmad an-Nadawi, Shāh Mo'īn-od-dīn.

2. Siyar-oṣ-Ṣaḥābah.

Lahore, Pakistan: Islāmi kotob khānah, 1978.

Al-Hojjwīri, 'Ali bin 'Osmān.

3. Kashf-ol-maḥjōb (forord av Mohammad Karam Shāh al-Azhari).

Lahore, Pakistan: Zia-ul-Quran Publications, 2001.

4. *Kashf-ol-maḥjōb.

Lahore, Pakistan: Maktaba zāwiya, 1975.

'Ali al-Hindi, 'Alā'-od-dīn.

5. Kanz-ol-'ommāl.

Beirut, Libanon: Moassisat-or-risālah, 1986.

Bakhsh, Mohammad.

6. Seyf-ol-molōk.

*Full versjon: www.apnaorg.com

Ḥasan at-Taunki, Walī.

7. Taḥkirah auliyā' Pāk & Hind.

Lahore, Pakistan: Idarah islamiyāt, 1999.

Ḥaskafi, 'Alā'-od-dīn Mohammad bin 'Ali.

8. Ad-Dorr-ol-mokhtār.

Karachi, Pakistan: H-M Sa'īd company, 1977.

Ibno Abo Bakr, Ibrāhīm (Farīd-od-dīn 'Aṭṭār).

9. Taḥkirat-ol-auliyā'.

Lahore, Pakistan: SH. Muhammad Ashraf Publishers, 1993.

Ibno Aḥmad al-Qorṭobi, Mohammad.

10. Al-Jāmi' o li-aḥkām-il-Qor'ān.
Beirut, Libanon: Al-resalah Publishers, 2006.

Ibno 'Ali bin Ḥajar al-Heytami al-Makki, Aḥmad bin Mohammad.

11. Al-Khayrat-ol-ḥisān fī manāqib-il-imām al-a'zam Abi Ḥanīfah.
Beirut, Libanon: Dār-ol-kotob-il-'ilmiyyah, 1983.

Ibno Anas, Mālik.

12. Al-Mo'attā.
Lahore, Pakistan: Farid Book Stall, 2003.

Ibno Ḥajjāj al-Qosheyri, Moslim.

13. Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Moslim.
Lahore, Pakistan: Maktabah raḥmaniyyah, 2001.

Ibno 'Isā at-Tirmizi, Mohammad.

14. Al-Jāmi-'oṣ-Ṣaḥīḥ.
15. Ash-Shamā'il al-moḥammadiyyah.
Lahore, Pakistan: Farid Book Stall, 2003.

Ibno Ismā'il al-Bokhāri, Mohammad.

16. Aṣ-Ṣaḥīḥ al-Bokhāri.
New Delhi, India: Farid book depot (pvt.) Ltd, 1981.

Ibno Mohammad bin Salamah aṭ-Ṭaḥāwi, Aḥmad.

17. Al-'Aqīdah aṭ-Ṭaḥāwiyyah.
Berkely, CA 94704, USA: Zaytuna Institute, 2007.

Ibno 'Omar bin Kathīr, Ismā'il.

18. Tafsīr-ol-Qor'ān-il-'aẓīm.
Lahore, Pakistan: Zia-ul-Quran Publications, 2004.

Ibno Sharaf an-Nawawi, Yaḥyā.

19. Riyād-oṣ-Ṣāliḥīn.
Lahore, Pakistan: Maktabat-ol-'ilm.

Ibno Yazīd bin Mājah, Mohammad.

20. Sonan Ibno Mājah.
Lahore, Pakistan: Maktabat-ol-'ilm, 2005.

Karam Shāh al-Azhari, Mohammad.

21. Ziā-'ol-Qor'ān.
Lahore, Pakistan: Zia-ul-Quran Publications, 1965.

Khān, Āṣif.

22. Allāh ke safr.
Karachi, Pakistan: Akhbare Jahān Publications, 2003.
23. Allāh ke walī kaun?
New Delhi, India: Farid book depot (pvt.) Ltd, 2003.

Ma'lōf, Louis.

24. Al-Monjid.
Lahore, Pakistan: Khazinah 'ilm & adab, 2003.

Parvez, Gholām Aḥmad.

25. Loghāt-ol-Qor'ān.
Lahore, Pakistan: Talo' al-Islam Trust, 1998.

Rāghib al-Iṣfahāni, Ḥoseyn bin Mohammad.

26. Al-Mofradāt fī gharīb-il-Qor'ān.
Beirut, Libanon: Dar el-Marefah.

Tahir-ol-Qadri, Mohammad.

27. Al-Bid'ah 'inda-l-a'immah wa-l-moḥaddithīn, 2005.
28. Al-Minhāj-os-sawiy, 2007.
29. Arkāne islām, 1991.
30. Iḥsān, 2005.
31. 'Irfān-ol-Qor'ān, 3. utgave i 2006.
32. Islāmi tarbiyyati niṣāb, 3. utgave i 1994.
Lahore, Pakistan: Minhaj-ul-Quran publications.

Thanā-'ollāh Pānīpatti, Mohammad.

33. Tafsīr-ol-Mazhari.
Karachi, Pakistan: Dār-ol-ishā'at, 1999.

Wergeland, Henrik Arnold.

34. Henrik Wergeland – Samlede skrifter.
(Steenske forlag) www.dokpro.uio.no

Koran register

Koranen 1:1 30	Koranen 9:72 109
Koranen 1:5–6 23	Koranen 9:91 52
Koranen 2:45 32	Koranen 9:105 107
Koranen 2:151 49	Koranen 9:111 65
Koranen 2:207 110	Koranen 9:119 19
Koranen 2:265 112	Koranen 10:25–26 98
Koranen 3:37 167	Koranen 10:62 164, 165
Koranen 3:134 34	Koranen 10:62–64 164
Koranen 3:145 106	Koranen 12:53 42, 133
Koranen 3:190 123	Koranen 15:98–99 53
Koranen 4:1 117	Koranen 15:99 52
Koranen 4:69 23	Koranen 18:28 72
Koranen 4:80 69	Koranen 18:65 50
Koranen 5:35 124	Koranen 22:37 54
Koranen 5:54 112	Koranen 26:88–89 44
Koranen 5:83 53	Koranen 28:24 13
Koranen 5:93 18	Koranen 28:77 24
Koranen 5:119 102	Koranen 29:45 142
Koranen 6:122 51	Koranen 29:69 54
Koranen 7:26 47	Koranen 31:6 153

Al-Iḥsān

Koranen 33:21	55	Koranen 68:4	35
Koranen 33:56	144	Koranen 73:8	141
Koranen 34:46	121	Koranen 75:2	134
Koranen 39:2–3	40	Koranen 75:22–23	99
Koranen 39:3	40	Koranen 79:40–41	42, 128
Koranen 47:19	119	Koranen 83:14	43
Koranen 48:10	66	Koranen 87:14	41
Koranen 48:29	108	Koranen 89:27	137
Koranen 49:13	53	Koranen 89:28	138
Koranen 51:56	51	Koranen 91:8	42, 135, 136
Koranen 55:26–27	47	Koranen 94:4	145
Koranen 55:60	98	Koranen 102:1	61
Koranen 59:7	95	Koranen 103:3	113

Generelt register

- ḥ**
ḥaqīqah 94, 115, 203
- ṭ**
ṭarīqah 88, 94, 115, 152
- ‘**
- ‘Āṣim bin Thābit al-Anṣārī 165, 166, 167
- ‘Aṭā’ bin Abi Moslim 57
- ‘Ā’ishah 37, 56, 63, 75, 82, 118, 131, 139, 155, 156
- ‘Abdollāh bin ‘Amro 33, 58, 59
- ‘Abdollāh bin ‘Amro bin al-‘Āṣ 145
- ‘Abdollāh bin Ḥārith 64
- ‘Abdollāh bin Mas’ūd 60, 78, 99, 146, 153
- ‘Abdollāh bin Moghaffal 61
- ‘Abd-ol-Qādir al-Gīlāni 184, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202
- ‘Ali bin Ḥoseyn bin ‘Ali bin Abi Ṭālib 57
- ‘Ali bin Abi Ṭālib 39, 54, 75, 146, 169, 180
- ‘*aqīdah* 96
- ‘*arīf* 46, 53, 91
- ‘*Īd* 154, 156
- ‘Obādah bin Šāmit 60, 139
- ‘Omar bin al-Khaṭṭāb 25, 51, 74, 77, 78, 105, 159, 165
- ‘Osmān bin ‘Affān 75
- ‘Ottbah bin ‘Abd 68
- Ḥ**
 Ḥafṣ bin ‘Āṣim 62
- Ḥasan al-Baṣri 80, 81, 153, 176
- A**
aṣḥāb-oṣ-ṣoffah 21
- aṭ-Ṭaḥāwi 145, 162
- Abo ‘Osmān an-Neyshabori 44
- Abo Ḥanīfah 81, 82, 83, 84, 85
- Abo ad-Dardā’ 33, 60, 142
- Abo Bakr 23, 74, 76, 77, 78, 99, 156
- Abo Bakr al-Kalāni 89
- Abo Bakr at-Tamistāni 88
- Abo Bakr Tamīmi 192
- Abo Bakr Warrāq 129
- Abo Ghālib 199
- Abo Horayrah 33, 34, 35, 40, 43, 54, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 67,

- 75, 76, 77,
129, 131,
136, 146,
147, 164, 165
Abo Jahl 51
Abo Mas'ūd al-
Anṣāri 59,
156
Abo
Mohammad
al-Jarīri 179
Abo
Mohammad
al-Jorayri 90
Abo Mōsā 64,
143
Abo No'eym
159
Abo Sa'īd al-
Khodri 58,
62, 109, 142,
170
Abo Shorayḥ al-
'Adawi 59
Abo Ṣāliḥ Mōsā
184, 185
Abo Thaur 173,
176
Abo-l-Ḥasan
Aḥmad an-
Nōri 90
Abol-Hāshim
al-Kōfi 21
Abol-Qāsim al-
Qosheyri 22
Adam 26
Adams barn 47,
61
Adams sønn 64
- akhlāq* 30, 33,
35, 36, 55,
203
al-ḥamd 30, 31
al-'ilm-ol-
ladonni 49
al-baqā' 46
al-Beyrōni 20
al-bid'ah
ḍalālah 158
al-Ghazāli 92,
156
al-Kharrāzi 92
Anas bin Mālik
51, 58, 60,
62, 63, 81,
82, 113, 143,
146
An-nafs-ol-
ammārah
132, 134
An-nafs-ol-
kāmilah 140
An-nafs-ol-
lawwāmah
134
An-nafs-ol-
marḍiyyah
138
An-nafs-ol-
moṭma'innah
137
An-nafs-ol-
molhamah
135
An-nafs-or-
rāḍiyah 138
Aqra' bin Ḥābis
58
- Aus bin Aus
146
- B**
- Bagdad 173,
176, 190,
192, 193,
195, 199,
201, 202
Bahzo Ibno
Ḥakīm 58
baqā' bi-llāh 67,
68, 137
Basra 79, 92,
176
bay'ah 65
Beyhaqi 129,
158
bid'ah 157, 158,
159, 160
Bid'ah
maḥmōdah
159
bid'ah
mazmōmah
159
Bilāl 84
- D**
- Dajjāl* 163
Dāwōd aṭ-Ṭā'i
84
doff 150
Dommedagen
33, 52
Dommens dag
27, 62, 77,
80, 91, 135,
186

E

englene 25, 27,
144, 148
Euftrat 79
Evangeliet 27,
65

F

Fāṭimah 75,
168, 169, 184
Fakhr-od-dīn ar-
Rāzi 24, 36,
99
fanā' 46, 47,
48, 67, 104
fanā' fi-llāh 48,
165
faqīh 95
Faqr 103
Foḍālah bin
‘Obeyd 128

G

Gabriel 29, 45,
59, 63, 111,
144
Ganj Bakhsh
50, 51, 79,
84, 114, 152,
173, 180,
181, 182, 183
Gholām Aḥmad
Parvez 120
Gudfryktighet
18, 19, 33,
36, 41, 42,
102, 125,
135, 136, 161

H

Hāni 75
Harim bin
Ḥayyān 79
Hawā 128, 129
Helvete 33, 60,
80, 91, 92,
98, 128, 148,
177
Hira 118, 119

I

Ibno ‘Abbās
95, 99, 117,
136, 153
Ibno ‘Omar 25,
29
Ibno Ḥajar
‘Asqalāni 46,
47
Ibno Ḥajar al-
Heytami 81
Ibno at-
Teymiyyah
198, 199
Ibno Fāris 38,
39, 69, 104,
118, 120,
126, 157, 162
Ibno Jarīr aṭ-
Ṭabari 153
Ibno Kathīr 153,
167
Ibno Khaldōn
89
Ibno Manzōr
43, 87, 124,
126, 170

Ibno Rajab al-
Ḥanbali 159
Ibno Sīnā 91
Ibno-l-‘Arabi
40
ijtihād 84, 158,
171
Ikhlaṣ 53, 203
Ilhām 170, 171
Imam Mālik
34, 95, 143,
145
Īmān 26, 29,
30, 123, 203
Ismā‘īl al-Ḥaqqi
66, 68

J

Ja‘far aṣ-Ṣādiq
31
Jābir 33, 100,
168
Jābir bin
Samrah 131
Jarīr bin
‘Abdollāh al-
Bajali 100
Jesus 163, 167,
201
Jomey‘ bin
‘Omeyr 75
Joneyd al-
Baghdādi 37,
44, 92, 180
Josef 133

K

Ka‘bah 25, 89

Karam Shāh 19,
20, 36, 66,
68, 138
Kashf 171
Khadījah 118
kholq 33, 35,
36, 37, 89
Kufa 79, 82

L

Lahore 50,
181, 182
lahwal-ḥadīth
153, 154, 155

M

ma'rifah 52,
94, 115, 203
Mālik bin Dīnār
81
Maria 163,
167, 168, 169
martyrdøden
23, 55, 66,
166
Masrōq 63
Medina 80, 82
Mekka 29, 79,
82, 84, 111,
165, 166,
174, 178
Mis'ar bin
Kidām 82,
83, 85
mohsin 18, 22,
28, 35
Mohyiddīn 184,
198
Moṭarrif 61

Mo'āwiyah 143
Mo'āz bin Jabal
143, 158
Mojaddid Alf-
thāni 129
Mojāhid 59, 75,
117, 124,
153, 167
Mollā 'Ali Qāri
46

Morāqabah 45,
97, 117, 118,
119, 123
morīd 65, 70,
71, 72, 79
morshid 65, 69,
72, 125, 140
Mortaḍā az-
Zabīdi 28,
31, 126
Moshāhidah 45,
97, 123
Mostaurid bin
Shaddād 56

N

nafs 42, 44, 126,
127, 128,
132, 133,
134, 135,
136, 137,
138, 140, 203
Nawawi 25
niyyah 104, 105
Niẓām-od-dīn
auliyāh 169

O

Oppstandelsens
dag 33, 34,
52, 64, 115,
146, 165
oswah 55
Oweys al-
Qarani 78, 79

P

Paradiset 17,
33, 42, 52,
58, 60, 61,
63, 64, 65,
75, 91, 92,
98, 99, 100,
108, 109,
115, 124,
128, 143,
147, 148, 177
Profetene 23,
37, 68, 129,
146, 165

Q

Qorṭobi 31, 40,
44, 55, 99,
109, 128,
154, 160, 170
Qoraysh 111,
167

R

Rāghib al-
Iṣfahāni 18,
39, 52, 69,
71, 87, 120,

- 125, 140,
157, 170
Ramadan 25,
28, 39, 125,
159, 184, 189
Reyn 43
- S**
- Sa'īd bin
Mosayyab 57
Sahl bin Sa'd
58, 63, 81,
82, 146
Sakarias 167,
168
Sari Saqaṭi 173,
174, 175,
176, 177
Satan 30, 95,
130, 197
Shāfi'i 158,
159, 176
Shāh Ismā'īl ad-
Dihlawi 124
Shams Tabrezi
73
sharī'ah 87, 88,
94, 95, 113,
115, 152,
159, 160, 171
Silsilah 95
Sjelsstyrke 33,
35, 36, 37, 55
solōk 101
sonnah 12, 44,
102, 130,
134, 158,
159, 160,
161, 171, 182
- Ş**
- Şafwān bin
Soleym 60
Şoffah 21
Şōfi 20, 21, 22,
28, 35, 90,
91, 92, 93,
94, 95, 101,
103, 122,
151, 154,
161, 170,
202, 203
Şōfi-brorskap
95, 96, 150,
157
- T**
- tafakkor* 116,
117, 118,
119, 141
Tahir-ol-Qadri
35, 110, 122,
125, 127,
149, 158, 171
taqlīd 151
Taqwā 19, 32,
41, 53, 101,
102, 136, 203
tazkiyah 18, 28,
41, 42, 49,
101, 203
Thanā-'ollāh
Pānīpatti 43,
49, 122, 128,
139, 154,
155, 157
Tidebønnen 25,
27, 39, 132,
- 140, 141,
142, 148, 154
Tigris 192, 194,
200
Toraen 27, 65
Trosoverbevisn-
ingen 24, 90,
92, 96, 119,
129, 157,
162, 202
- W**
- wasīlah* 124,
125
wilāyah 163
- Y**
- Yaḥyā bin
Mo'āz ar-
Rāzi 83
Yaḥyā bin Sa'īd
57
Ya'qōb al-Karhi
130
Yonos bin
'Obeyd 80
- Z**
- Zāhid* 38, 91
Zeyd bin Ṭalḥah
bin Rokānah
57
Zeyd bin
Ḥārithah 100
Zeyn-ol-'ābidīn
79, 80, 184

Al-Iḥsān

ẓikr 78, 134, 140, 141, 142,
143, 147, 148, 149, 150,
151, 152

Zohd 38, 39, 90, 91, 101,
203